BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
12
2 C
11

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

49
c
25
49
18
23
14.
1.
A.
4

[illegible] Google

B.
~~1260~~
1260

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

DIALECTICA

Ad Mentem Eximii Magiſtri

JOANNIS SCOTI,

DOCTORIS SUBTILIS,

Angli.

Ex Univerſis ejus Operibus genuinis, fideliter eruta, & elucidata;

Operâ *JOANNIS SAN-CRUCII*, Nordovicenſis.

Nihil, aut tantâ difficultate interceptum, aut tam densâ caligine involutum, quod SCOTI ingenium non potuerit penitùs inſpicere, ac clarè aperire. Joan. Leſſ. Ep. Roſſen. Hiſt. l. 7. p. 250.

LONDINI,

Impenſis *J. Martini* Societatis Regiæ Typographi, ad Inſigne Campanæ in Cæmeterio D. Pauli.

M. DC. LXXIII.

SOC. IESV * BIBL. COLL. ROM. IHS

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Illuſtriſſimo ac Excellentiſſimo Domino,

D. HENRICO HOWARDO:

Nordovici Comiti;

Et Comiti Mariſcallo Angliæ &c.

Suoque Patrono ſingulari.

P*Ræclara Mentium immortalium* Ornamenta *ſunt*, *ſcientiæ & virtutes*; *quarum Uſu & augmento in* Vitâ *hac* mortali, *metienda præſertim eſt Hominum* Fœlicitas; *Quamvis enim ad* Beatitudinem *Sanctiorem natis adveniant deforis*, *ac ſublimioribus ancillentur* Vitæ Chriſtianæ *præceptis & inſtitutis*, *animum tamen* Beati Dei *capacem*, *interius mirè venuſtant*; *ac in* Veri *Contemplatione*, honeſtique *actione*, (*quibus veluti è cælo porrectis alis*, in ſuperna *ferimur*)

A 2 *robo-*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

roborant ac perficiunt; *recte enim* P. Silent.

> Ἠδ' ἀρετὴ σαθερόν τι καὶ ἄτροπον· ἥς ἐπὶ μούνης
> Κύματα θαρσαλέως ποντοπορεῖ βιότη.

His fœcundis radicibus *creviſſe*, Columinibus *firmiſſimis ſtetiſſe*, *ac per tot Annorum centurias inconcuſſam floruiſſe*, *ILLUSTRISSIMAM GENTEM TUAM*, *COMES EXCELLENTISSIME*, *neſcit nemo*, *qui vel* gentilitium *HOWARDORUM*, *vel* honoraria Ducum NORFOLCIÆ, *aut* Comitum *ARUNDELIÆ & SURRIÆ Nomina*, *Stemmatibus*, *Dignitatibus*, *Victoriis*, *Conjugiis*, *per* occiduas *Mundi regiones clariſſima*, *audivit eminùs*. *Quorum proinde*, *dum in TE UNO*, *Cunctorum HÆREDE ampliſſimo*, clientelam *ambit hæc* Dialectica *mea*, Claritudini *gloriæ tuæ conferet nihil*, *ſuæ duntaxàt conſulet* dignitati. *Non enim* alienæ Lucis *radiis eget inclyta GENS TUA*, *quæ nativo ac*

traduci Majorum *celeberrimorum fulget ſplendore*, *cujuſque* Excellentiæ *omnes ampliſſimæ*, *jure* Sanguinis & Indolis, *in Te devolvuntur*; *auctæque*, *in ſinu TVO*, *veræ* Nobilitatis *uberrimo*, *veluti ad* centrum *ductæ* lineæ, *ſubſiſtunt*, *ac conquieſcunt.*

Perilluſtribus Herôum *Nobiliſſimorum catervis*, *ab* origine *Clariſſimus cum ſis*; *longo tamen traductam in Te tractu* Claritudinem, *TVAM non arbitraris*, *niſi* Antiquiſſimam *quoque ILLVSTRISSIMÆ GENTIS TVÆ* Nobilitatem, *egregia Animi TVI* Generoſitate *amplifices*; *eâque tanto es clarior*, *quanto* meritis *TVIS fœcundior*, *hiſque paribus cumulatus* Honoribus *domi*, *foriſque*, *factus es Illuſtrior*; Ita, è fonte præclaro, fluenta profundis clariora. *Fortuitis enimverò Titulorum*, *ſtemmatum*, *dignitatum*, *Magiſtratuum* ſplendoribus *non evehitur pectus tuum* Generoſiſ-

ſimum, *quod Immenſos* Honorum *cumulos, promeruiſſe potius, quam poſſediſſe, in* votis *habet; Inaneque & alienum reputat, quicquid extra* merita *creditur; ſic, ut* ſol, *TEIPSO* Lucidus *es, mutuato effulgere lumine, dedecus æſtimas; Nominis enim* Gentilitii *Magnitudo*, Avitaque, *ac pro* meritis *adjecta Dignitatum* Paludamenta, *quæ aliis venerationem conciliant, Ex TE* Claritatem *ambiunt, recipiunt* ampliſſimam, *tribuunt* nullam; *quæ enim* ſplendida *ſunt, ambis; quod* præclarum *non eſt, deſpicis; neque* Honoribus *Gloriaris, qui minui poſſunt. Ut dum ILLUSTRISSIMA TUA contemptor ſtemmata, Geſta, Merita, quaſi è* Pectore *TUO*, Solis *inſtar*, Radios *multiplices Luciđiſſimos, undequáque promicantes intueri mihi videar. Tantis ſiquidem*, Indolis *celſitudine*, Judicii *pondere, ſublimitate* Conſilii, mo-

rum

rum *ſuavitate*, *perpetuâque in* Principem Sereniſſimum *fide*, (*Jure hæreditario à* Majoribus *cum incremento in TE traducta*) *cæteriſque præclaræ Mentis* dotibus, Natalium *TVORVM perilluſtrium* ſplendorem *amplificas*, *ut* periiſſe penitus, quæ ex TE non eluceſcit, Magni animi Claritudinem, *cenſeant omnes.*

Sed neque excelſis his duntaxat, *tum* connatis, *tum* adſcititiis, *Nobiliſſimi Pectoris tui* Monumentis *clarus es*; *Scientiarum omnium ac Virtutum* altiſſimarum cultores *ac* cuſtodes, *ita affectu complecteris*, *ut TVOS facias. In ædibus tuis ARVNDELIANIS*, Societati Regiæ, *Sapientiſſimorum planè virorum* Synedrio, Aulam *inſtituis*, Bibliothecam *attribuis*, *TE ipſum inſcribis* Socium; *ſed nec*, *quæ* Magnis *delectatur*, mediocres *Ingeniorum* fœtus *faſtidit Mens TVA* Generoſiſſi-

ſiſſima, *probe ſciens*, è fonte modico ingentes tumeſcere Oceanos, è radice enaſci ſylvas, ac ampliſſima *quævis* parvis grandeſcere incrementis.

His ego fretus, *tum* Nobilitatis, *tum* Generoſitatis *TVÆ* Indiciis *Clariſſimis*, Dialecticam *hanc*, *primam* Philoſophiæ *meæ* Scoticæ *partem*, *Totiuſque* Clavem, *TVO cenſui dicandam* Nomini *Illuſtriſſimo*, *TVA muniendam* Authoritate, Patrociniique *TVI clypeo adverſus quorumvis protegendam Inſultus*, *ac ſub Excellentiſſimis ſtemmatum tuorum* Inſigniis, *perennitatem quandam fœliciter aſſecuturam*; *ſed & aliis pleriſque* Titulis, *hæc Mea* è Subtili Scoto *collecta ſpecimina*, *TVÆ ſunt* Excellentiæ *conſecranda*; fructus fundum ſequitur, *l. qui ſcit.* 25. §. 1. *ff. de Vſur.* fundus Domino melioratur *l. 7. de acquir. rer. domini.* Nordovicenſis, *COMITI ſuo Illuſtriſſimo*; familiaris *PATRONO ſuo* Colen-

lendiſſimo, *debitum exolvit.* *Quin*, *&* Majorum *TUORUM fortiſſimorum* Triumphi, Northumbriam, *SCOTI* Patriam, *ANGLIÆ* Coronæ *adſcivere*; *ac Proinde ipſum* SCOTUM, *primùm* Anglum, *tum* Subtilem, *effecere.* *Jure ergo* victricis familiæ *TUÆ*, *ſub auſpiciis TUIS fœliciſſimis*, Extorris Scotus, *Angliæ* ſuæ, *ſuoque* Oxonio *aſſeritur*; *Meiſque denuo conatibus*, *excuſſa utcunque* Nominis ejus *caligine*, Orbi Britannico *Per TE* Redivivus, *effulget SCOTUS* Anglus, SUBTILIS. *Hincque ſcient omnes*, *Comes Illuſtriſſime*, *quantum ſibi* Gloriæ *nanciſcuntur*, *bonarum* Artium Patroni, *quantum* Scientiarum *altiſſimarum* Cultoribus *adferunt* Emolumenti, *dum ſub* Clientula *TUA Excellentiſſima*, *ſummus* Philoſophiæ *abditiſſimæ* Magiſter, *ab inducta (temporum ac morum incuria)* oblivione *ingrata vindicatur*; *diſcentque*

Noſtra-

Noſtrates Subtiliſſimi, *ab exteris ingeniis* mutuanda *non eſſe ſcientiarum* ſubſidia, *quibus in omni* ſubtilitatum *genere*, fontes domeſtici *ſcaturiunt* copiosè. *Vale.*

Illuſtriſſimæ *ac* Excellentiſſimæ Dominationis *TVÆ*

Kalendis Februii;
1673.

Devotiſſimus Cliens
Joannes San-crucius.

AD

Ad Philo-Dialecticos

OXONIENSES.

PRÆFATIO.

POſt fatalem *Regiorum* exercituum in *Agro Nasbæano* cladem, quando ſub *re-belli* ac victoriis ſuperbo *hoſte*, nulli *Bono* futuram proſpicerem *ſecuritatem*, *Togam* ſaga, *Calamum* gladio, utiliorem ratus, jucundiſſimarum *Pacis Artium*, inter deſperatiſſimos hoſtilium *graſſationum tumultus* tranquillè perdiſcendarum *cupiditate* accenſus, ſeceſſi, proficuis ſcientiarum *altiſſimarum* diſceptationibus, Me totum dedere decernens. Peropportunè ad id delectabilis ocii, nactus amici *hoſpitis* Domicilium, *codicumque*, tum

tum *ſubtiltate*, tum *authoritate* celebrium, commodum *Solamen*, iis inſtructus adjumentis, (deplorato *Innocentiſſimi Principis*, ac, cum ipſo, fœlici *Rerum Civilium* ſtatu,) in reparandis publicis jacturis *impotentiam*, privato *Ingenii* cultu, indeque forſan enaſciturâ *Elucubratione* aliqua, compenſaturus, abditioris *veterum* magis *Illuſtrium* Philoſophiæ *Arcana*, ac *varietatem* elegantem, (extremum doloris, ſub calamitoſa temporum iniquorum *Tyrannide*, levamentum) operoſius indagavi; oppoſitè utique in *Mentem* incidit id *Phocylidis*.

Βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυσε σοφισμένος ἀνὴρ,
Ἀγρὺς, καὶ πόλιας Σοφία; καὶ νῆα κυβερνᾷ.

Antiquiores proinde potiſſimos, *Recentiores* ferè omnes, Philoſophiæ *Magiſtros* inſignes ac *claſſicos*, lentè, quinque luſtrorum *ſpacio* decurri; inque omnibus reperi,

quod

quod *admirationem* primò, tum quod *ambitionem* plurimam excitaret. *Philoſophiam* enim, veluti *Cœlum* quoddam, pulcherrimè *ſtellatum*; Sanctioris vero *Philoſophiæ* cultores & propagatores illuſtres, *planetas* præclaros, in ſuo quemque *Philoſophandi genere*, tanquam in *proprio orbe*, jucundè rutilantes; ſemper ſum arbitratus; adeo ut, cum ſplendoris ac acuminis *ſolidioris*, nonnihil habeant omnes, in quo *pares* non ſint, *Univerſos* tamen, ſumma cum *voluptate* conſpiciendos, ac ſingulari cum *utilitate* perdiſcendos, non immerito judicem.

Verùm, quantumvis *cæteros* omnes, ampliſſimos *Scholarum*, *Realium*, *Nominalium*, *Neutraliumve* Recentiorum, aut Veterum *Atomitarum* fundatores ac Illuſtratores *inſignes*; vigili *aſſiduitate* venerandos ac evolvendos cenſeam; SCOTUM tamen, OXONII veſtri

Decus,

Decus, ingeniorum acutiſſimorum *Cotem*; DOCTORUM SUBTILEM, ac *Scholæ* SCOTISTARUM *Principem*, Univerſis præferendum judicabit, quiſquis SOLEM, *luminis fontem*, *Majoris mundi oculum*, ac *inferioris vitam*; ſyderibus cunctis *anteponendum*, æſtimaverit, *æquus judex*; qualem, pro foro competenti, mecum in hac *cenſura mea* concertaturum, jure arbitrabor nullum, qui vel univerſis *Philoſophorum placitis* diſcutiendis aſſuevit remiſſiùs, vel è *fontibus* hiſce *profundiſſimis* hauſit rariùs, vel qui (*Sciolorum* inſtar, cum *Dialecticæ pontem* vix ſalutaverint, *Authorem* certè *claſſicum* non evolverint, ſummorum tamen *Magiſtrorum* graviſſima *dogmata*, αὐλοὶ ἔφεσαν, ſuperbè perſtringunt) de incompertis *Viri profundiſſimi* ſubtilitatibus, cenſuerit inſultiùs.

Philoſophiam enim ſic excoluit *Scotus*, ut ejus *inventor* eſſe poſſet, niſi

niſi *natam* inveniſſet: *Myſteria fidei* ita *ſcivit*, ut penè non *crediderit*: *Naturam Dei* ita *deſcripſit*, quaſi *aſpexiſſet*; *Arcana Providentiæ*, quaſi *penetraſſet*; *Angelorum attributa*, quaſi *Angelus* eſſet; *delicias* alterius *vitæ*, quaſi *prægustaſſet*: *paucis* annis tam *multa* ſcripſit, ut iis legendis, *vix unus*; intelligendis, *vix ullus* ſufficiat; *ſcripturus plura*, *ſi ſcripſiſſet minùs ſubtiliter*; Tantus fuit *Scotus veſter* Subtiliſſimus! Ejus proinde altiſſimarum *ſpeculationum* lectioni avidè aſſueſcens, ſatur nunquam, tum ob expertam *Philoſophiæ* abditiſſimæ *Claritatem*, tum ob inſignem in refellendis *Adverſariorum* dogmatibus *Modeſtiam*, tum ob vehemens, quo ardebam, *deſiderium*, SCOTUM veſtrum, *Immortalem ſubtilium Indicem*, *Angliæ* ſuæ, *ſuoque* OXONIO fœliciter vidicandi; fieri tandem poſſe exiſtimavi, ut hujus *veſtri Solis auguſtiſſimi* colluſtra-

luſtratus *radiis*, veritatis *metam* ſecuriùs pertingerem, aliiſque ad eam perveniendi *ſemitam* commonſtrarem; votique mei me utcunque compotem ſpero, in Curſu *Philoſophico quadripartito*, quem obſtetricante *Scoto veſtro Subtili* parturio, cujuſque hic *Unguem* exhibeo, *Manuductorium prælogicale*, integrum, facilique digeſtum *Methodo*, ad recludendos *Sapientiæ Scoticæ* & omnifariæ *Theſauros*, *Clavem Univerſalem.*

Importunum proculdubiò *nonnullis* videbitur, quod poſt tot, tamque *præclaros* ſubtilitatum omnium *Magiſtros*, qui *Lauream* in ediſſerendis *Artis Dialecticæ* Rudimentis, inſigniter ſunt promeriti; cuipiam in mentem venerit, toties tam *ſolidè*, in quovis *Philoſophandi* genere, exactum *Opus* recudere; nauſeantique huic ISAGOGES & ELENCHOS *ſæculo*, *faſtidioſam* denuò obtrudere SCO-

TI

TI *Dialecticam*; Hâc quoque Me fateor cogitatione, dum *Philoſophiæ Syſtemati* perfecto, ac *Opuſculo* præſertim huic *prælogicali*, è *Scripto Oxonienſi*, aliiſque ſubtilis Scoti *genuinis* elucubrationibus, concinnando, juriſque *publici* faciendo, anxiùs adlaborarem, fuiſſe pluries interpellatum, & à cœpti proſecutione, tantum non abſterritum; præſertim dum altiùs perpenderem, tetricam *materierum* harum *arduitatem*, ac *cenſoriam ſcepticorum*, ne dicam *Cynicam Sciolorum*, in dijudicandis, conviciandiſque quorumvis *Ingeniorum* monumentis ſeveritatem; de quibus recte *Menand.*

Ἅπαντες ἐσμὲν ἐις τὸ νουθετεῖν σοφοί,
αὐτοὶ δὲ ἁμαρτάνοντες οὐ γιγνόσκομεν.

Verùm evicit, *Amicorum*, (quorum apud Me ſumma eſt) *Authoritas*; evicit & ipſa imprimis *amica veritas*, ut cœpto pergerem trami-

te, primùmque *Breviarium* hoc *artis Dialecticæ*, quod ſudans algenſque, tot annorum ſpacio parturrieram, evulgarem; neque enim inutile futurum judico, quod è tanto tempore *indormientis* ac penè *ſepulti noſtrâtis* SCOTI, *Subtilis veſtri* Arcanis, erutus *Dialecticês*, undequaque integræ *Theſaurus*, pro *Oxonienſium Philo-Dialecticorum*, *Subtiliumque* Univerſorum uſu ac beneficio, proſtet publicè.

Certè, ſi erga *Patriam*, præclaris *Ingeniorum* partubus perpetuò fœcundam, deberi obſervantiam, ſuadeat, à *natura* intentus hominum *convictus*; ſuadeat, *Pic-ortui*, & *Sociali vitæ* debitrix *Pictas*; fructuoſiſſimè, tum in ſummis *Sapientiæ* omnifariæ *Magiſtris*, ab oblivione turpi vindicandis; tum in jamdudum inventis *Philoſophorum placitis*, novellæ *Scholarum*, ac ſtudiorum ſuccreſcentium *Methodo* & exercitationi adaptandis, adla-

adlaborabitur. Ignavum proinde *Me* non cenſebit ullus, (quamvis Ego *almæ Matris Cantabrigiæ*, Aulæque *D. Benedicto* Sacræ, quæ *Thomiſtarum* aſſueſcit *Oraculis*, Alumnus fuerim) ſi hocce obſtetricante *Artis Dialecticæ* Breviculo, è ruderibus tanti viri, *Angliæ noſtræ*, *veſtrique* imprimis OXONII celeberrimi, *Decoris* ac *Ornamenti* eximii, cui *Inſtitutionem*, ac ſubtilioris *Doctrinæ* acumen debet; extracto, *Angliæ ſuæ*, *Veſtroque* per ME *Oxonio*, reviviſcat *Subtilis* SCOTUS; fiatque per Vos, viros *ſubtilitatis* omnis *ſectatores* aſſiduos, ut SCOTISTARUM *ſubtilium* Schola, tot *ſubſelliis*, *Doctoribus*, *prælis*, per *Europam* famoſiſſima, *Suâtes* Domi habeat *Aulas*, *Cathedras*, *Præfectos* Scotiſtas *ſubtiliſſimos*; quæque Orbi *Univerſo* per tot ſæcula, *Scholarum fundatores* ac *Magiſtros*, in omni *Scientiarum* genere præbuit celeberrimos, *Aca-*

demia veſtra, Virorum *Illuſtrium* ſemper feraciſſima, diſcuſſis imbellium *novitatum* ac *errorum* ſcumis, limpidiſſimos *Philoſophiæ* latices, è propriis *Antiquitatis venerandæ* hauriat *Lacunis* ſaluberrimis, eamque ſuæ propinans *Inventuti dilectiſſimæ*, efficiat, ut *altiſſimis* SCOTI *Veſtri* SUBTILIS aſſueta *Theorematibus*, *Britannia* per VOS *Univerſa* SCOTIZANDO SUBTILIZET. *Valete.*

Index Capitum & Sectionum.

PRæfatio. Pag. 1
Lib. 1: *De Forma Syllogiſmi.* p. 5

Cap. 1. De termino pag. 6.

§. 1. *Quid Terminus in Communi?* p. 6
§. 2. *Quotuplex Terminus in Communi?* p. 8
§. 3. *Quotuplex Terminus ratione ſignificationis?* p. 9
§. 4. *Quotuplex Terminus ratione modi ſignificandi?* p. 11
§. 5. *Quotuplex Terminus ex parte rei ſignificatæ?* p. 15
§. 6. *De Terminis Prædicabilibus.* p. 17
§. 7. *De Terminis Prædicamentalibus.* p. 20
§. 8. *Regulæ Prædicamentales.* p. 26
§. 9. *De Terminis poſt-Prædicamentalibus.* p. 27
§. 10. *De Terminorum ſuppoſitione.* p. 31
§. 11. *Affectiones Terminorum vi copulæ Verbalis.* p. 37
§. 12. *Affectiones Terminorum Vi Denominativi Determinantis.* p. 40
§. 13. *De Terminis Exponibilibus.* p 43
§. 14. *Termini Diſtinctivi uſitatiores.* p. 47

Cap.

INDEX.

Cap. 2. De Propoſitione. pag. 50.

§. 1. *De Nomine.* p. 50
§. 2. *De Verbo.* p. 52
§. 3. *De Oratione.* p. 53
§. 4. *De Propoſitione in communi.* p. 54
§. 5. *De Propoſitione Categoricâ.* p. 55
§. 6. *De Propoſitione Modali* p. 60
§. 7. *De Propoſitione Hypotheticâ.* p. 62
§. 8. *De Oppoſitione Categoricarum ſimplicium.* p. 65
§. 9. *Æquipollentia Categoricarum ſimplicium.* p 71
§. 10. *Converſio ſimplicium Categoricarum.* p. 74.
§. 11. *Oppoſitio, Converſio & Æquipollentia Modalium.* p. 77
§. 12. *Oppoſitio, Converſio & Æquipollentia Hypotheticarum.* p 82
§. 13. *De Propoſitionibus Exponibilibus & Inſolubilibus.* p. 84

Cap. 3. De Syllogiſmo. pag. 87.

§. 1. *Quid, & Quotuplex Argumentatio?* p, 87.
§. 2. *Regulæ Generales bonæ Argumentationis.* p. 89
§. 3. *Quotuplex Argumentatio bona?* p. 93
§. 4. *Quotuplex Syllogiſmus?* p. 95
§. 5. *Principia Syllogiſmi regulativa.* p. 97
§. 6. *Regulæ communes & ſpeciales figurarum.* p. 99
§. 7. *Figuræ & Modi Syllogiſtici.* p. 106

§. 8.

§. 8. *Regulæ Syllogiſmorum perfectivæ.* p. 112
§. 9. *Quotuplex Syllogiſmus Categoricus ?* p. 115.
§. 10. *Quotuplex Syllogiſmus Hypotheticus ?* p. 118
§. 11. *Inventio Medii Syllogiſtici.* p. 121
§. 12. *De Modis ſciendi.* p. 123

Lib. 2. *De Materia Syllogiſmi.* pag. 130.

Cap. 1. De Demonſtratione. pag. 131.

§. 1. *Quid , & Quotuplex Præcognitio & Præcognitum ?* p. 131
§. 2. *Quis effectus Demonſtrationis ?* p. 133
§. 3. *De Principiis Demonſtrationis.* p. 135
§. 4 *Quid & Quotuplex Demonſtratio?* p. 145
§. 5. *De Medio Demonſtrationis à Priori.* p. 150

Cap. 2. De Syllogiſmo Topico. pag. 152.

§. 1. *Quid Propoſitio Probabilis ?* p. 152
§. 2. *Materia Topica.* p. 154
§. 3. *Locus Topicus.* p. 156
§. 4. *Locus Differentiæ Maximarum Extrinſecus.* p. 157
§. 5. *Locus Differentiæ Maximarum Intrinſecus.* p. 174
§. 6. *Locus Differentiæ Maximarum Medius.* p. 180.

Cap.

INDEX.

Cap. 3. De Syllogiſmo Sophiſtico. pag. 182.

§. 1. *De Sophiſmate.* p. 182
§. 2. *Sedes Differentiæ Fallaciarum in Dictione.* p. 182
§. 3. *Sedes Differentiæ Fallaciarum extra Dictionem.* p. 194

DIA-

DIALECTICA
Ad Mentem
DOCTORIS SUBTILIS.

Præfatio.

1. EA *Scientia quæ nunc* Philoſophia *dicitur, olim* Sophia, *id eſt* Sapientia *dicta eſt:* & Philoſophi, Sophi *ſeu* Sapientes *ſunt antiquitùs appellati*; *verum cùm vocabula illa, ob faſtum, quem præ ſe ferebant, multis diſplicerent:* Pythagoras *primùm Scientiæ ipſi,* Philoſophiæ *nomen indidit*; & *pro ſuâ Modeſtiâ non ſe* Sophum *ſed* Philoſophum *nuncupavit.* Philoſophia *autem* propriè *Sapientiæ* Amorem; appropriatè *Scientiam* ſtudio *comparabilem ſignificat. In* Athenarum *gymnaſiis inſigniter exculta fuit, & propagata, non tamen ab eorum Magiſtris Sapientiſſimis ex-*

cogitata: *utpote* Abrahæ, *aliiſque Sanctis Patriarchis admodum fuit familiaris*; *quinimo* & *ipſi primo Parenti* Adæ *in fœlicibus Paradiſi terreſtris areis*, *in Primâ Creatione conceſſa*, & *ab eo ad Poſteros*, *diſpari licet cultu*, *pro Statuum ſub quibus vixere*, *ac induſtriæ*, *quam in inveſtigandis veritatibus naturalibus adhibuêre*, *vario diſcrimine*, *tranſmiſſa*.

2. *Ariſtoteles* Stagirita, Philoſophus *per Excellentiam*, *ob ingenii acumen dictus*, *ac Doctrinæ Peripateticæ Magiſter*, (*cui præ aliis debemus*, *quod Philoſophia*, *copioſa quæſtionum varietate*, *Doctrinæ Methodo faciliori*, *ac Terminorum Doctrinalium compendioſo artificio*, *ſit illuſtrata*;) Philoſophiam *definit*, 1. Met. 1. Cognitionem rerum ut ſunt, *ſeu* per Cauſas: *Ex admiratione enim*, & *notitiâ effectuum*, *Cauſarum vero ignorantiâ*, *ortum eſt in Hominibus*, Philoſophandi, *id eſt cauſas cujuſlibet rei proprias*, *inquirendi* & *cognoſcendi*, *ſtudium*. *Diverſimodè à diverſis dividitur*; *commodiſſima ea videtur* Philoſophiæ *totius*, naturaliter *acquiſibilis Partitio*, *quam à* Stoicis *mutuatur* Ariſtoteles 2. Top. 12. *in* Naturalem, Moralem & Rationalem. Philoſophia *enim ad eam hominis fœlicitatem*, *quam in hâc vitâ conſequi poteſt*, *ordinatur*: *hæc autem ex* 1. Ethic. 7. & 8. *partim in* Veritatis *contemplatione*, *partim in* virtutis *Actione*, *ſita eſt*; *Pars igitur una arcanas rerum Naturas ſcrutatur*, *adeoque tota in veritatibus inveſtigandis*, *iiſque gratiâ ſui cognoſcendis occupatur*; & *hæc Philoſophia* Naturalis *dicitur*; *ac in* Phyſicam, Mathe-

Mathematicam & Metaphyſicam *ſubdividitur: Pars alia, Morum ſeu Actionum honeſtarum regulas expendit, quæ eâ ratione* Ethica *ſeu* Philoſophia Moralis *appellatur; quia vero neutra ſine diſcurſu acquiri poteſt, Intellectus autem noſter in ſuis operationibus, ut plurimùm ſpeciebus alienis, iiſque præſertim Partis Imaginativæ nititur, ac proinde non rarò deceptioni in ſuis Ratiocinationibus exponitur, adjicienda fuit Pars altera, rectè* Logica & Philoſophia Rationalis *dicta.*

3. *Philoſophia igitur* univerſa, *adæquatè,* quadrimembris *eſſe poteſt; ne Pars ea, quæ* Naturalis *dicitur, in unam collecta, ob ampliſſimam Materierum varietatem, confuſionem pariat; porro Partis cujuſvis hæc erit Sphæra;* Logica *regulas quaſdam Ideales ſeu veritates objectivas conſiderat, quibus Intellectus deinceps, ſecundum tres ejus Operationes,* Simplicem *Sc.* Compoſitivam & Diſcurſivam, *in Veritatibus Speculativis & Practicis inveſtigandis, dirigitur & rectificatur.* Phyſica *contemplatur ea omnia, quæ in ſeſe* Motûs & quietis, *ac Perfectionum connaturalium Principium intrinſecum habent, tum quoad conceptus communes, tum etiam quoad Particulares rerum ſimplicium ac Mixtarum notabilium; omnium ſiquidem ſimpliciter contemplatio, amplum nimis Tractatum poſtularet. Et licet* Matheſis *in Scholis Phyſicis raro tradi ſoleat, ne tamen deſit quidpiam, quo Mens Sciendi avida opportunè illuſtretur,* Mathematicarum *Diſciplinarum natura & Partes compendiosè diſcuſſæ,* Phy-

ſicæ ſubnectentur. Metaphyſica *ſpeculatur* Communiſſima & Altiſſima *rerum omnium Principia, quoad* Eſſe & Cognoſcere *; & quidem* Primæ *Subſtantiæ ſeparatæ Infinitæ, rationes* Proprias, *è* Communibus *tantum; Intelligentiarum autem cæterarum* Propriiſſimas *conſiderat.* Ethica *demum, diſcutit vitæ honeſtæ regulas, earum Principia conſtitutiva, Partes, Adjumenta, Impedimenta, & Præmia; habetque Mores, in communi ſaltem, conformare. Ex quo conſpicuè patet, ampliſſima Philoſophiæ* in ſe *dignitas,* & quoad Nos utilitas *maxima, tum quoad privatam Hominis cujuſvis Inſtructionem, inſtitutionem & ornatum; tum quoad publicum Reipublicæ Chriſtianæ univerſæ Commodum ac pacem; ac demum ad Theologicas Scientias ordinatè acquirendas,* Neceſſitas *non exigua.*

4. *Verum, quantumvis excellens ac utile ſit* Philoſophiæ *ſtudium, niſi (ut ſit in aliis diſciplinis perdiſcendis) Inſtrumentorum Philoſophicalium* Myſteria, Partes & Uſus, *præviâ diſcuſſione exponantur ac percipiantur diſtinctè, incaſſùm illius arcana pertentantur; idcirco pro more Scholarum, ac diſcentium beneficio, purioris Artis* Logicæ, Terminos *doctrinales, eorumque Proprietates perplexas, combinationes & fœcunditatem; complexionum quoque ſimplicium & inferribilium* Evidentiam, Opinibilitatem & Sophiſmata, *in hoc opuſculo, ad Philoſophiam* Subtilium, *de Mente* Doctoris Subtilis *manuductorio, illuſtrare, eſt imprimis neceſſarium.*

DIALEC-

DIALECTICÆ,

AD

Mentem Doctoris Subtilis

LIBER PRIMUS.

De Forma Syllogiſmi.

5. ADæquatum Logicæ *Ariſtotelicæ* objectum eſt *Syllogiſmus*, ex *Scot.* q. 3. *Vniver.* n. 7. *Is* autem dupliciter conſiderari poteſt, primo quoad *Formam*, ſecundum quam Syllogiſmus diſponitur, ſecundo quoad *Materiam* circa quam Syllogiſmus verſatur; adeoque Dialectica tota, penes Syllogiſmi formam & Materiam in *duos Libros* complerè dividitur. Tria autem ſunt, quæ ad *formam* Syllogiſmi ſpectant; Primò *Termini*, ut Principia remotè Syllogiſmum integrantia: Secundo *Propoſitiones*, ex quibus Syllogiſmus proximè conficitur; & hæc duo, eâ ratione, *Materia* Syllogiſmi *ex quâ* dici ſolent. Tertio utrorumque in debitis *Figura* & *Modo* diſpoſitio, tanquam eorum approximatio, ad aſſenſum

aſſenſum Concluſionis per Syllogiſmum collectæ, generandum; ideoque Liber Primus in tria Capita ſubdividetur. Quia vero ex *Scot. c. 6. Gram. Specul. n. 7.* Ultima Syllogiſmi reſolutio ſtat ad Simplices Terminos, primo agendum erit de Naturâ *Termini*, ejuſque multiplici *Diviſione*, ac *Proprietatibus* variis.

CAPUT PRIMUM

De Termino.

§. 1.

Quid Terminus in Communi?

6. TErminus dupliciter ſumitur, Primò *largè*, quomodo coincidit cum *Dictione*, adeoque ſub ſe comprehendit Terminum *Significativum* & *non Significativum*; *per ſe*, & *cum alio Significativum*; *Complexum* & *Incomplexum*, &c. Secundò, *Strictè*, & 1. *Prior*. 1. definitur, *In quem reſolvitur Propoſitio, ut Prædicatum, & de quo Prædicatur*; id eſt, *eſt Extremum, in quod Propoſitio Categorica eſt immediate reſolubilis, per ſublationem Copulæ verbalis:* ut in hac, *Homo eſt animal*, ly *Homo* & ly *Animal*, ſunt Termini; quia ipſi

ipſi ſoli ſuperſunt, ſub ato ly *Eſt*, quod utrumque copulabat.

7. Et hujuſmodi eſt, omne *Nomen Subſtantivum*, ut *Homo*, *Lapis*, &c. idque etiam extra Propoſitionem, non quidem in *actu*, ſed *potentialiter* ſolum: quomodo communiter, de rerum Eſſentiis loquuntur Philoſophi: ſimiliter in hac *Modali*, *Hominem eſſe animal eſt neceſſe*, *dictum*, quod eſt ly *Hominem eſſe animal*, eſt Subjectum; non enim inconvenit, id quod eſt in ſe *formaliter totum*, eſſe Partem materialem reſpectu alterius *Totius*: ſic enim in vivente, Corpus Organicum eſt quid *Totum*, è Materia Prima & forma Mixti heterogenea exurgens: eſt tamen *Pars* tantum totius viventis; ſecus dicendum de Extremis *hypotheticæ*, quia ſunt duæ integræ Propoſitiones, conjunctione aliqua vnitæ; ut *Petrus eſt Homo & Petrus eſt albus*; *ſi Petrus currit, movetur*. &c.

8. *Literæ* verò ut *A*. *B*. *Syllabæ* ut *Ba*, *Be*; voces *non* ſignificativæ ut *Blictri*; Caſus *obliqui* ut *Hominis*; *Præpoſitiones* ut *Ab*, *Præ &c.* per ſe Termini non ſunt, cum aliud à ſe non ſignificent; bene virtute Subſtantivi ſubintellecti; unde in hâc *A eſt litera*, ex parte ſubjecti ſubintelligitur ly *hæc litera A eſt litera*; ſimiliter dicendum cum oratio aliqua ſupponit materialiter, unde in hâc *Homo eſt animal eſt Propoſitio*, ſubauditur ly *hæc Propoſitio, homo eſt animal*, *eſt Propoſitio.*

9. Idem dicendum de *Verbis*, quæ Propo

ſitionum extrema per ſe non ſunt, ſed ratio illa uniendi, pereuntque factâ Propoſitionis reſolutione; unde in hâc de ſecundo adjacente, *Petrus ridet*, licet verbum terminus ſit, qua gerit vices prædicati participii, non tamen ut habet vim copulæ, ſenſus enim eſt, *Petrus eſt ridens*; porro in hâc, *currere eſt movere*, licet extrema ſint verba grammaticaliter, tamen ſunt ſubſtantiva Logica, ſenſus enim eſt, *Curſus eſt Motus*.

---

§. 2.

Quotuplex Terminus in Communi?

10. TErminus in communi dividitur, ut Propoſitio; in *Mentalem*, qui intellectu apprehenditur; *Vocalem*, qui Linguâ profertur; & *Scriptum*, qui calamo exaratur.

11. *Mentalis* eſt, vel *objectivus*, eſtque ipſa res apprehenſa, & coincidit cum vocali & Scripto, objectivè ſumptis; vel *formalis*, qui eſt ipſa rei ſimplicis apprehenſio; quæ etiam actui Judicii, quæ ad Propoſitionem terminatur, coexiſtit.

12. *Formalis* eſt, vel *non ultimatus*, eſtque apprehenſio *vocis* vel *Scripturæ* ſignificantium, quas *naturaliter* repreſentat, licet ipſæ ſolum *ad placitum* res extra ſignificent; vel ultimatus, eſtque apprehenſio ipſius rei extra, quam *naturaliter* quoque ſignificat; Por-

ro

ro hic agitur præſertim *de Termino vocali*, qui *Mentali* ſubſtituitur, eſtque *Scripto* Uſitatior.

13. Diviſio Termini vocalis ſumitur ex triplici capite; primò ex ratione ipſius *ſignificationis* vocum; ſecundò ex *modo ſignificandi* vocum; tertiò ex parte *rei* extra *ſignificata* per voces.

---

§. 3.

Quotuplex Terminus ratione Significationis?

14. TErminus *vocalis, largè* ſumptus, ex n. 6. eſt duplex, ſc. *non ſignificativus*, ut *Blictri*, qui ſe ſolum ſignificat, non aliud à ſe diſtinctum: & *Significativus*, qui & ſe, & etiam aliud à ſe diſtinctum, repreſentat; ut *homo*, *lapis* &c. eaque ratione dicitur *Signum.*

15. *Signum* eſt duplex; *Formale*, *eſt quo, ut Medio, non neceſſario priùs cognito, devenimus in notitiàm alicujus; ut ſpecies Impreſſa*, ſeu Intentionalis; & *Expreſſa*, ſeu Conceptus formalis, Petri; cujus ſunt Virtuales vel Formales Imagines, quia rationes cognoſcendi ipſum, licet non neceſſario præcognitæ; *Inſtrumentale*, ex *Aug.* 2. *Doct. Chriſt.* 1. *eſt id quod præter ſui Speciem, quam ſenſibus ingerit, facit nos in alterius cognitionem devenire*; id eſt, quod cognitum Miniſterio ſenſuum, ducit

ducit nos in cognitionem alterius, quo cum habet aliquam connectionem; eamque *vel ex Natura rei*, & dicitur *Signum Naturale*, ut omnis effectus reſpectu ſuæ cauſæ; ut fumus reſpectu ignis; *vel ex liberâ hominum voluntate*, & dicitur *Signum ad Placitum*, quale præſertim eſt vox articulata, quà per volitionis noſtræ terminationem, inſtituitur ad rem aliquam ſignificandam, & conceptibus formalibus mentis ſubſtituitur, ut ly *Homo* ad ſignificandam *Naturam humanam*.

16. Terminus *ſignificativus* ratione *ſignificationis* eſt, vel *Categorematicus*, qui *per ſe aliquid ſignificat;* adeoque ſecundum ſe poteſt eſſe Terminus Propoſitionis Categoricæ, ut ly *Homo*; vel *Syncategorematicus*, qui eſt tantum *conſignificativus*, nec *per ſe* eſſe poteſt Terminus Propoſitionis; adeoque non *ſignificat* aliquid, ſed *tantum aliqualiter*, ſeu per modum determinationis modificantis, ut ly *omnis*; vel *Mixtus*, qui & *aliquid & aliqualiter ſignificat*, *ut Nemo*, qui ſignificat nullum hominem; quo ſpectant Subjecta Propoſitionum *Indefinitarum*, *abſolutè* vel *perſonaliter* ſupponentia, ut *Homo eſt animal*; id eſt *omnis Homo eſt animal*; *Homo eſt albus*, id eſt, *aliquis Homo eſt albus*; ſimiliter adjectiva, *adjectivè tenta*, quia formam determinatam ſignificant, licet Subjecto indeterminato adjacentem, ut ly *Doctus*; non vero *Adverbia* & aliæ Orationis Partes indeclinabiles; cùm *ſine addito*, eſſe non poſſint Propoſitionum

poſitionum extrema, ac proinde ſunt Termini ſimpliciter *Syncategorematici.*

17. Terminus *Categorematicus* eſt, vel *Incomplexus* ſeu ſimplex, & *logicè* eſt, qui *conceptui formali Simplici ſubſtituitur*, licet Partes ejus ſeparatæ aliud ſignificent; ut ly *Homo*, *Reſpublica*, *M. T. Cicero*; vel *Complexus* ſeu Compoſitus, qui *notitiam compoſitam exprimit*, etiam licet eſſet vox Simplex, ut ſi ly *Homo*, imponeretur ad ſignificandum, *Petrum eſſe album.*

18. Terminus *Incomplexus* eſt, vel *Finitus*, qui *rem determinatam ſignificat*, ut ly *Homo*; vel *Infinitus*, qui *ſignificat negationem formæ determinatæ, indeterminatum afficiens Subjectum*, ut *non Homo*, qui omnibus rebus præterquam homini convenit confusè, & ex *Scot. 2. Periher. 4. n.* 9. ſupponit pro aliquo de quo poteſt dici Ens, reale vel intelligibile.

---

§. 4.

Quotuplex Terminus ratione Modi Significandi?

19. MOdus *ſignificandi* Termini vocalis eſt Proprietas vocis, orta à determinatione voluntatis, ſumptâ occaſione à proprietate rei ſignificatæ; diciturque *Modus ſignificandi activus*, reſpectu rei ſignificatæ; ut

&

& ipſa rei proprietas, *Modus ſignificandi paſſivus*, ut *Scot. c.* 2. *Gram. n.* 6. antequam autem vox habeat á voluntate Modum ſignificandi activè, ſupponitur *Modus eſſendi*, ac *Modus Intelligendi* ipſius Modi eſſendi ſeu proprietatis rei; eaque ratione ex *Scot. cit. c.* 4. *n.* 1. & *q.* 16. *Univer. n.* 14. & *q.*4.*Præd. n.* 4. & 1. *Peri. q.* 2. *n.* 2. & 4. *Met. n.* 40. & 1. *d.* 22. *q.* 2. *n.* 5. *ſignificare ſupponit Eſſe & Intelligere*; & ex *eod. c.* 5. *Gram. n.* 6. & 1. *Elench. q.* 17. *n.* 3. licet Modus ſignificandi activus ſit in voce ut ſuppoſito, eſt tamen in proprietate rei intellectæ, ut in Causâ efficiente occaſionaliter; in voluntate autem realiter, & ut in Causâ efficiente Principali, & ad ſignificandum inſtituente.

20. Itaque Terminus Vocalis ratione *Modi Significandi* dividitur, primo in *Concretum* & *Abſtractum*; is ſignificat aliquid, ut alteri adjacens; ut ly *album*, quod ſignificat albedinem ſubjecto alicui inhærentem; hic, ut ab altero præciſum, ut *albedo*.

21. Quia verò Concretio eſt multiplex, etiam Abſtractio erit, ut *Scot*, 1. *d.* 5. *q.* 1. *à n.* 5. primo enim *Concretum Subſtantiale* conſignificat Suppoſitum habens, cui adjacet ſignificatum formale; adeoque prima abſtractio eſt à Suppoſito ejuſdem naturæ, ut à ly *Homo*, *Humanitas*; quæ quia conſignificat Proprium Inferius, ideo ulterior Abſtractio eſt à ſuis Inferioribus, ſc. ab *hâc & illâ Humanitate*, *ratio Humanitatis*, quæ eſt ultimata Abſtractio, quia Naturæ ab omni eo

quod

quod non eſt ejus *Quod Quid* eſt. Secundò *Concreta accidentalia abſoluta* conſignificant ſubjectum inhæſionis ſeu ſuppoſitum alterius naturæ, à quo fit prima Abſtractio, ut à ly *Album Albedo*, quæ adhuc conſignificat proprium Inferius, à quo *Albedineitas*, ſeu ratio Albedinis, eſt abſtractio ultimata. Tertio *Concreta accidentalia Relativa* conſignificant Subjectum Inhæſionis, à quo fit prima Abſtractio, ut à ly *Cauſa* ſeu *Pater*, *potentia cauſativa exercita*, ſeu *genuiſſe*; quæ adhuc concernit fundamentum proximum, ſeu rationem fundandi, à quâ abſtrahit ly *Cauſalitas*, ſeu ly *Paternitas*, quæ adhuc conſignificat ſuum Inferius, à quo ly *Ratio cauſalitatis*, ſeu *Ratio Paternitatis*, ultimatè abſtrahit.

22. Dividitur ſecundo in *Abſolutum*, cujus conceptus quidditativus eſt Quietativus & perfectus, ut ly *homo*, cujus conceptum quietativum ſolum ingreditur Genus & differentia; & *Connotativum*, qui ex modo ſignificandi principalis ſignificati, aliud ſecundario cointelligendum petit, ut conceptus quidditativus Intellectum quietet; unde Definitio ejus eſt ſemper *per additamentum*, ex *Scot.* 4. *d.* 12. *q.* 1. *n.* 18. & *Quodlibet.* 12. *F.* ſic ly *Cœna*, præter comeſtionem, connotat *Tempus veſpertinum*; & ly *Virtus* præter ordinem ad Prudentiam, conſignificat Qualitatem habitualem, actuum frequentatione acquiſitam.

23. Regula prima. *Abſtracta Subſtantialia ſunt Abſoluta ſecundum rem & Modum ſignificandi*

ſicandi, ut ly *Humanitas*; *accidentalia*, *tantum ſecundum modum ſignificandi*, nam ſecundum rem, ſignificant aliquid alteri adjacens, ut ly *Albedo*.

24. Regula ſecunda. *Multa Abſoluta non ſunt Abſtracta*; ſimiliter *Multa Concreta non ſunt Connotativa*; Concreta enim ſubſtantialia, ut *Homo*, *Leo*, *&c.* ſunt abſoluta, ex æquo enim important ſignificatum formale & materiale, ſc. Humanitatem & habens ipſam; cùm non faciunt unum per accidens, ut accidentalia; Verum ſi concreta Subſtantialia adjectivè exprimantur, erunt Connotativa, ratione Modi ſignificandi adjacentis, ut ly *Corporeum*, *Lapideum*, *&c.*

25. Regula tertia. *Aliqua Connotativa non ſunt Concreta*, ut *Creatio* & *Conſervatio* ſecundum *Scot. Quodlib. cit.* & *operatio Vitalis* ex *Eod. Quodl.* 13. *Ll.* quæ ſecundum rem alia conſignificant; ut *Creatio* præter Productionem rei, congnificat non eſſe præhabitum, *Conſervatio*, eſſe præhabitum; *Operatio Vitalis*, præter qualitatem, potentiam objecto intentionaliter unientem, conſignificat vel Principium vitale producens, vel principium vitaliter objectum attingens per cognitionem aliunde receptam.

26. Regula quarta. *Aliqua Connotativa non ſunt Relativa*, nam ly *Album* tantum ſecundario ſignificat habitudinem ad aliud, ſc. ratione modi ſignificandi primarii ſignificati; at ly *Pater* primario relationem importat.

27. Dividitur tertiò in *Denominantem*, qui

qui eſt forma Donominans, ut *Albedo*; & *Denominativum*, qui ab illo differt per cadentiam ad ſubjectum, ſeu per modum ſignificandi adjectivum; & talis eſt omnis Terminus Concretus accidentalis, ut ly *Album*; & omnis Subſtantialis *adjectivè* expreſſus, ut ly *Corporeum*, *Lapideum*.

---

§. 5.

Quotuplex Terminus ex parte Rei ſignificatæ?

28. TErminus vocalis *quoad rem ſignificatam* dividitur, primo in *Communem*, qui ſignificat rem multis ſimul & ſeorſim convenientem, ut ly *Homo* reſpectu Petri & Pauli; & *Singularem*, qui ſignificat rem ſingularem, vel plura per modum unius; eſtque vel *Individuum determinatum*, Signatum ſeu Demonſtrativum, ut Nomina propria, & Communia Pronomine demonſtrativo determinata; ut *Petrus*, *Hic Homo*; vel *Vagum*, qui rem determinatam, vi Nominis communis & ſigni particularis, ſignificat; ut ly *Aliquis Homo*; vel *ex hypotheſi*, ut ly *Filius Virginis*, ex ſuppoſito quod ſolus Chriſtus fuerit talis; vel Collectivum, ut ly *Populus*, *Civitas*, &c.

29. Terminus *Communis* eſt, vel *Tranſcendens*, & ſignificat rem Enti finito & Infinito Communem, ut ly *Ens*, *Vivens*; vel *Limitatus*,

mitatus, & licet pluribus, non tamen omnibus Entibus, convenit; ut ly *Animal*, *Subſtantia*.

30. Iterum *Communis* eſt, vel *Univocus*, qui convenit pluribus, ſecundum idem Nomen, & Rationem, nomini correſpondentem eandem; ut ly *Homo* reſpectu Petri & Pauli; vel *Æquivocus*, qui convenit pluribus, ſecundum idem nomen, rationes vero nomini correſpondentes, diverſas; idque, vel *à Caſu*, ut ly *Gallus*, reſpectu Hominis & Avis; vel, *à Conſilio*, ut *Pes* reſpectu Hominis & Scamni; vel *Analogus*, qui pluribus convenit, vel *ſolum ſecundum nomen* idem, dicens habitudinem prioris & poſterioris, quoad ſignificationis impoſitionem, reſpectu ſignificatorum habentium diverſas prorſus rationes formales, eſtque *æquivocus à Conſilio*; *vel etiam ſecundum eandem rationem*, ſed vel inæqualiter participatam, ut ly *Animal* reſpectu Hominis & Bruti; *vel etiam* participatam *ſecundum prius & poſterius*, ut ly *Continuum*, reſpectu Lineæ, Superficei & Corporis; *vel etiam participatam ſecundum diverſum modum eſſendi*, ut ly Creatura reſpectu Subſtantiæ & Accidentis, quæ univocata habent modos eſſendi, ſecundùm *per ſe & in alio*, diverſos.

31. Demum, *Terminus vocalis* penes res ſignificatas dividitur in Terminum *primæ Intentionis*, & ſignificat res ut ſunt à parte rei, ut *Homo*; & Terminum *ſecundæ Intentionis*, qui ſignificat res prout ſubſunt Attributo Intellectûs

tellectûs negotiantis, ut ly *Subjectum Prædicatum*, *Genus*, &c. Sub quibus *doctrinaliter* comprehenduntur res omnes, quæ *ſubjici* vel *prædicari* poſſunt, aut in varias *ſpecies* dividi; adeoque plurimum inſerviunt *Methodo* Scientiarum tradendarum.

---

§ VI.

De Terminis Prædicabilibus.

32. TErminus *Univocus*, ut ſubſtat Secundæ Intentioni Prædicabilitatis, eſt *quintuplex*, ſc. *Genus*, *Species*, *Differentia*, *Proprium* & *Accidens*.

33. *Genus eſt*, *Quod prædicatur de pluribus ſpecie differentibus*, *in Quid* & Subſtantivè; eſt triplex; *Generaliſſimum*, quo non eſt Superius Genus, ut *Ens finitum* reſpectu Subſtantiæ & Accidentis; *Subalternum*, quo eſt aliud ſub, & ſupra, ut *Corpus* reſpectu viventis & non viventis; & *Proximum*, quo nullum eſt inferius, benè Superius, ut *Animal* reſpectu hominis qui à bruto ſpecie imâ diſtinguitur.

34. *Species* eſt duplex, *Subjicibilis* & *Prædicabilis*; illa eſt quæ immediatè Generi ſubjicitur; eſtque triplex, *Suprema*, ut *Subſtantia* ſub Ente finito, quod eſt ſupremum ſimpliciter Genus Prædicamentale; *Subalterna*, ut *Corpus* reſpectu Subſtantiæ; & *Ima* quæ eſt etiam Prædicabilis, & quà ſubjicibilis, proximo generi immediatè ſubjicitur, ut *Homo*

 reſpectu

reſpectu Animalis; qua *Prædicabilis* vero, *prædicatur de pluribus numero differentibus, in Quid*, & ſubſtantivè, ut *Homo* reſpectu Petri & Pauli.

35. Differentia *Metaphyſicè*, ſeu primò Intentionaliter, eſt quâ res alioqui convenientes, inter ſe differunt; eſt triplex: *Communis*, ut *Accidens* de quo *n.* 37. *Propria*, ut *Paſſio* de quâ *n.* 36. & *Propriiſſima* quâ una res differt ab alia eſſentialiter; & ut ſpecies, eſt triplex, triplicis ſc. Speciei conſtitutiva in ſe, & diſtinctiva ab omni aliâ; ſc. *Suprema*, ut eſſe *intra ſe fixum*, quâ Subſtantia conſtituitur in ſe, & diſtinguitur eſſentialiter ab Accidente; *Subalterna*, ut *Corporeitas*, quâ conſtituitur Corpus in ſe, & diſtinguitur eſſentialiter à Spiritu; & *Ima*, ut *Rationalitas*, quâ Homo conſtituitur in ſuo eſſe, & quidditativè differt à Bruto; *Logicè* autem ſeu quâ ſubſtat ſecundæ Intentioni Prædicabilitatis, eſt *quod prædicatur de pluribus ſpecie, vel numero differentibus, in Quale Quid*, & adjectivè; ejus proinde Subjicibilia ſunt Inferiora ejus quod conſtituit, ut eſſe *intra ſe fixum*, reſpectu corporis & Spiritus; *vivens*, reſpectu animalis & Plantæ; *Rationale*, reſpectu Petri & Pauli.

36. *Proprium primo Intentionaliter*, eſt quadruplex; vel enim *accidit Soli, & non omni*; ut *eſſe Medicum*, reſpectu ſoliûs, non omnis hominis; vel *omni, non ſoli*; ut *eſſe bipedem*, reſpectu omnis, non ſolius hominis; *vel omni & ſoli, non ſemper*; ut *caneſcere* reſpectu omnis & ſolius

ſolius hominis, non tamen ſemper, ſed dum ſeneſcit; vel *omni ſoli & ſemper*, ut *eſſe Riſitivum*, reſpectu omnis & ſolius hominis, ac pro omni tempore; *Logicè* autem ſeu quà ſubſtat ſecundæ Intentioni Prædicabilitatis, definitur eſſe id, *quod prædicatur de pluribus ſpecie vel numero differentibus, in Quale accidentale, neceſſariò & intranſmutabiliter*; unde Subjicibilia ejus ſunt Inferiora illius, cujus eſt paſſio adæquata; ſive illud ſit genus ſive Species quæcunque, ſic *Riſitivum* reſpectu Petri & Pauli, eſt imum prædicabile Proprium.

37. *Accidens materialiter* eſt, *quod adeſt, & abeſt, præter Subjecti corruptionem*; ut *Albedo* reſpectu Hominis; *Logicè* autem eſt, quod *prædicatur de ſuis Subjectis Inhæſionis, ſpecie vel numero differentibus in Quale accidentale, contingenter, & tranſmutabiliter*; ut Album reſpectu Hominis & Corvi; per Negationem enim Accidentis, (licet realiter inſeperabilis) de ſuo ſubjecto, non tollitur aliquod ejus Prædicatum eſſentiale, vel realiter identificatum, ut patet in hâc Propoſitione; *Corvus non eſt Niger.*

§ VII.

De Terminis Prædicamentalibus.

38. P*Rædicamentum eſt coordinatio prædicatorum eſſentialium ad Subjicibilia*; ſecundum rem unicum eſt, ſc. *Ens finitum*, quod per *Perſietatem* ſeu *internam intra ſeſe fixionem*, & *Inalietatem* ſeu intra ſeſe non fixionem, immediatè dividitur in *Subſtantiam* & Accidens, hoc in *Abſolutum* & *Relativum*, Abſolutum in *Quantitatem* & *Qualitatem*, Relativum in *intrinſecus & extrinſecus adveniens*, quod vulgo in *Actionem*, *Paſſionem*, *Quando*, *Ubi*, *Situm & Habitum ſubdividitur*; unde decem in certo ordine ſtatuuntur, quorum quodvis habet triplicemcoordinationem; ſcilicet *Mediam*, Generum, Specierum & Individuorum; & duas *collaterales* ſc. Differentiarum; quod patet ex hâc figurâ.

Ens finitum.

Intra ſe fixum. — *In alio fixum. Accidens.* { *Abſolutum.* { *Quantitas*, *Qualitas.* — *Relativum.* { *Intrinſecus adveniens.* *Extrinſecus adveniens.* }

Subſtantia.

Corporea — *Incorporea. Spiritus* { *Cherubim.* *Seraphim*, &c.

Corpus.

Corruptibile. — *Incorruptibile* { *Cælum.* *Planeta.* { *Saturnus.* *Jupiter*, &c

Cor-

Corruptibile.

Vivens. *Non Vivens* { *Elementare, Ignis, Aer,* &c. *Mixtum, Lapis, Aurum,* &c. }

Vivens.

Senſitivum. *Inſenſitivum, Planta,* { *Arbor. Flos.* }

Animal.

Rationale. *Irrationale, Brutum,* { *Volatile, Avis. Greſsile, Bipes. Reptile, Serpens. Aquatile, Piſcis.* }

Homo.

Hic. *Ille, Paulus.*

Petrus.

39. *Subſtantia* eſt *Ens finitum abſolutum, per ſe ſubſiſtens, accidentibuſque ſubſtans*; dividitur in *Primam*, quæ nec in ſubjecto eſt ut inhærens, nec de ſubjecto dicitur ut eſſentialiter Superius, ut *Petrus*; & *Secundam*, quæ in nullo eſt ſubjecto, ut inhærens; de ſubjecto tamen dicitur ut Superius, ut *Homo, Animal,* &c.

40. *Quantitas eſt accidens abſolutum, quod adveniens Compoſito Subſtantiali, dat ipſi radicem Impenetrabilitatis, cum alio quanto, intra idem ſpacium*; ſecundem rem, omnis Quantitas Prædicamentalis, eſt *Continua Permanens*, habetque immediate tres ſpecies, ſc. *Lineam*, quæ eſt longa tantum; *Superficiem*, quæ eſt longa & lata; & *Corpus*, quod eſt longum, latum & profundum.

41. *Communiter* tamen *Quantitas Prædicamentalis* definitur, *eſſe id quod facit ſubſtantiam Materialem extenſam in ordine ad locum vel tempus*; Eſtque vel *Continua*, cujus par-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA. VITTORIO EMANUELE

tes copulantur termino Communi; quæ ſubdivitur in *Permanentem*, cujus partes ſunt ſimul, ut *Linea*, cujus partes ſimul exiſtunt & copulantur punctis; *Superficies*, cujus partes copulantur lineis; & *Profundum*, cujus partes copulantur Superficiebus; & *Succeſſivam*, cujus partes non coexiſtunt, ut *Tempus* & *Motus*, cujus partes fluunt, & copulantur Inſtantibus, & mutatis eſſe; vel *Diſcreta*, cujus partes habent proprios terminos; & ſimiliter dividitur in *Permanentem*, cujus partes ſolutæ ſunt ſimul, ut *Binarius*; & *Succeſſivam*, cujus partes ſolutæ, habent eſſe in fluxu, ut *Oratio Vocalis*.

42. *Qualitas* eſt *Accidens abſolutum, exigens radicem Intenſibilitatis & Remiſſibilitatis gradualis, in eadem parte Subjecti*; communiter autem à ſuo effectu formali, definitur eſſe *ſecundum quam, Subjectum denominatur Quale*; & habet quatuor Modos combinatos Primus eſt *Habitus & Diſpoſitio*, qui ſunt qualitates acquiſitæ; is à Subjecto difficulter mobilis, hæc de facili. Secundus eſt, *Potentia & Impotentia* Naturalis, quæ ſunt qualitates innatæ, illa quidem ad opus habilitans, ut acuties potentiæ viſivæ ad videndum; hæc ab operatione impediens, ut Durities in lapide ad ſecari. Tertius eſt *Paſſio & Patibilis* qualitas, quæ ſunt qualitates ab extrinſeco potentiarum immutativæ; illa cito tranſiens, ut rubor ex verecundiâ, hæc in ſubjecto magis radicata, ut rubor ex conſtitutione Corporis in vultu permanens. Quartus

eſt,

eſt, *forma & figura*, quæ licet habeant modum prædicandi abſolutum, *formaliter* tamen præter quantitatem linealiter, & ſuperficialiter terminatam, & certo modo qualificatam, ſolum important relationem partium quantarum, ſic qualificatarum inter ſeſe, ut patet in Statuis & Imaginibus.

43. *Relatio* eſt, *Accidens quo unum refertur ad aliud*; ſic relatio v. g. Similitudinis; primò petit *Fundamentum* & *Terminum*, ut ſunt duo Alba; ſecundò *rationem fundandi*, quæ eſt unitas ſpecifica Albedinum, diciturque *Quo fundamentale*; & demum *Quo formale*, quod eſt ipſa relatio ſimilitudinis, quâ unum Album dicitur ſimile alteri.

44. Relatio eſt, vel *Rationis*, & fingitur ab Intellectu; vel *Realis*, eſtque in re, independenter ab Intellectu; Iterum, vel eſt *Aptitudinalis*, & reſpicit Terminum ut aptum terminare, quomodo Potentia reſpicit ſuos actus poſſibiles, per aptitudinem quandam; vel *Actualis*, & reſpicit Terminum actu Terminantem; & ſi ſit realis, vel realiter identificatur ſuo fundamento, ut dependentia qua Creatura exiſtit dependenter ad Deum; vel realiter differt, eſtque duplex; *Intrinſecùs adveniens* eſt, quæ neceſſario ponitur poſitis extremis in quâcunque diſtantiâ, ut Similitudo, quomodo conſtituit *Quartum Predicamentum*, adeoque ex *Scot. Quodl.* 3. C. petit tria; Primo enim debet eſſe *realis*, triplici realitate, ſc. ex-

iſtentiæ extremorum, realis Diſtinctionis eorum, & quoad ſequelam, poſitis præciſè extremis. Secundo debet eſſe *Actualis*, realiter à Subjecto diſtincta. Tertio debet eſſe *intrinſecus adveniens. Extrinſecus adveniens* eſt, quæ præter poſitionem extremorum, requirit eorum approximationem, ut, *Actio*, *Paſſio*, &c.

45. *Relativa* ſunt, *quorum eſſe, eſt ad aliud ſe habere*; ſunt, vel *ſecundùm Dici*, & primario important abſolutum, connotando relationem; ſic Scientia eſt qualitas dicens reſpectum ad Scibile; vel *ſecundùm Eſſe*, quæ primò ſignificant relationem, connotant autem Abſolutum; ſuntque vel *non Mutua*, dum *reſpectus* non eſt reciprocus, ut Creaturæ ad Creatorem, qui non mutuò relativè refertur ad Creaturam; vel *Mutua*, ſi ſit Dependentia reciproca; & vel ſunt *Æquiparantiæ*, ſi ratio fundandi ſit utrinque eadem, ut *ſimilia*; vel *Diſquiparantiæ*, ſi ſit diverſa; & tunc vel ſunt *Superpoſitionis*, ut Patris ad filium, & generaliter Cauſæ ad effectum; vel *Suppoſitionis*, ut filii ad Patrem, & generaliter effectûs ad Cauſam.

46. *Actio* eſt, *Secundum quam, in id quod Subjicitur agere dicimur*; id eſt, eſt Relatio extrinſecus adveniens, quo Agens denominatur formaliter tranſmutans Paſſum; unde non terminatur ad formam, quâ tranſmutat, ſed ad Subjectum ejus quod tranſmutatur per formæ receptionem; dividiturque in *Immanentem*, cujus tranſmutatum eſt ipſum Agens,

ut

ut dictio Intellectualis, quâ Intellectus tranſmutat ſe ad Intellectionem; & *Tranſeuntem*, cujus paſſum eſt extra agens, ut calefactio quâ Ignis tranſmutat aquam ad eſſe Calidum.

47. *Paſſio* eſt *effectus*, *illatioque Actionis*; id eſt, eſt reſpectus Paſſi ad Agens tranſmutans, quo dicitur formaliter Paſſum; & dividitur in *Immanentem*, cujus Paſſum eſt ipſum Agens, ut dictio paſſiva Intellectûs, à ſe recipientis intellectionem; & *Tranſeuntem*, cujus Paſſum eſt aliud ab Agente, ut Calefactio paſſiva Aquæ ad Ignem.

48. *Quando*, *concretim*, *ſignificat eſſe in tempore*; *abſtractim* autem *importat denominationem extrinſecam* ortam in re temporariâ, per coexiſtentiam ejus ad motum primi Mobilis, ut activè menſurantis ejus Durationem determinatam; adeoque eſt *ſemper activum*, quia ſemper tenet ſe ex parte motûs menſurantis rem durantem.

49. *Ubi*, ſeu Ubicatio, eſt *Relatio proveniens ex coexiſtentia Locati intra ſuperficiem Corporis locantis*; dividitur in *Activum*, quod eſt Relatio ſubjectata in Superficie corporis ambientis, ad rem ambitam; & *Paſſivum*, quod eſt habitudo Locati ad ſuperficiem Corporis locantis; utrumque eſt, vel Simplex *ſeu Definitivum*, ut Ubicatio Spiritus; vel Compoſitum ſeu *Commenſurativum*, ut Ubicatio Corporum, quæ non ſunt tota in toto loco, ſic quod etiam quævis pars ſit in toto, ut Spiritus; ſed ſic quod cuivis parti corporis

locati,

locati, correſpondeat pars Superficiei locantis determinata.

50. *Situs*, ſeu Poſitio Situalis, eſt *habitudo partium locati*, *ad partes determinatas Superficiei continentis*, adeoque coincidit cum Ubicatione circumſcriptivâ, differt autem à Poſitione quantitativa, quæ importat poſitionem partium inter ſe, & ſine ordine ad Locum; Porro dividitur, in *Penetrabilem* naturaliter, & in actu ſecundo; eſtque rerum materialium ſine quantitate; & *Impenetrabilem* naturaliter in actu ſecundo, eſtque rerum quantarum, quæ naturaliter non ſeſe compatiuntur, intra idem ſpatium ambiens.

51. *Habitus* eſt *habitudo inter rem habitam, & habentem*, quò ſpectant omnes uniones formarum abſolutarum ad ſua ſubjecta; dividitur in *Activum*, qualis eſt parietis ad Albedinem inhærentem; & *Paſſivum*, qui in formâ inhærente, ſeu habitâ ſubjectatur.

---

§. 8.

Regulæ Prædicamentales.

52. Regula prima. *Quicquid prædicatur eſſentialiter de aliquo Superiori*, ut Subjecto non ſimpliciter ſupponente, etiam *de illius Inferiori ſimpliciter prædicatur*; unde valet, *Animal eſt vivens*, ergo *Homo eſt vivens*; non vero, *Animal eſt Genus*, ergo *Homo eſt genus*; valet etiam quandoque in præ-

prædicatis accidentalibus, ut *album eſt coloratum*, ergo *Lac eſt coloratum*.

53. Regula ſecunda. *Diverſorum Generum* non prædicamentaliter ſubalternatorum, ſive contineantur ſub tertio Genere, *ut Animal & Planta*; ſive non, ut *Animal* & *color*; *diverſa ſunt Differentiæ diviſivæ* ſecundum rem; non enim habent differentias diviſivas importantes eandem rationem formalem utrinque, licet quandoque coincidant, quoad Nomen, ut *Rationale* reſpectu Animalis & Scientiæ. *At ſub tertiò Genere contentorum, eadem poteſt eſſe differentia* utriuſque remotè conſtitutiva, ut, *Corporeum* reſpectu Animalis & Plantæ; quæ tamen cum habeant differentias immediatè conſtitutivas proprias, ſunt eſſentialiter diſtincta. *Subalternatorum autem* prædicamentaliter *eadem poteſt eſſe Differentia*, unius ſc. *Diviſiva*, alterius vero *conſtitutiva*, adeoque etiam & *diſtinctiva*, ſic *Senſitivum* dividit vivens, conſtituit autem & diſtinguit Animal.

---

§. 9.

De Terminis Poſtprædicamentalibus.

54. Termini *poſtprædicamentales* ſunt, qui ad Intelligentiam prædicamentalium ſub habitudine aliquâ inter ſe collatorum, conferunt; & primo ſunt vel *Impertinentes*, qui nullam inter ſe connexionem aut repug-

pugnantiam habent, ut ly Doctus & dives; vel *Pertinentes*, qui aliquo modo ſeſe inferunt vel excludunt.

55. Termini *Pertinentes* ſunt, *repugnantes* vel *non repugnantes*; *Repugnantes* ſunt, qui *eidem ſecundum idem non poſſunt competere*; ſuntque vel *Diſparati*, qui *æquè cum tertio ac inter ſe repugnant*, ut Leo & Equus reſpectu Aſini; vel *Oppoſiti*, qui *non ita cum tertio, ac inter ſe pugnant*; & ſunt, vel *Relativi*, qui per oppoſitas relationes ſeſe reſpiciunt, ut Pater & filius; quamvis enim filiatio verbi æque Spirationi repugnet ac Paternitati, quoad conſiſtentiam; non tamen quoad oppoſitionem relativam: vel ſunt *Contrarii*, qui ſignificant formas abſolutas, ſui invicem ab eodem ſubjecto excluſivas, ut *Calor* & *Frigus*; vel *Contradictorii*, qui ſignificant formam ejusque negationem, neganter ſumptam; ut *Homo* & *non Homo*; vel *Privativi*, qui ſignificant formam, ejuſque carentiam in Subjecto inclinato, ut, *videns* & *Cæcus* reſpectu Hominis. Et pro his eſt Regula, quod, *Poſito uno Repugnantium in Subjecto, alterum removetur ab eodem.*

56. Termini non *Repugnantes* ſunt, qui *eidem poſſunt competere*; ſuntque vel *convertibiles*, qui ſe mutuo inferunt & tollunt, ut *Homo*, *Rationale*, *Riſibivum*; Item Termini *Synonimi*, ut *Gladius*, *Enſis*; Et hi convertuntur ſecundùm eſſendi & non eſſendi Conſequentiam; vel *ſunt magis & minus communes*, quorum ſc. unus prædicatur de pluribus ſubjectis,

jectis, quam alter, ut ly *Animal* & *Homo.* Et pro his eſt Regula, quod; *Poſito Termino minus communi, ponitur magis communis; non ſemper è contra;* ſi enim *eſt Homo, eſt Animal;* non è contra.

57. Secundò ſunt Termini *Prioritatis*, vel enim Terminus ſignificat aliquid *prius* alio *dignitate Phyſicâ*, ut *Homo* reſpectu aliorum Animalium; vel *Dignitate Morali*, ut *Rex* reſpectu ſubditorum; vel quoad *Ordinem* arbitrarium in loco vel numero, ut *lapides* in cumulo; vel, quoad ordinem *Univerſi*, ut *Ignis* reſpectu Elementorum; vel quoad *Tempus*, ut *Adam* reſpectu *Noe*; vel ſignificat aliquid *prius Naturâ*, idque vel prioritate *Convertibilitatis*, quia non convertitur ſubſiſtendi conſequentiâ, ut *Scot.* 1. *d.* 7. *n.* 24. & 3. *d.* 2. *q.* 2. *n.* 14. quomodo *eſſe Animal*, eſt prius quam *eſſe Hominem*, ſi enim eſt Homo, eſt Animal; non è contra; vel prioritate *præſuppoſitionis* ſeu *independentiæ*; eſtque *duplex*, vel enim *unum præintelligitur exiſtens alteri*, & eſt Prioritas cauſalitatis, ut *Scot.* 1. & 3. cit: Ejuſque vel *Phyſica*, quomodo Cauſa efficiens in actu ſecundo eſt prior ſuo effectu; vel *Metaphyſica*, quomodo Definitio eſt prior definito, & Quidditas Paſſione; vel *Virtualis*, quomodo Divina Immutabilitas eſt prior Immenſitate, licet neutro modo cauſet ipſam; vel, *unum non convenit alteri, niſi alio Tertio præſuppoſito*, ut *Scot.* 2. *d.* 1. *q.* 2. *n.* 3. & 3. *d.* 3. *q.* 1. *n.* 15. idque vel *ordine Naturæ poſitivo*, quomodo *Rationale*

nale prius convenit Homini, quàm *Riſitivum*, vel *Singularitas*; vel ordine tantum *Privativo*; ut *Scot.* 2. & 3. *cit.* quomodo *Privatio* prius intelligitur afficere *Materiam*, habentem formam ſibi coævam, quam ipſa *forma*; quia Materia de ſe non eſt informata; vel demum unum eſt *prius alio Origine*, ſine Cauſalitate vel dependentiâ; quomodo Perſonæ *Producentes* ſunt priores *productis*, in Divinis.

58. Tertiò ſunt *Termini Simultatis*, per oppoſitionem ad Terminos Prioritatis, quomodo aliqua dicuntur paris dignitatis, & ſimul quoad Locum, Tempus, &c. Specialiter vero aliqua dicuntur habere ſimultatem *in fieri* vel *eſſe*, ſi ſimul incipiant vel conſerventur; vel ſimultatem *Naturæ*, ſi termini ſignificent res ad quas valet ſubſiſtendi conſequentia, nec una cauſet aliam, neque ſeſe inferunt ratione Tertii; ut duæ Paſſiones ejuſdem rei; ſed præciſè ex ſuis rationibus formalibus, ut Relativa; vel ſimultatem *in dividendo*, ut duæ differentiæ reſpectu prædicamentaliter Superioris, quod ſimul dividunt, licet non ſemper ex æquo quoad modum eſſendi, ordinem vel æqualitatem perfectionis, niſi condividant Speciem Specialiſſimam ex *n.* 30.

§. 10. *De*

§. 10.

De Terminorum Suppoſitione.

59. Hactenus de ipſis Terminis, jam de eorum Affectionibus; & primo De *Suppoſitione*, quæ eſt *Acceptio Termini pro ſuo ſignificato, vel Significatis*; adeoque eſt limitatio ſignificationis, orta à prædicato vel copulà in propoſitione; ac *ſtrictè* ſolùm Cotegorematicis convenit, cum ſoli regant verbum ſeu reddant Suppoſitum ipſi; *Largè* autem etiam adjectivis adjectivè tentis convenit; ſupponunt enim pro ſignificato Materiali.

60. Suppoſitio eſt duplex, *Materialis* & formalis; Illa eſt *acceptio Termini pro ſe tantum*, ſeu pro conceptu ſuo non ultimato, ut *Homo eſt Nomen diſſyllabon*, &c. & pro hac ſuppoſitione inſervient ſequentes regulæ. Reg. prima. *ſi prædicatum convenit voci, non autem ejus Significato ultimato, Suppoſitio eſt Materialis*; unde in hâc *vox eſt ſonus*, ſuppoſitio non eſt Materialis; ſecus in hâc *Homo eſt Sonus.* Reg. ſecunda. *à Suppoſitione Materiali ad formalem, vel è contra non tenet conſequentia*; ut *Homo eſt communis generis, ergo Petrus eſt communis generis*; *Animal eſt triſſyllabon, ergo Homo eſt triſſyllabon.* Reg. tertia. *Sub Termino materialiter ſupponente, non fit Aſcenſus vel Deſcenſus*; mutaretur enim Suppoſitio, eſſetque *fallacia Figuræ Dictionis*; unde

unde ex hâc, *Homo eſt vox Dyſſyllaba*, non ſequitur, *ergo* etiam *Animal*, vel *Franciſcus eſt vox diſſyllaba.*

61. Suppoſitio *Formalis* eſt *Acceptio Termini pro ſuo Significato Ultimato*; eſtque vel *Impropria*, ſeu Metaphorica, quæ eſt pro re quam impropriè ſignificat, ut *Petrus eſt Nero*, vel *Vulpes*, id eſt ſimilis crudelitatis, vel fraudulentiæ; vel *Propria*, quæ eſt pro re quam propriè ſignificat; & eſt duplex, *Diſcreta* ſc. & *communis*. Illa eſt *Termini pro re individua ſolum*; ut *Philoſophus hoc docet*, id eſt *Ariſtoteles*; quomodo ſupponunt omnes Termini Singulares determinati; *Communis* eſt Termini communis pro ſuo ſignificato vel ſignificatis Ultimatis, & dividitur in *Simplicem*, *Perſonalem* & *Abſolutam.*

62. *Suppoſitio ſimplex* eſt *acceptio Termini pro ſuo, præciſè immediate ſignificato*, quod ſc. ſtatim Menti repræſentatur, præconceptâ voce, ut *Homo eſt Species*; ubi prædicatum convenit Naturæ communi præciſè, non Inferioribus *ejus*, *non enim Petrus eſt Species*; unde ſit. Reg. prima. *Nullus Terminus communis Signo Quantitatis affectus ſupponit ſimpliciter*, patet in hâc, *omnis Homo eſt Species*; quia ſub tali fit deſcenſus *ex n.* 63. Reg. ſecunda. *Terminus communis cui tribuitur proprietas Dialectica, primo ejus ſignificato conveniens, ſupponit ſimpliciter*; ut *Homo eſt Species*, quia prædicatum reſtringit vocem ad ejus præciſam ſignificationem. Reg. tertia. *ſub Termino ſimpliciter ſupponente non fit deſcenſus*; unde

unde non valet *Homo eſt Species*, vel *primariò ſignificat naturam humanam unam, communem pluribus diſjunctim*; ergo *Petrus eſt Species*, vel *ſignificat naturam taliter communem*.

63. *Suppoſitio Perſonalis* eſt *acceptio Termini communis, pro ſuis ſignificatis*, vel denominatis *ſecundariis* ſeu Mediatis. Unde Regula, *Quando Terminus communis afficitur ſigno quantitatis, vel indefinitè, ſeu ſine tali Signo, ſubjicitur prædicato Denominativo, eſt Suppoſitio Perſonalis*; ut omnis *Homo eſt Animal*, *Homo eſt Albus*; Eſt quadruplex ſc. Univerſalis ſeu *Diſtributiva*, *Collectiva*, *Determinata* & *Confuſa*; ſicut etiam *Deſcenſus* logicus, ſub termino perſonaliter ſupponente, eſt quadruplex, ſc. *Copulativus* vel *Diſjunctivus*, ut quando Conjunctio copulativa, *Et*, aut Disjunctiva *vel*, conjungit plures propoſitiones integras; *Copulatus* autem vel *Diſjunctus*, quando conjungunt partes utriuſque vel alterius extremi complexi, ejuſdem Propoſitionis.

64. Perſonalis *Diſtributiva* ex *Scot.* 14. *Elench. n.* 3, eſt acceptio Termini communis pro quovis ejus Inferiori *copulativè*; Signum ejus eſt, ex parte Subjecti, ſi Terminus communis afficiatur ſigno Univerſali affirmativo, & prædicatum ſit denominativum, tunc enim Subjectum diſtribuitur, ut *omnis Homo eſt Albus*, ergo *Petrus eſt albus*, *& Paulus eſt albus*, *&c.* ex parte autem prædicati, ſi ipſi præfigatur ſignum univerſale,

ut *Deus eſt Omnipotens*, ergo *deus eſt potens creare hominem, & eſt potens creare lapidem*; vel ſi Copulæ præfigatur negatio, ut *Petrus non eſt coloratus*, ergo *Petrus non eſt albus, neque Petrus eſt niger*; erit autem diſtributio utrimque, ſi ſubjecto præfigatur Signum Univerſale negativum, ut *Nullus Homo eſt albus*; vel Signum Univerſale affirmativum, & prædicatum per ſe diſtribuitur, ut *omnis Homo eſt omne album, omnis homo non eſt albus*, quæ æquivalet negativæ Univerſali ex *c.* 2. *n.*60. *verſ. poſt Contrar.*

65. Suppoſitio *Diſtributiva* eſt, vel *completa*, ſeu ſimpliciter univerſalis, eſtque *pro ſingulis Generum*, id eſt pro omnibus Individuis ſubcontentis *copulativè*; ut *omnis Homo eſt quantus*, ergo *Petrus eſt quantus, & Paulus eſt quantus, & ſic de cæteris*; vel *Incompleta*, ſeu Accommoda, eſtque *pro generibus ſingulorum*, id eſt, pro omnibus ſpeciebus Individuorum aliquorum ſeu disjunctivè ſumptorum; ut *omne Animal fuit in arcâ Noe*, id eſt *omnis Speciei*, diſtributivè ſumptæ; *aliquod Individuum*, ſc. vel hoc hujus ſpeciei, vel illud illiûs, &c,

66. Perſonalis *Collectiva* eſt *acceptio Termini Communis pro omnibus ejus Inferioribus & denominatis, copulatim* & ſimul ſumptis; adeoque Signum Univerſale ex *Scot.* 2. *d.* 2. *q.* 9. *n.* 23. debet eſſe pluralis numeri; ut, *omnia Elementa ſunt quatuor*, id eſt *Ignis, Aer, Aqua & Terra ſunt quatuor*; Signum ejus eſt, primo ſi prædicatum ſignificet numerum Cardinalem

dinalem, ut *duo, tres, &c.* non verò, ſi tantum Ordinalem, ut *primus, ſecundus*, &c. vel ſecundò, ſi unum Extremum ſit conjunctum copulatum; alterum, numerum non ſignificans, ſupponet copulatim; ut *Elementa ſunt Ignis, Aer, Aqua, & Terra*, ergo *hoc Elementum, & illud &c. ſunt Ignis, Aer*, &c.

67. Perſonalis *Determinata* eſt *acceptio Termini Communis pro aliquo Inferiori determinatè ſignificato ſub disjunctione disjunctivè ſumptâ*, ut *aliquis Homo eſt albus*, ergo *vel hic homo eſt albus, vel ille homo eſt albus, &c. Confuſa* verò, eſt *acceptio Termini communis pro aliquo Inferiori, indeterminatè & ſolum disjunctim ſignificato*; ut *aliquis oculus eſt neceſſarius ad videndum*, ergo *vel hic, vel ille oculus, &c.* dixi ſolum *disjunctim*, ad Propoſitionem enim disjunctivam veram, altera debet eſſe determinatè vera ex *c.* 2. *n.* 41. quod non contingit, ubi Terminus Supponit confusè.

68. Utriùſque Signum eſt, Si Termino communi præfigatur Signum particulare, ut *aliquis Homo currit, aliquis calamus eſt neceſſarius ad ſcribendum*; vel Terminus indefinitè, ſumptus ſubjiciatur prædicato denominativo, ut *homo eſt albus, calamus eſt ad ſcribendum neceſſarius*; differunt verò, quod in Suppoſitione *determinatâ*, ſuppoſita ſui veritate, ſit unum determinatum ſingulare cui prædicatum convenit, licet ratione deſcenſus disjunctivi non explicetur determinatè, unde videns omnia Individua, pro quibus Ter-

minus ſupponit perſonaliter, poteſt unum demonſtrare, cui prædicatum in ſuppoſitione determinata convenit; *Confuſa* autem non ſic, ſolum enim ſignificat connectionem prædicati cum Subjectis disjunctis, tantum ſub conditione, adeo ut ſi non eſſet connexio ejus, cum uno disjunctorum, adhuc actio poſſet ab alio prodire, ſeu prædicatum alteri convenire.

69. Regula prima. *Terminus explicabilis per deſcenſum copulativum, poteſt etiam explicari per Copulatum; non verò è contra;* ratio eſt quia veritas Copulativi attenditur ex veritate ſingularum partium enumeratarum præcisè, quæ enumeratio reperitur in Copulato, unde ex hâc *omnis homo eſt albus*, ſequitur hæc, ergo *Petrus eſt albus & Paulus eſt albus, &c.* ſimiliter hæc, ergo *& Petrus & Paulus, &c. ſunt albi;* veritas verò Copulati attenditur ex collectione omnium ſimul reſpectu prædicati; unde ex hâc, *Elementa ſunt quatuor*, non ſequitur, ergo *Ignis eſt quatuer & Aer eſt quatuor*, &c. ſed tantum, ergo *Ignis, Aer, Aqua, & terra ſunt quatuor.*

70. Regula ſecunda, *Terminus explicabilis per Diſcenſum disjunctivum, poteſt etiam explicari per disjunctum; non verò è contra;* ratio eſt, quia in Disjunctivo veritas attenditur ex alteriâ parte determinatâ, licet ſub disjunctione explicatâ; ea autem pars reperitur in disjunctâ; unde ex hâc *aliquis homo eſt albus*, ſequitur hæc, *ergo vel hic eſt albus, vel ille eſt albus, &c* ſimiliter hæc, *ergo hic*

vel

vel ille, &c. eſt albus; at in disjunctâ veritas attenditur ex omnibus ſimul Confuſis, quæ confuſio in disjunctiva non reperitur, unde ex hâc, *aliquis oculus eſt neceſſarius ad videndum*, non ſequitur, *ergo vel hic eſt neceſſarius ad videndum, vel ille eſt neceſſarius ad videndum*, eſſet enim *fallacia figuræ dictionis*, quia proceſſus à neceſſario confusè ſolum, ad determinatè neceſſarium.

71. Suppoſitio *Abſoluta* eſt *acceptio Termini Communis, & pro ſignificato immediato, & pro Mediato*. Signum ejus eſt, ſi prædicatum in Propoſitione utrique ſignificato conveniat, ut contingit in Propoſitione univerſali, ac etiam indefinitâ affirmativè, in Materiâ neceſſariâ; negativè in Materiâ Impoſſibili; ut *omnis Homo eſt Animal*, nullus Homo *eſt lapis*; *Animal eſt vivens, Animal non eſt Planta*; fitque ſimilis diſcenſus, qui ſub Termino ſupponente perſonaliter diſtributivè, tam negativè, quam affirmativè.

---

§. II.

Affectiones Terminorum vi Copulæ Verbalis.

72. TRes ſunt Terminorum paſſiones, ad *Differentiam temporis* per Copulam verbalem principalem importati, relato-

rum; *ſc. ſtatus*, *Ampliatio* & *Diſtractio*.

73. *Status* eſt *acceptio vocis pro ſuis ſignificatis, eo tempore exiſtentibus*, *quod per copulam principalem importatur.* Signum ejus eſt ſi prædicatum petat ſubjecti conſiſtentiam, quale eſt omne Accidens poſitivum; unde in hâc *ſedens ſcribit*, ly *Sedens* habet Statum, quia limitatur ad tempus præſens, per ly *Scribit* importatum.

74. *Ampliatio* eſt *acceptio Termini pro ſignificatis exiſtentibus, pro tempore per Copulam adſignificato, ac etiam pro alio, vel pluribus temporibus*; eſt quadruplex; *prima* eſt quando Copula vel prædicatum eſt præteriti temporis, tunc enim ſubjectum ampliatur ad præſens & præteritum, ut *Cicero fuit Conſul* id eſt *Cicero qui eſt vel fuit, fuit Conſul*; *Cicero eſt penultimus Conſul*, id eſt *Cicero qui eſt, vel fuit eſt penultimus Conſul*; Item vox obliqua, quæ regitur à ly *Poſterius*, ut *fructus eſt poſterior flore*, id eſt *flore qui eſt vel fuit*; Item terminus ſignificans rem, quæ dicitur *deſinere*, ut *motus lapidis deſinit*, id eſt *motus qui eſt vel fuit, deſinit.*

75. *Secunda* eſt, quando Copula principalis vel prædicatum eſt futuri temporis, tunc enim Subjectum ampliatur ad præſens & futurum, ut *Petrus morietur*, id eſt *Petrus qui eſt vel erit*; *Nepos meus eſt Scripturus tibi*, id eſt *nepos meus qui eſt vel erit, eſt ſcripturus tibi*; Item vox obliqua quæ regitur à ly *prius*, ut flos eſt prior fructu; id eſt *fructu qui eſt vel erit*; Item terminus ſignificans

nificans rem, quæ dicitur *incipere*, ut *Motus incboatur*; id eſt *Motus qui eſt vel erit, incboatur.*

76. *Tertia* eſt, quando Copula eſt præteriti temporis, prædicatum autem futuri vel è contra, tunc enim Subjectum ampliatur ad præſens, Præteritum & futurum; ut *Petrus fuit peccaturus*, id eſt *Petrus qui eſt, fuit vel erit*; ſimiliter dicendum de hâc *Petrus erit dudum mortuus.*

77. *Quarta* eſt, quando extrema ſunt Propoſitionum neceſſariarum, vel dicti Modalium; tunc enim copula ampliatur ad præſens, præteritum, futurum & Poſſibile: ut, *Homo eſt Animal*, id eſt *Homo qui eſt, fuit, erit, vel poſſibilis eſt, eſt Animal quod eſt, fuit, &c.* ſimiliter in hâc, *Hominem eſſe album eſt poſſibile*; in his enim copula non importat extremorum *exiſtentiam*, ſed tantum neceſſariam eorum *connexionem*, adeoque dicitur *abſolvi à tempore*; non quidem, quoad *ſignificandi Modum*; ſed quoad *ſignificationis ſtatum* & determinationem; ſimili modo in materiâ Impoſſibili, ampliatur ſubjectum Propoſitionis de prædicato *Infinito*; ut *Lignum eſt non Lapis*, licet ſupponat pro reali vel Imaginabili ex *n.* 18. ac ſubjectum negativæ, quod pro omnino nullo ſupponit; prædicatum enim ſubjecto repugnans, pro omni tempore reali & poſſibili, ab eo removetur.

78. *Diſtractio* eſt *acceptio vocis pro aliâ temporis differentiâ, quam per Copulam ſignificatur*;

ficatur; Signum ejus eſt, ſi aliquod extremum connotet differentiam temporis aliam ab indicatâ per Copulam: tunc enim tempus Copulæ diſtrahitur, & per conſequens alterum extremum ſumitur pro tempore quod extremum diſtrahens connotat; ut *cæcus eſt videns*, id eſt *qui fuit cæcus eſt videns*, *Antichriſtus eſt reprobus*, id eſt, *homo qui erit Antichriſtus eſt reprobus.*

---

§. 12.

Affectiones Terminorum vi Denominativi determinantis.

79. Quatuor ſunt Terminorum affectiones deſumptæ ex Terminis *denominativis*, appoſitis per Modum extremi, vel determinationis alterum extremum modificantis, *ſc. Alienatio*, *Diminutio*, *Reſtrictio* & *Appellatio*.

80. *Alienatio* eſt affinis Diſtractioni, adeoque ſicut Syncategorema verbale per alterum extremorum diſtrahitur ad conſignificandam alienam temporis differentiam, ab indicatâ per ipſum: ſic per *determinationem denominativam additam extremo, ipſum alienatur ad ſignificandum aliud ab eo quod proprie ſignificat*, cujus ratio eſt, quod Terminus determinabilis & determinans ſint termini

mini repugnantes, ut *Homo pictus*, *marmoreus*, *mortuus*, *&c.* Regula prima. *A termino alienato ad alienantem*, *tenet conſequentia*; *ut eſt Homo pictus*, ergo *eſt quid pictum*. Regula 2. *A Termino alienato ad negationem alienati*, *tenet Conſequentia*; ut *eſt Homo mortuus*, ergo *eſt non Homo*, *ſeu non eſt Homo* Reg. 3. *ab alienato ad non alienatum*, *non tenet conſequentia*, *non enim valet*, eſt homo pictus ergo eſt homo.

81. *Diminutio* eſt *modificatio Termini repugnantis vel diſconvenientis alicui extremo*, *per appoſitionem determinationis minuentis vim repugnantiæ vel diſconvenientiæ*, ut *Scot.* 3. *d.* 11. *q.* 2. *n.* 3. adeoque facientis ipſum ſub eâ modificatione alteri extremo competere; ut *Petrus eſt doctus dolis*; *Æthiops eſt albus dentes*, id eſt, *non ſimpliciter*, ſed ſecundum quid *doctus* & *albus*. Unde Reg. 1. *à Termino diminuto*, *ad modum diminuentem*, *tenet conſequentia*. Unde ſequitur, *ergo Petrus eſt doloſus*; *ergo Æthiops habet dentes*. Regula 2. *à Termino diminuto ad non diminutum non tenet conſequentia*, non enim ſequitur, *ergo Petrus eſt doctus*, *ergo Æthiops eſt albus*.

82. *Reſtrictio* eſt *Limitatio Termini ad pauciores differentias temporis vel Suppoſita ſignificanda*, *quam ex ſe habet*, *ratione alicujus determinationis annexæ*; fit quinque modis; primo, addendo adjectivum Subſtantivo, ut *Homines pii ſalvabuntur*. Secundo per appoſitionem alterius Subſtantivi in recto, ut *Urbs Roma*

Roma eſt condita à Romulo. Tertio, apponendo Subſtantivum in obliquo, ut *Organum Ariſtotelis eſt græcè ſcriptum.* Quarto addendo Adverbium, ut *Scotus ſubtiliter ſcripſit.* Quinto interponendo orationem, ut *Puer* (ſi revivat) *ſeneſcet.* Porro determinatio reſtringens ſolum reſtringit terminum quem immediate afficit, qui inde dicitur reſtrictus. Regula: *à ſtricto ad Amplum tenet conſequentia*; ut homo albus currit, ergo homo currit.

83. *Appellatio* eſt *quando Terminus additus ſeu appellans, ſecundùm ſuum ſignificatum formale, denominat alium Terminum* eſt, Triplex; *Materialis* eſt quando Terminus appellans denominat ſignificatum Materiale Termini appellati, eo quod appellans ponatur ſolus ex parte prædicati, ut *album eſt dulce*, id eſt, *habens albedinem eſt affectum dulcedine*, eſtque ſimpliciter prædicatio formalis. *Formalis* eſt cum Appellans afficit formale ſignificatum appellati, ut *Homo eſt ſpecies*, id eſt *Natura communis in homine fundat Speciei tatem*; *Petrus eſt bonus Logicus*, id eſt *ſecundùm Logicam competit ei bonitas.* Indifferens eſt ſi Appellans indifferenter poſſit denominare alterutrum appellati ſignificatum; ut quando prædicatum eſt eſſentiale, ut *Homo eſt Animal*, id eſt *habens humanitatem eſt Animal*, ubi Appellatio eſt Materialis, item *ratio formalis hominis continet animalitatem*, ubi Appellatio eſt formalis.

§ 13.

§. 13.

De Terminis Exponibilibus.

84. TErminus Exponibilis eſt, *qui reddit ſenſum Propoſitionis obſcurum*; adeoque eget Expoſitione; hujuſmodi Termini reducuntur ad numerum octonarium.

85. Primò. *Excluſivi* ſunt; ly *Tantum*, *Solum*, &c. non adjectivè ſeu Mixtim accepti, ſic enim ex *Scot.* 1. *d.* 21. *n.* 2. *ex* 1. *Elench.* 4. ſignificant negationem aſſociationis alterius, ejuſdem ordinis cum excluſo; ut *Solus Doctor eſt in Scholâ*; id eſt, *eſt Solitarius*, quia *non eſt alius Doctor*, licet plures Diſcipuli ſint ibidem; ſed *ſyncategorematicè* ſeu conſignativè & aliqualiter, & ſignificant negationem aſſociationis alterius ab iſto in recipiendo prædicationem, vel in prædicando; & contingit dupliciter.

86. Vel enim determinant *Subjectum*, ut *tantum Ariſtoteles eſt Philoſophus*; & faciunt Propoſitiones de *Subjecto excluſo*, quæ exponuntur abjiciendo particulam excluſivam, & negando convenientiam illius prædicati, cum aliis Subjectis ejus Speciei; ut *Ariſtoteles eſt Philoſophus*, & *nullus alius Homo eſt Philoſophus*; uti etiam ſequitur ex *Scot.cit.* tranſpoſitis excluſivæ Terminis, *omnis Philoſophus eſt Ariſtoteles*; tum propter adæquatam extremorum commenſurationem; tum quia ex hâc, *tantum Ariſtoteles eſt Philoſophus*, ſequi-

tur,

tur, *ergo nullus non Ariſtoteles eſt Philoſophus*, quia proceditur ab excluſivâ ad partem exponentis, inde autem per ſimplicem converſionem ſequitur *nullus Philoſophus eſt non Ariſtoteles*; & ultra bene ſequitur, *ergo nullus Philoſophus non eſt Ariſtoteles*, quia ex 2. *Periher*. à negativa de prædicato Infinito, tenet ad affirmativam de prædicato finito, ut *Scot. cit. n.* 3. ergo etiam ſequitur univerſalis affirmativa prædicta, *omnis Philoſophus eſt Ariſtoteles.*

87. Vel determinant *Prædicatum*, & faciunt Propoſitionem de prædicato excluſo, idque vel reſpectu *numeri*, ut *Elementa ſunt tantùm quatuor*, & exponitur abjiciendo ſignum, & addendo ly *non plura*; ut *Elementa ſunt quatuor*, & *non plura*; vel reſpectu *rei*, ut *Scotus eſt tantum Philoſophus*, & vel exponitur ratione *alietatis* per abjectionem ſigni, & per negationem prædicati ſubſtantialis generis talis, ut *Scotus eſt Philoſophus*, & *non eſt Animal quod non eſt Philoſophus*; vel ratione *alteritatis*, per rejectionem Signi, & negationem qualitatis illius generis, ut *Scotus eſt Philoſophus* & *non eſt imbutus aliâ ſcientiâ, quam Philoſophiâ.*

88. Secundò. *Exceptivi ſunt*, ly *Præter*, *Niſi*, &c. & excipiunt Terminum, cui præfiguntur à principali prædicato; unde primò Terminus à quo excipitur, debet ſupponere diſtributivè, quia excipere eſt à toto partem detrahere; ſecundò Terminus exceptus debet contineri ſub Termino à quo fit Exceptio,

tio, ut *Omne animal præter Hominem currit*; unde hæ non ſunt Exceptivæ, *aliquod Animal præter hominem currit*; *omne animal præter aquam, currit.* Expoſitio fit, negando prædicatum de termino excepto, & affirmando ipſum copulativè de aliis omnibus contentis ſub termino à quo eſt exceptio, ut ergo *Nullus Homo currit, & omnis Leo currit, & omnis Equus currit, &c.*

89. Tertiò. *Reduplicativi* ſunt, ly *In Quantum, Quatenus, &c.* & Vel tenentur *reduplicativè*, & tunc vel 1°. denotant Terminum Reduplicativum eſſe *conditionem* convenientiæ Prædicati cum Subjecto; ut *Ignis quatenus approximatus calefacit*, & exponitur per Conditionalem: *Si Ignis eſt approximatus calefacit*; vel 2°. ſignificat ipſum eſſe *Cauſam inhærentiæ* prædicati ad ſubjectum, quæ eſt propriiſſima reduplicatio ex *Scot.* 1. *d.* 1. *q.* 2. *n.* 13. quia ſive Reduplicatum ſumatur pro ſeipſo toto primo, ſive pro aliquo quod includitur in Intellectu ejus, illud pro quo accipitur eſt ratio formalis *talis* inhærentiæ; ut *Homo qua rationalis eſt riſibilis*, & exponitur per cauſalem, *quia Homo eſt rationalis, Homo eſt riſitivus*; vel 3°. ſignificat prædicatum eſſe de *conceptu quidditativo* ſubjecti, ut *Homo, qua Homo, eſt Animal*; & exponitur per hoc, quod *Homo ſine Animalitate quidditativè concipi non poſſit*; vel demum 4°. ſignificat ſubjectum & prædicatum eſſe ab *intrinſeco connexa*, ut *Homo qua riſitivus eſt rationalis*; *Species qua ſubjicibilis eſt prædicabilis*; *vel*

vel tenentur *ſpecificativè*, quomodo indicant prædicatum, ſub tali conſideratione, ſubjecto non repugnare; ut *Petrus, quà Muſicus, eſt Medicus.*

90. Regula. *Propoſitio de Termino Reduplicativo reduplicativè ſumpto, ſubjecto ſupponente abſolutè, infert Univerſalem*; ut *Homo, quà rationalis intelligit*; ergo *omne rationale intelligit.* Dixi *ſubjecto ſupponente abſolutè*; in ſimplici enim non tenet, patet in hâc *Homo quà Homo ſignificat Naturam communem pluribus*; non enim ſequitur ergo *omnis Homo ſignificat naturam communem;* neque etiam, quando Terminus tenetur *ſpecificativè*, ut *Modus ſciendi qua talis eſt Objectum adæquatum Logicæ*; quia reduplicatio tantum ſpecificat limitationem in *eſſe ſcibilis*, in ſuppoſitione abſoluta, & collectim.

91. Quarto. *Inceptivi* ſignificant res *incipere*, vel *per primum ſui Eſſe*, & ſenſus eſt, *jam Res eſt, & immediatè ante non fuit*, quomodo incipiunt *Permanentia*; ut *Anima jam animat, immediatè ante non animabat*; vel per *ultimum ſui non Eſſe*, & ſenſus eſt; *jam res non eſt, & immediatè poſt erit*; quomodo incipiunt *Succeſſiva*, ut *Motus nunc non eſt, immediatè poſt erit. Deſitivi* è contra, ſignificant res *deſinere*, vel per *primum ſui non Eſſe*, & ſenſus eſt; *jam res non eſt, & immediatè ante fuit*; quomodo deſinunt *ſucceſſiva*, ut *Motus jam non eſt & immediatè ante fuit*; vel per *ultimum ſui eſſe*, & ſenſus eſt, *jam res eſt, & immediatè poſt non erit*, quomodo deſinunt *Permanentia*

manentia, ut *Anima nunc animat*, *immediatè poſt non animabit*.

92. Quintò. *Diſcrepativi* ſunt, *Differt*, *eſt Aliud*, &c. ut *Petrus differt à Paulo*, & explicatur per conſiſtentiam Extremorum, & Negationem identitatis eorum, quæ in Nomine differentiam ſignificante includitur ut *Scot. 2. d. 3. q. 7. n. 17.* ut *Petrus eſt & Paulus eſt*, & *Petrus non eſt Paulus*. Aliorum autem trium Terminorum, ſc. *Relativi*, *Comparativi* & *Superlativi*, naturam & vim exponere, ſpectat ad Grammaticam.

---

§. 14.

Termini Diſtinctivi Uſitatiores.

93. PRimo. Diſtinguuntur aliqua, penes *Materialiter & formaliter*; ſeu *pro connotato*, & *pro per ſe ſignificato*; ut in Hâc, *Album eſt dulce*, propoſitio eſt vera *materialiter*, quia prædicatum non convenit ſubjecto ratione formæ, ſed materiæ, in quâ forma eſt, unde ſenſus eſt, *habens albedinem eſt dulce*; & in hâc, *album diſgregat viſum*, Propoſitio eſt vera *formaliter*, quia prædicatum convenit ſubjecto, ratione formæ, ſc. *Albedinis*.

94. Secundo. Diſtinguntur, *Per ſe*, & *Per Accidens*; ſeu *Eſſentialiter* & *Accidentaliter*; ut in hâc *Homo eſt rationalis*, Propoſitio eſt vera *Per ſe*, quia prædicatum convenit

venit ſubjecto ex intrinſecâ ejus naturâ; in hâc autem *Homo eſt albus*, propoſitio eſt tantum *Per accidens* vera, quia prædicatum ſubjecto omnino caſualiter advenit & ab extrinſeco.

94. Tertiò. Diſtinguuntur, ſecundùm *Abſolutè* & *Reſpectivè*, ſeu *ſimpliciter* & *Comparativè*, ſic Homo dicitur *abſolutè* Doctus, quando prædicatum non dicitur *comparativè* ad aliud; *Comparativè* autem, quando refertur ad minus Doctum.

95. Quartò. Penes, *ut Quo*, & *ut Quod*. ſic Ignis eſt Quòd calefacit; Calor autem eſt forma ſeu *Quo*; ſimiliter Petrus ſcribit ut *Quod*, quia Cauſa Principalis; Calamus ut *Quo*, quia Cauſa Inſtrumentalis; ſimiliter Alba ſunt ſimilia, ut *Quod*; Albedines ut *Quo* fundamentale, ſimilitudines ut *Quo* formale.

96. Quintò, Penes *Formaliter* & *Virtualiter*; ſic Ignis dicitur *Formaliter* calidus, quia verè habet formam Caloris, quâ taliter denominetur; Vinum autem ſolum *Virtualiter*, quia in ſe verè calorem non habet, quem tamen producere poteſt, in ſubjecto diſpoſito.

97. Sextò, Secundùm *Actum* & *Potentiam*, ſic Antichriſtus dicitur eſſe in *Potentiâ*, quia non actu exiſtens, potens tamen exiſtere; Ignis autem exiſtens extra Cauſas, eſt *in Actu*; & quidem, quà habet virtutem operandi, dicitur *in actu* 1°. quà actu operatur, dicitur *in actu* 2°. qua autem habet virtutem

tutem activam non approximatam, dicitur *in actu* 1°. *remoto*; at quà debitè approximata, dicitur *in actu* 1°. *proximo*.

98. Septimò, Penes, *Poſitivè & Negativè*, quomodo habens formam Poſitivam albedinis, dicitur *poſitivè* Album; non habens autem, & ſimul ſimpliciter carens formâ oppoſitâ, dicitur *negativè* album: ſi enim ſupra carentiam, habet capacitatem cum inclinatione, non habens ipſam, dicitur *privativè* tale, ſic cæcus dicitur privativè videns.

99. Octavò, aliquid dicitur tale *in actu ſignato*, & *in actu exercito*; quomodo, cum dicitur definitio conſtat ex genere & differentiâ, definitio ſumitur *in actu ſignato*, quia notatur Termini ſignificatio; dum autem dicitur Homo definitur eſſe Animal rationale, definitio ſumitur *in actu exercito*, quia actu definio; ſimiliter ex *Scot. q.* 14. *Univer. n.* 4. hæc prædicatio eſt ſignata, *genus prædicatur de ſpecie*; exercita hæc, *Homo eſt animal*; & hæc negatio eſt ſignata, *nego Hominem eſſe equum*; hæc exercita, *Homo non eſt Equus*; & per ly *tantum* exercetur Excluſio, quæ per ly *excludo* ſignatur.

100. Nonò, Res ſumitur *in ſenſu compoſito*, vel *in ſenſu diviſo*, ſic paries Albus diſgregat *in ſenſu compoſito*, quia prædicatum convenit ſubjecto ratione Albedinis adjunctæ, non præciſæ; jacens vero ſtat, ſolum *in ſenſu diviſo*, ſc. ſejuncto Situ jacentis competit ei ſitus ſtationis; ſimiliter album poteſt eſſe nigrum ſc. ſemota albedine, de quo plura c. 2. n. 33.

101. Decimò, Secundum *Subjectivè* & *Objectivè*, ſic forma dicitur *ſubjectivè* in Sub-

jecto, à quo ſuſtentatur, & res dicitur objectivè in Potentiâ, quæ circa illud operatur, quomodo Homo dicitur eſſe *objectivè* in intellectu cognoſcentis ipſum; Similiter propoſitio dicitur *objectivè* certa, quæ talis eſt à parte rei; *Subjectivè* autem certa, per firmam adhæſionem intellectus ſine formidine de oppoſito, licet Propoſitio in ſe ſit falſa.

102. Undecimò; penes *Categorematicè* & *Syncategorematicè*; ſic totum ex Scot. 3. d. 2. q. 2. n. 9. & d. 22. n. 4 & 4. d. 11. q. 1. n. 2. *Categorematicè*, eſt tertia entitas, *in recto*; connotans partes, ex quibus coaleſcit; *Syncategorematicè* autem, eſt ipſæ partes, in recto; connotans totum, in quo reperiuntur eæ partes.

CAPUT II.

De Propoſitione.

§. I.

De Nomine.

1. EX terminis, fiunt Propoſitiones, de quibus, proinde hic agendum eſt; quia vero Propoſitio nulla ſine *Nomine* & *Verbo* fieri poteſt, ideo *Ar.* 1. *Periher.* de ipſis primo agit.

2. *Nomen* ex 1. *Per.* 1. eſt *vox ſignificativa ad placitum ſine tempore, cujus nulla pars ſeparata*

rata ſignificat, *finita & recta*; id eſt, eſt pro formali quædam intentio ſecunda, per intellectum noſtrum attributa termino vocali, qui eſt *ſignificativus*; unde excludas terminos non ſignificativos; eſtque ſignificativus ad *placitum*, & non naturaliter.

3. Significat autem *ſine tempore*: licet enim nomen aliquod ſignificet *tempus*, ut hora; vel *differentiam temporis*, ut futuritio; vel *connotet tempus*, ut Cæna; nullum tamen ſignificat *cum tempore*, ſeu per *modum fluxus*, ut verbum; ſed ſemper per *modum* ? *Entis nominaliter* ſeu habitûs permanentis ex *Scot.* 8. *Gram.* *n.* 5.

4. Dicitur *cujus nulla pars &c.* ad excludendos terminos complexos, quorum partes habent eandem ſignificationem extra, ac intra complexionem, quod non contingit in termino ſimplici ex *Scot.* 4. *d.* 8. *q.* 2. *n.* 14. Unde ſi quandoque partes ejus ſeparatæ ſignificent, ut in ly *Reſpublica*, ly *Res*, & ly *Publica*; quia tamen non ſignificant eadem, dici poſſunt, omnino non ſignificare.

5. Per ly *Finita*, excluduntur termini infiniti; ut *non homo*, *non lapis* &c. Quia licet ſignificent negationem formæ determinatæ primario, tamen ſecundariò ſignificant omnem formam aliam, ab eâ formâ negatâ, modo prorſus confuſo & indeterminato.

6. Ly *Recta* demum, excludit caſus obliquos, aliaque Syncategoremata, quia per ſe termini eſſe non poſſunt, ut ly *hominis*, *humaniter*, &c. Ac proinde nomen *Logicum* debet eſſe terminus ſimplex, finitus, Categoremati-

cus, nominativi caſus, & numeri ſingularis, ut *homo*, *lapis*.

§. 2.

De Verbo.

7. VErbum ex 1. Per. 2. eſt *vox ſignificativa ad placitum, cum tempore, cujus nulla pars ſeparata ſignificat, finita & recta, & ſemper eorum quæ de altero dicuntur eſt nota*; id eſt, pro formali ſignificato eſt ſecunda intentio, per intellectum attributa termino vocali ad placitum ſignificativo; idque per *modum eſſe* participialiter ſeu *fluentis* ex *Scot.* 8. *Gram. n.* 5. Quia ſignificat exercitium actionis vel paſſionis ſub aliquâ temporis differentiâ, unde copula in propoſitionibus neceſſariis non ſic *abſolvitur à tempore*, quaſi non ſignificet cum tempore, ſed quia non reſtringit earum extrema ad eam determinate differentiam temporis, quam conſignificat, ut *homo eſt animal*, ex *c.* 1. *n.* 77.

8 Dicitur *cujus nulla pars* &c. quia in mente ei correſpondere debet ſimplex conceptus; adeoque excludenda ſunt *Verba adjectiva*, ut *amo*, *curro* &c. ac etiam Subſtantivum *eſt*, *de* 2°. *adjacente*, quia ſunt reſolubilia in prædicatum & copulam, ut *Petrus amat*, id eſt, *eſt amans*; *Petrus eſt*, id eſt, *eſt exiſtens*; proinde ſolum *eſt* 3^m^. *adjacens* eſt verbum *purè Logicum* & ſyncategorematicum.

9. Dicitur, *finita*, ad excludenda verba infini-

infinita; quale licet *eſt* 3^m^. *adjacens* eſſe non poſſit, quia purum Syncategorema; bene tamen *eſt* 2^m^. *adjacens*, & *verba adjectiva*, non quidem qua copulam includunt,ut *Scot.* 2. *perih. q.* 1. *n.* 3. ſed ratione participii ex *Ar.* 1. *poſt.* 10. ut *Planeta non ſcintillat*, id eſt, *eſt non ſcintillans*, ut conſtat ex Syllogiſmo quem ibi conficit; ſc. *Stella non ſcintillans eſt prope nos*; *Planetæ non ſcintillant*, ergo *ſunt prope nos*; ſi enim *minor* eſſet negativa, *concluſio* non eſſet affirmativa ex *c.* 3. *n.* 36.

10. Dicitur, *Recta*, id eſt *indicativi modi*, *præſentis temporis*, & 3^æ^. *perſonæ*; alia enim verba ſunt obliqua, faciuntque enunciationem veram ſolum dependenter à *Recto*.

11. Dicitur, *Et ſemper eorum*, *quæ de altero dicuntur*, *eſt nota*; quia eſt prædicati cum ſubjecto, *copula determinata*, qualis eſſe non poteſt *participium*, eſto ſignificet cum tempore, quia applicabile ad quamvis temporis differentiam, ut *Petrus fuit*, *eſt*, *erit currens*, *curſurus* &c.

---

§. 3.

De Oratione.

12. Oratio ex 1. *Per.* 4. eſt *vox ſignificativa ad placitum*, *cujus aliqua pars ſeparata ſignificat*, *ut dictio*, *non ut affirmatio vel negatio*; id eſt, pro formali importat ſecundam intentionem, ab intellectu attributam termino *Logicè* complexo; qui tamen dicitur

vox, *una*, unitate ordinis & complexionis; eſtque *ad placitum* ſignificativa, non quidem ratione ſui immediatè, ſed ratione partium; ejus autem pars aliqua eſt *per ſe ſignificativa*, ut dictio categorematica, licet non omnis neceſſario; neque etiam neceſſario, ut affirmatio vel negatio.

13. Oratio dividitur primo, in *imperfectam* & *perfectam*; illa *ſententiam non declarat*, *nec audientem quietat*, eſtque vel *ſine verbo*, ejus tamen termini habent ſaltem connexionem ſeu congruitatem *Grammaticalem*, ut *animal rationale*; vel *cum verbo*, ut ſi *Petrus venerit*. Hæc & *Sententiam exprimit & quietat*; eſtque vel *non enunciativa*, quæ verum vel falſum non ſignificat, dividiturque in *Imperativam*, ut *fac hoc*: *optativam*, ut *utinam dies eſſet*; *Vocativam*, ut *miſerere mei*; & *Interrogativam*, ut *unde venis?* vel *Enunciativa*, quæ eſt *aſſertiva cum veritate vel falſitate*; diciturque enunciatio, ſeu *Propoſitio*, ut *homo eſt Animal*.

§. 4.

De Propoſitione in Communi.

14. PRopoſitio *pro formali* eſt 2ª. *intentio*, quomodo eſt quid ſimplex Logicum, adeoque definibilis eſt; definitur autem in concreto, & *pro materiali* ſignificato, quod ſc. ea ſecunda intentio Propoſitionis afficit, per genus; & loco differentiæ per ſufficientem ſuarum

ſuarum partium ſubjectivarum enumerationem; quod ſit *Oratio aſſertiva, affirmans vel negans* ex I. *Prior.* I. nam ex *Scot.* 4. *d.* 8. *q.* 2. *n.* 23. Prior eſt aſſertio *vi copulationis* extremorum quam *vi judicii aſſentientis* Propoſitioni ut veræ, vel diſſentientis ei ut falſæ; adeoque præconcipitur à nobis Propoſitio per modum aſſertionis affirmativæ vel negativæ, quam percipitur ejus veritas vel falſitas; cum ſæpius apprehendantur à nobis ut neutræ, quoad aſſenſum hujus vel illius partis contradictionis. Igitur ly *affirmans vel negans* circumſcribit differentiam eſſentialem Propoſitionis nobis ignotam; cum de facto, ut plurimum nos lateant propriæ rerum differentiæ; eſſe autem *veram vel falſam*, eſt paſſio Propoſitionis disjuncta; cum eidem Propoſitioni ſucceſſivè competere poſſint, ut patet de hâc *Petrus eſt ſedens*, ſi continuetur quouſque dum de ſedente, fit non ſedens, vel è contra.

15. Quia verò Propoſitio præſertim à Logico ſpectatur ut *Signum expreſſivum judicii mentalis*; ſeu conceptus complexi, veri vel falſi; ideo melius ad propoſitum noſtrum deſcribitur, quòd ſit *Oratio vocalis ſignificans objectum complexum, ſupra quod cadere poteſt judicium, in quò eſt veritas vel falſitas; ratione conformitatis vel difformitatis, ad objectum ut eſt à parte rei*; idque per intrinſecam denominationem, licet in Propoſitione vocali ſit tantum per *denominationem extrinſecam*, à veritate ſc. vel falſitate in judicio, cui ſubſtituitur, deſumptam; *ſignificare* autem verum vel falſum, eſt ſignificare rem ut eſt à parte rei, vel aliter quam eſt à parte rei, qui non eſt modus

ſignificandi aliquid vel *aliqualiter* incomplexè, ſed *Propoſitionaliter* & complexè.

16. *Propoſitio* ut genus in ſpecies, dividitur in *Categoricam*, ut *Homo eſt Animal*; & *Hypotheticam*, ut *Petrus eſt homo & Paulus currit*, utraque enim eſt aſſertiva alicujus complexi, non quidem per Prædicationem ſemper, ut conſtat in Hypotheticis; ſed vel per prædicationem vel per Copulationem Propoſitionum talium, ratione cujus præcisè poſtulant diverſum omnino judicium de forma, habentque veritatem diverſam, ut patebit ex dicendis à n. 34.

---

§. 5.

De Propoſitione Categorica.

17. PRopoſitio *Categorica* eſt *Enunciatio prædicativa ſimplex, conſtans, ut partibus præcipuis, ex ſubjecto, Prædicato & copulâ*; idque vel formaliter & *explicitè*, ut in Propoſitionibus de 3°. adjacente ut *homo eſt animal*; vel *æquivalenter*, ut in Propoſitionibus de verbo adjectivo, vel eſt de 2°. adjacente, ut *homo currit*, *Petrus eſt*; vel *implicitè*, ut ſi vox ſimplex ad ſignificandam Propoſitionem formalem inſtitueretur; ut ſi ly *Homo* imponeretur ad ſignificandum *Petrum eſſe album.*

18. In quâvis Propoſitione, quatuor reperiuntur; ſc. *Forma*, *materia*, *Quantitas & Qualitas*; quæ hic ſpecialiter reſpectu Categoricæ explicabuntur.

19.

19. *Forma* Propoſitionis eſt *Copula Verbalis Principalis*; ſecundum quam, quidditativè dividitur in *affirmativam* & *Negativam*; *illa* ſignificat objectum complexum ſupra quod cadere poteſt actus intellectus poſitivus,quo judicamus eſſe *identitatem* prædicati ad ſubjectum, ut *Homo eſt Animal.* *Negativa* ſignificat objectum complexum, negativum quidem in ſe, ſupra quod tamen cadere poteſt actus poſitivus judicativus *non identitatis* prædicati cum ſubjecto, ut *Homo non eſt lapis*; adeoque hæ Propoſitiones ſunt ſpecie diſtinctæ.

20. Unde quamvis ex hâc *affirmativa* de prædicato infinito, *Homo eſt non lapis*, ſequatur iſta *negativa* de prædicato finito, *Homo non eſt lapis* ex *Scot.* 1. *d.* 21. n. 3. Ratione identitatis primarii ſignificati utriuſque, ſc. negationis rei lapidis; non tamen æquivalent pro ſignificato totali; affirmativa enim tantum negat *rem lapidis*, affirmat autem *rem verbi*, & indeterminatę omnem aliam rem, præter rem lapidis; negativa autem negat rem lapidis, ac etiam rem verbi, nihilque affirmat ex *Scot.* 2. *opere Periher. q.* 4. *n.* 10. Unde ſubjectum in illâ ſupponit, pro aliquo realiter exiſtente vel imaginabili, non ſic in negativa, cum nihil affirmetur.

21. Unde regula, *Ad Propoſitionem negativam, negatio debet cadere ſupra copulam verbalem principalem*: unde hæc, *Qui non eſt æger, eſt ſanus*, eſt affirmativa; ſecus hæc, *qui eſt æger, non eſt ſanus.*

22. *Materia in quâ* ſeu circa quam Propoſitionis, eſt objectum circa quod propoſitio verſatur, & ſcitur ex habitudine prædicati ad ſub-

ſubjectum, objectivè Propoſitioni vocali correſpondente; adeoque eſt 3x. ſc. *Neceſſaria*, ubi affirmativa eſt ſemper vera, ut *Homo eſt Animal*; negativa falſa, ut *homo non eſt rationalis*; *Contingens*, ubi ambæ contrariæ poſſunt eſſe falſæ, ut *omnis homo eſt albus : nullus homo eſt albus*; ſc. ſi tantum unus Homo ſit albus; ſubcontrariæ vero, ambæ poſſunt eſſe ſimul veræ; ut *Aliquis homo eſt albus*; *aliquis homo non eſt albus*, ſi Petrus ſit, Paulus autem non ſit albus; & *Impoſſibilis* ubi affirmativa eſt ſemper falſa, ut *Homo eſt lapis*; negativa vera, ut *Homo non eſt lapis*.

23. *Quantitas* Propoſitionis à ſubjecto, reſpectu plurium perſonaliter extenſo, vel reſtricto ſumitur, eſtque quadruplex; *Univerſalis* eſt, quando terminus communis ſigno univerſali afficitur, ut *omnis homo eſt animal*, *nullus homo eſt lapis*. *Particularis* eſt quando terminus communis afficitur ſigno Particulari, ut *aliquis homo eſt animal*; *aliquis homo non eſt albus*. *Indefinita* eſt, quando terminus communis nullo notatur ſigno, ut *homo eſt animal*, *homo eſt albus*; & Propoſitio indefinita, in materià neceſſariâ & impoſſibili, æquivalet univerſali; in contingenti autem, particulari. *Singularis* demum eſt, quando ſubjectum eſt terminus Singularis ſignatus, ut *Petrus*, ſeu *hic homo eſt albus*. Hæc autem *diviſio* eſt omnino *accidentalis*, per accidentalem extenſionem ſubjecti reſpectu prædicati, quia major vel minor multitudo, ſpeciem non variat; patet in his, *omnis homo eſt animal*, *aliquis homo eſt animal*.

24. *Qualitas* demum Propoſitionis eſt, *cjus veritas*

veritas vel falſitas; quæ conveniunt ipſi per habitudinem ad rem extra, ſic vel non ſic ſe habentem, prout oratio ſignificat per ſubſtitutionem ad judicium complexum, eas, ut ſunt, vel non ſunt, repreſentans.

25. *Propoſitio*, ratione *Prædicationis*, ulterius dividitur in *indirectam*, ſeu innaturalem, & *directam* ſeu naturalem; in illâ prædicatur quod ſubjici debet, ut *animal eſt homo*, *album eſt Petrus*; in hâc ſubjectum continet prædicatum, adeoque etiam rationem formalem inhærentiæ prædicati ad ſe; eſtque vel *Identica*, in quâ prædicatum eſt idem realiter ſubjecto, neque ut idem realiter, dicitur per modum adjacentis de eo; vel *formalis*, & prædicatum dicitur de Subjecto per modum adjacentis, cum identitate tamen ſignificati materialis habentis, ut *homo eſt animal*, *Petrus eſt albus*. *Identica* eſt, vel *formaliter* talis, ut cum idem dicitur de ſe, ut Petrus eſt Petrus; vel *materialiter* tantum quia eſt identitas ſignificati materialis, cum diverſitate formalis; & hæc identitas vel oritur ex *unione ſignificati formalis utriuſque in 3°. habente*; & coincidit cum prædicatione formali; vel *ex infinitate poſitivâ, vel permiſſivâ*, unius vel utriuſque extremi; ut *Pater eſt deitas*, *juſtitia divina eſt ſapientia divina*, *animalitas eſt ens* &c. Suntque identicæ *doctrinales*.

26. *Propoſitio* demum, ratione *modi prædicandi*, dividitur in Propoſitionem *ſimplicem*, ſeu de *ineſſe*, ubi non ſpecificatur modus ſub quo prædicatum convenit ſubjecto, ut *homo eſt animal*; & *modalem*, quæ talem modum ſpecificat, ut *hominem eſſe animal eſt neceſſe*.

§. 6.

§. 6.

De Propoſitione Modali.

27. M*Odus* eſt, vel determinatio *termini* Propoſitionis, ut *Homo ſapiens amat Deum*; ubi ly *ſapiens*, eſt modus ſubjecti; vel eſt determinatio *unionis* categoricæ, facitque Propoſitionem modalem, quæ eſt *Propoſitio categorica, conſtans modo Propoſitionem ſeu Dictum determinante.*

28. Quia vero modus eſt triplex, ſc. *Neceſſe*, qui ſignificat *ſic eſſe, quod non poſſit non eſſe*; *Impoſſibile*, qui ſignificat *ſic non eſſe, quod non poſſit eſſe*; & *Poſſible* ſeu contingens, qui ſignificat *ſic eſſe, quod poſſit non eſſe*; Hinc 3ˣ. quoque eſt modalis Propoſitio: licet quævis quoad rem in eſſe exercito ſit neceſſaria vel impoſſibilis; unde hæc *Petrum eſſe album eſt contingens*, quamvis de modo contingente, ut modus determinat *inhærens*, Id eſt, prædicatum dicti ſeu Propoſitionis categoricæ; eſt tamen neceſſaria, ut modus determinat *inhærentiam*, id eſt unionem extremorum ipſius *dicti*, ſub eo modo; ſic enim *neceſſario* convenit contingenter illi ſubjecto.

29. Modalis eſt duplex; Primò de *modo adverbialiter ſumpto*, & modus eſt determinatio copulæ ut *Homo eſt neceſſario animal*; & ejus forma, quantitas ac qualitas, ſunt eædem quæ in ſimplici, ut *omnis homo eſt neceſſario animal*, eſt modalis univerſalis, affirmativa, & vera.

30. Secundo eſt de *modo nominaliter ſumpto*

&

& modus eſt prædicatum reſpectu *dicti*, quod eſt Propoſitio ſimplex de verbo infinitivo, ut *Hominem eſſe animal*, *eſt neceſſe*; ubi *forma* & *qualitas* principaliter & *ſimpliciter* attenduntur ex *parte modi* affirmati vel negati, veri vel falſi; ex *dicto* ſolum *ſecundum quid*: unde hæc, *hominem non eſſe animal*, *eſt impoſſible* eſt affirmativa & vera; hæc autem, *hominem eſſe animal non eſt neceſſe*, eſt negativa, & falſa.

31. *Quantitas* ſimiliter modalis; de modo *nominaliter* ſumpto, colligitur præſertim ex modo; nam *Neceſſe* & *impoſſibile* ſunt modi univerſales, is enim diſtribuit copulam pro omni tempore; hic pro omni tollit; *contingens* autem ſeu *poſſibile* eſt modus particularis; unde verſus.

Omnis, neceſſe; valet impoſſibile, nullus:
Poſſibile, quidam; quidam non, poſſibile non.

32. Modalis *nominaliter* ſumpta, dicitur *compoſita*, dum enim prædicatur modus de extremis *dicti* ſimul ſumptis, appellat utriuſque ſignificatum formale, adeoque ſignificat formas, per ipſa extrema ſignificatas, eſſe *ſimul in eodem* ſubjecto habente, & *pro eodem tempore*, compoſſibiles; unde ſenſus hujus, *album eſſe nigrum*, *eſt Poſſibile*, eſt; *hæc propoſitio*, *album eſt nigrum*, *eſt poſſibilis*; inde ex *Scot. 2. d. 2. q. 9. n. 23.* Modalis *compoſita* non benè diſtinguitur ſecundum *ſenſum compoſitum & diviſum.*

33. Modalis *adverbialiter* ſumpta, dicitur *diviſa*; cum enim modus ſit determinatio co-

pulæ,

pulæ, ſolum appellat materiale ſignificatum ſubjecti ipſius dicti, ſub ratione habentis, unam tantum formarum, ſimul ineſſe repugnantiam; unde ſenſus hujus, *album eſt poſſibiliter nigrum* eſt; *aliquod ſubjectum eſt affectum albedine, ſimulque habet potentiam, ut ſubſtet nigredini*; licet pro alio tantum tempore ad actum reducibilem, ut *Scot. q.* 28. *Elench. n.* 3.

---

§. 7.

De Propoſitione Hypothetica.

34. PRopoſitio *Hypothetica* eſt, quæ ex *pluribus ſimplicibus, conjunctione copulatis, conſtat*; adæquatè dividitur in *Conditionalem*, cujus una pars, eſt oratio imperfecta, & dependens ab aliâ parte quoad veritatem; ut *ſi Petrus eſt leo, eſt rugibilis*; unde ejus forma eſt ly *Si*; & *Copulativam* ac *Disjunctivam*, quarum partes ſunt Propoſitiones enunciativæ; ut *Petrus eſt homo, & Petrus eſt albus*; *vel Petrus currit, vel Petrus non currit*; & hujus forma eſt ly *vel*, illius ly *Et.* Licet vero omnes Hypotheticæ Categoricas materialiter includant, earumque præſertim ratione ſint Propoſitiones aſſertivæ, per modum prædicationis; tamen earum forma ſeu formalis ratio, & ſtructura, eſt omnino diverſa, ut ex regulis patebit, adeoque ſunt *ſpecie diſtinctæ* tam inter ſe, quam à categoricis, quas includunt.

35. Ad Conditionalem ſpectat, 1. *purè conditionalis*,

tionalis, ut ſi *Petrus eſt Leo*, *eſt rugibilis*; quæ ad ſuam veritatem petit, bonitatem conſequentiæ, quæ ſi abſit, eſt falſa, unde Reg. 1. *omnis purè conditionalis vera eſt neceſſaria*; ut *ſi Homo eſt Leo eſt rugibilis*; 2. *omnis falſa, eſt impoſſibilis*, ut *ſi Homo eſt Leo*, *eſt rationalis*.

36. Secundo, eſt *Rationalis*, ut *Petrus currit*, *ergo movetur*, quæ præter bonitatem conſequentiæ, petit quod antecedens ſit verum.

37. Tertio, eſt *Cauſalis*, ut *quia Petrus eſt rationalis*, *eſt riſibilis*, quæ ad conſequentiæ veritatem, præter conſequentiæ bonitatem & antecedentis veritatem, requirit quod antecedens ſit cauſa conſequentis.

38. Quarto, eſt conditionalis *Promiſſiva*, cujus veritas pendet à concomitantiâ propoſiti vel promiſſi, licet illud poſtmodum non impleatur, ut *ſi haberem libros ſtuderem*; *ſi ſaltaveris dabo tibi annulum*.

39. Ad Copulativam ſpectat Primo, purè *Copulativa*, ut *Petrus eſt albus & Petrus currit*; ſecundo *conditionalis voce tenus*, ut *ſi acceperis duos vel tres piſces*, *dabo tibi Pileum*; ubi per ly *Si* intelligitur ly *Sive*, vel ly *vel ſaltem*, quæ eſt etiam disjunctiva vocetenus; Tertio conjunctæ per adverbia *loci*, *temporis vel ſimilitudinis*; ut *Petrus eſt albus*, *ubi*, *quando & ſicut Paulus*, Id eſt, *Petrus eſt albus*, *& Paulus eſt albus in eodem loco* & *tempore* ac *ſimiliter*.

40. Regula, *Ad veritatem copulativæ*, *requiritur veritas ſimultanea utriuſque partis*; ratio eſt, quia cum copulet utramque categoricam, ſignificat utrumque ſic ſe habere ſimul, prout utraque enunciat; unde falſa

hæc

hæc, *Petrus eſt Homo*, *& Paulus eſt lapis*, licet altera categorica ſit per ſe vera.

41. *Disjunctiva purè*, ad differentiam disjunctivæ & conditionalis vocetenus, eſt *vel Petrus loquitur*, *vel Petrus tacet*; Regula. *disjunctiva purè*, ad *ſui veritatem*, *ſemper petit unam tantum partem eſſe falſam*; ratio eſt quia ly *vel* importat, alterius partis excluſionem, unde falſa hæc, *Petrus eſt homo*, *vel Petrus eſt rationalis*, quia disjunctio *vel* ſignificat alterum eorum Petro non convenire.

42. Quantum ad Hypotheticarum Propoſitionum *Affirmationem & Negationem*, ſit Reg. *Quando copula Hypothetica eſt affirmata*, *Propoſitio eſt affirmativa*; *quando negata*, *negativa*, licet etiam per partium negationem eſſe poſſint negativæ; unde hæ ſunt negativæ, *non ſi Petrus movetur*, *Petrus currit*; *non & Petrus loquitur*, *& Petrus tacet*; *non vel Petrus eſt Leo*, *vel Petrus eſt lapis*.

43. *Materia* harum Propoſitionum non attenditur ex eâ ſimplicium, ſed ex connexione unius ſimplicis cum alia; eſt 3x. ſc. *neceſſaria*, *impoſſibilis* & *contingens* ſeu poſſibilis.

44. Quoad *Neceſſitatem*, Reg. 1. *omnis pure conditionalis vera eſt neceſſaria* ex n. 35. Ut *ſi Petrus currit*, *movetur*; Reg. 2. *ad neceſſitatem copulativæ*, *utraque debet eße talis*, ut *Petrus eſt animal & Petrus eſt rationalis*: Reg. 3. *ad neceſſitatem disjunctivæ*, *una debet eſſe neceſſaria*, *altera falſa*, ut *Petrus eſt Homo*, *vel Petrus eſt lapis*; *vel* ſi utraque eſt contingens, debent eſſe *immediatè oppoſitæ*, ut *vel Petrus eſt ſanus*, *vel Petrus eſt æger*; *vel paries eſt albus*, *vel paries eſt non albus*.

45.

45. Quoad *impoſſibilitatem*, Reg. 1. *omnis purè conditionalis falſa eſt impoſſibilis*, ex n. 35. Ut *ſi Petrus eſt lapis, eſt animal*; Reg. 2. *ad impoſſibilitatem copulativæ partes, debent eſſe incompoſſibiles*, ut *& Petrus eſt albus, & Petrus eſt non albus*; unde è contra, *ad poſſibilitatem ejus, debent partes eſſe compoſſibiles*, ut, *Et Petrus eſt homo, & Petrus eſt albus*; Reg. 3. *ad impoſſibilitatem disjunctivæ, utraque debet eſſe impoſſibilis*, ut *vel Petrus eſt Leo, vel Petrus eſt lapis*; *ad poſſibilitatem* autem *ſufficit unius Poſſibilitas*, ut *vel Petrus eſt Leo*, vel *Petrus eſt albus*.

46. Quoad *contingentiam*, Regula 1. *Nulla conditionalis eſt contingens*, quia omnis vera eſt neceſſaria, omnis falſa impoſſibilis, ex n. 35. Reg. 2. *Si una pars copulativæ eſt contingens, tota eſt*, ut *Petrus eſt homo, & Petrus eſt albus*. Reg. 3. *ſi utraque pars disjunctivæ eſt contingens & compoſſibilis, tota eſt contingens*; ut vel *Petrus eſt doctus, vel Petrus eſt dives*: ſimiliter *ſi una eſt contingens, & altera impoſſibilis, tota eſt contingens*, ut vel *Petrus eſt albus*, vel *Petrus eſt lapis*.

47. *Quantitas conditionalium*; eſt eadem quæ in ſimplicibus de quibus n. 23. Unde hæc eſt univerſalis de ſigno affirmato, *ſi nullus homo movetur, nullus homo currit*; hæc particularis *ſi non nullus homo currit, non nullus homo movetur*.

48. *Copulativa* autem & *disjunctiva* habent propriam quantitatem, mixtam ſeu *mediam* inter univerſalem & Particularem; unde verſus.

Et valet *Uterque*; *Neque* valet Utique *Non Et*:
Vel valet *Alter, non Vel, Alter non* tibi præſtat.

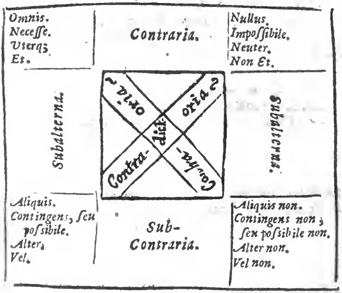
§. 8.

De oppoſitione Categoricarum ſimplicium.

49. Oppoſitio eſt prima Propoſitionis paſſio; definitur *duarum Propoſitionum, utroque extremo eodem, ſine variatione ſuppoſitionis, appellationis* &c. *Participantium, eodem ordine, quoad ſubjici & prædicari, ſecundum quantitatem* Univerſalem & ſingularem; *vel* quoad *qualitatem* eſſentialem, ſc. Affirmationem & Negationem; *vel* quoad *utramque repugnantia*: eſtque quadruplex, ſecundum quadruplicem ſignorum oppoſitionem; ut patet in hâc figurâ.

Figura

Figura oppoſitionis Signorum.

50. Oppoſitio *Contradictoria* (de Subjecto communi) eſt *duarum Propoſitionum in quantitate & qualitate ſimul, repugnantia*; ut *omnis homo eſt albus*, *aliquis homo non eſt albus*; Singulares enim affirmativa & negativa contradicunt, ut *Petrus currit*, *Petrus non currit.* Regula. Contradictoriarum, *una ſemper eſt vera*, *alia falſa*; ratio eſt, quia alias, poſſet idem ſimul eſſe & non eſſe.

51. Notandum autem Propoſitionem Negativam debere negare totum quod affirmativa affirmat; etiam determinationem Copulæ; alias non erit Contradictoria affirmativæ; unde

hæ, *homo qua homo eſt albus, homo qua homo eſt non albus*, non ſunt contradictoriæ; ſed ſunt ambæ falſæ, quia ſecunda affirmat *rem Verbi*, ac etiam *ſecundario Rem ſignificatam indeterminatè per prædicatum*; ſimiliter neque hæ, *Petrus ſemper ſtudet, Petrus ſemper non ſtudet*; ſc. ſi Petrus tantum quandoque ſtudeat, quia ly *ſemper*, quod eſt determinatio Copulæ, non negatur; unde inter hujuſmodi Propoſitiones datur *medium*, ſecundum Logicos, & not. *l.* 2. *c.* 2. *n.* 89.

52. Oppoſitio *contraria* eſt *duarum univerſalium, in qualitate ſolum repugnantia*; ut *omnis homo eſt albus, nullus homo eſt albus*; quo ſpectant *indefinitæ in materiâ neceſſariâ* & *impoſſibili*: ut *homo eſt animal, homo non eſt animal*.; *homo eſt lapis, homo non eſt lapis*.

53. Regula, 1. *Contrariæ non poſſunt eſſe ſimul veræ*: ratio eſt, quia alias contradictoriæ poſſent eſſe ſimul veræ, enim ex univerſali verâ, ſequitur particularis vera; ſi enim *omnis homo eſt albus*, etiam *aliquis homo eſt albus*: ergo ſi etiam verum ſit *nullum hominem eſſe album*, contradictoria ſunt ſimul vera. Reg. 2. *In materia contingenti, poſſunt eſſe ſimul falſa*, ut *omnis homo eſt albus, nullus homo eſt albus*: ſi ſc. tantum aliquis ſit albus 3. *In materiâ neceſſariâ, affirmativa eſt ſemper vera*, ut *omnis homo eſt animal*: in *impoſſibili*, eſt *ſemper falſa*, ut *omnis homo eſt equus*, è converſo dicendum eſt de Negativis.

54. Oppoſitio *Subcontraria* eſt *repugnantia duarum Particularium, in qualitate ſolum*; quo ſpectant *indefinitæ in materiâ contingenti*: ut *aliquis homo eſt animal: aliquis homo non eſt animal*;

animal : homo eſt albus, homo non eſt albus.

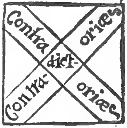
55. Regula 1. *Subcontrariæ contingentes poſſunt eſſe ſimul veræ, ut aliquis homo currit, aliquis homo non currit :* ratio eſt, quia ſubjectum ſupponit vagè. Reg. 2. *Subcontrariæ contingentes non poſſunt eſſe ſimul falſæ ;* ratio eſt, quia alias contradictoriæ poſſent eſſe ſimul falſæ ; cum particularis falſa inferat univerſalem ſubalternantem falſam ; ſi enim falſa hæc, *aliquis homo currit*, etiam hæc, *omnis homo currit.* Porro hæc oppoſitio, non eſt vera oppoſitio, quia de ſubjecto diverſo ; licet enim *nomen* ſit idem, non tamen *res* nomine *vago* ſignificata.

56. Oppoſitio *ſubalterna* eſt *duarum Categoricarum in quantitate tantum repugnantia ;* quia una eſt univerſalis, alia Particularis, ejuſdem autem qualitatis quoad affirmationem vel negationem, ut *omnis homo eſt albus, aliquis homo eſt albus ;* adeoque non eſt vera oppoſitio, cum univerſalis includat Particularem, ut patet in exemplo.

57. Regula 1. *Si univerſalis eſt vera, & Particularis erit*, ut *omnis homo eſt albus*, ergo *aliquis homo eſt albus ;* non autem è contra, niſi in *materiâ neceſſariâ*, adeoque ſolum *gratiâ materiæ*, ut *aliquis homo eſt animal*, ergo *omnis homo eſt animal.* Reg. 2. *Si Particularis eſt falſa, & univerſalis erit*, ſi enim falſum eſt *aliquem hominem currere*, falſum eſt *omnem currere ;* non è contra, niſi *gratiâ materiæ impoſſibilis ;* ſic enim ſi *omnis homo non eſt lapis*, neque *aliquis homo erit.* Oppoſitiones omnes in omni materiâ ex figurâ ſubjectâ facilius intelligentur.

Figura Oppoſitionis Propoſitionum Categoricarum in omni Materia.

Oppoſitio Prima in *Materiâ neceſſariâ.*
Secunda in *Impoſſibili*
Tertia in *Contingenti*

Omnis homo eſt animal. *Omnis Homo eſt Leo.* *Omnis Homo eſt albus.*	*Contrariæ.*	*Nullus Homo eſt animal.* *Nullus Homo eſt Leo.* *Nullus Homo eſt albus.*
Subalternæ.		*Subalternæ.*
Aliquis Homo eſt animal. *Aliquis Homo eſt Leo.* *Aliquis Homo eſt albus.*	*Sub-contrariæ.*	*Aliquis homo non eſt animal* *Aliquis Homo non eſt Leo.* *Aliquis Homo non eſt albus.*

§. 9.

Æquipollentia Categoricarum Simplicium.

58 ÆQuipollentia eſt Secunda Propoſitionum affectio; definitur autem *duarum Propoſitionum oppoſitarum, æqualentia in ſignificato, vi alicujus negationis negantis, ſubjecto & ſigno, vel præpoſitæ, vel poſtpoſitæ, vel ſimul præpoſitæ & poſtpoſitæ*, pro quâ Æquipollentiâ inſervit Hæc regula.

Præ Contradic. *Poſt* Contrar. *Præ poſtque* Subaltern,

59. Si enim *negatio præponatur ſigno*, faciet *contradictorias* Æquipollentes; Si poſtponatur reddet æquipollentes *Contrarias*; ſi autem & *præ* & *poſtponatur*, inſervit pro æquipollentiâ *Subalternatorum* uti infra patebit in figurâ Æquipollentiarum, n. 61.

60. Pro Æquipollentia ſignorum ſubſerviunt ſequentes Regulæ.

1. *Præ* Contradic.	*Non omnis*, *quidam non*; *non quidam non*, valet *omnis*; *Nonnullus*, *quidam*; ſic *non quidam* quaſi *nullus*; *Neuter*, *non alter*; *Non alter non*, & *uterque*.
2. *Poſt* Contrar.	*Omnis non*, *nullus*; ſed *nullus non*, valet *omnis*; Neuter, *uterque non*; *Neuter non*, præſtat *uterque*.
3. *Præ poſtque* Subaltern.	*Non aliquis non*, *omnis*; *non omnis non* quaſi *quidam*. *Non aliquis non non*, *Nullus*; *non nullus non aliquis non*.

61. *Figura Æquipollentiæ Categoricarum Simplicium.*

Æquipollentes. Omnis Homo eſt animal. Non quidam Homo non eſt animal. Nullus Homo non eſt animal. Non quidam Homo nullum eſt animal.	Contrariæ.	*Æquipollentes.* Nullus Homo eſt animal. Non quidam Homo eſt animal. Omnis Homo non eſt animal. Non quidam homo non nullum eſt animal.
Subalternæ.	Contra-dict-oriæ Contra-dict-oriæ	Subalternæ.
Æquipollentes. Quidam Homo eſt animal. Non nullus Homo eſt animal. Quidam Homo non nnllum eſt animal. Non omnis Homo non eſt animal.	Subcontrariæ.	*Æquipollentes.* Quidam Homo non eſt animal. Non omnis Homo eſt animal. Quidam Homo nullum eſt animal. Non nullus Homo non eſt animal.

62. Ubi patet, ly *Poſt Contrar.* negatione ſumptâ *nominaliter*, inſervire pro Æquipollentiâ Simplicium *Subcontrariarum*; unde hæ æquipollent, *aliquis homo eſt albus, aliquis homo non nullum eſt album*; *aliquis homo non currit*, *aliquis homo nullum eſt currens*.

63. Nota autem, quod Propoſitio *Negativa de prædicato finito æquipolleat affirmativæ de toto prædicato infinito*, quoad ſignificatum formale & primarium; ut *Scot.* 1. *d.* 21. *n.* 3. Et dictum eſt ſupra n. 20. quia alias Contradictoria erunt ſimul vera, contra Primum principium; hæ enim ſunt contradictoriæ, *nullus homo eſt non animal*, *aliquis homo eſt non animal*; vel ergo ex hac, *nullus homo eſt non animal*, ſequitur hæc, *nullus homo non eſt animal*, & habetur intentum; vel ſequitur ejus contradictoria, ſc. *aliquis homo non eſt animal*, & contradictoria erunt ſimul vera, quia *nullus homo eſt non animal*, & *aliquis homo non eſt animal* contradicunt.

64. Dixi, *De toto prædicato infinito*, quia æquipollent hæ, *lapis non eſt lignum album*, *lapis eſt non lignum album*; non vero *lapis eſt lignum non album*, quia ex *Scot.* 1. *d.* 4. *q.* 1. *n.* 5. & 3. *d.* 3. *q.* 1. *n.* 17. Tertia propoſitio affirmat *lignum*, quod prima negat; in duabus autem primis negatur *lignum album*, quod eſt formale ſignificatum prædicati, licet in ſecundâ affirmetur *res verbi*, & ſecundarium prædicati ſignificatum.

65. Quod verum eſt, licet *ſubjectum non conſiſtat*, unde ſimiliter æquipollent hæ, *chymæra non eſt alba*, *chymæra eſt non alba*, ex *Scot* 1. *d.* 28. *q.* 2. *n.* 8. Licet enim acciden-

tia

tia poſitiva ſupponant ſubjecti exiſtentiam, non tamen *non album*, quia eſt *negatio extra genus*, quæ ex *Scot.* 1. *d.* 23. *n.* 7. Convenit æqualiter Enti & non Enti, indifferenterque ſupponit pro Ente reali ac intelligibili ex eodem 2. *Per. q.* 4. *n.* 9. *Et not n.* 20. Affirmatur enim ſolum negatio principaliter, quæ non petit Subjecti conſiſtentiam.

---

§. 10.

Converſio Simplicium Categoricarum.

66. Converſio eſt Tertia Propoſitionum Proprietas; definitur, *per tranſpoſitionem extremorum, quoad ſubjici & prædicari, unius Propoſitionis ad aliam neceſſaria conſequentia, ſervatâ ſemper eâdem formâ & qualitate*; ſic ſc. quòd ſi converſa ſit affirmativa & vera; etiam convertens ſit affirmativa & vera. Unde Regula, *A Propoſitione converſâ ad convertentem, & è contra, valet conſequentia*, quia ut *Scot.* 1. *d.* 21. *n.* 2. Per additum in convertente oſtenditur præciſa commenſuratio ejus ad converſam, per non exceſſum ejus. Eſt triplex, ſc. *Simplex*, *per Accidens*, & *per Contrapoſitionem.*

67. *Simplex converſio* ſeu totalis, ſeu mutua, *eſt*, *quando ſervatur eadem quantitas & qualitas*; quomodo, gratiâ materiæ convertibilis neceſſariæ vel Impoſſibilis, convertitur univerſalis affirmativa; ut *omnis homo eſt rationalis*, ergo *omne rationale eſt homo*; & univerſalis negativa

gativa, ut *nullus homo eſt lapis*, ergo *nullus lapis eſt homo*; *gratiâ* autem *formæ*, Univerſalis negativa, ſolum convertitur ſimpliciter; ut *nullus homo eſt albus*, ergo *nullum album eſt homo*; licet hinc quoque ſequatur per regulas *Subalternationis* convertens per accidens, ut *aliquod album non eſt homo*. Particularis quoque affirmativa ſolum ſimpliciter convertitur, ut *aliquis homo eſt albus*, ergo *aliquod album eſt homo*; licet etiam particularis negativa ſimiliter convertatur, ut *aliquis homo non eſt albus*, ergo *aliquod album non eſt homo*, quæ etiam convertitur per *Contrapoſitionem*.

68. *Converſio per accidens*, Partialis ſeu non mutua, *eſt quando quantitas variatur*; *quomodo* convertitur univerſalis affirmativa, ut *omnis homo eſt animal*; ergo *aliquod animal eſt homo*; & univerſalis negativa, ut *nullus homo eſt albus* ergo *aliquod album non eſt homo*.

69. *Converſio per Contrapoſitionem* fit per *Infinitationem extremorum*; quomodo convertitur univerſalis affirmativa, ut *omnis homo eſt animal*, ergo *omne non animal eſt non homo*; Et etiam Particularis negativa, ut *aliquis homo non eſt albus*, ergo *aliquod non album*, *non eſt non Homo*; hæc tamen propriè non dicitur converſio, quia convertentis & converſæ non ſunt eadem extrema; quomodo autem quævis Propoſitio convertibilis ſit, conſtat ex his regulis.

Reg. 1. { *Aſſerit* A : *negat* E : *ſed univerſaliter ambæ*;
Aſſerit I : *negat* O : *ſed particulariter ambo* :

Reg. 2. { FEcI *ſimpliciter convertitur*, EvA *per acci.*
AſtO *per contrap. ſic fit converſio tota.*

70.

70. Ubi litera *A.* ſignificat Propoſitionem univerſalem affirmativam ; quæ reperta in voce *EvA* , ſignificat talem Propoſitionem converti *per accidens* ; vi regulæ *EvA per acci.* Et quia ſimiliter *A.* reperitur in *Aſto* , ſignificatur quod univerſalis affirmativa ſit etiam *per contrapoſitionem* convertibilis.

71. Nota autem , quod ut converſio ſit bona, affectiones terminorum non debent variari ; unde non valet *aliquod genus eſt animal* , ergo *aliquod animal eſt genus* , quia ſuppoſitio *ſimplex* in converſa , variatur in *Perſonalem* in convertente ; neque hæc valet *aliquis homo eſt mortuus* , ergo *aliquod mortuum eſt Homo* , quia arguitur à *Termino alienato* , *ad non alienatum* contra regulas datas *c.* 1. *n.* 80. Similiter non valet , *nullus Senex erit Puer* , ergo *nullus Puer erit Senex* ; nam ly *Senex* in primâ propoſitione ampliatur ratione verbi de futuro , ad præſens & futurum , & ly *Puer* habet ſtatum ; in ſecunda autem ly *Senex* habet ſtatum , ampliatur autem ly *Puer*.

72. Si autem Propoſitio ſit de ſecundo, *adjacente*, verbum debet reſolvi in *Subſtantivum*, & ſuum *Participium*, ut *omnis Homo currit* , ergo *aliquod currens eſt Homo*.

§. 11,

§. II.

Oppoſitio, Converſio & Æquipollentia Modalium,

73. Oppoſitio Modalium ut Modales ſunt; ſumitur à quantitate modorum, de quâ ſupra n. 31. hæc autem præſertim in Modalibus de *dicto Singulari* conſpicitur, quæ proinde in Subjectâ figurâ primo loco ponitur; in ſecundo vero habetur oppoſitio Modorum de *dicto communi*; in tertio loco, Oppoſitio *dicti* & *Modi*; in quarto autem loco ponitur oppoſitio *dicti* ſolum.

Figura

Figura Oppoſitionis Modalium.

1. 2. 3. 4.	*Petrum currere eſt neceſſe.* *Omnem Hominem currere eſt neceſſe.* *Omnem Hominem eſſe animal eſt neceſſe.* *Omne animal eſſe ſubſtantiam eſt neceſſe.*	*Contrariæ.*	*Petrum currere eſt impoſſibile.* *Omnem Hominem currere eſt impoſſibile.* *Nullum hominem eſſe animal eſt impoſſibile.* *Nullum animal eſſe ſubſtantiam eſt neceſſe.*
	Subalternæ.	Contra-dict-oriæ Contra-dict-oriæ	*Subalternæ.*
	Petrum currere eſt poſſibile. *Omnem Hominem currere eſt poſſibile.* *Aliquem Hominem eſſe animal eſt poſſibile.* *Aliquod animal eſſe ſubſtantiam eſt neceſſe.*	*Sub-contrariæ.*	*Petrum non currere eſt poſſibile.* *Omnem Hominem non currere eſt Poſſibile.* *Aliquem hominem non eſſe animal eſt poſſibile.* *Aliquod animal non eſſe ſubſtantiam eſt neceſſe*

74. *Æquipollentia Modalium* quoad qualitatem modalem, perficitur, ut in ſimplicibus, per appoſitionem Negationis, quæ cum ſit naturæ malignantis tollit totum quod ſequitur, adeoque ex affirmativa facit negativam, ex univerſali Particularem, & è contra, unde Regula.

Præ Contradict. Poſt Contrar. Præ Poſtque Subaltern.
Præ negat *Modum*, *Poſt Dictum*, *Præ poſt utrumque.*

75. Unde ut *Contradictoriæ* æquipolleant, debet Negatio præponi Copulæ principali, proinde hæ æquipollent, *Petrum currere eſt neceſſe*, *Petrum non currere non eſt poſſibile.*

76. Nota autem quòd ly *Poſt dictum* negatione ſumptâ *nominaliter*, inſervit Æquipollentiæ *Subcontrariarum*, juxta dicta de æquipollentiâ Categoricarum de *ineſſe*; unde hæ æquipollent, *Petrum currere eſt poſſibile*, *Petrum non nullum eſſe currentem eſt poſſibile.*

77. Subſequentes dictiones notificant omnem oppoſitionem & æquipollentiam, ſic quod *prima* cujuſque *Syllaba* ſignificet Propoſitionem de *modo oppoſito*; *Secunda* æquipollentem è *Contradictoriâ*; *Tertia* æquipollentem è *Contrariâ* vel *Subcontrariâ*; *Quarta* æquipollentem è *Subalternâ*; Conſonantes quoque *B. L.* & *M.* ac vocales *A. E. I.* & *U.* Habent ſuam ſignificationem propriam, unde Regula.

MABU-

MABULEBUs; ALBIMEBIs; ABLIBAMUr, BEMIBELUs.
E. dictum negat: at *I. modum: nihil A*: Sed *V. totum.*
B. Poſs.L. Impoſs ſic *M.* que *neceſſe* notabit.

78. Hujus Regulæ exercitium indicat ſequens figura, de *dicto Singulari*, & *modo oppoſito* in *Modali compoſita*; ubi omnes Propoſitiones ſub unâ dictione poſitæ, ſunt æquipollentes; ſecundum quam facile erit conficere figuras Æquipollentiarum pro aliis modalibus oppoſitis.

Figura

Figura Æquipollentiarum in Modalibus Compoſitis de Dicto Singulari.

MA — Petrum eſſe hominem eſt neceſſe. BU — Petrnm non eſſe hominem non eſt poſſibile. LE — Petrum non eſſe hominem eſt impoſſibile. BUs — Petrum nullum eſſe hominem non eſt poſſibile.	Contrariæ.	AL — Petrum eſſe hominem eſt impoſſibile. BI — Petrum eſſe Hominem non eſt poſſibile. NE — Petrum non eſſe Hominem eſt neceſſe. BIs — Petrum non nullum eſſe hominem non eſt poſſibile.
Subalternæ.	Contra- dict- oriæ Contra- dict- oriæ	Subalternæ.
AB — Petrum eſſe hominem eſt poſſibile LI — Petrum eſſe hominem non eſt impoſſibile. BA — Petrnm non nullum eſſe hominem eſt poſſibile. MUr — Petrum non eſſe Hominem non eſt neceſſe.	Sub-contrariæ.	BE — Petrum non eſſe hominem eſt poſſibile. MI — Petrum eſſe hominem non eſt neceſſe. BE — Petrum nullum eſſe Hominem eſt poſſibile. LUs — Petram non eſſe Hominem non eſt impoſſibile.

79. *Converſio Modalium* tam *Compoſitarum* quam *diviſarum*, fit eodem modo quo in Converſione Simplicium, ſeu *de Ineſſe*, ſc. per variationem terminorum *Dicti*, *Modo* ſemper invariato; ut *omnem Hominem eſſe animal eſt neceſſe*, ergo *aliquod animal eſſe Hominem eſt neceſſe*.

80. Reducitur verò Modalis ad ſimplicem ſeu de *Ineſſe*, oſtendendo per *officiantem*, (quæ eſt Propoſitio de *ineſſe* incluſa in *Modali*) *Modum* ipſi ſic incluſæ convenire, ut *omnem Hominem eſſe animal eſt neceſſe*; ſeu *omnis Homo eſt neceſſariò animal*; ergo hæc Propoſitio *omnis Homo eſt animal*, *eſt neceſſaria*.

---

§. 12.

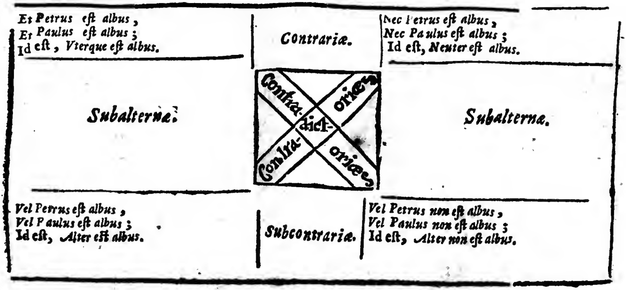
Oppoſitio, Æquipollentia & Converſio Hypotheticarum.

81. Cum ly *Si*, non ſit Signum quantitatis, omnis oppoſitio *Conditionalium* erit contradictoria; ut ſi *Petrus currit, movetur*; *non ſi Petrus currit, movetur*.

82. Inter *Copulativas* verò & *disjunctivas* omnis oppoſitio reperiri poteſt, uti patet ex collatione ſuorum ſignorum, cum ſignis mixtæ qualitatis, quibus æquivalent ex n. 48. pro quâ ſtat hæc Regula, *Univerſaliter contradicitur Copulativa per disjunctivam de partibus contradicentibus*; & è converſo, uti patet ex hâc figurâ ſubjectâ.

Figura

Figura Oppoſitionis Hypotheticarum Copulativarum & Disjunctivarum.

83. De Hypotheticarum Æquipollentiâ & Converſione, parum curandum eſt; cum illa Propoſitiones Hypotheticas faciliores non reddat, ſed magis implexas; hæc autem ſit prorſus inutilis & inuſitata.

---

§. 13.

De Propoſitionibus Exponibilibus & Inſolubilibus.

84. PRopoſitiones *Exponibiles* ſunt, quæ conſtant Terminis *exponibilibus*, de quibus, eorumque exponentibus ſatis dictum eſt *c.* 1. *à n.* 84.

85. Porro licet eæ Propoſitiones ſint *formaliter* Categoricæ, tamen ratione propoſitionum exponentium, quas *virtualiter* continent, vel in *ſignificando*, vel ſaltem in *inferendo*, ſunt Hypotheticæ *virtualiter*; unde quæ per conditionales exponuntur, ſolum habent oppoſitionem contradictoriam, ut & ipſæ conditionales ex *n.* 81. Quæ vero per Copulativas & disjunctivas exponuntur, omnem admittunt oppoſitionem, ut patet in *Excluſivis de Subjecto Excluſo*, pro quarum oppoſitione univerſaliter ſtat hæc regula.

86. *(1.) Nihil negat,* (2.) aut *Copulam.* *(3.) Signum.* (4.) vel *tollit utrumque.*

Ubi

Ubi prima & ſecunda pars ſignat *Exponibiles contrarias*, aliæ duæ *ſubcontrarias*, & quidem contrariæ ſemper exponuntur per *Copulativas*, Subcontrariæ vero per *disjunctivas*, quæ contrariis contradicunt ex *n.* 82. Si ſint de *Partibus contradicentibus*; ſtat proinde univerſaliter hæc Reg.

87. 1. *IgnE*, 2. *tOnAns*, 3. *pErdIt*, 4. *mAlOs*.

88. Oppoſitio tam exponibilium quam exponentium, patet ex hâc figurâ de *Subjecto excluſo*, per vocales intelligendo diverſam Propoſitionum quantitatem ſecundum Regulam *Aſſerit. A.* &c. *n.* 68.

Figura Oppoſitionis Exponibilium & Exponentium de Subjecto Excluſo.

1. *Ig nE*	*Tantum Homo eſt malus.* Ideſt, *Et Homo eſt malus,* *Et nihil diſtinctum ab Homine eſt malum.*	*Contrariæ.*	2. *tO nAns*	*Tantum Homo non eſt malus.* Ideſt, *Et Homo non eſt malus.* *Et omne diſtinctum ab homine eſt malum.*
	Subalternæ.	Contra-dict-oriæ Contra-dict-oriæ		*Subalternæ.*
4. *mA lOs*	*Non tantum Homo non eſt malus.* Id eſt, *Vel omnis Homo eſt malus,* *Vel aliquid diſtinctum ab homine non eſt malum.*	*Sub-Contrariæ.*	3. *pEr dIt*	*Non tantum Homo eſt malus.* Ideſt, *Vel nullus Homo eſt malus.* *Vel aliquid diſtinctum ab Homine eſt malum.*

89. Propoſitiones *Inſolubiles* ſunt, quæ ſeipſas falſificant, ſuamque deſtruunt veritatem; idque vel *immediatè*, ſi nunquam poſſunt eſſe veræ, ut *omnis Propoſitio eſt negativa*, quæ eſt immediatè falſa, cum ipſa ſit affirmativa; *Natura quâ abſtracta concernit plura*, quæ formaliter falſa eſt, cum *modi ſignificandi* ſint incompoſſibiles: vel *per accidens ſolum*, ex aliquo ſc. caſu, quo non poſito, Propoſitio eſſet vera, ut ſi Petrus promittat Paulo pileum, & tamen Paulus faciat hanc Propoſitionem, *Petrus non dabit mihi Pileum*; hæc Propoſitio, ſuppoſita conventione, ſeſe falſificat; quia deſtructiva *Pacti*; proinde omnes hujuſmodi Propoſitiones ſunt ſimpliciter falſæ.

CAPUT III.

De Syllogiſmo.

§. 1.

Quid & Quotuplex Argumentatio?

1. HActenus de *Materiâ ex Quâ* tam *remota*, quam *proxima* Syllogiſmi; jam videndum de ipſa formâ Syllogiſticâ, quid ſignificat, & quot ſumitur modis?

2. Tres ſunt operationes intellectus; Prima eſt *Simplex apprehenſio*, quæ eſt objecti ſim-

plex conceptio, ſine affirmatione vel negatione ſive objectum ſit complexum, ſive non. Secunda eſt *judicium*, quod eſt conceptio objecti, cum Compoſitione vel diviſione ſeu affirmando vel negando; eſtque propriè reſpectu Propoſitionum. Tertia eſt, *diſcurſus* ſeu Argumentatio, quæ eſt *Oratio in qua unum ex alio infertur*, ut *Homo eſt animal*, *ergo Homo eſt Subſtantia*; unde Primò continet *Antecedens* ſeu Propoſitionem inferentem, ut *Homo eſt animal*; Secundò *Conſequens*, ſeu Propoſitionem illatam, ut *Homo eſt Subſtantia*; & Tertiò *Conſequentiam*, quæ eſt habitudo Conſequentis ad Antecedens, ſignificata per ly *Ergo*.

3. *Conſequens* propriè dicitur *verum vel falſum*, quia Propoſitio; *Conſequentia* autem propriè dicitur *bona* vel *mala* ſeu vitioſa, adeoque ſimiliter *Argumentatio*; eſt enim *vitioſa*, ſi non bonam, vel malam infert conſequentiam; eſt autem *bona*, quæ bonam, & legitimam facit conſequentiam.

4. Bona *Argumentatio* eſt duplex ſc. *Materialis ſolum*, ſi ſervatâ eâdem formâ, in alia Materiâ, non habetur Conſequens verum, ut Converſio ſimplex univerſalis affirmativæ, quæ tantum tenet in terminis convertibilibus, ex *c. 2. n. 67.* Ut *omnis Homo eſt rationalis*, *ergo omne rationale eſt Homo*; non enim valet, *omnis Homo eſt animal*, *ergo omne animal eſt Homo*. Et *Formalis* quæ nititur medio univerſaliter concludenti, qualis eſt Converſio Simplex univerſalis negativæ, ut *Nullus homo eſt albus*, *ergo nullum album eſt Homo*, & talis eſt

omnis

omnis conſequentia, quæ tenet ratione formæ Syllogiſticæ, & per *loca Topica.*

5. *Argumentatio formalis* eſt duplex ſc. *ſolum illativa*, & *etiam probativa*; prima præcisè tenet ratione formæ Syllogiſticæ, fit enim vel in *Materiâ impoſſibili*; vel in *Terminis non ſignificantibus*; vel antecedens non eſt *notius* conſequente, ut contingit in Syllogiſmis *Pſeudographis*, quod proinde vim probandi non habet, ut *omnis Homo eſt lapis, omne lignum eſt Homo, ergo omne lignum eſt lapis*; tenet per *Barbara.* Item *nullum Blictri eſt Blactri, omne ſlictri eſt Blictri*, ergo *nullum ſlictri eſt Blactri*; tenet per *Celarent* &c.

6. *Illativa & ſimul Probativa*, eſt quæ tenet, non tantum *gratiâ formæ*, ſed etiam *gratiâ Materiæ in quâ* fit, quia una Propoſitio eſt *notior* aliâ, adeoque habet *vim notificandi* conſequens, ut cum *paſſio* Syllogizatur de *definito*, per *definitionem*, intrinſecè cauſalem in eſſendo, ut *omnis Homo eſt rationalis*, ergo *omnis Homo eſt riſitivus*, & univerſaliter contingit in Syllogiſmis *demonſtrativis* & *dialecticis* ex probabilibus, irreſragabilibus moraliter.

---

§. 2.

Regulæ Generales bonæ Argumentationis.

7. Regula prima. *Ex Antecedente vero, ſequitur conſequens verum*; ratio eſt, quia ratione bonitatis conſequentiæ, veritas Antecedentis

cedentis trahit poſt ſe veritatem conſequentis. quod eſt *quaſi pars* ejus; idque conformiter ad Antecedentis naturam *neceſſariam* ſc. vel *contingentem*; ut *Petrus eſt Homo*, *albus*; *ergo eſt animal*, *album*; proportionatè ad connexionem prædicati cum Subjecto in Antecedente, neceſſariam vel contingentem.

8. Quando ergo in hâc, *omne currens movetur*, *ſed omne currens eſt animal*, *ergo aliquod animal movetur*; infertur *Conſequens contingens*, una ſaltim præmiſſarum erit contingens. Sciendum igitur, quod licet Hæc ſit eſſentialis, *Curſus eſt motus*, quia in terminis abſtractis; tamen hæc, *currens eſt movens*, eſt *contingens*; quia ſunt termini *concreti accidentales*, facientes *unum per accidens* ex formali ſignificato & conſignificato quod connotat; nihil enim dicitur *per ſe* de eo quod *non eſt unum per ſe* ex *l.* 2. *c.* 1. *n.* 18. Unde eſt *Appellatio Materialis* ex dictis *c.* 1. *n.* 83. Adeoque verificatio eſt ſolum pro materiali habente, de quo formale Prædicati tantum dicitur contingenter; cum etiam omnis Propoſitio in Materiâ contingenti, de Tertio *adjacente* poſitivo, ſemper ſupponat ſubjecti *conſiſtentiam*, adeoque ſit explicabilis per aliam de Secundo adjacente ex 1. *Prior.* 42. eò quod Subjectum habeat *ſtatum*, unde in hâc, *Petrus eſt albus*, ſenſus eſt, & *Petrus eſt*, & *Petrus eſt albus*; ideo omnis talis eſt *virtualiter Copulativa*, ad cujus veritatem & neceſſitatem ex *c.* 2. *n* 40. requiritur veritas & neceſſitas utriuſque partis; per conſequens, cum in hâc Copulativa, *omne currens eſt*, & *omne currens eſt movens*, Prima Propoſitio ſit contingens, tota hypothetica erit contingens;

adeo-

adeoque etiam Conſequens erit contingens.

9. Regula Secunda. *In bona Conſequentia Probativa, ex Antecedente falſo, impoſſibili vel Contingenti, ſequitur Conſequens ſimiliter tale*; ut *Petrus eſt aſinus niger, ergo eſt animal rudibile, affectum colere viſûs collectivo.*

10. Dixi in *Probativâ*, quia in Conſequentiâ *ſolum illativa* & *ſine reduplicatione cauſali* Antecedentis, ex Antecedente falſo quandoque ſequitur verum, ut *Petrus eſt aſinus, ergo eſt animal*; Ex impoſſibili, etiam aliquando ſequitur conſequens contingens, & neceſſarium, ut *Homo eſt Leo, ergo reſpirat, ergo eſt animal* & demum ex contingenti, ſequitur ſæpius neceſſarium, ut *Petrus diſcurrit, ergo eſt rationalis.*

11. Regula Tertia. *In bonâ Conſequentiâ, poſito Antecedente ſeu inferiori, ponitur conſequens ſeu ſuperius; Hocque ablato illud tollitur; non è contra*; unde ſequitur *eſt Homo, ergo eſt animal*, non è contra *eſt animal, ergo eſt Homo*; ſimiliter ſequitur, *non eſt animal, ergo non eſt Homo*: non è contra *non eſt Homo, ergo non eſt animal*; Secundum regulas Prioris convertibilis *c.* 1. *n.* 57.

12. Regula Quarta. *A Primo, eſſentialiter ſumpto & abſolutè ſupponente, ad ultimum, eſt bona Conſequentia*; ut *Petrus eſt Homo, Homo eſt animal; animal eſt Subſtantia, ergo Petrus eſt Subſtantia*; Fundatur in Prima Regula Anteprædicamentali, de quâ *c.* 1. *n.* 52.

13. Regula Quinta. *Quando ex Antecedente ſequitur Conſequens, ex oppoſito Conſequentis ſequitur oppoſitum Antecedentis*; ut *omnis Homo eſt animal, ergo omne non animal eſt non Homo*; juvat in *Reductione ad impoſſibile*, arguendo

guendo à contradictorio conſequentis, ad con-tradictorium Antecedentis; ſeu à Conſtructivo ad deſtructivum, de quo *n. 65*. Per locum ab oppoſitis contradictoriè, cavendo fallaciam non cauſæ ut cauſæ probativæ, de quâ *l. 2. c. 3. n. 50.*

14. Regula Sexta. *Licita eſt Argumentatio ex Suppoſitione impoſſibili, cum conſiſtentiâ Suppoſitionis*; id eſt, ſi ambo contradictoria non ſequantur per *locum intrinſecum*, ut *Scot. 1. d. 11. q. 2. n. 2.* Non enim valet, ſuppoſito Petrum *non eſſe rationalem*; inferre adhuc quod ſit *Homo*, quia ſequerentur contradictoria per locum intrinſecum; ſc. *non eſſe Hominem* ex ſuppoſito inferente, & ſimul *eſſe* ex ſuppoſito illato; valet autem, ſuppoſito *Petrum non eſſe rationalem*, adhuc inferre, *quod ſit animal*, *vel* riſitivum; quia ex ſuppoſitione illâ non immediatè ſequitur, *non eſſe animal*, vel *riſitivum*, per locum *intrinſecum*, ſed tantum per *extrinſecum*, ſc. ex naturali concomitantiâ conſtitutivorum eſſentialium, vel differentiæ eſſentialis & propriæ paſſionis; quæ regula plurimum juvat ad cognoſcendas cauſas, & rationes formales *præciſas* rerum, per verificationem contradictoriorum de iis: ſic enim Probatur diſtinctio formalis ex natura rei, quia Homo *qua animal* convenit cum bruto, *qua rationalis* non convenit cum ipſo.

§. 3.

§. 3.

Quotuplex Argumentatio?

15. Argumentatio ex 2. *Prior.* à 23. eſt quadruplex, ſc. *Exemplum*, *Inductio*, *Enthymema*, & *Syllogiſmus*.

16. *Exemplum* eſt Argumentatio, quæ *ex uno vel pluribus ſingularibus*, *infert ſingulare*, *vi ſimilitudinis*; ut ſicut Deus *pepercit Petro Pœnitenti*, & *Latroni pœnitenti*; ergo ſimiliter parcet *Paulo* taliter *pœnitenti*, unde *Terminus ſimilitudinis* debet utrinque exprimi.

17. Reducitur autem ad formam Syllogiſticam, ſumendo *terminum ſimilitudinis* pro medio, ſic; *Petrus & Latro Pœnitentes ſunt miſericordiam conſecuti*, *ſed Paulus pœnitet ſicut Petrus & Latro*, *ergo Paulus miſericordiam conſequetur*.

18. *Inductio* eſt, quæ *ex ſingularibus ſufficienter enumeratis*, *colligit univerſalem*; diciturque *Aſcenſus*, quomodo probatur veritas propoſitionis univerſalis., & Primò petit *Sufficientem ſingularium*, vel *Partium Integralium*, vel *minus univerſalium*, *enumerationem*; idque vel *expreſsè*, vel ſaltem *æquivalenter*, ſc. per ly *& non ſunt plura*; vel per ly, *& quodlibet ab hoc & illo* &c. Secundò petit ex *Scot.* 2. *d.* 2. *q.* 9. *n.* 24. Quod *omnes veræ ſint compoſſibiles*, tàm ſc. *indeterminatæ*, quam *determinatæ*: & tunc tenet univerſaliter, ut *hic ignis comburit*, *& ille ignis comburit*, *& quilibet ab hoc & illo*, *ergo omnes comburunt*.

19.

19. Dixi *Compoſſibiles*, non enim tenet conſequentia; ſi omnes non ſint compoſſibiles; unde ſi quis ex *decem* lapidibus, poteſt ferre *quoſvis novem*, non autem *decimum*, non ſequitur, *Petrus poteſt ferre hunc lapidem & illum* &c. vel *hos novem & illos novem*, *ergo omnes*; defectu collectionis omnium ſimul.

20. De *Deſcenſu* oppoſito ſatis *cap.* 1. *n.* 69. & 70. Ubi de quadruplici *Suppoſitione* perſonali.

21. Inductio reducitur ad Syllogiſmum, ſumendo *Collectionem Singularium* pro medio, ut *hic ignis comburit, & ille ignis comburit, & quilibet ignis ab hoc & illo comburit, atqui omnis ignis eſt hic & ille*, & *quilibet ab hoc & illo*, *ergo omnis ignis comburit*.

22. *Enthymema* eſt Syllogiſmus *truncatus*, conſtans ſc. Antecedente & conſequente, ut *omnis Homo eſt rationalis, ergo omnis Homo eſt riſitivus*, ubi in ore deficit major Propoſitio, quæ in mente habetur, ſc. *Omne rationale eſt Riſitivum*, quæ ſi adjiciatur, erit perfectus Syllogiſmus, ſc. *omne rationale eſt riſitivum*, *atqui omnis Homo eſt rationalis*, *ergo omnis Homo eſt riſitivus*. *Syllogiſmus* eſt qui *conſtat duabus præmiſſis & concluſione*; de quo §. *ſeq.* plura ſunt dicenda.

23. Unde conſtat, omnes argumentationes præfatas eſſe *virtualiter* Syllogiſticas, ſimiliter omnes alias *conſequentias* formales tenentes per *Regulas Logicales* & *Loca dialectica*; eæ enim Regulæ ſunt earum conſequentiarum media; quæ eâ ratione dicuntur *principia communia*; patet in hâc, *univerſalis affirmativa convertitur per accidens*; *ſed hæc, omnis Homo*

eſt

eſt animal, eſt univerſalis affirmativa, ergo convertitur per accidens.

---

§. 4.

Quotuplex Syllogiſmus?

24. Syllogiſmus penes Propoſitiones ex quibus conſtat, dividitur in *Hypotheticum*, de quo n. 81. & *Categoricum*, qui ex 1. *Prior.* 1. eſt *Oratio, in quâ, quibuſdam poſitis, alterum quid à poſitis, neceſſe eſt contingere, eo quod hæc ſint*; id eſt, eſt Secunda intentio per intellectum noſtrum attributa orationi vocali, quæ eſt una unitate medii, unitate formæ Syllogiſticæ, et unitate finis, ſeu concluſionis inferendæ; & in quâ quibuſdam terminis in figura diſpoſitis, ac propoſitionibus ſeu præmiſſis in modo; aliud quid à poſitis, ſc. concluſio, neceſſe eſt ſequi vi illius diſpoſitionis; idque neceſſitate conſequentiæ, qualecunque ſit conſequens. Seu ut alii brevius, eſt *Oratio diſcurſiva conſtans medio cum extremis diſpoſito*; ut

Præmiſſæ. { *Omne Rationale eſt Riſitivum.*
Atqui omnis Homo eſt Rationalis.

Concluſio. < *Ergo omnis Homo eſt Riſitivus.*

25. Nota autem, quo cum Syllogiſmus ſit artificiatum quoddam intentionale, habebit ſua *principia conſtitutiva*; Hæc ſunt duplicis generis, ſc. *Materialia* & *formalia*; illa vel

ſunt

ſunt materialia *remota*, ut termini, qui ſunt tantum tres, quorum is qui bis ponitur in *Præmiſſis* dicitur *medium*, ut ly *Rationale* in Syllogiſmo præfato *n.* 24. Qui verò ponitur in primâ Propoſitione ſeu majori, dicitur *Major extremitas*, ut ly *Riſitivum*; qui autem ponitur in Secunda Propoſitione ſeu minori, dicitur *Minor Extremitas*, ut ly *Homo*; Vel ſunt Principia materialia *proxima*, ut Propoſitiones; quæ ſunt tantum tres, ſc. *Major* quæ primò profertur, *Minor* quæ ſubſumitur, cum ly *Sed*, vel *Atqui*; & *concluſio* quæ infertur cum ly *Ergo*.

26. Principia Syllogiſmi *Formalia* ſunt, quibus materia *ex quâ* Syllogiſmi (ſc. termini & Propoſitiones) diſponitur, talia ſunt duo ſc. *Figura & Modus*.

27. *Figura* eſt *quâ diſponuntur Termini in Propoſitionibus, quoad Subjici & Prædicari*; & communiter triplex aſſignatur, vel enim medium *ſubjicitur* in Majori, & *prædicatur* in minori, & eſt *Prima Figura*; vel in utraque præmiſſa *Prædicatur*, & eſt *Secunda Figura*; vel in utraque *ſubjicitur*, & eſt *Tertia Figura*. *Quarta Figura* quæ communiter *Galeni* dicitur, in quâ Medium Prædicatur in Prima Propoſitione, & ſubjicitur in ſecundâ, non differt à Primâ Figurâ, niſi penes accidentalem Præmiſſarum tranſpoſitionem; ſic enim in Syllogiſmo ſupradicto *n.* 24. Major fiat minor, & Minor fiat Major, & habetur hæc quarta Figura, quam proinde rejicit Ariſtoteles 1. *Prior.* 4. & *Scot. q.* 38. *n.* 6.

28. Diſpoſitio medii in tribus figuris, patet ex hâc Regulâ.

Sub:

Sub : Præd : Prima. *bis Præd :* Secunda. Tertia *bis Sub :*

29. *Modus eſt diſpoſitio Propoſitionum, ſecundum debitam quantitatem*, ſc. univerſalem vel Particularem ; *&* etiam debitam *qualitatem*, ſc. affirmationem vel negationem ; de quo plura *à n.* 54.

---

§. 5.

Principia Syllogiſmi Regulativa.

30. PRincipia Syllogiſmorum *regulativa*, ſunt Regulæ quædam ab intellectu argumentativo apprehenſæ, ſecundum quas, Syllogiſmos *idealiter* fabricat; & Syllogiſmi exerciti hauriunt certitudinem & evidentiam conſequentiæ in concludendo ; ſunt duo.

31. Primum Principium regulativum eſt, *Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe.* Ubi primo, per ly *Quæ ſunt eadem uni Tertio:* non intelligitur neceſſariò identitas realis; ſed vel *illa*, quomodo probatur *paſſio* de ſubjecto, per *definitionem* formalem; vel connexio neceſſaria, eaque vel ſimpliciter, quomodo probatur exiſtentia *correlativi*, per exiſtentiam *relativi* ; & per *effectum* in actu, exiſtentia *cauſæ* in actu ; vel ex *Suppoſitione* ; quomodo conditionalis promiſſio eſt medium probandi ejus executionem conditionalem ex *c.* 2. *n.* 38. Secundò per ly *Sunt eadem inter ſe* ; intelligitur, quoad

 ſimilem,

ſimilem, & non majorem identitatem; non enim ſequitur, *Pater eſt Deus, Filius eſt Deus, ergo Filius eſt Pater*; cùm ex eorum identitate in *Eſſentiâ*, non ſequatur identitas inter ſe *perſonalis*, ex *Scot.* 1. *d.* 2. *q.* 7. *n.* 47. ſed tantum *Eſſentialis*.

32. Et hoc principium regulat Syllogiſmos *affirmativos*; uti è converſo, *Quod eſt idem alicui tertio, cum quo aliud non eſt idem, illa non ſunt eadem inter ſe*; regulat *Negativos*; eſtque hoc principium tantæ evidentiæ & efficaciæ, quod ipſi nitatur tota vis argumentationis Syllogiſticæ; præſertim in Syllogiſmis *Expoſitoriis*, de quibus *n.* 74.

33. Principium Secundum, primo innitens, eſt regulativum ſolùm Syllogiſmorum de medio communi, cui ſc. præfigitur ſignum diſtributivum; & dicitur, *Dici de omni Prioriſticum*; ſc. Quicquid dicitur de Subjecto abſolutè ſupponente, dicitur de omni ſubcontento; quod *affirmativos* regulat; & *Dici de nullo Prioriſticum*; ſc. Quicquid negatur univerſaliter de ſubjecto, negatur de omni ſubcontento; quod regulat *negativos*.

34. Dixi, *primo innitens*: ideo enim prædicatum affirmatur, vel negatur de contentis ſub ſubjecto, quia eſt idem vel diverſum ab ipſo; ideo enim *Homini* tribuitur *rationalitas* prædicabiliter, removetur *irrationalitas*; quia *Homo*, habet, unde illud prædicatum connectatur, & unde aliud non ſit ipſi connexum.

§ 6.

§. 6.

Regulæ Communes & ſpeciales Figurarum.

35. Sunt quinque Regulæ *communes* omni figuræ, quoad formam Syllogiſticam, his verſibus contentæ.

(1.)Ex Negativis; (2.)vel Particular: nihil infers;
Diſtribui Medium nam, ſi commune, neceſſe eſt.
(3.)Si præeat Partic. ſequitur concluſio Partic.
Sique Negata præit, ſequitur concluſio Negans.
(4.)Nunquam concludit Medium; (5.) nec Term: variatur
Proprietas, niſi quam cauſat Suppoſitio Signi.
Non diſtributum nunquam concluſio diſtrib.
Diſtrib. Vn: Aff: prox. Term: confunditque remotum;
Diſtribuit Signum Vn: Neg: atque Negatio, totum.

36. Regula Prima ſignificat, quod ex *duabus præmiſſis negativis* nihil poſſit evidenter inferri, evidentiâ Præmiſſarum; quia Syllogiſmus talis nullo regulatur Principio regulativo; ſi enim neutrum extremorum connectatur *Medio* in-

Præmiſſis, medium non poteſt eſſe ratio connexionis eorum in concluſione; patet in hoc Syllogiſmo, *nullus lapis eſt animal, nullus Homo eſt lapis, ergo nullus Homo eſt animal.* Unde vi hujus Regulæ, rejiciendi ſunt ex quâvis figura *quatuor modi*; Primus de Præmiſſis, *negativis univerſalibus*; Secundus de *negativis Particularibus*; Tertius de Præmiſſis *negativis univerſali & particulari*; Quartus de Præmiſſis *Negativis particulari & univerſali.*

37. Regula Secunda ſignificat, quod ex *duabus Præmiſſis Particularibus*, de medio communi, nihil poſſit inferri, evidentiâ Præmiſſarum; cujus ratio aſſignatur per ly *diſtrubui medium* &c. quando enim Medium eſt Terminus communis, & in alterâ Præmiſſarum non diſtribuitur, in una poteſt ſupponere pro uno ſignificatorum ſubcontentorum, in aliâ pro altero; adeoque ipſum non poteſt habere vim uniendi extrema inter ſe in concluſione; quia *non ſunt eadem uni tertio*; patet ex hoc Syllogiſmo, *aliquod animal eſt Homo, aliquod brutum eſt animal, ergo aliquod brutum eſt Homo.* Unde vi hujus Regulæ, rejiciendi ſunt è quâvis figurâ *quatuor modi*; Primus de Præmiſſis *particularibus negativis*, qui eſt Secundus excluſus per primam Regulam; Secundus de *Particularibus affirmativis.* Tertius de *Particularibus affirmativa & negativa*, Quartus de *Particularibus negativa & affirmativa.*

38. Regula Tertia ſignificat *Concluſionem debere eſſe*, vel *particularem*, ſi altera Præmiſſarum ſit Particularis; *vel negativam*, ſi altera permiſſarum ſit negativa; *vel particularem negativam*, ſi una Præmiſſarum ſit talis; vel una

ſit Particularis, altera negativa; unde *Axioma* ex Scot. 3. *d.* 24. *n.* 16. *Concluſio omnis ſequitur debiliorem partem.*

39 Cujus ratio eſt, quod univerſaliter, quando duæ cauſæ partiales, *partialitate cauſæ* cauſant effectum communem, licet is effectus poſſit, quandoque, dum cauſæ ſeſe fortificant, producere effectum perfectiorem, cauſâ minus perfectâ; ſic enim motus à vi motrice animæ, & tibiâ claudâ, eſt vitalis; tamen nunquam pertingit perfectionem cauſæ perfectioris, eâque ratione dicitur ſequi cauſam debiliorem; unde motus prædictus dicitur claudicatio. Cum ergo duæ Præmiſſæ ſint cauſæ partiales ſubordinatæ, non quidem ſeſe fortificantes quoad veritatem, certitudinem vel evidentiam ſibi propriam; mutuo tamen ſeſe juvantes, ad evidentiam conſequentiæ cauſandæ, ſi altera ſit debilior, effectus ipſam ſequetur ex *Scot.* 1. *d.* 3. *q.* 7. *n.* 39. Ergo ſimiliter concluſio ipſam ſequetur.

40. Quia ergo conjunctio extremorum cum medio in Præmiſſis, vel unius ſaltim extremi cum ipſo, in altera Præmiſſarum, eſt cauſa præciſa evidentiæ conſequentiæ ex *n.* 31. Si in unâ conjungatur ſolum particulariter cum medio, quia pro altero tantum ſignificatorum ejus ſubcontentorum; quæ eſt debilior conjunctio quam unio ſecundum ſignificatum ejus adæquatum; ideo concluſio eſt particularis neceſſariò; eò quod minus perfecta conjunctio cum Tertio, impediat vim, alioqui ſecuturam ex perfectâ conjunctione, ſecundum ſe ſpectatâ, adeoque trahet ad ſe efficaciam ejus. Similiter ſi alterum extremum in unâ Præmiſſarum con-

pis eſt rationalis, *ergo nullus lapis eſt Subſtantia*; adeoque præter *ſeptem* præfatos Syllogiſmorum modos, excluſos vi *primæ* & *ſecundæ* regulæ communis, exclude *tres* alios modos; Primus eſt, cujus præmiſſæ ſunt *univerſales, affirmativa & negativa*; Secundus eſt, cujus Præmiſſæ ſunt, *univerſalis affirmativa & particularis negativa*; Tertius eſt cujus Præmiſſæ ſunt *Particularis affirmativa & univerſalis negativa.*

47. Similiter *Major debet eſſe univerſalis*, quia alias medium, quod ſubjicitur, non diſtribueretur; unde non valet, *Aliquod animal habet quatuor pedes*, *omnis Homo eſt animal*, *ergo omnis Homo habet quatuor pedes*; adeoque ulterius exclude alios *duos modos*; Primus eſt qui habet præmiſſas, *particularem & univerſalem affirmativas*; Secundus eſt, qui habet *Particularem Negativam & univerſalem affirmativam.* Proinde in Primâ figurâ ſolum reſtabunt *quatuor modi*, *directè* concludentes. De quibus n. 54.

48. Secunda ſignificat, in *ſecundâ Figurâ*, *unam Præmiſſam debere eſſe Negativam*, ut medium, quod in utraque prædicatur, in altera diſtribuatur, ſecundum *Secundam communem*; unde non valet, *omnis Homo eſt animal*, *omne brutum eſt animal*, *ergo omne brutum eſt Homo*; unde ex hac, rejice *tres alios Modos*; Primus eſt, habens *ambas univerſales affirmativas*; Secundus eſt, habens *univerſalem & Particularem affirmativas*; Tertius eſt, habens *Particularem & univerſalem affirmativas.*

49. Debet etiam *Major eſſe univerſalis*, ut Subjectum ejus diſtribuatur, quia eſt iterum diſtribuendum, in concluſione, utpote quæ ex

Prima

Prima parte Regulæ, ſemper eſt negativa; adeoque ulterius rejice *duos alios modos*; Primus eſt, qui habet præmiſſas *particularem affirmativam*, & *univerſalem negativam*; Secundus eſt, qui habet *particularem negativam* & *univerſalem affirmativam*. Proinde ſolum *quatuor modi directi* manent in ſecundâ figurâ. De quibus n. 57.

50. Tertia ſignificat, in *tertiâ figurâ*, *minorem debere eſſe affirmativam*; cum enim medium utrinque ſubjiciatur, ſi minor ſit negativa, vel ambæ præmiſſæ erunt negativæ, vel prædicatum majoris non diſtributum, diſtribuetur in Concluſione, quæ deberet eſſe negativa ex *Secunda communi*; unde non valet, *omne animal eſt Subſtantia*, *nullum animal eſt lapis*, *ergo aliquis lapis non eſt Subſtantia*; adeoque præter Syllogiſmos particulariter hic per ſecundam communem excluſos, exclude alios *tres modos*; Primus eſt, qui habet Præmiſſas *univerſales*, *affirmativam*, & *negativam*; Secundus eſt, qui habet præmiſſas *univerſalem affirmativam*, & *particularem negativam*; Tertius eſt, qui habet præmiſſas *particularem affirmativam* & *univerſalem negativam*.

51. *Concluſio* quoque *non debet eſſe univerſalis*, alias enim, ejus ſubjectum in Minori affirmativa non diſtributum, diſtribueretur in concluſione; unde non valet, *omne animal eſt ſubſtantia*, *omne animal eſt album*, *ergo omne album eſt Subſtantia*; unde in hâc reſtant ſolum *ſex modi directi*, de quibus n. 58.

§. 7.

19. Dixi *Compoſſibiles*, non enim tenet conſequentia ; ſi omnes non ſint compoſſibiles; unde ſi quis ex *decem* lapidibus, poteſt ferre *quoſvis novem*, non autem *decimum*, non ſequitur, *Petrus poteſt ferre hunc lapidem & illum* &c. vel *hos novem & illos novem*, *ergo omnes*; defectu collectionis omnium ſimul.

20. De *Deſcenſu* oppoſito ſatis *cap.* 1. *n.* 69. & 70. Ubi de quadruplici *Suppoſitione* perſonali.

21. Inductio reducitur ad Syllogiſmum, ſumendo *Collectionem Singularium* pro medio, ut *hic ignis comburit, & ille ignis comburit, & quilibet ignis ab hoc & illo comburit, atqui omnis ignis eſt hic & ille ; & quilibet ab hoc & illo, ergo omnis ignis comburit.*

22. *Enthymema* eſt Syllogiſmus *truncatus*, conſtans ſc. Antecedente & conſequente, ut *omnis Homo eſt rationalis, ergo omnis Homo eſt riſitivus*, ubi in ore deficit major Propoſitio, quæ in mente habetur, ſc. *Omne rationale eſt Riſitivum*, quæ ſi adjiciatur, erit perfectus Syllogiſmus, ſc. *omne rationale eſt riſitivum, atqui omnis Homo eſt rationalis, ergo omnis Homo eſt riſitivus. Syllogiſmus* eſt qui *conſtat duabus præmiſſis & concluſione*; de quo §. *ſeq.* plura ſunt dicenda.

23. Unde conſtat, omnes argumentationes præfatas eſſe *virtualiter* Syllogiſticas, ſimiliter omnes alias *conſequentias* formales tenentes per *Regulas Logicales* & *Loca dialectica*; eæ enim Regulæ ſunt earum conſequentiarum media; quæ eâ ratione dicuntur *principia communia*; patet in hâc, *univerſalis affirmativa convertitur per accidens*; *ſed hæc, omnis Homo* eſt

eſt animal, eſt univerſalis affirmativa, ergo convertitur per accidens.

---

§. 4.

Quotuplex Syllogiſmus?

24. S*Yllogiſmus* penes Propoſitiones ex quibus conſtat, dividitur in *Hypotheticum*, de quo n. 81. & *Categoricum*, qui ex I. *Prior.* I. eſt *Oratio, in quâ, quibuſdam poſitis, alterum quid à poſitis, neceſſe eſt contingere, eo quod hæc ſint;* id eſt, eſt Secunda intentio per intellectum noſtrum attributa orationi vocali, quæ eſt una unitate medii, unitate formæ Syllogiſticæ, et unitate finis, ſeu concluſionis inferendæ; & in quâ quibuſdam terminis in figura diſpoſitis, ac propoſitionibus ſeu præmiſſis in modo; aliud quid à poſitis, ſc. concluſio, neceſſe eſt ſequi vi illius diſpoſitionis, idque neceſſitate conſequentiæ, qualecunque ſit conſequens. Seu ut alii brevius, eſt *Oratio diſcurſiva conſtans medio cum extremis diſpoſito*; ut

Præmiſſæ. { *Omne Rationale eſt Riſitivum.*
Atqui omnis Homo eſt Rationalis.

Concluſio. < *Ergo omnis Homo eſt Riſitivus.*

25. Nota autem, quo cum Syllogiſmus ſit artificiatum quoddam intentionale, habebit ſua *principia conſtitutiva*; Hæc ſunt duplicis generis, ſc, *Materialia* & *formalia*; illa vel

ſunt

ſunt materialia *remota*, ut termini, qui ſunt tantum tres, quorum is qui bis ponitur in *Præmiſſis* dicitur *medium*, ut ly *Rationale* in Syllogiſmo præfato *n.* 24. Qui verò ponitur in primâ Propoſitione ſeu majori, dicitur *Major extremitas*, ut ly *Riſitivum*; qui autem ponitur in Secunda Propoſitione ſeu minori, dicitur *Minor Extremitas*, ut ly *Homo*; Vel ſunt Principia materialia *proxima*, ut Propoſitiones; quæ ſunt tantum tres, ſc. *Major* quæ primò profertur, *Minor* quæ ſubſumitur, cum ly *Sed*, vel *Atqui*; & *concluſio* quæ infertur cum ly *Ergo*.

26. Principia Syllogiſmi *Formalia* ſunt, quibus materia *ex quâ* Syllogiſmi (ſc. termini & Propoſitiones) diſponitur, talia ſunt duo ſc. *Figura & Modus*.

27. *Figura* eſt *quâ diſponuntur Termini in Propoſitionibus, quoad Subjici & Prædicari*; & communiter triplex aſſignatur, vel enim medium *ſubjicitur* in Majori, & *prædicatur* in minori, & eſt *Prima Figura*; vel in utraque præmiſſa *Prædicatur*, & eſt *Secunda Figura*; vel in utraque *ſubjicitur*, & eſt *Tertia Figura*. *Quarta Figura* quæ communiter *Galeni* dicitur, in quâ Medium Prædicatur in Prima Propoſitione, & ſubjicitur in ſecundâ, non differt à Primâ Figurâ, niſi penes accidentalem Præmiſſarum tranſpoſitionem; ſic enim in Syllogiſmo ſupradicto *n.* 24. Major fiat minor, & Minor fiat Major, & habetur hæc quarta Figura, quam proinde rejicit Ariſtoteles 1. *Prior.* 4. & *Scot. q.* 38. *n.* 6.

28. Diſpoſitio medii in tribus figuris, patet ex hâc Regulâ.

Sub:

Sub : Præd : Prima. *bis Præd* : Secunda. Tertia *bis Sub* :

29. *Modus eſt diſpoſitio Propoſitionum*, *ſecundum debitam quantitatem*. ſc. univerſalem vel Particularem ; *&* etiam debitam *qualitatem*, ſc. affirmationem vel negationem ; de quo plura *à n.* 54.

---

§. 5.

Principia Syllogiſmi Regulativa.

30. PRincipia Syllogiſmorum *regulativa*, ſunt Regulæ quædam ab intellectu argumentativo apprehenſæ, ſecundum quas, Syllogiſmos *idealiter* fabricat; & Syllogiſmi exerciti hauriunt certitudinem & evidentiam conſequentiæ in concludendo ; ſunt duo.

31. Primum Principium regulativum eſt, *Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe.* Ubi primo, per ly *Quæ ſunt eadem uni Tertio:* non intelligitur neceſſariò identitas realis ; ſed vel *illa*, quomodo probatur *paſſio* de ſubjecto, per *definitionem* formalem; vel connexio neceſſaria, eaque vel ſimpliciter, quomodo probatur exiſtentia *correlativi*, per exiſtentiam *relativi* ; & per *effectum* in actu, exiſtentia *cauſæ* in actu ; vel ex *Suppoſitione* ; quomodo conditionalis promiſſio eſt medium probandi ejus executionem conditionalem ex *c.* 2. *n.* 38. Secundò per ly *Sunt eadem inter ſe* ; intelligitur, quoad

H ſimilem,

ſimilem, & non majorem identitatem; non enim ſequitur, *Pater eſt Deus, Filius eſt Deus, ergo Filius eſt Pater*; cùm ex eorum identitate in *Eſſentiá*, non ſequatur identitas inter ſe *perſonalis*, ex *Scot.* 1. *d.* 2. *q.* 7. *n.* 47. ſed tantum *Eſſentialis*.

32. Et hoc principium regulat Syllogiſmos *affirmativos*; uti è converſo, *Quod eſt idem alicui tertio, cum quo aliud non eſt idem, illa non ſunt eadem inter ſe*; regulat *Negativos*; eſtque hoc principium tantæ evidentiæ & efficaciæ, quod ipſi nitatur tota vis argumentationis Syllogiſticæ; præſertim in Syllogiſmis *Expoſitoriis*, de quibus *n.* 74.

33. Principium Secundum, primo innitens, eſt regulativum ſolum Syllogiſmorum de medio communi, cui ſc. præfigitur ſignum diſtributivum; & dicitur, *Dici de omni Prioriſticum*; ſc. Quicquid dicitur de Subjecto abſolutè ſupponente, dicitur de omni ſubcontento; quod *affirmativos* regulat; & *Dici de nullo Prioriſticum*; ſc. Quicquid negatur univerſaliter de ſubjecto, negatur de omni ſubcontento; quod regulat *negativos*.

34. Dixi, *primo innitens*: ideo enim prædicatum affirmatur, vel negatur de contentis ſub ſubjecto, quia eſt idem vel diverſum ab ipſo; ideo enim *Homini* tribuitur *rationalitas* prædicabiliter, removetur *irrationalitas*; quia *Homo*, habet, unde illud prædicatum connectatur, & unde aliud non ſit ipſi connexum.

§ 6.

§. 6.

Regulæ Communes & ſpeciales Figurarum.

35. Sunt quinque Regulæ *communes* omni figuræ, quoad formam Syllogiſticam, his verſibus contentæ.

(1.) Ex Negativis; (2.) vel Particular: nihil inferſ;
Diſtribui Medium nam, ſi commune, neceſſe eſt.
(3.) Si præeat Partic. ſequitur concluſio Partic.
Sique Negata præit, ſequitur concluſio Negans.
(4.) Nunquam concludit Medium; (5.) nec Term: variatur
Proprietas, niſi quam cauſat Suppoſitio Signi.
Non diſtributum nunquam concluſio diſtrib.
Diſtrib. Vn: Aff: prox. Term: confunditque remotum;
Diſtribuit Signum Vn: Neg: atque Negatio, totum.

36. Regula Prima ſignificat, quod ex *duabus præmiſſis negativis* nihil poſſit evidenter inferri, evidentiâ Præmiſſarum; quia Syllogiſmus talis nullo regulatur Principio regulativo; ſi enim neutrum extremorum connectatur *Medio* in-

Præmiſſis, medium non poteſt eſſe ratio connexionis eorum in concluſione; patet in hoc Syllogiſmo, *nullus lapis eſt animal, nullus Homo eſt lapis, ergo nullus Homo eſt animal.* Unde vi hujus Regulæ, rejiciendi ſunt ex quâvis figura *quatuor modi*; Primus de Præmiſſis, *negativis univerſalibus*; Secundus de *negativis Particularibus*; Tertius de Præmiſſis *negativis univerſali & particulari*; Quartus de Præmiſſis *Negativis particulari & univerſali.*

37. Regula Secunda ſignificat, quod ex *duabus Præmiſſis Particularibus*, de medio communi, nihil poſſit inferri, evidentiâ Præmiſſarum; cujus ratio aſſignatur per ly *diſtrubui medium* &c. quando enim Medium eſt Terminus communis, & in alterâ Præmiſſarum non diſtribuitur, in una poteſt ſupponere pro uno ſignificatorum ſubcontentorum, in aliâ pro altero; adeoque ipſum non poteſt habere vim uniendi extrema inter ſe in concluſione; quia *non ſunt eadem uni tertio*; patet ex hoc Syllogiſmo, *aliquod animal eſt Homo, aliquod brutum eſt animal, ergo aliquod brutum eſt Homo.* Unde vi hujus Regulæ, rejiciendi ſunt è quâvis figurâ *quatuor modi*; Primus de Præmiſſis *particularibus negativis*, qui eſt Secundus excluſus per primam Regulam; Secundus de *Particularibus affirmativis.* Tertius de *Particularibus affirmativa & negativa*, Quartus de *Particularibus negativa & affirmativa.*

38. Regula Tertia ſignificat *Concluſionem debere eſſe*, vel *particularem*, ſi altera Præmiſſarum ſit Particularis; *vel negativam*, ſi altera permiſſarum ſit negativa; *vel particularem negativam*, ſi una Præmiſſarum ſit talis; vel una

ſit Particularis, altera negativa; unde *Axioma* ex Scot. 3. *d.* 24. *n.* 16. *Concluſio omnis ſequitur debiliorem partem.*

39. Cujus ratio eſt, quod univerſaliter, quando duæ cauſæ partiales, *partialitate cauſæ* cauſant effectum communem, licet is effectus poſſit, quandoque, dum cauſæ ſeſe fortificant, producere effectum perfectiorem, cauſâ minus perfectâ; ſic enim motus à vi motrice animæ, & tibiâ claudâ, eſt vitalis; tamen nunquam pertingit perfectionem cauſæ perfectioris, eâque ratione dicitur ſequi cauſam debiliorem; unde motus prædictus dicitur claudicatio. Cum ergo duæ Præmiſſæ ſint cauſæ partiales ſubordinatæ, non quidem ſeſe fortificantes quoad veritatem, certitudinem vel evidentiam ſibi propriam; mutuo tamen ſeſe juvantes, ad evidentiam conſequentiæ cauſandæ, ſi altera ſit debilior, effectus ipſam ſequetur ex *Scot.* 1. *d.* 3. *q.* 7. *n.* 39. Ergo ſimiliter concluſio ipſam ſequetur.

40. Quia ergo conjunctio extremorum cum medio in Præmiſſis, vel unius ſaltim extremi cum ipſo, in altera Præmiſſarum, eſt cauſa præciſa evidentiæ conſequentiæ ex *n.* 31. Si in unâ conjungatur ſolum particulariter cum medio, quia pro altero tantum ſignificatorum ejus ſubcontentorum; quæ eſt debilior conjunctio quam unio ſecundum ſignificatum ejus adæquatum; ideo concluſio eſt particularis neceſſariò; eò quod minus perfecta conjunctio cum Tertio, impediat vim, alioqui ſecuturam ex perfectâ conjunctione, ſecundum ſe ſpectatâ, adeoque trahet ad ſe efficaciam ejus. Similiter ſi alterum extremum in unâ Præmiſſarum con-

jungatur ſolum negativè cum medio, cùm negatio ſit malignantis naturæ, adeoque ex parte ſuâ tendat ad deſtructionem unionis extremorum inter ſe, impediet vim affirmativæ, ipſamque trahet ad ſe, inferetque concluſionem ſolum negativam.

41 Unde hæc Regula non regulat Syllogiſmos quoad *evidentiam Præmiſſarum*, ſed tantum quoad *evidentiam conſequentiarum*, quantum ad debitam quantitatem & qualitatem eſſentialem, concluſionum inferendarum; & ex eâdem Regulâ colligitur materia circa quam concluſionis, ſi præmiſſæ ſint in materiâ diſparata; nam etiam quoad materiam circa quam, concluſio ſequitur debiliorem partem, ob rationem dictam; ideoque ſi altera præmiſſarum ſit inevidens, probabilis vel contingens, etiam concluſio erit; ut *omnis Homo eſt Subſtantia corporea, Chriſtus eſt Homo, ergo Chriſtus eſt Subſtantia corporea; omnis mater diligit ſuum filium, Lucretia eſt mater, ergo diligit ſuum filium; omne animal eſt album, omnis Homo eſt animal, ergo omnis Homo eſt albus.*

42. Regula quarta ſignificat, *Terminum medium, non ingredi concluſionem*, ſed concluſionem coaleſcere ex ſolis extremis, quæ prius erant in Præmiſſis, ſigillatim unita cum medio; eorum enim inter ſe unio, in præmiſſis, eſt *Cauſa in cognoſcendo* Concluſionis, unio autem inter ſe in Concluſione eſt finis Syllogiſmi, & Præmiſſarum effectus *in cognoſcendo.*

43. Regula quinta ſignificat, *Terminorum Suppoſitionem non debere mutari*, niſi quæ oritur à Signo diſtributivo; adeoque nullus terminus debet eſſe *Æquivocus*; neque debet

eſſe

eſſe *tranſitus* à Suppoſitione Materiali ad Formalem; à Perſonali ad ſimplicem; ab Amplo ad Strictum &c. neque debet eſſe aliquis terminus *diſtributus* in Concluſione; qui non fuit diſtributus in Præmiſſis; alias enim erunt *quatuor termini* in Syllogiſmo.

44. Quæ autem ſequuntur in *quintâ Regulâ*, tantum exponunt vim Signorum, quantum ad diſtributionem terminorum, quos afficiunt. Igitur Signum *univerſale affirmativum* ſolum diſtribuit terminum cui *immediatè* præfigitur; *remotum* autem ſolum *confuſum* & indeterminatum reddit; Signum *Negativum* verò, & *Negatio*, tam *ſignata* quam *exercita*, diſtribuunt *totum* quod ſequitur; quia malignantis naturæ, de ſe totum tollunt, quod poſitivum ponit.

45. Ex Regulis communibus deſumuntur *Tres Regulæ ſpeciales*, pro modis, qui in tribus Figuris directè concludunt, quæ his verſibus continentur.

Regula.	1æ Figuræ.	*Sit Minor affirmans, nec Major ſit ſpecialis.*
	2æ Figuræ.	*Una negans Præcat, nec Major ſit ſpecialis.*
	3æ Figuræ.	*Sit Minor affirmans, Concluſio ſit Specialis.*

46. Prima ſignificat, *minorem in Primâ figurâ non debere eſſe Negativum*, alias Concluſio erit & per conſequens, Major Extremitas diſtribuetur in Concluſione, non diſtributa in Majori, contra *quintam Communem*; unde non valet, *omne Rationale eſt Subſtantia, nullus lapis*

pis eſt rationalis, *ergo nullus lapis eſt Subſtantia*: adeoque præter *ſeptem* præfatos Syllogiſmorum modos, excluſos vi *primæ* & *ſecundæ* regulæ communis, exclude *tres* alios modos; Primus eſt, cujus præmiſſæ ſunt *univerſales*, *affirmativa* & *negativa*; Secundus eſt, cujus Præmiſſæ ſunt, *univerſalis affirmativa* & *particularis negativa*; Tertius eſt cujus Præmiſſæ ſunt *Particularis affirmativa* & *univerſalis negativa*.

47. Similiter *Major debet eſſe univerſalis*, quia alias medium, quod ſubjicitur, non diſtribueretur; unde non valet, *Aliquod animal habet quatuor pedes*, *omnis Homo eſt animal*, *ergo omnis Homo habet quatuor pedes*; adeoque ulterius exclude alios *duos modos*; Primus eſt qui habet præmiſſas, *particularem* & *univerſalem affirmativas*; Secundus eſt, qui habet *Particularem Negativam* & *univerſalem affirmativam*. Proinde in Primâ figurâ ſolum reſtabunt *quatuor modi*, *directè* concludentes. De quibus n. 54.

48. Secunda ſignificat, in *ſecundâ Figurâ*, *unam Præmiſſam debere eſſe Negativam*, ut medium; quod in utraque prædicatur, in altera diſtribuatur, ſecundum *Secundam communem*; unde non valet, *omnis Homo eſt animal*, *omne brutum eſt animal*, *ergo omne brutum eſt Homo*; unde ex hac, rejice *tres alios Modos*; Primus eſt, habens *ambas univerſales affirmativas*; Secundus eſt, habens *univerſalem* & *Particularem affirmativas*; Tertius eſt, habens *Particularem* & *univerſalem affirmativas*.

49. Debet etiam *Major eſſe univerſalis*, ut Subjectum ejus diſtribuatur, quia eſt iterum diſtribuendum, in concluſione, utpote quæ ex

Prima

Prima parte Regulæ, ſemper eſt negativa ; adeoque ulterius rejice *duos alios modos* ; Primus eſt, qui habet præmiſſas *particularem affirmativam, & univerſalem negativam* ; Secundus eſt, qui habet *particularem negativam & univerſalem affirmativam.* Proinde ſolum *quatuor modi directi* manent in ſecundâ figurâ. De quibus n. 57.

50. Tertia ſignificat, in *tertiâ figurâ*, *minorem debere eſſe affirmativam*; cum enim medium utrinque ſubjiciatur, ſi minor ſit negativa, vel ambæ præmiſſæ erunt negativæ, vel prædicatum majoris non diſtributum, diſtribuetur in Concluſione, quæ deberet eſſe negativa ex *Secunda communi* ; unde non valet, *omne animal eſt Subſtantia, nullum animal eſt lapis, ergo aliquis lapis non eſt Subſtantia* ; adeoque præter Syllogiſmos particulariter hic per ſecundam communem excluſos, exclude alios *tres modos* ; Primus eſt, qui habet Præmiſſas *univerſales, affirmativam, & negativam*; Secundus eſt, qui habet præmiſſas *univerſalem affirmativam, & particularem negativam* ; Tertius eſt, qui habet præmiſſas *particularem affirmativam & univerſalem negativam.*

51. *Concluſio* quoque *non debet eſſe univerſalis*, alias enim, ejus ſubjectum in Minori affirmativa non diſtributum, diſtribueretur in concluſione ; unde non valet, *omne animal eſt ſubſtantia, omne animal eſt album, ergo omne album eſt Subſtantia* ; unde in hâc reſtant ſolum *ſex modi directi*, de quibus n. 58.

§. 7.

§. 7.

Figuræ & Modi Syllogiſtici.

15. PRæmiſſæ in quâvis figurâ poſſunt, quoad quantitatem univerſalem & particularem, quatuor modis variari; & quivis modus adhuc aliis quatuor modis ſecundum qualitatem affirmativam & negativam; adeoque in quâvis Figurâ eſſe poſſunt ſexdecim *modi*, quorum tamen varii per regulas communes & ſpeciales ſunt excluſi, ex dictis.

53. Porro, cum tres primi primæ figuræ concludant vel affirmativè, vel univerſaliter negativè, poni poſſunt alii tres *indirectè* concludentes, per concluſionis *converſionem*; alii quoque duo, per *Converſionem & transpoſitionem*, præmiſſarum quarti modi; inde *verſus*.

Quatuor Modi directi Primæ Figuræ.
Barbara, *Celarent*, *Darii*, *Ferio* ——

Quinque Indirecti Secundæ Figuræ,
—— *Baralip*ton.
Celantes, *Dabitis*, *Fapeſmo*, *Friſeſom*orum.

Quatuor directi Secundæ Figuræ
Ceſare, *Cameſtre*, *Feſtino*, *Baroco* ——

Sex directi Tertiæ Figuræ.
—— *Darapti*,
Felapton, *Diſamis*, *Datiſi*, *Brocardo*, *Feriſon*.

54. His addi poſſunt in Primâ figurâ, per Regulas Subalternationis, *Barbari* & *Celabo*, directè concludentes; in Secunda autem, *Ceſare* & *Cameſtres* concludunt directè particulariter per

per regulas ſubalternationis, ac etiam *indirectè* univerſaliter & particulariter, per regulas Converſionis. In Tertia demum, *Darapti*, *Diſamis*, & *Datiſi* concludunt particulariter indirectè per Regulas Converſionis; ſubjicio *Exempla*.

Modi Directi Primæ Figuræ:

	Bar	Omne animal eſt Subſtantia;
1.	*ba*	Omnis Homo eſt animal.
	ra.	*Ergo* omnis Homo eſt Subſtantia;
	Ce	Nullum animal eſt lapis,
2.	*la*	Omnis Homo eſt animal.
	rent.	*Ergo* nullus Homo eſt lapis;
	Da	Omnis Homo eſt rationalis;
3.	*ri*	Aliquod animal eſt Homo.
	i.	*Ergo* aliquod animal eſt rationale;
	Fe	Nullus Spiritus eſt Corpus;
4.	*ri*	Aliqua Subſtantia eſt ſpiritus:
	o.	*Ergo* aliqua Subſtantia non eſt corpus.

55. *Modi directi Primæ figuræ vi Subalternationis.*

	Bar	Omne animal eſt Subſtantia;
1.	*ba*	Omnis Homo eſt animal.
	ri.	*Ergo* aliquis Homo eſt Subſtantia.
	Ce	Nullum animal eſt lapis;
2.	*la*	Omnis Homo eſt animal:
	ro.	*Ergo* aliquis Homo non eſt lapis.

56.

56. *Modi Indirecti Primæ Figuræ vi Converſionis & tranſpoſitionis.*

		Ba	Omne animal eſt Subſtantia ;	
	1.	*ra*	Omnis Homo eſt animal :	
phE-		*lip.*	Ergo aliqua Subſtantia eſt Homo.	
		Ce	Nullum animal eſt lapis ;	
	2.	*lan*	Omnis Homo eſt animal :	
bI-		*tes.*	Ergo nullus lapis eſt Homo.	{ Ergo aliquis lapis non eſt Homo.
		Da	Omnis Homo eſt rationalis ;	
	3.	*bi*	Aliquod animal eſt Homo.	
fEr.		*tis.*	Ergo aliquod rationale eſt animal.	
		Fa	Omnis ſpiritus eſt Subſtantia ;	
	4.	*pes*	Nullum corpus eſt Spiritus :	
Ax-		*mo.*	Ergo aliqua Subſtantia non eſt Corpus.	

		Fri	Aliquis Spiritus eſt Subſtantia ;	
	5.	*ſe.*	Nullum Corpus eſt Spiritus ,	
Is.		*ſom.*	Ergo aliqua Subſtantia non eſt Corpus.	

57. *Modi directi Secundæ Figuræ.*

		Ce	Nullum lignum eſt animal ;	
	1.	*ſa*	Omnis Homo eſt animal :	Ergo aliquis Homo non eſt lignum.
O-		*re.*	Ergo nullus Homo eſt lignum.	Ergo nullum lignum eſt Homo
				Ergo aliquod lignum non eſt Homo.
		Ca	Omnis Homo eſt animal ;	
	2.	*mes*	Nullum lignum eſt animal :	Ergo aliquod lignum non eſt Homo.
bIt.		*tres.*	Ergo nullum lignum eſt Homo.	Ergo nullus Homo eſt lignum.
				Ergo aliquis Homo non eſt lignum.
		Fes	Nullum lignum eſt animal ;	
	3.	*ti*	Aliquis Homo eſt animal :	
tEr-		*no.*	Ergo aliquis Homo non eſt lignum.	

		Ba	Omnis Homo eſt animal ;
	4.	ro	Aliquod lignum non eſt animal,
rAm.		co.	*Ergo* aliquod lignum non eſt Homo.

58. *Modi directi Tertiæ Figuræ.*

		Da	Omne animal eſt Senſitivum ;
	1.	rap	Omne animal eſt Corpus ,
ſphE-		ti.	*Ergo* aliquod corpus eſt Senſitivum. { *Ergo* aliquod Senſitivum eſt corpus
		Fe	Nulla planta eſt ſenſitiva ;
	2.	lap	Omnis planta eſt Corpus :
rAm-		ton.	*Ergo* aliquod Corpus non eſt ſenſitivum.
		Dis	Aliquod animal eſt Homo ;
	3.	a	Omne animal eſt Subſtantia :
quE.		mis.	*Ergo* aliqua Subſtantia eſt Homo. { *Ergo* aliquis Homo eſt Subſtantia.

		Da	Omne animal eſt Subſtantia ;
	4.	*ti*	Aliquod animal eſt Corpus :
quO-		*ſi*	*Ergo* aliquod Corpus eſt Subſtantia. { Ergo aliqua Subſtantia eſt corpus :
		Bro	Aliquis lapis non eſt Silix ;
	5.	*car*	Omnis lapis eſt Corpus :
tAn-		*do.*	*Ergo* aliquod Corpus non eſt Silix.
		Fe	Nullum animal eſt lapis ;
	6.	*ri*	Aliquod animal eſt Corpus :
aIs.		*ſon.*	*Ergo* aliquod Corpus non eſt lapis.

nem Propoſitionis immediatè antecedentis; *P.* ſignificat ejuſdem Converſionem *per Accidens*; *M.* ſignificat Præmiſſarum *tranſpoſitionem*; *C.* verò intra dictionem, ſignificat Syllogiſmum tantum *ad Impoſſibile* eſſe reducendum; ſic *Fapeſmo* reducitur ad *Ferio*, ut notat litera *F.* Primò convertendo majorem per accidens, ut notat litera *P.* Secundò convertendo minorem ſimpliciter, ut notat litera *S.* & tandem Tertiò tranſponendo Præmiſſas, ut notat litera *M.*

63. Fundamentum bonæ reductionis eſt hæc *Regula*; *quicquid ſequitur ad conſequens bonæ conſequentiæ, ſequitur ad antecedens ejus*; Si ergo ex convertente ſequatur concluſio perfecta; etiam concluſio ſequetur ex imperfectâ converſâ, ex quâ convertens legitimè infertur per regulas Converſionis, c. 2. à n. 67.

64. *Reductio ad Impoſſibile* eſt, quâ Syllogiſmus imperfectus ad perfectum reducitur, pro quanto aſſumitur tanquam præmiſſa, propoſitio contradictoria concluſionis negatæ, ad deinde inferendum contradictoriam, vel contrariam alterius Præmiſſæ, quæ prius fuit conceſſa.

65. Fundamentum ejus eſt, hæc regula, *ſi Conſequens eſt falſum, ejus contradictorium eſt verum*, ex c. 2. *n.* 50. Ad oppoſitum enim conſequentis, ſequitur oppoſitum antecedentis ex *n.* 13.

66. Porro, ſtant ſequentes *Regulæ* pro reductione ad impoſſibile, modorum cujuſque figuræ.

67. Prima Regula pro indirectis primæ Figuræ.
Major ſit Minor, ſit contradictio Major.
Excipe *Celantes*, in quo convertitur Ordo.

Secunda Regula pro directis, Secundæ.
Servat Majorem, variatque Secunda Minorem.

Tertia Regula pro Indirectis, Secundæ.
Majoris loco ponit Secunda Minorem.

Quarta Regula pro directis, Tertiæ.
Tertia Majorem variat, ſervatque Minorem.

Quinta Regula pro indirectis, Tertiæ.
Tertia conſtituit Majorem in ſede Minoris.

68. Regula Generalis: *Modus imperfectus indirectus in Primâ Figurâ, & directi in Secunda & Tertia, ſemper reducuntur ad impoſſibile, ad modum Perfectum, de concluſione contradictoriâ præmiſſæ rejectæ*; præter *Baralip: Fapeſmo, Darapti* & *Felapton*, quæ ad *Contrariam.*

69. Quod etiam ſubſequens verſus oſtendit; quis ſc. eorum ad quem reducitur; aſſignando cujusvis Modi reducibilis concluſioni, unam ejus Syllabam, incipiendo à *Baralip*:

gbEbIſEr, AxIs, ObIt tErrAm ſphErAmquE quOtAnnIs.

70. Nam ly *phE*: ſignificat *Baralip*: reduci ad perfectum, de Concluſione univerſali negativa, & ſic deinceps.

71. Promptior verò eſt hæc *Regula*, in quâ, Modi ſub vocali determinatâ contenti, reducuntur ad Syllogiſmum concludentem juxta quantitatem eâ ſignificatam, juxta regulam, *Aſſerit* A. c. 2. n. *69*.

A. *Fapeſm*: *Baroc*: *Felapton* atque *Brocardo*.
E. *Baralip*: *Dabitis*, *Diſamis*, *Feſtino*, *Darapti*.
I. *Celant*: *Friſeſom*, *Cameſtres* atque *Feriſon*.
O. *Ceſare*, *Datiſi*; ſic ſit Reductio ad Impoſs.

72. Sic, Hic Syllogiſmus in *Baralip*: *omne rationale eſt riſitivum*, *omnis Homo eſt rationalis*; *ergo aliquod Riſitivum eſt Homo*, reducitur ad *Celarent*, quia ly *phE*: ei correſpondet *n. 56.* Et ex *n.* 71. dicitur E *Baralipt*: Proinde reducitur ſecundum Regulam, *Major fit Minor*, *fit contradictio Major*, inferendo concluſionem univerſalem negativam; *Nullum riſitivum eſt Homo*, *omne rationale eſt riſitivum*; ergo *Nullum rationale eſt Homo*.

---

§. 9.

Quotuplex Syllogiſmus Categoricus?

73. Syllogiſmus Categoricus eſt, vel *Communis*, cujus omnes Termini ſunt communes, ut *omne animal eſt Subſtantia*, *omnis*

Homo eſt animal; ergo omnis Homo eſt Subſtantia.

74. Vel *Expoſitorius*, cujus Medium eſt terminus ſingularis, *omnino incommunicabilis* ex *Scot. 1. d. 2. q. 7. n.* 47. Adeoque termini abſoluta ſignificantes in Deo, hîc media eſſe non poſſunt, quià communibus æquivalentia, ut *Scot. 1. Prior. q. 7. n. 6.* Unde expoſitorius perfectè regulatur per Regulam, *Quæ ſunt eadem, &c. n.* 31. fitque melius in Tertia figurâ, ubi Medium ſubjicitur, quod eſt proprium terminorum ſingularium, ut *hic Homo eſt albus, hic Homo eſt animal*, ergo *hoc animal eſt album.*

75. Vel *Abſolutus*, cujus Medium eſt terminus communis, extremum autem aliquod eſt ſingulare; ut *omnis Homo eſt animal*, *Petrus eſt Homo*, ergo *Petrus eſt animal.*

76. Iterum Syllogiſmus Categoricus, vel eſt *Obliquus*, & conſtat extremo, vel extremis obliquis, concluditque ut Syllogiſmus de rectis, ad quem reducitur; ut *eſſe virtuoſum eſt eſſe laude dignum; eſſe temperatum eſt eſſe virtuoſum*, ergo *eſſe temperatum eſt eſſe laude dignum*; qui ſic reducitur, *Virtus eſt laude digna, temperantia eſt Virtus*, ergo *temperantia eſt laude digna.*

77. Vel *Modalis*, idque vel de *utraque Præmiſſâ modali*, quæ ſi ſint de modo *neceſſario* vel *impoſſibili*, inferent concluſionem modalem ſimilem, ut *neceſſario animal eſt neceſſario vivens, Homo eſt neceſſario animal*, ergo *Homo eſt neceſſario vivens*; Si verò ſint de *Contingenti* in Secunda figurâ, concluſio ſemper erit de *Ineſſe*; unde non valet, *omne animal*

mal eſſe album eſt contingens, *nullum Hominem eſſe album eſt contingens*, ergo *nullum Hominem eſſe animal eſt contingens*; vel de *Majori tantum modali*, qui eſt communior, & non neceſſario ſequitur Modalis ex *Scot.* 1. *d.* 39. *q.* 5. *n.* 27. Ut *omnem Hominem eſſe animal eſt neceſſe*, *aliquod album eſt Homo*, ergo *aliquod album eſt animal*; quod præſertim evidentius eſt, ſi Major ſit de *ineſſe*, ut *omne animal eſt album*, *omnem Hominem eſſe animal eſt neceſſe*, ergo *omnis Homo eſt albus*.

78. Vel eſt *Exponibilis*, ut *Tantum Rationale eſt Riſitivum*, *tantum Homo eſt rationalis*, ergo *tantum Homo eſt Riſitivus*, eſtque virtualiter Hypotheticus ex *c.* 2. *n.* 85.

79. Quia verò Syllogiſmi diviſio in tres figuras, ſumitur penes diverſam medii habitudinem, ad quem ſequitur diverſitas judicii illativi, *diviſio Syllogiſmi penes tres figuras erit eſſentialis.* Similiter *Diviſio Syllogiſmi in Demonſtrativum*, *Topicum & Sophiſticum*; quia actus ſpecie differunt, penes objecta circa quæ verſantur; talia ſunt materia Neceſſaria, Probabilis & Apparens; ergo.

80. *Diviſio* autem *in Modos*; *erit* omnino *accidentalis* ex *c.* 2. *n.* 23. Quia præciſe oritur ex parte quantitatis, niſi etiam adſit diverſitas quoad affirmationem vel negationem concluſionis illatæ.

§. 10.

Quotuplex Syllogiſmus Hypotheticus?

81. Syllogiſmus *Hypotheticus* conſtat ex unâ, vel pluribus Præmiſſis Hypotheticis; eſtque triplex ſc. *Conditionalis*, *Copulativus*, & *Disjunctivus*.

82. *Conditionalis* eſt duplex, quia vel eſt *de Toto*, eſtque quadruplex. Primò, *quo exiſtente, quid eſt*; ut ſi *eſt Homo, eſt animal*; *ſi eſt Philoſophus eſt Homo*; ergo *ſi eſt Philoſophus eſt animal*. Secundò, *quo non exiſtente, quid eſt*; ut *ſi non eſt Corpus eſt Spiritus*, *ſi eſt Angelus non eſt Corpus*, ergo *ſi eſt Angelus eſt Spiritus*; & hi reducuntur ad *Barbara*, ſc. *omnis Homo eſt animal*, *omnis Philoſophus eſt Homo*, ergo *omnis Philoſophus eſt animal*. Verum in ſecundo debet medium infinitari, ut *omne non Corpus eſt Spiritus*, *omnis Angelus eſt non Corpus* ergo *omnis Angelus eſt Spiritus*.

83. Tertiò, *quo exiſtente, quid non eſt*; ut *ſi eſt Corpus non eſt Spiritus*, *ſi eſt lapis eſt Corpus*: ergo *ſi eſt lapis non eſt Spiritus*. Quartò *quo non exiſtente, quid non eſt*; ut *ſi non eſt animal, non eſt Homo*, *ſi non eſt Subſtantia non eſt animal*. ergo *ſi non eſt Subſtantia, non eſt Homo*, & reducuntur ad *Celarent*. In Tertio, ſic, *Nullum Corpus eſt Spiritus*, *omnis lapis eſt Corpus*, *ergo nullus lapis eſt Spiritus*; in Quarto autem infinitato Medio & ſubjecto, ſic, *nullum non animal eſt Homo*, *omnis non Subſtantia*

ſtantia eſt non animal, ergo *nulla non Subſtantia eſt Homo.*

84. Vel eſt *Conditionalis*; tantum *ex Parte*, quia Major eſt Conditionalis, & eſt duplex; Primus eſt *à Poſitione Antecedentis ad Poſitionem conſequentis*, ut *ſi eſt Homo eſt animal, Philoſophus eſt Homo*, ergo *eſt Animal*; & ſi Minor ſit de ſubjecto Communi, reducitur ad *Barbara*, ut *omnis Homo eſt animal, omnis Philoſophus eſt Homo*, ergo *omnis Philoſophus eſt animal*; Si autem ſubjectum Minoris ſit Terminus Particularis, reducitur ad *Darii*, ut *omnis Homo eſt animal*; *aliquod currens eſt Homo*, ergo *aliquod currens eſt animal.*

85. Secundus eſt, *A deſtructione Conſequentis ad deſtructionem Antecedentis*, ut *ſi non eſt animal, non eſt Homo, lapis non eſt animal*, ergo *lapis non eſt Homo*; & ſi ſubjectum ſit terminus communis, reducitur ad *Celarent*; ſi Particularis, ad *Ferio*, medio utrimque infinitato, ut *nullum non animal eſt Homo, omnis lapis, vel aliquod currens, eſt non animal*, ergo *nullus lapis eſt, vel aliquod Currens, non eſt, Homo.*

86. Syllogiſmus *Copulativus*, de ſigno Copulativo copulativè tento (de quo *c.* 1. *n.* 63.) Eſt duplex, *Affirmativus* eſt, quando Particula Copulativa affirmatur, ut *& omnis Homo currit, & omnis equus currit*; *Petrus eſt Homo, & Bucephalus eſt equus*, ergo *Petrus currit & Bucephalus currit*; & continet duos Categoricos Syllogiſmos in *Darii.*

87. *Negativus* eſt, ubi aſſumitur affirmativa, ad concludendum negativè aliam partem majoris prædicati infinitati; ut *non & Homo currit*, *&*

& non currit, atqui *Petrus currit*, ergo *non eſt non currens*; & reducitur ad *Ferio*, ut *nullus Homo currens eſt non currens*, *Petrus eſt Homo currens*, ergo *non eſt non currens*.

88. Dixi *Copulativè tento*, ſi enim dictio copulativa teneatur *copulatim*, (de quo loc. cit.) Medium copulatum debet *copulatim* repeti in minori, ne ſit *fallacia diviſionis*, tranſeundo à ſenſu compoſito vero, ad diviſum falſum, de quo *l. 2. c. 3. n.* 14. Ut *A & B ſunt duo*, *hic & ille ſunt A & B*; *ergo hic & ille ſunt duo*; non enim bene aſſumeretur; atqui *hic eſt A*, *& ille eſt B*. ergo *hic eſt duo*, *& ille eſt duo*; eſt enim *fallacia Diviſionis*.

89. Huc ſpectant Syllogiſmi à *Pari*, à *Proportione*, à *Loco*, à *Tempore &c.* Ut *omnis Homo eſt per accidens albus & ſimiliter omne Brutum*, atqui *Petrus eſt Homo*, *& Equus eſt Brutum*, ergo *Petrus eſt per accidens albus*, *& ſimiliter equus eſt albus*; ſimili modo arguitur cum dictionibus, *æqualiter*, *hîc*, *nunc*, *&c.*

90. Syllogiſmus *disjunctivus* eſt de ſigno disjunctivo, *disjunctivè tento*, (de quo c. 1. n. 63.) Eſt duplex; vel enim eſt cum ſufficienti partium enumeratione, conſtructivus unius à deſtructione cæterorum, ut *eſt Rationale*, vel *eſt irrationale*, atqui non eſt rationale, ergo eſt irrationale; vel eſt ſufficienter enumeratis partibus, deſtructivus à conſtructione, ut *eſt Æger vel ſanus*, *eſt Æger* ergo *non eſt ſanus*. Reducuntur ad modos perfectos, aſſumendo Maximam ab oppoſitis, *oppoſita immediata non ſimul inſunt eidem*.

91. Dixi, *Disjunctivè tento*, Si enim Particula Disjunctiva teneatur *disjunctim* (de quo *loc. cit.*

loc. cit.) Medium Disjunctum debet *Disjunctim* repeti in minori, nè committatur *fallacia Compoſitionis*, tranſeundo à ſenſu confuſo vero, ad determinatum falſum, ut *hic vel ille calamus eſt ad ſcriptionem neceſſarius*; *A. & B. ſunt hic vel ille*, ergo *A. vel B. eſt neceſſarius*; non enim rectè aſſumitur, *atqui A. eſt hic, & B. eſt ille*; ergo *vel hic eſt neceſſarius*; *vel ille eſt neceſſarius*; vel ſic, *atqui hic non eſt neceſſarius*, ergo *ille eſt neceſſarius ad ſcriptionem*; eſt enim *fallacia Diviſionis*; de quo *l. 2. c. 3. n.* 14.

92. Huc quoque ſpectat *Dilemma*; quod eſt *Argumentatio bicornis*, qua reſpondens cogitur Propoſitionem aliquam aſſertam vel negatam retractare; quomodo dicens *ſe totâ horâ fuiſſe in foro*, *neque vidiſſe hiſtrionem tunc agentem*, ſic convincitur, *egit tunc*; ergo *vel non fuiſti, vel vidiſti.*

93. Porrò, cum Propoſitiones Categoricæ & hypotheticæ *ſpecie differant*, *ex c. 2. n.* 34. etiam *Syllogiſmi ex iis conſtantes*, ut materia proxima, ſimiliter diſtinguentur; eſto nullus Hypotheticus evidenter concludat, quoad quietationem intellectus, niſi ad Syllogiſmum Categoricum reductus.

---

§. II.

Inventio Medii Syllogiſtici.

94. ARs *inveniendi Medium* Syllogiſticum; eſt modus idealiter oſtendens, quo pacto extrema per negationem disjuncta copulentur;

tur; diciturque *Pons*, quòd ſicut Ponte ripæ fluminis, ſic medio extrema, per negationem intercisa, uniantur; dicitur quoque *Aſinorum*, quia ex 1. *Poſt* 27. eâ arte, ſolertes à tardis diſcernuntur.

95. Regula Generalis: *Univerſaliter ad concludendum affirmativè, medium debet utrique extremo identificari; Ad negativè verò, tantum cum altero*; patet ex principio, *Quæ ſunt eadem* &c. *n.* 31.

96. Regula prima ſpecialis; *Ad concludendam univerſalem affirmativam, medium debet eſſe conſequens Subjecto, & antecedens vel convertibile cum Prædicato*; *ſimiliter ad concludendam particularem affirmativam*; ut *animal* vel *rationale* reſpectu *Hominis & Subſtantiæ.* Excipe *Tertiam Figuram directam*, in qua debet eſſe *antecedens ſubjecto*, & *conſequens* vel *convertibile* cum Prædicato; ut *animal* vel *rationale*, reſpectu *Subſtantiæ* & *Hominis*, patet in exemplis allatis *à n.* 54.

97. Regula ſecunda ſpecialis; *ad concludendam univerſalem Negativam indirectè in* Cameſtres, *& directè in aliis modis, debet medium eſſe conſequens Subjecto & extraneum Prædicato*; ut *Animal* reſpectu *Hominis* & *lapidis*; è contra *medium debet eſſe extraneum ſubjecto, & conſequens Prædicato, quando concluditur directè in* Cameſtres, *& indirectè in aliis*; ut *Animal* reſpectu *Lapidis* & *Hominis*. *Ad concludendam* verò *particularem negativam, medium debet eſſe antecedens Subjecto, & extraneum Prædicato*, ut *Homo* reſpectu *animalis* & *lapidis*.

§. 12.

De Modis Sciendi.

98. MOdus ſeu inſtrumentum *Sciendi* eſt, vel *Formalis* qui eſt operatio intellectus exercitè regulabilis, quâ quis rectè ſcire dicitur; vel *objectivus*, qui eſt Idea, in actu ſignato, ad quam intellectus reſpicit, ut *ad regulam*, dum elicit operationes rectas; ſecundum artem quam quis exercet, ſive ſit *ſtatuaria*, ſive ſit *domificativa*, ſive quæcunque alia *inſtrumentaria*.

99. Modus ſciendi *objectivus Logicus*, eſt *oratio objectiva ignoti manifeſtativa*, ſeu eſt via diſtinctè cognoſcendi, prius ſolum confusè notum; de quo plura *Diſp.* 3. *Log. eſt* triplex ſc. *Definitio*, quæ ſimplicem Apprehenſionem regulat, *Diviſio*, quæ judicium; & *Argumentatio*; de quâ hactenus.

100. *Definitio*, vel eſt *quid nominis*, & vocis *Etymologiam* explicat, ut *lapis* quaſi *lædens pedes*; vel *quid rei*, eſtque terminus objectivus, *eſſentiam rei* compoſitivè indicans.

101. Definitio *quid rei* eſt duplex, *Eſſentialis* datur per partes eſſentiales, eaſque vel *purè* tales; & has, vel *Phyſicas*, ut *Homo conſtat ex corpore & anima unitis*; vel *Metaphyſicas*, genus ſc. & differentiam, ut *Homo eſt animal rationale*; & convenit ſolis terminis abſolutis, de quibus *c.* 1. *n.* 22. Vel *non purè* tales, & dicitur definitio *per Additamentum*, eò quòd adjiciatur aliquid, eſſentiæ extraneum; licet ſit

neceſſarium

neceſſarium ad habendum rei conceptum quietativum, ut *anima eſt actus corporis organici*, &c. Quia non intellecto, *Corpore organico*, quietativè intelligi non poteſt habitudo, quâ Actus qui eſt anima, differt ab Actibus, quales ſunt aliæ Formæ; & ſolis convenit Connotativis, de quibus *loc. cit.*

102. Definitio *Accidentalis* datur per *extranea rei*; eſtque vel *Deſcriptiva*, & datur per *genus* & *paſſionem*, vel aliam rationem quæ differentiam eſſentialem circumſcribit, ut *Homo eſt animal riſitivum*; vel *Cauſalis extrinſeca*, & datur per *genus* & *cauſas extrinſecas*, ut *Homo eſt animal à Deo creatum, ad vitam æternam*; vel *purè Accidentalis*, & datur per *accidentia per accidens* ſeu communia, quæ collectim ſoli conveniunt; quomodo *Forma, Figura, Locus, Stirps, Nomen, Patria, Tempus, ſunt*, quarum collectio proprietatum, in nullo alio eſt eadem.

103. Regula. *Omnis bona Definitio*, Primò conſtare debet ex genere & differentiâ, vel proportionalibus; Secundò debet eſſe definito notior; Tertiò debet eſſe cum eo convertibilis, adeoque non diminuta, vel ſuperflua; tunc enim perſpicuè rem explicat, eamque ab omni aliâ diſtinguit.

104. *Diviſio totum in ſuas partes diſtribuit*; id eſt, eſt Terminus objectivus complexus, rei confuſionem & multiplicitatem, per ſuas partes reſolutoriè explicans.

105. Eſt duplex; quia, vel *Totius Potentialis* ſeu univerſalis in *partes ſubjectivas*, de quibus prædicatur disjunctim; ut *Hominis* in *Petrum & Paulum*, quia *Petrus eſt Homo & Paulus eſt Homo*;

Homo; vel *Totius actualis* in partes actu ipſum *conſtituentes*; eaſque vel *eſſentiales Phyſicas*, qualis eſt diviſio *Hominis* in *Corpus & animam*; vel *Metaphyſicas*; qualis eſt diviſio *Hominis* in *animal & rationale*; vel *integrales*, eaſque vel *Homogeneas*, ſeu ejuſdem rationis cum toto, qualis eſt diviſio *aquæ* in *guttas*, vel *Heterogeneas*, ſeu diverſæ rationis in toto, qualis eſt diviſio *Corporis organici* in *Caput*, *pedem*, *&c.* vel *ſubjecti per accidentia*; eaque vel *Realia*, qualis eſt diviſio *Hominum* in *albos & nigros*; vel *Rationis*, qualis eſt diviſio *Subſtantiæ* per ſecundas *intentiones* Subjicibilitatis & Prædicabilitatis ex *c.* 1. *n.* 39.

106. Regula, *Omnis bona diviſio debet eſſe*, Primò per membra, quæ ſeorſim ſint diviſo minora, collectim autem ei adæquata; Secundò per membra pauciſſima; Tertiò per propinquiora; Quartò per oppoſita ut *Scot.* 10. *Met. n.* 80. Tunc enim res conſpicuè & completè dividitur.

107. *Diſtinctio* quoque rei pluralitatem explicat, de quâ plura dicenda ſunt per totam *diſp:* 4. *Log:* eſt autem *Diſtinctio, aliquorum non identitas*; & vel reperitur præter intellectum, ſeu ex *naturâ rei*, vel eſt per intellectum ſeu *Rationis*.

108. Diſtinctio ex *naturâ rei*, vel eſt *Realis*; quæ eſt inter rem & rem, ut inter *Petrum* & *Paulum*; vel *rem* & *Modum extrinſecum*, ut inter *Petrum* & ejus *ubicationem* ſitualem; vel eſt *Formalis* ſeu *media*, quia eſt à parte rei, & tamen verſatur inter *plures ejuſdem rei Formalitates*, ut inter *animalitatem* & *rationalitatem* Hominis ſingularis.

109. Diſtinctio *Rationis*, vel eſt Rationis *Ratiocinatæ*, habetque eſſe in re fundamentaliter ſeu *virtualiter* ſolum, *actualiter* verò per intellectum; qualis verſatur inter rationes *conſtitutivi* & *Diſtinctivi* in differentiâ Metaphyſicâ; vel eſt Rationis *Raciocinantis*, & gratis ab intellectu inducitur, quia caret omni fundamento à parte rei; ut dum dicitur *Petrus eſt Petrus*, ubi *Petrus* ſecundum intentionem ſecundam *Subjecti*, diſtinguitur à ſe, ut Subſtat ſecundæ intentioni *prædicati*.

110. *Methodus* quoque in Scientiis confuſionem tollit; eſtque vel *Formalis*, quæ eſt actualis & exercitus Progreſſus, conformiter ad certas Regulas intellectui propoſitas; vel *objectiva*, eſtque Idea ſeu Regula, ſecundum quam in actu Signato apprehenſam, in Scientiis tradendis progredimur, & dicitur *Ordo Doctrinæ*.

111. Hic autem *Doctrinæ Ordo*, univerſaliter talis eſſe debet, ut intellectum noſtrum, in addiſcendo unum poſt aliud facilitet; ſive is ſit conformis rerum naturis in *eſſendo*; quomodo *communiora ſunt naturæ notiora*; ſivè non; ut in ſcientiis *experimentalibus*, à poſteriori & per ſenſum *nobis*; ſive ſit *Compoſitivus* è partibus & definitivè; ſive *Reſolutivus* in partes & diviſivè, idque tam in *Theoricis*, ſeu cauſa ſciendi; quàm in *Practicis*, ſeu *gratiâ operis*.

112. Regulariter autem, *Ordo Doctrinæ Compoſitivus eſt præſtantior*, quando partes, è quibus res eſt, facilius innoteſcunt; an verò *Expoſitivus* vel *Tractativus*, vel ex utroque *Mixtus* ſit obſervandus, non refert, licet Tractativus modo ſit uſitatior.

113. *Methodus* demum *Scholaſticarum Exercitationum* ad modum ſciendi, ſeu addiſcendi ſpectat, & confuſionem tollit.

114. Eſt autem exercitatio Scholaſtica duorum inter ſe pro veritate eruendâ diſceptatio; unus dicitur *Diſputans*, alter *Propugnans.*

115. *Diſputans*, invento medio, argumentum clarè & ſuccinctè proponat, frequentius in formâ *Enthymematis*, quia brevior, & majorem ingerit difficultatem, ob latentem vim illationis. Poſt tertium vel quartum *Enthymema*, ſtudeat Argumentum ad Formam Syllogiſticam reducere, ut Adverſarius magis conſtringatur.

116. Impugnaturus Concluſionem, ſemper inferat oppoſitum ejus quod propugnatur, per *cauſas* proprias, vel *concomitantia* ipſas; vel reducendo ad *impoſſibile*; adeoque ambages vitet, neque probationem per ignota, vel in terminis Synonimis aut æquivalentibus tantum, proſequatur.

117. Negatam quoque Probationem, ſic probet, quòd *propoſitio Negata*, ſit Concluſio, in Probatione inferenda. Diſtinctam, ſic impugnet, quòd vel Probatio directè militet contra eam partem diſtinctionis, quæ Concluſionem ſalvat; vel oſtendatur diſtinctionem eſſe inutilem, vel in ſe, vel ad Argumenti ſolutionem; vel ſi obſcura ſit, petat *explicationem* Terminorum diſtinctionis, ut partem contra ſe, ad ſenſum Adverſarii impugnet.

118. *Propugnans* Argumentum propoſitum fideliter de verbo repetat, ad quod juvat obſervare *terminum medium*, eum, ſc. qui Concluſionem non ingreditur; neque in primâ repeti-

repetitione , tam ad ſenſum ; quam verba attendat.

119. In Secundâ *Repetitione* attendat ad veritatem Præmiſſarum in ſe , & quoad vim conſequentis illativam ; Si ſit Syllogiſmus , *Majorem* vel *Minorem* veram concedat ; falſam , neget : tantum apparentem , diſtinguat ; detegendo primò *Sedem fallaciæ* , tum gradum ; non Probativam intenti ; *Tranſeat* : ſimiliter dicendum de Antecedente ſi ſit *Enthymema* ; rarò autem ſuæ Concluſionis propugnandæ , vel ſui ad Improbationem Reſponſi , rationem reddat.

120. Si Conſequens verùm ſit , concedat *Conſequentiam* ; Si falſum , neget *Conſequentiam* ; Si apparens tantum , diſtinguat , non *Conſequentiam* , quæ eſt illatio ; ſed *Conſequens* , quod ſubſtat illi Illationi paſſivæ è præmiſſis ; ſi autem diſtinctâ aliquâ Propoſitione , alia de termino eodem aſſumatur vel inferatur , diſtinguatur Minor vel conſequens ad *ſenſum Majoris*, *Minoris* vel *Antecedentis* , prius diſtincti ; curetque ſemper , quòd extrema diſtinctionis proximè appellent terminum , ratione cujus propoſitio tota diſtinguitur.

121. Dum Argumentum conſtat Hypothetica Conditionali , cauſali vel Rationali de quibus *c. Secundo, à n. 36.* Si falſa eſt Propoſitio , non negetur ſimpliciter , ſed negetur *ſequela* Majoris vel Antecedentis,

122. Dum totum Argumentum conceditur , & *Diſputans* , aſſumit Propoſitionem ad aliquid inferendum , ſi ea Propoſitio ſit neganda ,

negetur

negetur *Aſſumptum*: dum autem immediatè aliquid ex *conceſſis* infert, ſi negandum ſit, negetur *Illatum.*

123. Si objiciatur *Authoritas*, quæ neganda non eſt à *Propugnante*; dicat *Admitto Authoritatem*, & *explico*; explicetque cum *Diſtinctione*, quæ *Concluſionem* non invalidet. Cætera ſub uſu occurrent.

LIBER II.

De Materia Syllogiſmi.

1\. SYllogiſmus ex parte *Materiæ*, *circa quam* verſatur, ſeu *in quâ* ſit, eſt triplex, & ſpecie diſtinctus ex. *l.* 1. *c.* 3. *n.* 79. *Demonſtrativus* eſt, qui ſit in Materiâ *Neceſſariâ*; *Topicus*, qui in Materiâ *Probabili*; & *Sophiſticus*, qui in Falſâ *apparenter verâ*; quia verò *Demonſtrativus* eſt nobilior & uſitatior, idcirco primò agendum de *Demonſtratione*.

CAPUT

CAPUT I.

De Demonſtratione.

§. 1.

Quid, & Quotuplex Præcogni-tio, & Præcognitum?

2. OMnis *Doctrina diſcurſiva* ex 1. *Poſt.* 1. Eſt *ex Cognitione præexiſtente*, id eſt, omnis Cognitio Concluſionis demonſtrativè illatæ, præſupponit cognitionem Præmiſſarum, ipſam Concluſionem inferentium; adeoque de quibuſdam ut demonſtrationi actuali *Præcognitis*, haberi debent certæ quædam *Præcognitiones*.

3. Eſt autem *Præcognitio* duplex; *Formalis*; eſt ipſa *cognitio Intellectus*, prærequiſita de *aliquo* ante Demonſtrationem; *Objectiva* eſt *Modus Idealis* ſecundum quam, intellectus illud *aliquid* præcognoſcit.

4. Præcognitio *objectiva* eſt duplex, *An ſit?* & *Quid ſit?* An ſit? eſt duplex, ſc. *An ſit ſimplex?* & quærit *exiſtentiam* in rerum naturâ; *actualem* vel *aptitudinalem*, ſeu *non Repugnantiam*; & *An ſit Complexum?* & inquirit Propoſitionis *veritatem*, id eſt Conformitatem ad rem *prout eſt in ſe*, ex *l.* 1. *c.* 2. *n.* 15.

5. Quid ſit? eſt duplex, vel enim quærit *Quid ſit Nominis?* & quærit, quæ ſit vocis *Inter-*

 pre-

pretatio, ſeu quæ ſit ejus in activa ſignificatione Proprietas? vel *Quid ſit rei?* & quærit, quæ ſit rei per vocem ſignificatæ *Eſſentia*, quidditas ſeu ratio formalis, de quibus *l.* 1. *c.* 3. *n.* 101:

6. *Præcognitum* eſt id, *de quo* præfatæ quæſtiones inſtituuntur, ut conformiter ad ipſas, tanquam *Ideas* & Regulas formalium Præcognitionum, de ipſo aliqua habeatur notitia, ante *Demonſtrationis* ingreſſum. Eſt triplex, *Subjectum*, *Prædicatum* & *Præmiſſa*.

7. *Subjectum* eſt *minor extremitas* in Præmiſſis, & in Concluſione *ſubjicitur*; de quo, ab intellectu apprehenſo, Primo quæritur ex *Scot.* 1. *Poſt. q.* 7. *n.* 2. *An ſit ſimplex?* ſeu an habeat actualem exiſtentiam, quæ vocatur *Eſſe Participialiter*; an ſaltem non habeat repugnantiam ad exiſtendum, quæ dicitur *Eſſe nominaliter.* Secundo quæritur, *Quid nominis?* quia enim vocibus utimur, ut Signis earum rerum, quas mente apprehendimus, ideo perpenſâ proprietate rei in eſſendo, inquiritur quo nomine magis doctrinaliter res illa ſignificetur? Tertio quæritur, *Quid rei?* hoc enim in demonſtratione potiſſimâ eſt medium, per quod de ſubjecto aliquid ſcitur, ſeu demonſtratur.

8. *Prædicatum* ſeu paſſio eſt, *Major extremitas* in præmiſſis, & in concluſione *prædicatur*, ac per *Quod quid ejus* ſubjecto ineſſe demonſtratur; de quo proinde ex Scot. *cit. q.* 6. *n.* 2. Non quæritur an ſit ſimplex, quia ejus *eſſe* eſt Subjecto ineſſe, quod per demonſtrationem concluditur; neque etiam præſcitur *quid rei diſtinctè*, quia ex dicendis *n.* 23. Subjectum cadit

cadit in ejus definitione, quod autem tale habeat ſubjectum, ſcitur per demonſtrationem; præſciri ergo debet tantum *Quid nominis?* ſeu quo nomine aptius vocetur; juxta ejus in mente apprehenſæ proprietatem.

9. *Præmiſſæ* ſunt Propoſitiones ex quibus concluſio per demonſtrationem infertur; proinde hic accipiuntur *Primo intentionaliter*, ſc. pro aggregato, ex ſubjecto, Prædicato & copulâ; adeoque de ipſis non quæritur *an ſit ſimplex?* neque per conſequens *quid rei?* ſolæ enim res ſimplices habent definitionem eſſentialem; quæritur tamen, *an ſit complexum?* ſeu an ſint Propoſitiones *veræ*? per Conformitatem ad rem à parte rei; *An neceſſariæ?* ſeu de objecto non potente aliter ſe habere; & *An evidentes*? per inſpectionem ipſorum terminorum è quibus eæ Propoſitiones conſtant; quia Concluſio, de quâ per demonſtrationem inquiritur, à Præmiſſis ſuam habet mediatam *veritatem*, *neceſſitatem*, ac *evidentiam*.

---

§. 2.

Quis Effectus Demonſtrationis?

10. EX naturâ ſcientiæ, quæ eſt proprius demonſtrationis effectus, colligit Ar. 1. *Poſt.* 2. Ipſius Demonſtrationis *naturam* & *conditiones*; Scientia autem ſecundum Scot. 3. *d.* 24. *n.* 13. ſumitur *tripliciter*, primò pro notitiâ *firmiter* ad unam contradictionis partem *adhæſiva*: qualis poteſt eſſe aſſenſus falſus. Secun-

dò pro notitiâ,quâ *determinatè* verum dicimus, licet per motivum quod eſt veritati cognitæ extraneum. Tertiò pro cognitione *certâ*, *neceſſarii*, per *medium evidens*, *Syllogiſticè applicatum*; & in concreto definitur, *Scire eſt, rem per cauſam cognoſcere propter quam res eſt, quod illius eſt cauſa, & quod non contingit aliter ſe habere*; unde Scot. *cit.* & *q.* 3. *Prol.* n. 26. præfatas quatuor conditiones, Scientiæ ſtrictè dictæ, elicit.

11. Debet eſſe *Certa*, quia Concluſio debet ſciri eſſe vera, per cauſam infallibilem; debet eſſe *Neceſſarii*, quia de objecto invariabiliter ſe habente quoad complexionis veritatem, quocunque ſpectato tempore, ac potentiâ; debet eſſe *Evidens*, quia per medium intrinſecum ſcienti conſpicuum, quoad connexionem immediatam, cum extremitatibus in præmiſſis; unde etiam debet medium *Syllogiſticè*, quoad figuram & modum debitos, cum iiſdem extremitatibus, diſponi, ad eam Concluſionem ſcientificè inferendam, in quâ extrema inter ſe proximè copulantur, & *certò*, *neceſſariò* ac *evidenter* copulari intelliguntur.

12. Dari autem hujuſmodi *Scientiam*, contra *Sophiſtas*; eamque de novo acquiri poſſe, contra *Platonicos*; convincit ratio, ſecundum Scot. *Prol*, *Poſt*. *n*. 2. Cum conſpicuum ſit, nos plurium habere notitiam certam, neceſſariam & evidentem, per cauſas conſimiles, Syllogiſticè applicatas, quorum antecedenter, *confuſam* tantum & indiſtinctam notitiam habuimus.

13. *Ignorantia* Scientiæ opponitur; eſt duplex; *Privativa*, ſeu puræ negationis, eſt ſimplex

plex rei neſcientia; oriturque præſertim ex perpetuo defectu unius vel plurium ſenſuum, mediis quibus, res ad talem ſenſum ſpectantes ad intellectum deferuntur. Unde Axioma; *nihil eſt in intellectu, quin prius fuerit in ſenſu*, aliquo ſc. modo; quia vel formaliter, vel occaſionaliter.

14. *Poſitiva* & Contraria, ſeu pravæ diſpoſitionis eſt, vel judicium poſitivè erroneum, vel Syllogiſmi Sophiſtici Concluſio, è talibus judiciis elicita, quibus intellectus pravè diſponitur; quia difformiter ad rem, ut eſt à parte rei.

---

§. 3.

De Principiis Demonſtrationis?

15. PRincipium demonſtrationis ex 1. *Poſt.* 2. eſt *Propoſitio immediata*, id eſt, quæ non poteſt per priorem *à priori* demonſtrari; eſt duplex, ſc. *Dignitas* & *Poſitio*. *Dignitas* eſt, quam neceſſe eſt omnem addiſcentem addiſcere; diciturque *primum principium*: ut *impoſſibile eſt Idem eſſe, & non eſſe ſimul*: *Poſitio* eſt, quæ ſcientiis determinatis inſervit; eſtque *duplex*, vel enim conſtat ex ſubjecti ſcibilis definitione, ut *Homo eſt animal rationale*, & dicitur *Propoſitio per ſe nota*; vel eſt *Suppoſitio*; Hæc autem vel eſt Suppoſitio quæ eſt *ſimpliciter* talis, qualis eſſe ſupponitur, & eſt Propoſitio quæ adverſario quoque apparet vera, ut *totum eſt majus ſuâ parte*; vel eſt *Poſtulatio*, quæ à

Diſputante petitur, & ab Adverſario *gratis* conceditur.

16. Cum autem Principium demonſtrationis generet notitiam *certam*, *neceſſariam* & *evidentem*, ipſum debet eſſe *certum* & *objectivè neceſſarium*, ac intellectui *evidens*; adeoque debet eſſe Propoſitio de *Omni Poſterioriſtico*, *per ſe*, *de prædicato univerſali ſecundum quod ipſum*, ac *per ſe nota*; de quibus conditionibus hic videndum.

17. Propoſitio de *Omni poſterioriſtico* eſt, in quâ Prædicatum convenit *cuilibet* contento ſub Subjecto, & pro *omni tempore*; ſecundum Scot. 1. *d.* 2. *q.* 2. *n.* 5. *&* *d.* 3. *q.* 4. *n.* 14. Per quod differt à Propoſitione de *omni Prioriſtico*; hæc enim cum ſolum ordinetur ad formam Syllogiſticam, tantum petit *univerſalitatem ſuppoſitorum*, quæ ſigno univerſali ſignificatur, ut *omne album currit*; illud autem, quia dicit ordinem ad neceſſitatem materiæ, etiam requirit *univerſalitatem temporis*, licet neutrum aliquo ſigno exprimatur, ut *Homo eſt animal*, *Rationale eſt riſitivum*.

18. Propoſitio *Per ſe*, eſt in quâ prædicatum *per ſe dicitur* de ſubjecto, in Prædicatione naturali: ut *Homo eſt animal*, *intellectus intelligit*; eſt autem *Regula generalis ſecundum* Scot. *cit. &* 2. *d.* 3. *q.* 4. *n.* 7. *&* 3. *d.* 7. *q.* 1. *n.* 7. *& d.* 22. *n.* 19. *&* 4. *d.* 11. *q.* 3. *n.* 52. *& quodl.* 13. *Aa.* quod *nulla Propoſitio ſit per ſe*, *quando alterum extremum eſt ens impoſſibile*, *vel per Accidens*; unde hæ non ſunt per ſe, *vivens eſt Corpus Spirituale*; *Homo albus eſt animal*; cujus ratio eſt, quòd ratio in ſe falſa & per accidens, eſt tale, ad quicquid comparetur;

eo quòd comparatio, ejus rationem intrinſecam non tollat; adeoque de *Impoſſibili* nihil dicitur *poſſibile*, neque de *per accidens* dicitur aliquid *per ſe verum*: Si autem Prædicatum, ſubjecti naturam explicet, per *analogiam* & imitabiliter, erit *per ſe*; ut *chymæra eſt ens fictum*, *Homo albus eſt ens per accidens*.

19. Propoſitio *per ſe* eſt *quadruplex*. *Primus modus per ſe*, eſt quando *Prædicatum eſt de eſſentiâ Subjecti*, habetque *quinque gradus*.

20. Gradus *primus* eſt, quando Definitio purè eſſentialis prædicatur de definito; ut *Homo eſt animal rationale*. *Secundus* eſt, quando pars tantum ejus prædicatur, ut *Homo eſt animal*, *eſt Subſtantia*. *Tertius* eſt, quando definitio Superioris prædicatur de inferiori, vel ejus definito, ut *animal rationale*, vel *Homo*, *eſt vivens ſenſitivum*. *Quartus* eſt, quando modus rei intrinſecus de ſuo prædicatur modato ut Scot. *Quodl.* 5. *B.* ut *Deus eſt neceſſe eſſe*, *Homo eſt tantæ perfectionis gradualis* in ſuo ordine.

21. *Quintus* gradus eſt Propoſitionum, *reductivè ſolum* huc ſpectantium, ut ſunt *Prædicationes identicæ* ex Scot. *l.* 1. *Poſt.* *q.* 19. *n.* 2. Ut *Homo eſt Homo*, ubi Prædicatum eſt maximè idem, ſubjecto; ſimiliter Prædicatorum *univerſalium de ſingularibus*, ut *Petrus eſt Homo*, quia ſubjectum includit rationem formalem, inhærentiæ prædicati; item *propoſitiones negativæ*, in quibus prædicata, per ſe Primò convenientibus repugnantia, negantur de ſubjecto, ut *Homo non eſt Brutum*; licet enim hæc prædicata non ſint eſſentialia *conſtitutivè*, ſunt tamen eſſentialia *conſecutivè*, & dependenter

denter ab affirmativis ex Scot. 1. *Poſt. q.* 21. *n.* 3.

22. Porro *genus* de *differentiâ* contrahente, & *Differentia ſuperior* de *Inferiori* prædicatur omnino *per accidens*; non quidem *Metaphyſicè* & ratione Prædicati ſeu inhærentis, *ſed Logicè* & ratione Modi prædicandi, ſeu inhærentiæ ut Scot. 3. *d.* 7. *q.* 1. *n.* 7. Eo quod prædicatum ſit extra quidditatem ſubjecti; unde in hâc *omnis Homo eſt per ſe animal*, *omnis Homo eſt per ſe rationalis*, *ergo aliquod rationale eſt per ſe animal*, conſequentia non eſt bona, in ſenſu formali; ſed in Materiali & Identico ſolum; ratione ſc. unionis Extremorum in Medio; idque non ſub modo *per ſe*; quinimo ex Scot. 1. *Poſt. q.* 23. *n.* 13. Eſt *fallacia Accidentis*, quia Medium ſc. ly *Homo* in Majori ſumitur pro ſignificato *generico*, in Minori pro *Differentiali*; quomodo licet Homo, *quà habens animalitatem* ſit per ſe animal; & Homo, *quà habens rationalitatem*, ſit per ſe rationalis, non tamen quà habens rationalitatem, eſt per ſe habens animalitatem.

23. *Secundus Modus Per ſe* eſt, quando *Subjectum eſt de Definitione Prædicati*, non ut pars eſſentialis, aliàs Hæc *animal eſt Homo* eſſet per ſe, contra Scot. 1. *Poſt. q.* 18. *n.* 3. & 4. *d.* 11. *q.* 3. *n.* 52. Sed eſt de Definitione ejus, *ut additum*, *dicens neceſſariam habitudinem* ad ipſum tanquam *Cauſæ* ad effectum; adeoque non habitudinem cauſæ *Materialis*; quia Cauſa Materialis eſt indifferens ad formam, & ad ejus Privationem, ex Scot. 1. *d.* 3. *q.* 7. *n.* 29. & 2. *d.* 25. *n.* 10. Sed Cauſæ *Efficientis*, nontamen cujuſvis ex Scot. 4. *d.*

13. *q.*

13. *q*.1. *n*.35. Sed per *Emanationem Metaphyſicam ab intrinſecis*, cum Identitate reali; habetque *quatuor gradus*.

24. *Primus gradus* eſt, quando Paſſio prædicatur de ſuo Subjecto adæquato, ut *Homo eſt Riſitivus*; vel de differentiâ Subjecti adæquati conſtitutivâ, ut *rationale eſt Riſitivum*.

25. *Secundus gradus* eſt, quando Paſſio prædicatur de Subjecti ſui definitione, ſecundum Scot. 3. *d*. 11. *q*. 3. *n*. 2. Ut *animal rationale eſt riſitivum*, tunc enim explicitè aſſignatur Cauſa inhærentiæ Paſſionis in Subjecto. *Tertius gradus* eſt, dum eadem Paſſio Prædicatur de inferioribus ſui Subjecti adæquati, ut *Petrus eſt Riſitivus*. *Quartus gradus* eſt, dum Paſſiones Inferiorum, vel Differentiæ diviſivæ alicujus, de toto potentiali diviſo *Disjunctim* Prædicantur, ut *Numerus eſt par vel impar*; *animal eſt rationale vel irrationale*.

26. Regula. *Nulla Propoſitio Per ſe, in Primo vel Secundo Modo, poteſt converti in Propoſitionem per ſe ullo modo*, ut Scot. 1. *d*. 3. *q*. 3. *n*. 7. Nulla enim convertens poteſt includere cauſam formalem inhærentiæ Prædicati in Subjecto, ſi Converſa eam includat; ſicut enim non eſt dependentia reciproca quoad eſſe quidditativum extremorum; ſic neque quoad cauſam formalem verificationis; adeoque convertentes, quoad modum connexionis extremorum, ſunt merè per *accidens Logicè*, ex Scot. 4. *Met. q*. 2 *n*. 5.

27. *Tertius Modus per ſe* eſt, modus eſſendi ſolitariè, adeoque cum *Negatione aſſociationis* cum alio, ut Scot. *q*. 4. *Prol. n*. 39. & 1. *d*. 21. *n*. 2. Habet *quatuor gradus*.

28.

28. *Primus Gradus* eſt, eſſendi per ſe *ſimpliciter incommunicabiliter*, tam ſc. *ut quod*, & per modum Totius ſuſtentificabilis in alieno individuo vel ſuppoſito, quam ut *Quo*, & per modum actus, tam eſſentialiter quam accidentaliter denominativi; Et eſt ſola Prima Subſtantia, de quâ *l.* 1. *c.* 1. *n.* 39. *Secundus gradus* eſt, eſſendi per ſe, cum *intrinſecâ ſui fixione* intra ſeipſum, ſine dependentiâ ad rem alterius prædicamenti; adeoque cum Excluſione Modi *Eſſendi in*, & *Dicendi de* alio ut Subjecto inhæſionis, tam *aptitudine* quam *actu*, ut *omnis & ſola Subſtantia*, tam Incompleta, quam Completa.

29. *Tertius Gradus* eſt eſſendi per ſe *incommunicabiliter*, *ut Quo*, per modum actus, Subjecti *informabilis*, cum quo facit per ſe unum; non autem per modum actus eſſentialiter Superioris, Et eſt *omnis & ſola Subſtantia Secunda completa. Quartus Gradus* eſt, eſſendi per ſe *incommunicabiliter*, *ut Quo*, per Modum actus Subjecti *inhæſionis*, licet non aptitudine, ut eſt *omne Accidens actu* à Subjecto *ſeparatum*.

30. *Quartus modus Per ſe* eſt, Modus *per ſe prædicandi*, fundatus in Modo *per ſe actualiter cauſandi*; ut dum Effectus prædicatur immediatè de ſuâ Cauſâ extrinſecâ; non quidem ſumptus potentialiter, ut *voluntas eſt volitiva*; hæc enim eſt in *Secundo Modo* Perſeitatis; ſed in *actu exercito*; neque in actu quoad actualitatem exiſtentiæ, effectus enim actualis, quoad eſſe exiſtentiæ, contingenter unitur ſuæ Cauſæ, ſed *quoad actualitatem Cauſationis paſſivæ*, ex Scot. *9. Met. q.* 15. *n.* 4. & 3. *d.* 7. *q.* 1. *n.* 7. Ut

Ut *voluntas vult*; quomodo effectus actualis, ut ſubſtans cauſalitati paſſivæ actuali, habet neceſſariam connexionem cum ſuâ Cauſâ extrinſecâ; habetque *tres Gradus*.

31. *Primus Gradus* eſt, quando effectus egrediens à ſuo Principio extrinſeco immediato, de ipſo immediatè prædicatur, ut *voluntas vult*, *Bonum cognitum allicit*, *Materia Materializat*, *Forma informat*. *Secundus Gradus* eſt, quando effectus formæ, in genere cauſæ formalis extrinſecæ, dicitur de Subjecto, mediâ ipſâ cauſâ formali extrinſeca, ut *Paries eſt albedine albus*. *Tertius Gradus* eſt, quando actus egrediens è cauſâ formali extrinſecâ, dicitur de effectu formali, mediâ cauſâ formali; ut *Calidum calore calefacit*, *album albedine diſgregat*.

32. *Quatuor* quoque ſunt *Modi per Accidens*. *Primus Modus* & maximè per Accidens eſt, quando Accidens prædicamentale dicitur de ſuo Subjecto contingenti, vel accidente accidentaliter conjuncto, ex Scot. 2. *d.* 37. *q.* 1. *n.* 13. Quò etiam ſpectant omnes Modi prædicandi *per Accidens Logicè*, ut *Corvus eſt albus*, *Calix eſt aureus*. *Secundus Modus* per Accidens eſt, quando effectus actualis, ut ſubſtans Cauſalitati paſſivæ, dicitur de ſuâ cauſâ extrinſecâ, ut *Intellectus Intelligit*. *Tertius Modus* per Accidens eſt, quando *eſt Secundum adjacens* dicitur de Accidente, ut *albedo eſt*. *Quartus*, & minimus eſt, eorum quæ prædicantur in *Secundo modo per ſe*.

33. Prædicatum *Univerſale poſterioriſticum* eſt, quod immediatè & adæquatè ſeu convertibiliter, dicitur de Subjecto; ut cum *Paſſio* dicitur

citur de *Definitione Subjecti*; vel *Definitio* de *Subjecto*; ut *Rationale eſt riſitivum*. *Homo eſt Rationalis*; unde hæ, *Homo eſt vivens*, *Homo eſt animal*; licet de *Omni* & *Per ſe in Primo modo*, non tamen ſunt de *Univerſali poſterioriſtico*, ſeu de *Omni ſecundum quod ipſum*.

34. Itaque licet Principium Demonſtrationis *à priori*, eſſe debeat de *Omni*, *Per ſe* aliquo prædictorum Modorum, & *ſecundum quod ipſum*; Demonſtrationis tamen perfectæ principium primum eſſe debet in *Secundo Modo per ſe*; ſecundum *in Primo*; ut *omne animal rationale eſt Riſitivum*; *omnis Homo eſt animal rationale*: ergo *omnis Homo eſt riſitivus*.

35 Verum quia ex dictis *n.* 10. *Scire ſtrictè*, *eſt rem per cauſas certas*, *neceſſarias*, *ac evidenter notas*, *cognoſcere evidenter*, *mediâ diſpoſitione*, *in figurâ & Modo perfectis*, *debitâ*; ideo explicanda eſt natura *Propoſitionis per ſe nota*, in quam ultimo reſolvitur omnis ſcientia perfecta.

36. Eſt autem *Propoſitio per ſe nota* ex Scot. 1. *d.* 2. *q.* 2. *n.* 2. Quæ *ex propriis Terminis*, *qui ſunt aliquid ejus*, *ut ſunt ejus*, *habet evidentem veritatem*; id eſt, quæ ſic eſt per ſe, ut *non per aliud* evidens; quia præciſè, intellectu terminos apprehendente, evidenter videtur eorum unio, eo præciſè modo, quo Propoſitionem componunt; adeo ut, ſi aliquis terminus, tantum *confuſè* ſignificans, ſit Propoſitionis extremum, & propoſitio, ſic apprehenſis terminis, ſine eo quod diſtinctè cognoſcantur, videtur vera, eſt *per ſe nota*; ſic tamen, quod eadem quoque ſit *per ſe nota*, termi-

termino *diſtinctè* eam rem ſignificante ſubſtituto; licet non è contra.

37. Adeoque contra *Thomiſtas*, cum definitum *confusè* ſignificans, & definitio *diſtinctè*, pluſquam ratione differant, licet dum Paſſio dicitur de Definitione, ſit Propoſitio *per ſe nota*, non tamen dum de Definito; quia demonſtrabilis per cauſam *à Priori in eſſendo* & in re, & non tantum quoad noſtrum *intelligendi modum*, & apud nos; non ſic Propoſitio *per ſe nota*.

38. Adeoque contra Mayr. 1. *d.* 2. *q.* 1. *a.* 2. Propoſitiones per ſenſum vel experientiam notæ indiſtanter, ut *Ignis calefacit*, *nix eſt alba*, *ſum cogitans*, *ego cognoſco &c. Per ſe notæ* non ſunt propriè; licet enim apud nos ſint *Primò notæ experimentaliter*, termini tamen earum ex propriis eorum rationibus, apti non ſunt aſſenſum cauſare, ut neque ullius Propoſitionis contingentis; ſed ſunt à priori Demonſtrabiles; datur enim cauſa immediata propria *caloris* in igne, *albedinis* in Nive, *cognitionis* actualis in Rationali exiſtente.

39. Unde etiam contra *Thomiſtas*, non bene dividi dicitur Propoſitio *per ſe nota*, in *per ſe notam In ſe*, quæ non habet Medium notificans intimius, bene à poſteriori, & quoad nos; & *per ſe notam Nobis*, quæ à nobis, notis terminis evidenter ſcitur; hanc autem ſubdividi in *notam omnibus*, & in notam *ſolis Sapientibus*; eo modo quo *Boetius* dividit communem animi conceptionem: & Ar. 1. *Top.* 3. Problema; quia hîc præſertim eſt quæſtio de Propoſitione *objectiva*, ex Scot. *cit. n.* 3. Quæ terminis apprehenſis pro conceptibus objectivis, ſignificatis

catis immediatè per voces, *nata* eſt habere evidentiam, adeoque eſſe noſcibilis; ac in quovis intellectu terminos apprehendente nata eſt determinare ad Propoſitionem *mentalem*, ſimiliter evidentem: quæ tamen, Propoſitioni *per ſe notæ*, accidentaliter ſe habet in intellectu cujuſvis; neque eſt ſimile de *Conceptibus* & *Problematibus*, quia ſunt Propoſitiones Probabiles ſolum, non ex terminis notæ, ſed per rationes *Topicas* formaliter; conformiter ad earum vim, & inquirentium ſolertiam.

40. Ex quo etiam conſtat, contra *Neut.* non bene dividi, in *per ſe notam naturâ*; & *per ſe notam nobis*; vel, quod Propoſitio ex terminis notis diſtinctè, ſit per ſe nota natura, ex terminis confuſè notis, ob indiſtinctionem objectivam, licet non nobis, ob Apprehenſiones formales claram & confuſam: vel quod Propoſitio per ſe nota naturâ, ob non medium prius; ſit non per ſe nota nobis, ob Medium poſterius: quia *Definitio* & *Definitum* præciſiones objectivas important; aliàs eſſet *petitio principii*; & eſſent tantum duo termini objectivi in Demonſtratione potiſſima, ut Scot. *cit. n.* 2. Diviſio autem Propoſitionis in *notam naturâ*, & *nobis*, non eſt *per ſe notæ*; ſed cujuſvis, comparativè ad modum, quo à nobis intelligitur.

41. Igitur quando Ariſt. 1. *Poſt.* 2. ait, ſufficere ad Propoſitionem per ſe notam, ipſam, vel eſſe notam naturâ, vel notam nobis; tantum indicat, duplicem ſcibilitatis progreſſum: Primum, Demonſtratione *propter quid*, ſeu per cauſas, qui eſt Diſtinctus ex Scot. 1. *d.* 3. q. 2. n. 22. Secundum, Demonſtratione *quia*, ſeu ab effectibus, qui eſt Confuſus, adeoque

deoque ſolum vult, omnem noſtram Demonſtrationem debere eſſe ex evidenter notis nobis; ſi enim Principia ſint nobis ignota, nihil inde concludi poteſt; ſed tunc vult, quod, vel ſint nota ſecundum ordinem naturæ, ſeu *à priori*; vel per ſenſum, & experientiam, ſeu *à poſteriori*; neque aliud vult *Philoſophus*.

---

§. 4.

Quid & Quotuplex Demonſtratio?

42. DEmonſtratio ex 1. *Top.* 1. eſt *Syllogiſmus conſtans ex Veris; vel Primis, vel talibus, quæ è primis ſuæ Cognitionis ſumpſere originem*; quæ definitio datur per partium demonſtrationis ſubjectivarum enumerationem; ſc. Demonſtrationis *propter Quid*, quæ procedit à *Veris*, *Primis*; & Demonſtrationis *Quia*, ſeu quod eſt, quæ procedit à *Veris*, quæ è Primis Veris *eruuntur*; & per hoc Disjunctum intelliguntur, hæ duæ Demonſtrationis, Primæ ſpecies.

43. Licet etiam ſint, qui per ly *ex veris*, *Primis*, intelligant Propoſitiones immediatas, in quas ſciens per ſe reſolvit ultimò ſuas Concluſiones; per ly *ex talibus* &c. Propoſitiones in Scientiâ Subalternante Demonſtrabiles, quales ſunt Præmiſſæ Scientiæ Subalternæ; de quibus *d.* 21. *Logicæ*. Notat autem Scot. 1. *Poſt. q.* 11. *n.* 4. Ly *Ex*: vel denotare *Cauſas Materiales*; quia ex eis Concluſio elicitur; vel cauſam *Efficientem* ſeu originantem, quia principia

 ſunt

ſunt origo Scientiæ; eorumque aſſenſus; aſſenſum Concluſionis, cum intellectu efficit.

44. Demonſtratio *propter Quid* eſt, quæ procedit per *Cauſam proximam* & *adæquatam* in ſuo ordine; & per effectum *finalem* & *formalem*, definitur, *Syllogiſmus faciens Scire*.

45. Meliùs quoad conceptum *quietativum*; definitur, per enumerationem conditionum requiſitarum ex parte Præmiſſarum; quòd ſit *Syllogiſmus conſtans ex Veris, Neceſſariis, Primis ſeu immediatis, Notioribus, Prioribus, Cauſiſque Concluſionis*; ut Scot. *cit.*

46. Dicitur Primò *veris*, quia Concluſio eſt talis; licet enim verum ex falſis Syllogizari poſſit, non tamen Sciri; verum enim ex falſo non ſequitur, ſub reduplicatione cauſali, ſeu probativa Antecedentis; ex *l.* 1. *c.* 3. *n.* 10.

47. Secundò dicitur *neceſſariis*, quia Præmiſſæ debent eſſe *de Omni, Per ſe* aliquo modo, & de *Univerſali Poſterioriſtico*, ex. *n.* 34.

48. Dicitur Tertiò, *Primis* ſeu *immediatis*, quia Præmiſſæ debent eſſe *per ſe notæ*, & à priori indemonſtrabiles; vel *formaliter* & quoad ſe, ut in Scientiis perfectis; vel *virtualiter*; ut in Subalternatis, quæ in Sciente coexigunt Subalternantem, à quâ illarum Præmiſſæ demonſtrantur; licet indemonſtrabiles à Priori in ipſâ Subalternatâ.

49. Hæ Conditiones conveniunt *Præmiſſis*, ut ſunt *Propoſitiones* quædam; Subſequentes iiſdem conveniunt, ut ad *Concluſionem* ordinantur; adeoque quà *à priori*, *Scire faciunt*.

50. Igitur quartò, debent Præmiſſæ eſſe *Cau-*

ſæ

ſæ Concluſionis, non tantum *in Cognoſcendo*; Effectus enim poteſt eſſe cauſa inhærentiæ definitionis in definito, in demonſtratione, quoad cognoſcere *à poſteriori*; ſed debent eſſe Cauſæ Concluſionis *in Eſſendo*; quomodo includere debent Cauſam inhærentis ſeu Prædicati, ac etiam inhærentiæ ejus ad Subjectum; idque vel *formaliter*, ſi Demonſtratio ſit per Cauſam Phyſicam vel Metaphyſicam cum dependentiâ; quomodo *Riſitivum* Demonſtratur de *Homine*, per *Rationale*: vel *virtualiter*, ſi tantum per Simplicem emanationem, ſine ullâ dependentia; quomodo *Æternitas* Demonſtratur de *Deo* per *Immutabilitatem*, à quâ penes noſtrum *intelligendi Modum* concipitur effluere.

51. Hinc Quintò, Præmiſſæ debent eſſe *Priores Concluſione*, uti Cauſa omnis eſt prior ſuo effectu.

52. Sextò demum, Præmiſſæ debent eſſe *Notiores Concluſione*; ſecundùm Axioma; *Propter Quod unumquodque tale, & illud magis*; ratio eſt, cum enim Concluſio ſciatur propter Præmiſſas, ipſæ Præmiſſæ debent eſſe magis notæ, quam Concluſio.

53. Igitur, cum *Axioma* illud ſit Cauſale; ad ſuam veritatem, petit *quatuor conditiones*.

54. Prima eſt, quod cauſa ſit *per ſe cauſa*; eaque *totalis*; unde falſæ hæ, *Sol influit propter Motum*, ergo *Motus magis influit*; *Intellectus intelligit propter ſpeciem*, ergo *Species magis intelligit*; quia Motus non eſt per ſe cauſa, ſed tantum conditio prævia; neque Species eſt totalis vel Principalis cauſa intellectionis. Secunda eſt, quod *forma* denominans

effectum talem, *cauſetur à Cauſâ præcisè, ut tali*; unde falſa hæc, *Paries eſt albus propter dealbantem*, ergo *dealbans eſt magis albus*, quia albedo non denominat parietem album, quà à dealbante *inducitur*, ſed quâ *inducta* parietem informat.

55. Tertia eſt, quod *Prædicatum* in quo eſt Comparatio, *conveniat utrique formaliter*; unde falſa eſt hæc; *Homo eſt ſanus propter Medicinam*; ergo *hæc eſt magis ſana*; Sanitas enim eſt in Medicinâ *efficienter*, non *formaliter*. Quarta eſt, quod *forma in* quâ eſt Comparatio, *ſuſcipiat magis & minus*, vel quoad *gradus* Entitatis, vel quoad *Modum eſſendi* independentiæ, unde falſæ hæ, *Petrus eſt Homo propter Patrem*, ergo *Pater eſt magis Homo*; *Filius ſpirat propter Patrem*, ergo *Pater magis*.

56. His Conditionibus obſervatis, *Regula* præfata tenet in Demonſtratione à priori in *omni* genere Cauſæ; In genere cauſæ *Efficientis* ut *Aqua eſt calida, propter Ignem*, ergo *Ignis eſt magis calidus*; in genere *Finis, virtus eſt amabilis, propter vitam beatam*, ergo *vita beata magis*; in genere *Formæ*, *aqua calefacit propter calorem*, ergo *calor magis*; in genere *Materiæ*, *forma eſt incommunicabilis ut Quo, propter materiam, in quâ eſt*, ergo *materia magis*.

57. Demonſtratio *Quia* eſt, quæ *non* procedit per cauſam proximam & adæquatam in ullo genere; eſt *triplex*; Prima enim procedit *à Poſteriori*, quia procedit ab Effectu ad cauſam; & tunc vel à convertibili, *Et hæ ſeſe ponunt & tollunt*, quomodo *Rationale* Demonſtratur de *Homine* per *Riſitivum*; vel non convertibili; & vel ab effectu *excedente* Cauſam, qualis eſt

calor

calor reſpectu *Solis*; & tenet *Negativè*, ut *non eſt Calor*, ergo *non eſt Sol*; vel ab effectu *exceſſo* per cauſam, ut *reſpiratio* reſpectu *animalis*; & tenet *affirmativè* ut *eſt Reſpiratio*, ergo *eſt animal*.

58. Secunda eſt *à Priori*, quia procedit à Cauſâ *remotâ* & inadæquatâ, ad ſuum effectum; & vel à cauſa *excedente*, ut *eſt animal* reſpectu *Reſpirationis*, & tenet *negativè*, ut *non eſt animal*, ergo *non eſt reſpirativum*; vel à cauſâ *Exceſſâ* ad effectum, ut eſt *Sol* reſpectu *caloris*, & tenet *affirmativè*, ut *eſt Sol*, ergo *eſt calor*.

59. Tertia eſt, à *Signo* naturaliter & neceſſariò Conjuncto, & dicitur à *Concomitante* vel ab *Adjunctis*, ut ſe habent *Riſitivum* & *Admirativum*; ut *eſt Riſitivum*, ergo *eſt Admirativum*, & è contra; *eſt Approximatio ad paſſum diſpoſitum*, ergo *eſt actio*, & contra; & huc ſpectat *Inductio*, ſervatis *Regulis* præſcriptis *l.* 1. *c.* 3. *n.* 18.

60. Demonſtratio *Propter Quid*, *eſt* duplex. Prima eſt *Potiſſima*, quæ eſt per medium, quod eſt *Definitio cauſalis Prædicati*, in Concluſione Demonſtrabilis *ineſſe*; ac etiam *formalis* reſpectu *Subjecti*, de quo inſtituitur Demonſtratio; ſic per *Animal rationale* Demonſtratur eſſe *Riſitivum* de *Homine*. Secunda eſt, *Non potiſſima*, cujus Medium eſt quævis alia Cauſa in ſuo genere proxima & adæquata, quomodo *eſſe Corruptibile* Demonſtratur de *Homine*, per habere in ſe cauſam *Materialem*, ut partem intrinſecè conſtitutivam.

61. Ex dictis ſequitur *Corollarium*, Primò quod Demonſtratio *Propter Quid*, quia per

cauſam adæquatam; Secundò quod *Potiſſima*; quia per cauſam perfectiſſimam; Tertiò quod *Affirmativa*, quia non egens alterius ut ſit vera, quo modo eget Negativa ex Scot. 1. *d*. 13. *n*. 4. Quartò quod *Oſtenſiva*, quia ex veris; Quintò, *in Primâ figurâ Directâ*, quia non eget Reductione; Sextò quod in ejus *Primo Modo*, quia concludit univerſaliter; ſit Demonſtratio perfectiſſima, Scientiæ perfectiſſimæ generativa; & talis eſt hæc Demonſtratio, *omne animal rationale eſt Riſitivum*; *omnis Homo eſt animal rationale*: ergo *omnis Homo eſt riſitivus*.

---

§. 5.

De Medio Demonſtrationis à Priori.

62. OMnis Demonſtratio *à Priori* eſt per cauſam, quæ ſignificatur per Terminum *Medium*, quo Demonſtratur connexio Prædicati cum Subjecto; & quia de omni prædicato *Scibili*, ſunt *quatuor* quæſtiones, ſc. *An ſit? Quid ſit? Quale ſit?* & *Propter Quid ſit?* & omnis quæſtio unum quærens, aliud ſupponat, ſc. *Quid Nominis*; omniſque quæſtio ſit Propoſitio *dubitabilis*, hinc omnis reduci debet ad *quæſtionem de Medio*, per quod quæſtio terminetur; illud autem eſt Cauſa, per quam res ſcitur.

63. *Cauſa* autem eſt quæ *dat eſſe rei*, & vel manet intra cauſatum, & dicitur *intrinſeca*; vel *non*, & dicitur *Extrinſeca*. Cauſa *Extrin-*

ſeca

ſeca eſt duplex; vel enim eſt *Efficiens*, quæ eſt Principium omnis actionis; ut ſe habet Intellectus, reſpectu intellectionis, quam producit; vel eſt *Finalis*, gratiâ cujus, ut allicientis ad agendum, aliquid fit; ut ſe habet *vita beata* reſpectu Actionis virtuoſæ, & *Sanitas* reſpectu deambulationis.

64. Cauſa *Intrinſeca* eſt etiam duplex, vel enim eſt *Materialis*, eſtque *ex quâ* res fit, ut Subjecto formam recipiente; ut ſe habet *Corpus* reſpectu totius animalis; vel eſt *Formalis*, quæ dat rei *Eſſe tale* in actu, ut ſe habet *anima* reſpectu animalis.

65. Quævis itaque harum Cauſarum, poteſt eſſe Medium Demonſtrationis *à priori*, ut patet in Exemplis datis *n.* 56. In *Potiſſimâ*, cauſa Formalis adæquata Subjecti, cauſalis autem Prædicati, eſt Demonſtrationis Medium ex *n.* 60.

66. In *non Potiſſimâ*, quævis Cauſa adæquata & Immediata in ſuo genere, eſt Demonſtrationis Medium; licet Cauſæ aſſumptæ Definitio, ſit ſemper ſimul aſſumenda *formaliter* vel *virtualiter*; ut *Compoſitum ex Materiâ* (*quæ eſt Ens in Potentiâ contradictionis, ad formam, ejuſque negationem,*) *eſt corruptibile*; *omnis Homo conſtat ex materiâ, quæ eſt tale Ens*; ergo *&c.*

67. Eſt & alia Demonſtratio, quæ dicitur *Regreſſus*, qui, Primò procedit *ab effectu ad Cauſam*, & tum *à Cauſâ illâ ad Effectum eundum*; eſtque legitima; quia licet Medium in unâ Demonſtratione, ſit Prædicatum in aliâ, non tamen proceditur in eodem Demonſtrationis genere, ſc. utrimque à Priori, vel utrim-

que à Poſteriori, ſed in diverſo; dum enim Probatur, Primò, *Rationale* de *Homine*, per *eſſe Riſitivum*, Proceſſus eſt *à Poſteriori*; dum verò Secundò, *Riſitivum* probatur de *Homine* per *Rationale*; Proceſſus Regreſſivus eſt *à Priori*.

68. Alia eſt Demonſtratio, quæ dicitur *Circulus*, & proceditur *utrimque*, vel ab Effectu, vel à Cauſâ. eſtque vitioſa; ſequeretur enim, Cauſam quæ eſt Medium in Prima Demonſtratione, eſſe priorem ſuo Effectu, & in Secunda eſſe etiam Poſteriorem Effectu ſuo, tam in *Eſſendo*, quam in *Cognoſcendo*.

CAPUT II.

De Syllogiſmo Topico.

§. 1.

Quid Propoſitio Probabilis.

1. SYllogiſmus *Topicus* ſeu *Dialecticus* eſt; qui *ex Præmiſſis Probabilibus*, *colligit Concluſionem Probabilem*; adeoque generat *Opinionem*, quæ eſt *Notitia intellectualis, alicui objecto complexo adhæſiva*, *cum formidine de oppoſito*; ad quam proinde ſufficit unam Præmiſſam eſſe probabilem, cum Concluſio ſequatur partem debiliorem, ſecundum dicta *l.* 1. *c.* 3. *n.* 39.

2. Igitur illa *Propoſitio*, cenſetur *Probabilis*, quæ *videtur vera omnibus, vel pluribus, vel Sapientibus; hiſque, vel omnibus, vel Plurimis; vel maximè notis & Illuſtribus*; id eſt, Propoſitio, quæ licet non ſit evidens, neceſſaria vel certa; cenſetur tamen vera Probabiliter; pro quanto, adhibito prudenti & diligenti Examine, judicatur vera, cum formidine de oppoſito, ex eo quod habeat annexum *Judicium*, vel *formale* & *actuale*, vel ſaltem *virtuale*, & aptitudinale, quod *vel* objectum poſſit *aliter ſe habere*, ſi ſit quid contingens; vel quod *Medium*, movens ad aſſenſum, poſſit *deficere à Probatione*, quantumvis *Aſſenſus* haberet pro *objecto Materiali*, Quid ſecundum ſe neceſſarium; in alterutro enim caſu, habet ſic Aſſentiens, vel actualem formidinem, vel ſaltem virtualem, *rem poſſe ſe aliter habere*, quà ex eo motivo, ad Judicium eliciendum proceditur; patet in hâc, *omnis mater diligit ſuum filium*, ergo *Lucretia diligit ſuum*; quia proceditur ad Concluſionem, in materia contingenti; ac etiam per Medium, quod poteſt non colligi, viâ *Inductionis*.

3. Aliæ Particulæ indicant *Probabilium Diviſionem*; vel enim videntur *veræ omnibus*, ſc. Doctis & Indoctis, ut *omnis Homo tandem naturaliter morietur*; vel *pluribus* Doctis & Indoctis, ut *Honor eſt expetendus*; vel *Doctis tantum*, & tunc vel *omnibus*, ut *quod virtus ſit præſtantior auro*; vel *Pluribus tantum*; ſed *illuſtribus*, ut quod *detur Diſtinctio formalis Media*; quòd *Unicuique in ſua arte ſit credendum*.

4. Hinc ſequitur; *Primo*, Propoſitiones contradictorias, poſſe eſſe reſpectu diverſorum

ſimul

ſimul Probabiles; quia poſſunt utræque tam firmis rationibus firmari, quòd apud diverſos poſſint prudenter cenſeri veræ; licet cum *formidine*, ſaltem *radicali* de Oppoſitâ.

5. *Secundò*, Propoſitionem aliquam *formalem*, non dici Probabilem, eò quòd *Objectiva* aliqua ſit à parte rei talis; quia Probabilitates non ſunt in rebus, ſed in judicio tantum, per ordinem ad motiva probabilia, quibus aſſenſus ad unam contradictionis partem, nituntur, factâ morali diſquiſitione, pro tollenda ignorantia vincibili.

6. *Tertiò*, Propoſitionem omnibus certam, nulli eſſe probabilem actu; quia nullus habet formidinem de veritate contradictoriæ; verum ſi ſit *vulgi error*; neque adhibita *diligenti* inveſtigatione ſuperari poteſt; quantumvis nullus de illa Propoſitione actu formidet; tamen, quia res poteſt *aliter ſe habere*, vel Medium cui aſſenſus communis nititur, poteſt *à Probatione deficere*, judicium de ipſâ erit formidoloſum & *Topicum*, ſeu Dialecticum.

---

§. 2.

Materia Topica.

7. MAteria *Syllogiſmi Topici* eſt, vel remota, ut *Termini*; vel proxima, ut *Propoſitiones Dialecticæ*, & *Problemata*, in quibus de iis terminis inquiritur.

8. Termini ſunt *quatuor*, ſc. *Definitio* de quâ *l.* 1. *c.* 3. *n.* 100. *Genus*, *Proprium* & *Accidens*,

dens, de quibus *l.* 1. *c.* 1. *n.* 33. Et per quæſtionem de his, Propoſitiones illæ ſolvuntur.

9. *Sufficientia* horum terminorum oſtenditur, non quidem ex *modo diverſo prædicandi in Quid* & *Quale*; ſed quia, vel Terminus *Topicus* prædicatur *Converſim* vel *Non converſim*; ſi *converſim*; vel Prædicatur *Eſſentialiter*, & eſt *Definitio*; vel *Accidentaliter*, & eſt *Paſſio*; ſi *non converſim*; vel Prædicatur *Eſſentialiter*, & eſt *Genus*; vel *Accidentaliter*, & eſt *Accidens*. Ad Terminum *Topicum Definitionem*, pertinet *Differentia Eſſentialis*, reſpectu Speciei quam conſtituit; Ad *terminum Genus* ſpectat. *Differentia* & *Species* reſpectu Inferiorum Speciei, quia habent ſimilem Prædicandi *Modum*.

10. Propoſitio *Dialectica* ex *modo interrogandi* differt à Problemate; illa enim *unam* tantum quærit contradictionis, de Prædicato *Topico*, partem; eamque vel *implicitè*, ut *utrum Homo ſit animal*? vel *explicitè*, ut *utrum animal ſit genus Hominis*? *Problema* autem *utramque* partem contradictionis quærit, ut *utrum Homo ſit animal, vel non*?

11. Hæ Propoſitiones dividuntur, vel penes determinatam *Materiam, circa Quam* verſantur, quomodo dividuntur in *Logicas*, *Naturales* & *Morales*; vel penes *Materiam* remotam, *ex quâ*, ut Prædicatis, conſtant; quomodo quædam ſunt de Prædicatis *converſim*, aliæ de *non converſim* prædicabilibus.

§. 3.

§. 3.

Locus Topicus.

12. Sicut *finis* Syllogiſmi Demonſtrativi eſt *Scire*, ſic Topici eſt *opinari*; ſunt ergo Argumenta quædam *Communia*, quibus intellectus Opinans, tanquam Mediis ſeu Motivis aſſenſus Opinativi, ad eum generandum aſſenſum, utitur; quæ aptè in *Locos* quoſdam *Communes* digeruntur, qui *Loci Topici* & *Sedes* Argumentorum Topicorum, rectè dicuntur; eò quòd inde, Argumenta quædam Probabilia, ſed *communia*, ad quæſtionem de Prædicato *Topico* terminandam, eruuntur.

13. *Locus* Topicus dividitur, in *Locum Maximam Topicam*, & *Locum Differentiam Maximarum* }*Topicarum*. Locus *Maxima* eſt, Propoſitio univerſalis valde Probabilis, quæ licet una in *actu Signato*, plures tamen *exercitas* Argumentationes involvit; & dicitur communiter *Axioma Topicum*; ut, *De Quocunque dicitur definitio, & definitum*; cui *uni*, hæ nituntur argumentationes; *Cælum habet Principium Motus & quietis*, ergo *Cælum eſt Ens naturale*; *Temperantia eſt bona qualitas Mentis*; ergo *Temperantia eſt virtus.*

14. Unde *Axioma Topicum* omnes illas argumentationes Exercitas ingreditur, vel formaliter & *explicitè* dum ad formam Syllogiſticam reducuntur; ut not. *l.* 1. *c.* 3. *n.* 23. Vel *implicitè* & virtualiter, quà *idealiter* & objectivè concurrunt, ut Regulæ dirigentes argumentationes

tationes Topicas ejus *Loci Maximæ*, iiſque præſtant firmitatem; unde negatâ conſequentiâ, eo *Axiomate* rectè probatur.

15. *Locus Differentiæ Maximarum*, eſt ſub quo plures comprehenduntur *Loci Maximæ*, de quæſtione *unius* Prædicati Topici; & per quem, *Loci Maximæ* contenti ſub alio *Loco Differentiæ Maximarum*, de quæſtione *alterius* Prædicati Topici, diſtinguuntur: ſic *Locus à Definitione*, eſt, quo omnes *Maximæ à Definitione*, differunt à *Loco à Concomitantibus quidditatem*; & omnibus *Maximis* eo Loco comprehenſis.

16. *Locus Differentiæ* commodè dividitur, in *Intrinſecum*, *Extrinſecum* & *Medium*. *Intrinſecus* eſt, in quo Medium Argumenti, quod eſt *Terminus* inferens, ſpectat ad *Quidditatem* Termini illati; vel ejus quidditatem aliquo modo concomitatur. *Extrinſecus* eſt, in quo Medium non eſt *In*, ſed *Extra* Terminum illatum. *Medius* eſt, in quo Medium inferens eſt *partim In*, *partim Extra*, Terminum illatum.

---

§. 4.

Locus Differentiæ Maximarum Intrinſecus.

17. Locus *Differentiæ Maximarum Intrinſecus* eſt duplex, ſc. *à Definitione*, quo ſpectant omnes Maximæ ab inferentibus ſeſe mutuò conver-

convertibiliter: & *à concomitantibus quidditatem*, non convertibiliter.

18. *Locus à Definitione ad Difinitum* habet *quatuor Locos Maximas*. Maxima Prima. *De quocunque dicitur definitio, & definitum*; ut *Temperantia eſt bona qualitas Mentis*, ergo *Temperantia eſt virtus*. Maxima Secunda. *Quicquid dicitur de definitione, & de definito*; ut *bona qualitas mentis eſt laudabilis*, ergo *virtus eſt laudabilis*. Maxima Tertia. *De quocunque negatur definitio, & definitum*, ut *Leo non eſt animal rationale*, ergo *Leo non eſt Homo*. Maxima Quarta. *Quicquid negatur de Definitione, & de definito*; ut *animal rationale non eſt Brutum*, ergo *Homo non eſt Brutum*.

19. Similes quatuor *Loci Maximæ* ſunt *à Definito ad Definitionem*; præſertim reſpectu *Accidentis per Accidens*, quia hoc immediatè afficit ſingularia; deinde ordinatè *minus communia*; ut *aliquod album eſt Homo*, ergo *aliquod album eſt animal rationale*. Quatuor etiam ſunt *à Definitione ad Paſſionem*; & tot *à Paſſione ad Definitionem*; ſimiliter tot *à Differentia ad Paſſionem*, & è *contra*; tot *à Specie ad differentiam*, & è *contra*; tot *à Specie ad Paſſionem*, & è *contra*.

20. Nota autem, *Locum Differentiæ Maximarum*, *à Definitione*, Locoſque Maximas in eo comprehenſas, non eſſe *Topicos* ſeu Opinativos & Probabiles, in *rigore*; niſi, vel Terminus medius, ſit tantum *Probabiliter* notus ſpectare ad *Locum* hujus Differentiæ Maximarum; vel non ſciatur, *diſtinctè* & *certò*, extremum alterum Concluſionis, eſſe connexum Termino inferenti.

21.

21. Ad firmitatem Hujus loci, requiritur Primo, quòd *Neuter Terminus ſupponat materialiter*, *vel ſimpliciter*; unde non valet, *Homo eſt Communis generis*, ergo *animal rationale eſt communis generis*; *Animal Rationale eſt Definitio*, ergo *Homo eſt Definitio.* Secundo, quod *non involvatur actus aliquis Intellectus*, unde non valet, *ſcio Hominem eſſe Riſitivum*, ergo *Scio animal rationale eſſe Riſitivum.* Tertiò, quod *Propoſitiones non æquivaleant Modalibus*; unde non valet, *Hominem eſſe Riſitivum eſt demonſtrabile à priori*, ergo *animal rationale eſſe Riſitivum eſt Demonſtrabile à priori.*

22. *Locus à Concomitantibus quidditatem, non convertibiliter*; eſt, quorum unus Terminus eſt *In alio*; quia autem contingit unum Terminum eſſe *In alio* octò modis, ſc. ut *in Toto*, ut *in Parte*, ut *in Cauſâ*, ut *in Effectu*, ut *in Generatione*, ut *in Corruptione*, ut *in Uſu*, & ut *in Communiter Accidentibus*; Idcirco, *Locus* Differentiæ Maximarum Intrinſecus, *à Concomitantibus* quidditatem inconvertibiliter, continet ſub ſe *octo Locos* Differentiæ Maximarum, ſc. *à Toto*, *à Parte*; *à Cauſâ*, *ab Effectu*, *à Generatione*, *à Corruptione*, *ab Uſu*, & *à Communiter Accidentibus*: quorum quivis proprios Locos Maximas ſub ſe complectitur.

23. *Locus à Toto* dividitur, ſicut Totum, in *ſex Modos*; qui ſunt *à Toto Univerſali*, *à Toto Integrali*, *à Toto Quantitativò*, *à Toto in Modo*, *à Toto in Loco*, & à *Toto in tempore*; è contra, *Locus à Parte* habet *ſex Modòs*, ſimilis Denominationis.

24. Locus *à Toto Univerſali, ad Partem Subjectivam*, eſt à Superiori, quod eſt *Totum Potentiale*

tentiale reſpectu ſuorum Inferiorum; tale eſt *Genus* reſpectu Specierum, *Species* reſpectu ſuorum Individuorum; *Differentia* reſpectu Inferiorum Speciei quam conſtituit; & *Paſſio* reſpectu Inferiorum ſui Subjecti adæquati; ut *Animal* reſpectu Hominis & Bruti; *ac Homo Rationale* & *Riſitivum*, reſpectu Petri & Pauli; è contra *Pars Subjectiva* eſt inferius Totius Univerſalis; ſi ergo Terminus inferens eſt Totum Univerſale, Locus Maxima eſt *à Toto Univerſali*; Si Pars, eſt *à parte Subjectiva.*

25. Locus *à Toto Univerſali* habet *tres Locos Maximas.* Maxima Prima. *Quicquid dicitur de Toto univerſali, per ſe, vel disjunctim; etiam de quâvis ejus parte Subjectivâ dicitur.* Unde ſi *Homo eſt animal*, etiam *Petrus eſt animal*, & *Paulus eſt animal*; *ſi animal eſt rationale vel irrationale*; etiam *Homo eſt rationalis vel irrationalis*; & *Brutum eſt rationale vel irrationale.*

26. Maxima Secunda. *Quicquid negatur de toto univerſali, per ſe, Primo vel Secundo modo, de quâvis ejus parte negatur; in aliis Prædicatis, ſolum Disjunctim*; ſi enim *animal non eſt non vivens*, ergo *neque Homo eſt non vivens, neque Brutum eſt non vivens*; ſi *Brutum non eſt Riſitivum*; ergo *neque Equus eſt Riſitivus, neque canis eſt Riſitivus*; ſimiliter ſi *animal non eſt rationale*, ergo *vel Homo, vel Brutum non eſt rationale.*

27. Maxima Tertia. *De Quocunque negatur Totum, & quævis ejus Pars; ut lapis non eſt animal*; ergo *Lapis non eſt Homo*; *neque Lapis eſt Brutum.*

28. Locus *à Parte Subjectivâ* habet etiam *tres*

tres locos Maximas. Maxima Prima. *Quicquid dicitur de parte Subjectivâ, non materialiter, vel ſimpliciter ſupponente, dicitur de Toto*; ut *Homo eſt Subſtantia*, ergo *animal eſt Subſtantia*; *animal eſt album*, ergo *vivens eſt album*; non enim valet; *Homo eſt dyſſyllabon*; ergo *animal eſt dyſſyllabon*; vel *Homo eſt Species Ima*; ergo *animal eſt Species Ima.*

29. Maxima Secunda: *De Quo dicitur Pars Subjectiva, dicitur Totum*; ut *Petrus eſt Homo*, ergo *Petrus eſt animal.* Maxima Tertia. *Quicquid negatur de Parte Subjectivâ, Subjecto conſiſtente, & vagè ſupponente, negatur de Toto*; ut *Homo non eſt albus*, id eſt, *aliquis Homo eſt*, & *non eſt affectus albedine*; ergo *aliquod animal non eſt album*; non enim valet, *nullus Homo eſt Brutum*, ergo *nullum animal eſt Brutum.*

30. Locus *à Toto integrali*; eſt à Toto habente partes extra ſeſe, ad ipſas partes; hæ autem Partes, vel ſunt *Principales*; ut in *Homine* ſunt *Cerebrum*, *Cor*, *Hepar*; In *Domo*; *Fundamenta*, *parietes*, *Tectum*; vel *minus Principales*; ut in *Homine*, *Auris*, *Manus*, *Pes*; in *Domo*, *Later*, *tignum*, *clavus*: è contra, Locus *à Parte Integrali*, eſt ab iſtiuſmodi partibus ad Totum.

31. Locus *à Toto Integrali* habet *tres locos Maximas.* Maxima Prima. *Poſito Toto Integrali, de Secundo adjacente, ponitur Pars Integralis Principalis*; ut *Domus eſt*, ergo *Tectum eſt*; *Homo eſt*, ergo *Cor eſt.* Maxima Secunda. *Poſito Toto Integrali, de Tertio adjacente, neceſſariò conſequente Secundum adjacens*; *ponitur Pars principalis*, ut *Homo eſt exiſtens*;

ergo *Cor eſt exiſtens.* Maxima Tertia. *Sublato Toto, tollitur pars Integralis Disjunctim*; ut non *eſt Domus*, ergo vel *non eſt paries*, vel *non eſt fundamentum*, vel *non eſt tectum*; ſeu vel eæ *partes ſunt disjunctæ.*

32. Locus *à Parte Integrali*, habet *tres Locos Maximas.* Maxima Prima. *Poſitis & unitis partibus Integralibus Principalibus, ponitur Totum*; ut *ſunt*, & *ſunt unita, fundamentum, Paries, & Tectum*, ergo *eſt Domus.* Maxima Secunda. *Sublatâ parte principali Integrali, tollitur Totum*; ut *non eſt cor*, ergo *non eſt Homo.* Maxima Tertia. *Quicquid, neceſſariò conſequens eſt Secundum adjacens, negatur de parte Integrali, etiam negatur de Toto*; ut *Fundamentum non eſt exiſtens*, ergo *Domus non eſt exiſtens.*

33. Locus *à Toto in Quantitate*, eſt à termino affecto *ſigno univerſali*, adeoque perſonaliter ſupponente; ut *omnis Homo.* Pars in *Quantitate*, eſt quodvis perſonaliter ſubcontentorum, ut *aliquis Homo*, *Petrus* &c.

34. Locus *à Toto in Quantitate*, habet *duos Locos Maximas.* Maxima Prima. *Quicquid affirmatur vel negatur de Toto in Quantitate; affirmatur vel negatur de quâvis ejus parte*; ut *omne animal eſt Corpus*; ergo & *Homo eſt Corpus*, & *Brutum eſt Corpus*; *omnis Homo eſt albus*, ergo *Petrus eſt albus*, & *Paulus eſt albus*: *nullus Homo eſt lapis*; ergo *neque Petrus eſt Lapis*, *neque Paulus eſt Lapis.* Maxima ſecunda. *De Quo affirmatur vel negatur Totum, etiam & Partes*; ut *Chriſtus habuit omnem Scientiam*, ergo *habuit Logicam*, & *Naturalem* &c. *Judas nullam habuit virtutem*; ergo *neque*

que habuit temperantiam, *neque Juſtitiam* &c.

35. Locus *à Parte in Quantitate*, habet *duos Locos Maximas*. Maxima Prima. *Quicquid affirmatur*, *vel negatur de Partibus copulativè ſumptis*; *etiam de Toto quantitativo*; ut *& Homo eſt Subſtantia*, *& Brutum eſt Subſtantia* &c. Ergo *omne animal eſt Subſtantia*; neque *Homo eſt Lapis*, neque *Brutum eſt Lapis*, ergo *nullum animal eſt Lapis*. Maxima Secunda. *De quo affirmantur*, *vel negantur Partes Quantitativæ*, *Copulativè ſumptæ*, *& Totum*; ut *Petrus eſt prudens*, *Juſtus* &c. Ergo *habet omnem virtutem*; *Lapis non videt*, *nec audit* &c. Ergo *nullum habet ſenſum*.

36. Verum nota ex *l.* 1. *c.* 3. *n.* 18. In *affirmativa*, omnes Partes, etiam *indeterminatas*, debere eſſe *Compoſſibiles*; unde non valet, *Petrus poteſt portare hunc Lapidem Determinatum*, *& illum* &c. Ergo *omnem*; ſuppoſito quòd aliquis *confuſus* ſit, quem portare non poteſt cum aliis; ſed eſt *Fallacia Figuræ Dictionis* ex dicendis *c.* 3. *n.* 28.

37. Locus *à Toto in modo*, eſt à Termino communi ſumpto *ſine Determinatione modificante*, reſpectu ſolum Inferiorum Accidentalium; è contra, à *Parte in Modo*, ab eodem Termino communi cum Determinatione.

38. *Determinatio* autem hæc eſt triplex, ſc. *Alienans*, *Diminuens* & *Reſtringens*; de quibus *l.* 1. *c.* 1; *n.* 79. Ut autem in hoc Loco Differentiæ, rectè fiant Argumentationes, obſervandæ ſunt ſequentes *Regulæ*.

39. *Regula Prima*. Non valet Argumentum, à Toto in Modo ad Partes; quando Modus eſt

Diſtrahens, vel Diminuens; unde non valet: *Cadaver non eſt Homo*, ergo *non eſt Homo mortuus*: *Æthiops non eſt albus*, ergo *non eſt albus dentes*.

40. *Regula Secunda.* Valet Argumentum, à Parte in Modo, ad ipſum Modum affirmativè; ut *Cadaver eſt Homo mortuus*, ergo *eſt mortuum*; *Æthiops eſt albus dentes*, ergo *eſt habens dentes*.

41. Modus itaque, ſecundum quem arguitur in hoc Loco, debet eſſe *Determinatio Reſtringens*. Unde *Regula Tertia*. Ut bene arguatur à Toto in Modo ad partem Reſtrictam negativè, vel à Parte ad totum affirmativè, copula debet æque afficere terminum communem & Reſtringentem;ut ſc.prædicatum,quoad utrumque, intelligatur ſubjecto uniri; unde, hæ non valent; *Petrus non ſit Homo*, ergo *non ſit Homo Doctus*; *Petrus ſit homo ſanus*, ergo *ſit Homo*. *Regula Quarta.* Arguendo à Toto in Modo, Totum debet ſumi Univerſaliter; à Parte verò, Totum debet ſumi Perſonaliter; aliàs enim in Arguendo non foret proceſſus à Toto, vel ad Totum; Ut ex Maximis patebit.

42. Itaque Locus *à Toto in Modo* habet *duos Locos Maximas*. Maxima Prima. *Quicquid dicitur, vel negatur de Toto, dicitur vel negatur de quâvis ejus parte reſtrictâ*; ut, *omnis Homo currit*, ergo *Homo albus currit*, & *Homo ſanus currit*: *nullus Homo currit*, ergo *neque Homo niger currit*, *neque Homo Doctus currit*: Maxima Secunda. *De quo dicitur vel negatur Totum in Modo, dicitur vel negatur Pars*; Ut *Deus creavit omne vivens*, ergo *creavit magnum & parvum*: *Deus non diligit pecca-*

Peccatorem, ergo *neque Superbum, neque Avarum.*

43. Locus quoque à *Parte in Modo* habet *duos Locos Maximas.* Maxima Prima. *Quicquid dicitur vel negatur de Parte in Modo, dicitur vel negatur de Toto*; Ut *Homo albus currit*, ergo *aliquis Homo currit*; *Homo claudus non currit*, ergo *aliquis Homo non currit.* Maxima Secunda. *De quo dicitur vel negatur Pars in Modo, & Totum*; ut *Homo eſt animal bipes*, ergo *eſt aliquod animal*; *Homò non eſt animal quadrupes*, ergo *non eſt aliquod animal.*

44. Loci, à *Toto in Loco* & *tempore*, ſunt Secundum *Adverbia*, omnem Locum vel tempus ſignificantia; Ut *ubique*, *nuſquam*: *ſemper*, *nunquam*: E contra, *A Parte in Loco* & *Tempore*, ſunt ſecundum *Adverbia*, ſignificantia Locum vel Tempus particulariter, Ut *hic*, *nunc*: *aliquando*, *aliquando non* &c.

45. Habent autem Loci à Toto in Loco & & tempore *unum Locum Maximam.* Maxima. *Poſito vel remoto, Toto in Loco vel Tempore, etiam partes ponuntur vel removentur*; Ut *Deus eſt ubique & ſemper*; ergo *eſt hic & nunc*: Chymæra eſt *nuſquam & nunquam*, ergo *neque eſt hic*, *neque nunc.*

46. Loci à *parte in Loco & Tempore* habent *duos Locos Maximas*; Maxima Prima. *Poſitâ unâ Parte Loci vel temporis, removetur Totum Contradictorium*; ut *Petrus eſt hic & nunc*, ergo *non eſt nullibi aut nunquam.* *Petrus non eſt hic & nunc*, ergo *non eſt ubique aut ſemper.* Maxima ſecunda. *Poſitis omnibus partibus Loci vel Temporis, ponitur totum*; *remotis*, *removetur*; Ut *Deus eſt hic & ibi* &c. Ergo *eſt*

 ubique:

ubique : *Petrus non eſt nunc & tunc* &c. Ergo *non eſt ſemper.*

47. Cùm autem *Adverbia* hæc *Univerſalia*, virtute includant ſignum Univerſale reſpectu Loci & Temporis, adeoque ipſa diſtribuant; Loci præfati *ad Totum in quantitate* reduci poſſunt; Ut ex *Maximis*, illi Loco Differentiæ propriis à conſtat, *n.* 34.

48. Locus Differentiæ Maximæ, *à Cauſa ad Effectum*, eſt *quadruplex*, ſicut ipſa Cauſa, ex dictis *cap.* 1. *n.* 63. & 64. Verum quamvis duæ cauſæ ſint *Extrinſecæ*, quia tamen magnam habent cum *rei Entitate* affinitatem, Maximæ inde ſumptæ, ad Locum *Differentiæ* Maximarum Intrinſecum, reductivè ſpectant.

49. Notandum autem, Cauſam Extrinſecam *Efficientem* eſſe, vel *Neceſſariam*, ſine quâ effectus poni non poteſt; adeoque *mutuo ſeſe ponunt & tollunt*; talis eſt *Lux ſolis* reſpectu diei; vel tantum *ſufficientem*, per quam ponitur effectus, licet hic aliunde poni poſſit; unde *poſita ponit effectum*, *ablata* autem *non tollit*; è contra verò, *poſito Effectu*, *non neceſſario ponitur cauſa*; *eo* autem *ablato*, *tollitur*; patit de *Jugulatione* reſpectu *Mortis*.

50. Utraque eſt, vel Efficiens in *Potentiâ tantum*, quomodo intelligitur ut prior ſuo Effectu; idque *proximè* vel *remotè*, prout ſubſtat, vel non ſubſtat concauſis vel Conditionibus ad agendum neceſſariis; vel efficiens *in actu*, dum effectus intelligitur egrediens extra ſuam cauſam. Iterum utraque in actu, eſt, vel *generans*, ſi habeat terminari ad Effectum aliquem poſitivum vel *Corrumpens*, ſi Effectum poſitivum tollat.

51.

51. Locus à *Cauſa Efficiente in potentiâ* habet *duos Locos Maximas*. Maxima Prima. *Poſitâ Cauſâ Efficiente in potentia, proximè vel remotè, Effectus eſt ſimiliter poſſibilis*; & è *contra*; Ut *Architectus eſt*, ergo *Domus poteſt fieri*; & è *contra*. Maxima Secunda. *Ablata Cauſa Efficiente In potentia, tollitur Effectus*, & è *contra*; Ut *Architectus non eſt*, ergo *Domus non poteſt fieri*; & è *contra*.

52. Locus à *Cauſa Efficiente in actu* habet *tres Locos Maximas*; Maxima Prima. *Poſita Cauſâ Efficiente in actu, effectus ſucceſſivus fit, inſtantaneus fit & eſt*; quia enim is acquiritur per *motum*, cujus *fieri* non eſt ejus *factum eſſe*; Unde, ſi *ædificans eſt, Domus fit*, non ſtatim *eſt facta*; hic autem, quia acquiritur in *inſtanti*, ſimul *fit* & *eſt*; adeoque ſi *ſol eſt illuminans, aer fit & eſt lucidus*. Maxima Secunda. *Ablata Cauſa Efficiente in Actu, tollitur effectus in fieri, non in facto eſſe*; ſi enim *ædificans non eſt, Domus non fit*; licet adhuc poſſit *eſſe*; niſi tam in *eſſe facto*, quam in *fieri*, pendeat ab Actuali Cauſæ influxu; ſic enim, ſi *aer eſt Lucidus, eſt lux ipſum illuminans*. Maxima Tertia. *Poſitò vel ablato effectu in fieri, ponitur vel tollitur Efficiens in Actu*; ut *fit Domus*, ergo *eſt ædificans*; *non fit Domus*, ergo *non eſt ædificans*; Idem dicendum de *Effectu in facto eſſe*, dum tam in *facto eſſe*, quam in *fieri*, petit continuum cauſæ influxum ad ſui conſervationem in *eſſe recepto*.

53. Ex conditionibus cauſæ Efficientis *generantis* vel *corrumpentis* colliguntur *duo Loci Maximæ*; Maxima Prima. *Cujus generans eſt bonum, & ipſum bonum; cujus malum, malum*;

ſc.

ſc. *Ut Plurimum*; & præſertim, ſi Agens ſit *naturale*, *non impeditum*; unde, ſi *artifex eſt bonus*; *artefactum eſt*, ut plurimùm *bonum*; ſique *phantaſia ſit læſa*, *ſenſatio erit imperfecta.* Maxima ſecunda. *Si cauſa interimens eſt bona*, *interemptum eſt malum*; *ſi mala*, *bonum*; ut *quia Chriſtus deſtruxit peccatum*, *peccatum eſt malum*; & quia *peccatum occidit animam*, *vita animæ eſt bona.*

54. Effectus cauſæ finalis (qui eſt res, vel rei aſſecutio præintenta, quâ actu poſita) ſunt Media quædam *per ſe*, ſeu quæ ex *naturâ ſuâ* & ex *opere operato*, ad eum finem acquirendum ſunt ordinata; & reſpectu talium, Locus *à Fine* habet *duos Locos Maximas.* Maxima Prima. *Poſitâ Intentione efficaci finis*, *proportionata Media ſunt aſſumenda*; ſic ſi *vis ad vitam ingredi*, *debes ſervare mandata.* Maxima Secunda. *Qualis eſt finis*, *talia ſunt Media* ad ipſum aſſequendum aſſumpta; ſc. *bona vel mala.* Unde ſi *Deo adhærere ſit bonum*, etiam *vita moraliter honeſta erit bona*; & licet *dare Elemoſynam ſit bonum*, non tamen *furari*, ut inde habeas quod *des*, quia non eſt *Medium operis*, ſed ex intentione *Operantis.*

55. Cauſa *Materialis*, eſt, vel *ex quâ*, ut aliquo præexiſtente aliquid fit; eſtque vel *permanens*, ut *Æs* in ſtatuâ; vel *tranſiens*, ut *ſemen* reſpectu herbæ; vel *In quâ*, ut in ſubjecto in qua aliquid, recipitur, ut *aqua* reſpectu caloris; vel *circa quam*, ut *objectum*, circa quod potentia animæ, ejuſque operationes & habitus verſantur; ut *color reſpectu* potentiæ viſivæ.

56. *A Cauſa Materiali Quatuor* ſunt *Loci Maxima,*

Maximæ utiles ad argumentationem Topicam. Maxima Prima. *Poſita Materia quâcunque, poſſibilis eſt effectus*, in ſuo genere & ordine; ſic *poſito ære, aut ſubjecto inhæſionis*, vel *objecto ſcientiæ, poſſibilis eſt ſtatua, aut accidens capax*, vel *ſcientia* circa illud. Maxima Secunda. *Remotâ materiâ permanente, tollitur effectus; non verò remota tranſeunte, quoad eſſe*. Ut *non eſt æs*, ergo *non eſt ſtatua*; non verò, ſi *non eſt Semen*, ergo *non eſt herba*; dixi, *quoad eſſe*; bene enim valet, *non eſt Semen*, ergo *non poteſt eſſe herba*; item, *non eſt*, *neque fuit Semen*, ergo *non eſt herba*.

57. Ad hanc Maximam ſpectant argumentationes, ad affectiones *naturaliter* materiam conſequentes; quia enim *Materia*, ob propenſionem ad omnes formas, eſt *principium corruptionis*, omne compoſitum materiale eſt corruptibile; ut Scot. 3. *d.* 22. *n.* 9. Similiter quia melius organi *Temperamentum* reddit ſenſum magis vivacem, ex optimâ carnis Chriſti complexione, infert Scot. 3. *d.* 15. *n.* 18. Paſſionis ejus acerbitatem.

58. Maxima Tertia. *Poſito effectu cauſæ Materialis ex quâ, ponitur materia permanens; tollitur tranſiens*; Ut *eſt ſtatua*, ergo *eſt æs*; *eſt flos*, ergo *non eſt Semen*. Maxima Quarta. *quanto Materia circa quam eſt dignior, tanto & quæ circa ipſam verſantur*; Unde *tanto Theologia eſt* aliis Doctrinis *præſtantior*, *quanto Deus* præſtat *aliis* ſcibilibus.

59. Cauſa *Formalis* eſt, quæ *dat eſſe rei*, ſeſe ei communicando; eſtque vel *Eſſentialis*, ut *forma aquæ* Reſpectu aquæ, vel accidentalis ut *calor* eidem aquæ inhærens.

60.

60. Locus à *Cauſa Formali*, habet *duos Locos Maximas*; Maxima Prima. *Poſita vel ſublatâ Cauſâ formali, ponitur vel tollitur ejus effectus Formalis*; ut *eſt forma aquæ*, ergo *eſt aqua*; *non eſt albedo*, ergo *non eſt album*. Maxima Secunda. *Poſito vel ſublato effectu formali, ponitur vel tollitur forma.* Ut, *eſt animatum*, ergo *eſt anima*; *non eſt album*, ergo *non eſt albedo.* Verum, ut præfatæ *Maximæ* ſint univerſaliter veræ, intelligendæ ſunt de iis formis quæ in ſuo *fieri*, *eſſe* & *conſervari* pendent à materia; ac de his, Secundum *Modum* quem habent *Eſſendi connaturalem*; non enim ſequitur, *anima rationalis eſt*, ergo *Homo eſt*; *Homo non eſt*, ergo *anima rationalis non eſt*; quia anima rationalis non eſt forma Materialis; ſimiliter, ſi *quantitas poſſit* ſupernaturaliter exiſtere extra omne ſubjectum, non ſequitur, *quantitas eſt*, ergo *quantum eſt*; *quantum non eſt*, ergo *quantitas non eſt.* Si tamen per cauſam formalem intelligatur, forma *actu cauſans*, adeoque per ly *eſt*, intelligatur tum *actualis exiſtentia*, tum etiam *actualis informatio*, Maximæ inſerviunt argumentationibus ab *omni cauſa formali.*

61. Ad Locum à *Cauſa formali*, cujus exercitium eſt reſpectu *Materiæ in quâ*, de quâ *n.* 55. Spectat Locus, *Ab ineſſe, ad Denominare*; id eſt, ſi forma ineſt ſubjecto, vel ſuppoſito, eadem forma poteſt de ipſo prædicari in *Concreto*; ſi enim *albedo ineſt parieti*, bene valet, ergo *paries eſt albus.*

62. Ut autem hic argumentandi modus ſit validus; Primò, *forma debet ſubjectum intrinſecè afficere*; non enim ſequitur, *aurum ineſt*

ineſt burſæ, ergo *burſa eſt aurea.* Secundo, *forma debet habere prævalentem graduum intentionem*; cùm enim Secundum Philoſophos communiter, qualitatibus tribuantur octo gradus aliquoti, quamvis aquæ ineſſent tres caloris gradus, non tamen licet inferre, ergo *aqua eſt calida*, ſed tantum *quod ſit tepida*, ob ſimul inexiſtens frigus prædominans; quandoque etiam forma petit ineſſe ſubjecto ſecundum *plures partes Extentionis*, non enim ſequitur, ſi *albedo ineſt Æthiopi*, ergo *Æthiops eſt albus*; dixi, *quandoque*, dum enim forma accidentalis ſubjectum ſibi determinat, ut *criſpitudo* capillos, *ſimitas* naſum, *claudicatio* pedem &c. ab *ineſſe* parti, licet minori, ſequitur *denominare* totius; inde enim Homo dicitur *criſpus*, *ſimus*, *claudus* &c. Debet quoque forma ſæpius ſubjectum aliquanto *permanentius* afficere; quia Is cui *ineſt pallor ex timore*, vel *rubor ex verecundia*, non propterea dicitur *pallidus vel rubicundus.*

63. Tertio. *Concretum denominans debet eſſe formæ proportionatum*; non enim, ſi *dormienti ineſt intellectus*, ſequitur, ergo *intelligit*; ſed tantum, ergo *eſt intellectivus*; quia ly *intelligere eſt* proprium concretum ly *intellectio.* Demum Quarto. *Modus denominandi debet correſpondere modo Ineſſendi*; ſi enim *color ineſt albedini*, non ſequitur, ergo *albedo eſt colorata*; quia modus *ineſſendi* eſt eſſentialis, modus *denominandi* eſt accidentalis; ſimiliter, licet *relatio æqualitatis inſit toti pedi & cuivis ejus parti*, non tamen ſequitur, ergo *quævis pars eſt æqualis*: quia forma ineſt toti, ut ſubjecto *adæquato*, cuivis parti *inadæquatè* ſolum.

64.

64. E contra, ſequitur, *à Denominare, ad Ineſſe*; dum ex denominatione in Concreto, infertur inexiſtentia formæ in ſubjecto; qui arguendi modus, petit Primo, *quod procedatur à denominativo intrinſeco*; non enim, ſi *paries eſt viſus*, ergo *ipſi ineſt viſio*; Secundo, *procedi debet à denominativo ad proprium abſtractum*; non enim ſequitur, *dormiens* eſt *intellectivus*, ergo *ipſi ineſt intellectio*; his autem ſervatis limitationibus, *Regula* tenet; ſi enim *paries eſt albus*, ergo *ineſt ipſi albedo*; ſi *corpori inſit anima*, ergo *ipſum eſt animatum*.

65. Locus à *Generatione* & *Corruptione* eſt; quoad acquiſitionem vel amiſſionem cujuſvis *Eſſe*, tam ſcilicet *accidentalis*, quam *ſubſtantialis*, quoad affectiones *Boni* vel *Mali*; unde colliguntur *duo Loci Maximæ*, ex dictis *n.* 53.

66. Maxima Prima. *Cujus Generatio eſt bona ipſum eſt bonum*; *cujus mala*, *malum*; Ut *Nativitas Chriſti eſt bona*, ergo *Chriſtus eſt bonus*; *Ortus Judæ eſt malus*, ergo *Judas eſt malus*. Maxima Secunda. *Cujus corruptio eſt bona*, *ipſum eſt malum*; *cujus mala*, *bonum*. Ut *Mors homicidæ eſt bona*, ergo *ipſe malus*; *occiſio Innocentis mala*, ergo *ipſe bonus*.

67. Notandum verò, non debere argumentari ex hoc Loco, penes ſolum *per accidens* bonum vel malum; non enim valet, *Mors Chriſti eſt bona*, quia fuit *Meritoria* Redemptionis generis humani; ergo *Chriſtus eſt malus*; quia tantum à *per accidens bono*, ſc. dependenter à libero Dei decreto, de *taliter* redimendo mundo.

78. Locus *ab Uſu* eſt, ab exercitio Rei uſitatæ, habetque *unum* ſolum *Locum Maximam*; Maxi-

Maxima, *Cujus uſus bonus, ipſum eſt bonum; cujus malus, Malum*; Ut, ſi *ſumptio potionis medicæ conducit ſanitati, Medicina eſt bona; ſi nocet, eſt mala.*

79. Ut autem hæc Maxima ſit firma, Cavendum primò; ne pro *Uſu* accipiatur *Abuſus*; non enim, ſi *inebriari eſt malum*, ergo *vinum*, in ſe, vel moderatè ſumptum, *eſt malum.* Secundò, ne per *Uſum* intelligatur *applicatio* illa, quæ rei Utili ex natura ſua non convenit, ſed ex voluntate ipſius *Utentis*; non enim, ſi *conſideratio offenſæ excitat pœnitentiam ſalutarem*, ergo *offenſa eſt Salutaris*; neque ſi *eleemoſyna eſt bona, donatio alieni eſt bona.*

80. Locus *à communiter accidentibus*, eſt; quo aliud probatur eſſe, eò quod aliud cui *ut plurimum* eſt conjunctum, *eſt*, vel pro *eodem* tempore, vel pro *diverſo*; adeoque habet *duos Locos Maximas.* Max. 1. *A communiter accidentibus, pro tempore eodem, valet argumentum affirmativè*; Ut, *ſunt Bacchanalia*, ergo *ſunt compotationes*; *Accuſatus pallet*, ergo *eſt reus.* Max. 2. *A communiter accidentibus, pro diverſo tempore*, valet argumentatio, *à priori Negativè*, *à poſteriori affirmativè*; Ut, *Antichriſtus non eſt natus*, ergo *nondum eſt mortuus*; *Chriſtus eſt mortuus*, ergo *vixit.*

§. 5.

§. 5.

Locus Differentiæ Maximarum Extrinſecus.

81. L*Ocus Differentiæ Maximarum extrinſecus* eſt, quando terminus *Inferens* eſt extra *Illatum*, licet ei *connexus* aliquo modo, quoad *conſequentiæ* illationem; Unde continet ſub ſe *Septem Locos Differentiæ Maximarum*; ſc. *Ab Oppoſitis, A Majori, A Minori, A Simili, A Proportione, A Tranſumptione, & Ab Authoritate.*

82. Locus *ab Oppoſitis* eſt *quadruplex* juxta diviſionem Oppoſitorum, *l.* 1. *c.* 1. *n.* 55. quorum quodvis habet *proprios Locos Maximas.*

83. Locus *ab Oppoſitis in Communi*, habet *duos Locos Maximas* omnibus Oppoſitis communes. Max. 1. *De quocunque affirmatur unum oppoſitorum, alterum negatur, reſpectu ejuſdem,* & *ſecundum idem*; Ut, ſi *Petrus ſit pater Pauli*, ergo *non eſt filius Pauli*, dicitur, *reſpectu ejusdem*, quia reſpectu diverſorum, *Idem* Petrus poteſt eſſe *pater* & *filius*; dicitur etiam, *ſecundum idem*, quia *eadem* aqua redeuns ad priſtinam frigiditatem, eſt ſimul *mobile* & *movens*; licet non *ſecundum idem*; eſt enim *mobilis*, qua eſt in potentia *formali* ad recipiendam in ſe frigiditatem; eſt autem *Movens*, quà in potentia *Virtuali*, ad activè, per ſuam formam ſubſtantialem, emanandam in ſeipſa, frigiditatem ſibi connaturalem, *ex Scot.* 2. *d.* 25. *n.* 13.

84.

84. Max. 2. *Oppoſitis conveniunt oppoſita*; Ut *albedo diſgregat viſum*, ergo *nigredo* vel *non albedo non diſgregat viſum*. Notandum tamen, ad veritatem hujus Maximæ, Primo, quod *Antecedens ſit propoſitio per ſe vera*, aliquo modo; non enim valet *Album eſt dulce*, ergo *Nigrum eſt amarum*. Secundo, quod *Oppoſita non ſint contraria ſub eodem genere*, per exceſſum & defectum; unde non valet, *Prodigalitas eſt vitium*, ergo *Avaritia eſt virtus*. Tertio, quod *ſi in Antecedente, ſuperius eſſentialiter prædicetur de inferiori, tunc in Conſequente, contradictorium ſubjecti debet prædicari de contradictorio prædicati*; non enim valet, *homo eſt animal*, ergo *non homo eſt non animal*; ſed, ergo *non animal eſt non homo*.

85. Locus à *Relativè oppoſitis*, habet *Unum Locum Maximam*; Max. *Poſito vel remoto uno Relativè oppoſitorum, ponitur vel removetur alterum*; Ut, ſi *eſt pater*, ergo *eſt filius*; ſi *non eſt filius*, ergo *non eſt pater*; quod intellige, non ſecundum eorum Entitates *abſolutas*, ſed quoad formas *relativas*, quæ ſe mutuò inferunt & tollunt.

86. Locus à *Contrariè oppoſitis*, habet *duos Locos Maximas*; vel enim contraria ſunt *Mediata*, quia habent formam mediam, ut *Album* & *Nigrum*, inter quæ mediant *Viride, flavum*, &c. vel *immediata*, quæ formam mediam non habent, ſed tantum ſubjectum utriuſque capax. Max. 1. *Poſito uno contrariorum Mediatorum in ſubjecto, removetur alterum*; non è *contra*. Ut, *paries eſt albus*, ergo *non eſt niger*; non autem, *non eſt niger*, ergo *eſt albus*. Max. 2. *Poſito uno contrariorum immediatorum in ſubjecto.*

jecto, removetur alterum; & è *contra*, in *ſubjecto conſiſtente*, & *apto nato*; Ut *petrus eſt ſanus*, ergo *non eſt æger*; *petrus non eſt æger*, ergo *eſt ſanus*; dicitur *in ſubjecto conſiſtente*; non enim valet; *Adam non eſt ſanus*, ergo *eſt æger*, quia ſubjectum non habet *ſtatum*; dicitur, *in apto nato*; non enim valet, *lapis non eſt æger*, ergo *eſt ſanus*; adeoque poſterior pars hujus *Maximæ*, oppoſitionem privativam involvit.

87. Locus à *Privativè oppoſitis*, habet *duos Locos Maximas*; Max. 1. *Poſito uno privativè oppoſitorum, removetur alterum*; Ut, ſi *Petrus videt*, ergo *non eſt cæcus*. Max. 2. *Remoto uno Privativè oppoſitorum, ſi ſubjectum conſiſtat, ſit aptum natum, adſitque tempus debitum, ponitur alterum*, quando privatio negat *actum* tantum, non quando negat *principium ejus*; Ut *aer non eſt lucidus*, ergo *ſunt tenebræ*. Dicitur, primò ſi *ſubjectum conſiſtat*; quia non valet, *Adam non videt*; ergo *eſt cæcus*. Secundò ſi *ſit aptum natum*; quia non tenet, *lapis non videt*, ergo *eſt cæcus*. Tertio, *ſi adſit tempus debitum*; non enim ſequitur, *Catulus ante nonum diem non videt*, ergo *eſt cæcus*. Additur; *Non quando negat principium actus*; tunc enim, remoto actu, non ponitur privatio, ſeu negatio alicujus principii agendi; unde non *valet*, *dormiens non videt*, ergo *eſt cæcus*.

88. Locus à *Contradictoriè Oppoſitis* habet *duos Locos Maximas*; vel enim propoſitiones Dialecticæ ſunt contradictoriæ *complexæ*, per affirmationem & negationem copulæ verbalis; vel tantum *incomplexæ*, quia negativa non negat totum, quod affirmativa affirmat; ſed vel

præ-

prædicatum ſolùm, vel etiam *copulam*; ſed non omne *ſyncategorema* ipſum reſtringens.

89. Max. 1. *Si unum Contradictoriorum complexorum, vel incomplexorum ſine determinatione, ſit verum, alterum erit falſum*, patet ex dictis *l.* 1. *c.* 2. *n.* 50. Unde ſi, eſt verum, *Petrus eſt homo*; ergo eſt falſum, *Petrus non eſt homo*, ſeu *Petrus eſt non homo*. Max. 2. *Si Unum contradictoriarum incomplexorum cum determinatione, ſit falſum, alterum non ſtatim eſt verum*; Unde licet ſit falſum, *Petrus, quà homo, eſt albus*; non tamen eſt verum, *Petrus, quà homo, non eſt albus*, ſeu *Petrus, quà homo, eſt non albus*; quia ex dictis *ibid. n.* 51. datur Medium, ſc. *Petrus non eſt albus, quà homo*; ſeu *Petrus, non quà homo, eſt albus*; ſeu *Petrus non eſt albus*.

90. Huc ſpectat Locus à *Diſparatis*, qui habet *Duos Locos Maximas*; Max. prima. *Remoto uno Diſparatorum, non ſtatim ponitur alterum*; non enim ſequitur, *Aliquod currens non eſt Leo*, ergo *eſt Equus*. Max. Secunda. *Poſito Uno Diſparatorum, removetur alterum*; primò, ſi *diſparata prædicentur*. Secundò, ſi *prædicata accidentalia ſint abſtracta*; *Ut Aliquod currens eſt Leo*, ergo *non eſt equus*; *albedo eſt color*, ergo *dulcedo non eſt color*; alias non valet; *Leo eſt animal*, ergo *equus non eſt animal*; *lac eſt album*, ergo *non eſt dulce*.

91. Locus à *Majori*, eſt ab eo quod majorem habet apparentiam; à *Minori*, ab eo quod minorem; habet *duos Locos Maximas*. Max. prima. *Qui poteſt Minus, poteſt Majus*. *Ut Petrus poteſt portare decem libras*, ergo *poteſt quinque*. Max. Secunda. *Qui non poteſt Majus, non po-*

teſt Minus; Ut *Petrus non poteſt portare decem libras*, ergo *non poteſt viginti*.

92. Loci *à Simili*, & *à Proportione*, ſunt penes convenientiam rerum in qualitatibus, vel aliis earum conditionibus; habet *unum Locum Maximam*. Max. *Similium* & *Proportionalium eſt par Ratio*; Ut *ſicut ſe habet Rex in Regno*; *ſic paterfamiliâs in ſuâ domo*; ſc. in prudentiâ gubernativâ, hinc & inde; quia in eis eſt paritas; non autem quoad adminiſtrationem belli, collectionem vectigalium, *&c.* in quibus convenientia non eſt.

93. Huc ſpectat Locus *à proportione permutatâ*, quoad *Antecedere* duarum Proportionum, & *Sequi* earundem permutatarum; Ut *Scot.* 1. *d.* 36. *n.* 12. *&* 4. *d.* 43 *q.* 3. *n.* 15. ad *cujus* Argumentationis valorem, requiritur. *Primò*, Quod in permutatione, primus proportionum terminus comparetur cum ſecundo, tertius cum quarto; Ut, *ſicut ſe habent Duo ad Quatuor*, *ſic Tria ad Sex*; ergo permutando, *ſicut ſe habent Duo ad Tria*, *ſic Quatuor ad Sex*; ſed *Duo ad Tria eſt proportio ſeſquialtera*, ergo etiam *Quatuor ad Sex*. *Secundo*, Quod proportiones in *Non quantis*, conſtent terminis *Convertibilibus* & *Contradictoriis*; Ut, *ſicut ſe habet homo ad non Hominem*, *ſic Riſitivum ad non Riſitivum*; ergo permutando, *ſicut ſe habet homo ad riſitivum*, *ſic non homo ad non riſitivum*; ſed *lapis eſt non homo*, ergo *eſt non riſitivus*.

94. Dicitur, *convertibilibus* & *contradictoriis*; quia *primò*, in *Non quantis magis & minus communibus*, licet *contradictoriis*, in ſecunda permutatione comparari debet quartus Terminus cum ſecundo; Ut *ſicut ſe habet homo ad non homi-*

hominem, *ſic animal ad non animal*; ergo permutando, *ſicut ſe habet homo ad animal*, *ſic non animal ad non hominem*; *ſed Lapis eſt non animal*; ergo *eſt non homo*, Secundo, *in non quantis poſitivis*, quantumvis *convertibilibus*, non valet quoad *Antecedere* & *Sequi*; Ut *ſicut ſe habet* Homo *ad hunc hominem*, *ſic*, *Locus ad hunc Locum*; ergo permutando, *ſicut ſe habet Corpus* ad Locum, *ſic ſe habet hic* homo *ad hunc Locum*; ſed *Corpus non poteſt eſſe ſine Loco*, ergo *neque hoc corpus ſine hoc Loco*.

95. Locus à *Tranſumptione* eſt à Termino notiori ad minus notum; habet *Unum Locum Maximam*; Max. *Quicquid affirmatur vel negatur de aliquo*, *ſub nomine magis noto*, *etiam affirmatur vel negatur de eodem*, *ſub minus noto*; Ut *Scotus eſt inſignis Philoſophus*, ergo *Doctor ſubtilis eſt inſignis Philoſophus*.

96. Locus *ab Authoritate*, eſt à Judicio Prudentûm, in certâ aliquâ Scientia, vel Arte; habet *unum Locum Maximam*; Max. *Cuivis in ſua arte*, *affirmanti vel neganti*, *eſt aſſentiendum*; eoque magis, quo eſt magis expertus; ac proinde *divinæ authoritati* aſſerenti vel neganti, præſertim credendum eſt; Utpote, quæ ob ſupremam ſcientiam omnium, non poteſt falli in cognoſcendo; & ob voluntatem rectiſſimam, non poteſt *fallere* in revelando; dicitur *neganti*, non enim tenet ab *authoritate negata*, ſeu à *non Authoritate* determinante ad alteram partem Contradictionis.

§. 4.

Locus Differentiæ Maximarum Medius.

97. LOcus *Differentiæ Maximarum Medius eſt*, quando Terminus *inferens* & *illatus*, partim *conveniunt*, partim *differunt*; Continetque ſub ſe *Tres Locos Differentiæ Maximarum* ſpecificos, ſc. à *Conjugatis*, à *Caſibus*, & à *Diviſione*.

98. *Conjugata, ſtrictè*, ſunt *Concretum* & *Abſtractum* ejusdem ſignificationis principalis, de quibus l. 1. c. 1. n. 20. Ut *Juſtus*, *Juſtitia*; *Caſus ſtrictè* eſt, plura *denominativa* ab eadem formâ inflexa; ſive ea ſint *Nomina*, ſive *Adjectiva*, ſive *Adverbia*, &c. Ut à *Juſtitia*, *Juſtum*, *Juſte*, &c. Communiter verò, utraque rectè *Conjugata* dicuntur, eo quod ſub ejusdem ſignificationis principalis jugo contineantur; quantumvis etiam, ſæpe Voce, non conveniant; Ut *Virtus*, *ſtudioſus*; quæ enim ſolâ voce conveniunt, Conjugata non ſunt; Ut *ſomnus ſomnolentus*, quia ly *ſomnus* naturalem ſenſuum ligationem ſignificat; ly *ſomnolentus*, pigrum & deſidioſum.

99. Locus à *Conjugatis* ſeu *Caſibus*, *Unum* ſolum habet *Locum Maximam*; Max. *Cum quo cohæret*, *vel non cohæret Unum Conjugatorum*, *cohærent vel non cohærent reliqua*; ut *bonum eſt obedire*, ergo *bona eſt obedientia*; *Juſtitia eſt laudabilis*, ergo *Juſte agere eſt laudabiliter agere*.

100.

100. Verùm ad firmitatem hujus *Maximæ*, Notandum *primò*, quod non teneat in *Conjugatis*, *quoad Vocem* tantum; Unde non valet, *Difformitas eſt forma*, ergo *difformis eſt formoſus*. Secundo, quando Propoſitiones Dialecticæ ſunt *per Accidens primo Modo*, non tenet *affirmativè*; Unde non valet, *Album eſt Dulce*, ergo *Albedo eſt dulcedo*; bene *negativè*, à Concretis, Ut *album non eſt nigrum*, ergo *albedo non eſt nigredo*.

101. Tertio, debet eſſe *debitus* Conjugatorum Correſpondentium *progreſſus*; non enim valet; *Juſtitia eſt laudabilis*, ergo *juſtum agere eſt laudabiliter agere*; quia reſtituere gladium depoſitum eſt *agere juſtum*, quod non fit *laudabiliter* furioſo; proinde inferendum eſt; ergo *juſtè agere eſt laudabiliter agere*; vel ergo *juſtum agere eſt laudabile agere*.

102. Quarto, *In Concretis ſubſtantiæ non tenet*, Ut non valet, *homo eſt animal*, ergo *humanitas eſt animalitas*; eo quod præſcindatur fundamentum Identitatis prædicati ad ſubjectum, Ut dictum eſt, *l.* 1. *c.* 2. *n.* 25. eâque ratione, etiam à Concretis Accidentium non rectè proceditur ad *Ultimatè* abſtracta ut *Scot.* 1. *d.* 5. *q.* 1. *n.* 6. Unde non valet, *albedo eſt color*, ergo *ratio albedinis eſt ratio coloris*.

103. Diviſio ex *l.* 1. *c.* 3. *n.* 104. totum in partes ſeparat, partium autem dividentium, vel alterum eſt *negativum*, vel utrumque eſt *poſitivum*; & tunc, vel *per ſe includunt* totum, vel ambo *accidunt* Toti Diviſo.

104. Locus à *Diviſione* habet *Duos Locos Maximas*; Max. prima. *Cui Unum dividentium ineſt, alterum non ineſt*; Ut, *Lapis eſt ſub-*

ſubſtantia, ergo *non eſt accidens*; *Lapis eſt Ens vel non Ens*; atqui *non eſt non Ens*, ergo *eſt Ens*, Maxima Secunda. *Ab affirmatione diviſi de ſubjecto, & negatione Unius dividentis, vel omnium dempto Uno, de eodem; ad affirmationem alterius, tenet conſequentia*; Ut *homo eſt animal*, non *irrationale*; *ſeu non equus, Leo, vel aliquod cæterorum animalium irrationalium*, ergo *eſt animal rationale*.

CAPUT III.

De Syllogiſmo Sophiſtico.

§. 1.

De Sophiſmate.

1. SYllogiſmus *Sophiſticus* ſeu preſeudographus eſt, qui ex *præmiſſis apparenter veris*, quæ tamen à parte rei veræ non ſunt, *colligit concluſionem erroneam*; ut proinde *Error* in Argumentationibus evitetur, aperiendæ ſunt latebræ *Sophiſmatum*, quibus diſcurſus erronei nituntur.

2. Eſt autem *Sophiſma in actu exercito*, propoſitio quæ primo aſpectu apparet vera, licet plurima adſit formido de oppoſito; unde facto examine ſolerti, clarè deprehenditur eſſe falſa.

3. Trahitur *Sophiſma* è *ſedibus* quibusdam *Sophiſmatum Differentiis*, quæ *Sophiſmata in actu ſignato* ſeu *Fallaciæ* dicuntur; quia ſubminiſtrant Media ſeu Motiva communia aſſenſuum Sophiſticorum, ex quibus intellectus diſcurrens ſine matura conſideratione, ad deceptoriè concludendum impellitur; cognitis autem, causâ apparentiæ, ac causâ deceptionis, in eâ apparentiæ causâ, incluſæ, deceptio evitatur.

4. In quâvis igitur *fallacia* duo reperiuntur; primum eſt, *Cauſa apparentiæ Veritatis*, quæ inclinat ad aſſentiendum propoſitioni, ac ſi verè eſſet vera; Secundum eſt, *Cauſa deceptionis*, latens in eâ causâ apparentiæ, quæ facit propoſitionem, cui intellectus ex eo motivo aſſentitur, eſſe falſam. Quamvis enim cauſa deceptionis manifeſtata non decipiat, occultata tamen aſſenſum deceptorium negativè cauſat, eo quod cauſa apparentiæ, per eam occultationem *non impedita*, deceptionem operetur.

5. *Sedes differentiæ fallaciarum* eſt, ſub quâ plures fallaciæ collectæ, ab iis alterius Sedis diſcriminantur; ac in communi dividitur in Sedem Differentiæ Fallaciarum *In dictione*, & *Extra dictionem*, & ad has ſedes, omnes *Fallaciarum* Modi reduci debent.

6. Fallacia *In dictione* eſt, quæ habet apparentiam veritatis, vi *ſigni vocalis unius*, *plura tamen ad placitum ſignificantis*; *Extra dictionem* eſt, quæ habet apparentiam Veritatis *ex ipſis rebus, iiſdem, quæ tamen multiplicem dicunt inter ſe habitudinem*, ſignis Vocalibus indiſtinctim ſignificatam. Unde illic, Cauſa deceptionis eſt, ea *Vocum in ſignificando*; hic,

habitudinum ſignificatarum, immanifeſta pluralitas. Hujuſque manifeſtatio, ac proinde Fallaciæ detectio, ad *Sophiſtam* ſpectat, ut ſit verax *Philologiſta*.

---

§. 2.

Sedes Differentiæ Fallaciarum in Dictione.

7. SEdes Differentiæ Fallaciarum *In Dictione*, *Sex* ſub ſe comprehendit *Fallacias*, ſc. *Æquivocationis*, *Amphibologiæ*, *Compoſitionis*, *Diviſionis*, *Accentûs* & *Figuræ Dictionis*.

8. *Fallacia Æquivocationis* oritur ex unitate vocis ſimplicis, quæ plura habet ſignificata; habet *tres Modos*. *Primus* eſt, dum vox eſt terminus *æquivocus à Caſu*, ut *omnis Canis movetur progreſſivè*, *aliquod Sydus* eſt *Canis*, ergo *aliquod Sydus movetur progreſſivè*. *Secundus* eſt, dum vox eſt terminus *æquivocus à Conſilio*, Ut *omne currens habet pedes*, *aliqua aqua currit*, ergo *aliqua aqua habet pedes*. *Tertius* eſt, dum Vox, per ſe, rem unam ſignificat; aliis autem vocibus *compoſita*, res diverſas ſignificat, Ut *Immortale eſt æternum*, *potens non mori eſt Immortale*, ergo *potens non mori eſt æternum*.

9. *Cauſa apparentiæ* veritatis in his modis, eſt Vox una, cujus ſignificatorum pluralitas eſt *cauſa deceptionis*; adeoque ſolvitur *Fallacia æqui-*

æquivocationis, diſtinguendo *Vocem*, penes diverſa quæ importat ſignificata; nam in Primo Modo, ly *Canis*, in *Majori*, ſupponit pro *animali terreſtri*; in *Minori* pro *Conſtellatione*; in Secundo Modo, ly *currit*, in *Majori*, ſupponit pro motu *progreſſivo* veloci, in *Minori* pro *fluxu* celeri; In Tertio Modo, ly *immortale* negat, tam *potentiam* quam *actum* moriendi; in *Minori* negat *actum* ſolùm.

10. *Fallacia Amphibologiæ* oritur ex unitate Orationis, quæ diverſas patitur ſignificationes; habet *tres Modos*. *Primus Modus* eſt, quando Oratio habet plures ſenſus, *proprios*; ut *Ariſtoteles habet omne quod eſt ſuum, hic liber eſt Ariſtotelis*; ergo *Ariſtoteles habet ipſum*. *Secundus eſt*, quando Oratio habet plures ſenſus, unum *proprium*, alterum *Metaphoricum*; ut *qui arat littus ſcindit terram, qui facit aliquid fruſtra, arat littus*; ergo *faciens aliquid fruſtra, ſcindit terram*. *Tertius* eſt, quando Oratio varias patitur conſtructiones, Ut *dicens Pænos viciſſe Romanos, dicit verum*, atqui *dicens Romanos viciſſe Pænos, dicit Pænos viciſſe Romanos*, ergo dicens *Romanos viciſſe Pænos, dicit verum*.

11. *Cauſa apparentiæ* veritatis in his Modis eſt Orationis integræ *unitas*, *Cauſa* verò *deceptionis* eſt ſignificationum *diverſitas*; adeoque ſolvitur hæc *Fallacia Amphibologiæ*, diſtinguendo Orationem per explicationem earum ſignificationum latentium. Nam in *Primo* Modo, ly *Eſt*, in *Majori* ſignificat habitudinem *poſſeſſoris*, in *Minori* verò habitudinem *Authoris*. In *Secundo* Modo, ly *Arat* in *Majori* ſignificat *propriè*, in *minori* autem tantum *prover-*

proverbialiter. In *Tertio* modo, ly *Pænos*, in conſtructione *antecedit* Verbum in *Majori*; ſi igitur in Prima parte Minoris, ſimiliter conſtruatur, Minor eſt *vera*; ſin autem in conſtructione *ſequatur* Verbum, Minor eſt *Falſa.*

12. *Fallaciæ Compoſitionis* & *Diviſionis* oriuntur ex propoſitionibus admittentibus ſenſus, *Compoſitum* & *Diviſum*; ſic quod *Fallacia Compoſitionis* ſit, dum propoſitio importat *unionem* vero ſimilem, eorum quæ ſunt in re ſeparata, *Diviſionis* autem ſit, dum importat veroſimilem *ſeparationem*, eorum quæ ſunt realiter unita; *utraque* habet *tres Modos.*

13. *Primus Modus* Fallaciæ *Compoſitionis* eſt, dum proceditur à Propoſitione *Modali* verâ in ſenſu *diviſo*, ad falſam in ſenſu *Compoſito*, Ut *poſſibiliter album eſt poſſibile eſſe album*, *nigrum eſt poſſibiliter album*, ergo *poſſibile eſt nigrum eſſe album*; *Diviſionis* autem, dum proceditur à propoſitione *Modali*, in ſenſu *Compoſito* verâ, ad falſam in ſenſu *diviſo*, Ut *currentem non moveri eſt Impoſſibile*, *Petrus currit*, ergo *Petrum non moveri eſt Impoſſibile*;

14. *Secundus Modus* Fallaciæ *Compoſitionis* eſt, dum arguitur à Propoſitione *Copulativâ* vel *Disjunctivâ*, veris; ad *Copulatas* vel *Disjunctas*, falſas; Ut *Duo ſunt par, & tria ſunt impar*, atqui *Quinque ſunt duo & tria*, ergo *quinque ſunt par & impar*; ſimiliter, *Vel omne brutum eſt animal rationale*; *vel omne brutum eſt animal irrationale*; atqui *omnis equus eſt brutum*, ergo *eſt animal rationale vel irrationale.* Ubi tamen ly *Vel* ſtat pro ly *ſive*; alias con-

conſequens Disjunctum erit verum; quia ex *l.* 1. *c.* 1. *n.* 70. Eſt bona conſequentia, *à Disjunctiva ad Disjunctam. Diviſionis* eſt, dum arguitur à propoſitione *Copulatâ* vel *Disjunctâ* veris, ad *Copulativam* vel *disjunctivam* falſas; Ut, *Omnia elementa ſunt quatuor; Ignis, Aer, Aqua & Terra ſunt omnia Elementa*, ergo *Ignis eſt quatuor*, & *Aer eſt quatuor* &c. Similiter, *hic vel ille oculus eſt neceſſarius ad videndum; oculus dexter & ſiniſter ſunt hic & ille oculus*, ergo *vel oculus* dexter eſt *neceſſarius ad videndum, vel oculus ſiniſter eſt neceſſarius ad videndum*;

15. *Tertius Modus* fallaciæ *Compoſitionis eſt*, quando vox, in oratione, eſt diverſo modo conſtruibilis, proceditur que à conſtructione ejus, cum voce *Sequenti* vel *remotâ*, verâ; ad Conſtructionem ejuſdem cum *antecedenti* vel *proxima*, falſam; Ut *nemo qui peccat, hodie pœnitet, omnis dejerans hodie pœnitet* ergo *nullus dejerans, peccat hodie. Diviſionis* eſt, dum proceditur à Conſtructione vocis variè conſtruibilis, cum voce *antecedenti* vel *proxima*, veris; ad ejuſdem Conſtructionem cum *ſequenti* vel *remotâ*, falſas; Ut *qui Literas ſcit nunc*, eas didicit; legens literas *nunc eas ſcit*, ergo legens, *nunc eas didicit*.

16. *Cauſa apparentiæ* veritatis in his Modis, eſt Propoſitionum *compoſitarum* & *diviſarum* apparens æquipollentia, *cauſa* vero *deceptionis* eſt latens ſenſuum compoſiti & *diviſi* diverſitas, ſecundum quos Propoſitiones ſunt diſtinguendæ, ut Fallaciæ detegantur. Unde in *Primo Modo Compoſitionis*, ſi ly *poſſibile* afficiat *Copulam dicti*, in *majori*, facit ſenſum *diviſum*

ſum verum; ſi autem prædicetur de *toto Dicto*; facit ſenſum *Compoſitum*, falſum, ſecundum dicta *l.* 1. *c.* 2. *n.* 32. Similiter in *Primo* Modo *Diviſionis*, ly *Impoſſibile* dictum de *Dicto*, facit ſenſum *Compoſitum* verum in *Majori*, reſpectu illius prædicati Modalis, ex quo fallaciter colligitur conſequens, ubi negatio motus ſeparatur à curſu, adeoque habetur ſenſus *Diviſus* falſus, reſpectu ly *impoſſibile*.

17. In *Secundo* Modo *Compoſitionis*, à *Copulativa*, ly *Et*, in *Majori* Hypotheticâ facit ſenſum *Diviſum*, quia copulat integras Propoſitiones diſtinctas, habentes Diſtincta extrema affirmata quarum cum ambæ ſint ſecundum ſe veræ tota eſt vera ex *l.* 1. *c.* 2. *n.* 40. Verum ly *Et*, in *Minori* Categorica de Prædicato *Copulato*; importat utriuſque partis Prædicati convenientiam, reſpectu ejuſdem ſubjecti ſimul; unde dum ſimiliter in Concluſione copulantur Prædicata *Majoris* Hypotheticæ, fit ſenſus *compoſitus* falſus, quia veritas Propoſitionis Categoricæ attenditur penes unionem totius Prædicati cum ſubjecto, quod in Propoſito eſt unum, cui ſimul ineſſe non poſſunt Prædicata incompoſſibilia.

18. A *Disjunctivâ* quoque in *Secundo* Modo *Compoſitionis*, ly *Vel* in *Majori* Hypotheticâ facit ſenſum diviſum, quia copulat Propoſitiones diſtinctas, quarum quia altera ſolùm eſt falſa, tota eſt vera, ex *l. c. n.* 41. In Concluſione autem quà eſt ſolum voce tenus disjuncta, quia ly *vel* accipitur pro ly *ſive*, ſeu *tam*, habetur ſolùm ſenſus *Compoſitus* falſus; quia Prædicatum eſt compoſitum ex partibus, quæ ſimul eidem ſubjecto non poſſunt convenire.

19.

19. In *Secundo* Modo *Diviſionis*, à *Copulata*, Prædicatum *Majoris* eſt numerus Cardinalis; qui ſemper facit ſubjectum ſupponere *Collectim* ex *l.* 1. *c.* 1. *n.* 66. adeoque facit ſenſum *Compoſitum* verum; in Concluſione autem, ly *Et*, eſt ſignum Hypotheticum copulativum ejuſdem Prædicati *Majoris* Categoricæ, reſpectu partium ſubjectivarum, ſubjecti Majoris *diſtinctim*, quomodo facit ſenſum diviſum falſum, ex *l. c. n.* 69.

20. A *Disjuncta* etiam in *Secundo* Modo fallaciæ *Diviſionis*, ly, *vel*, eſt ſignum ſuppoſitionis *Confuſa*, quomodo importat, prædicatum competere alicui parti ſubjecti complexi *indiſtinctim* & ſub conditione ex *l. c. n.* 68. Proinde facit ſenſum *compoſitum* verum; in concluſione autem ly *vel* eſt copula disjunctiva, ad cujus veritatem, altera tantum Categoricæ pars debet eſſe determinatè falſa, in propoſito autem utraque eſt falſa, eo quod *neuter oculus eſt diſtinctim neceſſarius ad videndum*; adeoque facit ſenſum *diviſum* falſum.

21. In *Tertio* Modo, notandum eſt, quod ſenſus ſit *compoſitus*, quando vox conſtruitur cum alia voce, quæ in totâ oratione aptius & propinquius cum ipsâ convenit; qualis eſt vox *antecedens*, & ipſi *propinquior*; eo quod talis magis accedat ad ſuppoſitum verbi, à quo voces habent conficere dictionem compoſitam, cuique totius orationis vis nititur; è contra, ſeuſus *diviſus* eſt, dum vox vario Modo conſtruibilis, conſtruitur cum voce *ſequenti* vel *remotiori*. Itaque in *Tertio* Modo Fallaciæ *Compoſitionis*, ly *hodie* conſtructum in *Majori* cum ly *pænitet*, facit ſenſum *diviſum* verum; deinceps

ceps autem in *conſequenti* conſtructum cum ly *peccat*, facit ſenſum *compoſitum* falſum. E contra, ly *nunc* in *Majori* conſtructum cum ly *ſcit*, facit ſenſum *Compoſitum* verum; conſtructum autem cum ly *didicit* in *Concluſione*, facit ſenſum *diviſum* falſum.

22. *Fallacia Accentus* oritur ex materiali vocis Identitate, ut *cauſa apparentiæ*; ejuſque diverſitate in modo *Elocutionis* vel *ſcriptionis* ut *cauſa deceptionis*. Habet *tres Modos*. Primus eſt, dum variatur *Aſpiratio* vel *Accentus*, in pronuntiatione; ut *ara eſt in Templo*, *ſtabulum porcorum eſt Hara*, ergo *ſtabulum porcorum eſt in Templo*; cauſa deceptionis eſt *Ara* & *Hara*, pene *lene* & *aſperum*; item *populus eſt arbor*; *gens eſt populus*, ergo *gens eſt arbor*; ly *populus* eſt cauſa deceptionis, quia in *Majori* habet *antepenultimam* longam, in *minori* brevem. *Secundus Modus* eſt, penes *ſcriptionem*, cum, vel ſine *Dipthongo*, ut *Equus eſt brutum*, *juſtus eſt æquus*, ergo *juſtus eſt brutum*; diverſa ſcriptio ly *Equus* & *æquus* eſt cauſa deceptionis. *Tertius Modus* eſt, per ſcriptionem vocis, cum, vel ſine *diviſione*, Ut *quod fit* invitè *fit violenter*, *vinum fit* in vite, ergo *vinum fit violenter*, deceptio oritur ex Modo ſcribendi ly *invitè*, & *in vite*.

23. *Fallacia Figuræ Dictionis* oritur ex apparenti quadam *dictionum ſimilitudine*, Ut cauſa *apparentiæ*; & proprietatum *Grammaticalium* vel *Logicalium* diverſitate, ut cauſa *deceptionis*; habetque plures ſub ſe fallendi *Modos*, qui *ad tres* commodè reduci poſſunt. *Primus Modus* eſt, dum commiſcentur plures proprietates *Grammaticæ*, Ut *Comica eſt fœminei generis*,

neris, ergo *cometa eſt fœminei generis*; *omnis Homo eſt bonus*, *aliqua fœmina eſt Homo*, ergo *aliqua fœmina eſt bonus*; *legor eſt verbum paſſivum*, ergo *ſequor eſt verbum paſſivum*; & Fallaciæ hujus Modi, ſolvuntur per detectionem earum proprietatum *Grammaticalium* diſtinctarum, quæ ſunt deceptionis cauſæ.

24. *Secundus Modus* Fallaciæ *Figuræ dictionis* oritur ex commutatione ſignorum *diſtributivorum* generum prædicamentalium, quorum apparens affinitas eſt cauſa apparentiæ veritatis, occulta autem eorundem diverſitas eſt cauſa deceptionis; Unde ly *Quicquid* & *Quodlibet* ſunt propria ſigna diſtributiva *Subſtantiæ*; ly *quantumcunque* eſt diſtributivum *Quantitatis continuæ*, ly *Quotcunque* quantitatis *diſcretæ*; ly *Qualecunque* eſt diſtributivum *Qualitatis*; ly *Quandocunque* eſt diſtributivum *Temporis*; ly *ubicumque* eſt diſtributum *Loci*.

25. Ad Propoſitum, in hac argumentatione, *Quicquid carnium emiſti, comediſti*; *emiſti carnes crudas*, ergo *comediſti carnes crudas*; ſub ſigno diſtributivo *Subſtantiæ* ſubſumitur pars Subjectiva ſigni diſtributivi *qualitatis*; ſimiliter in hac, *Quantoſcunque digitos habuiſti heri, habes hodie*; *heri habuiſti denos digitos*, ergo *etiam hodie habes denos* Digitos; eſt tranſitus à diſtributivo *Quantitatis continuæ*, ad partem Subjectivam quantitatis *diſcretæ*; Major enim eſt *hodie* vera, etiam *minoribus* digitis abſciſſis.

26. *Tertius Modus* Fallaciæ *Figuræ Dictionis* eſt, per commutationem *Quale quid* in *hoc aliquid*, eoque nomine communiter cenſetur hic Modus, licet ſæpius contingat per variationem *Hoc aliquid*

quid in *Quale quid*; ſimilitudo autem Dictionum ſignificantium *Quale quid*, & *hoc aliquid*, eſt Cauſa Apparentiæ; Cauſa autem deceptionis eſt, ſub iis latentes diverſæ dictionum proprietates ſeu *figuræ Logicales*, quæ communiter per ly *Quale quid*, & ly *Hoc aliquid*, intelliguntur, ubi per ly *Quale quid*, intelligitur ratio habens ſe per Modum alicujus *communis* ſeu *determinabilis*, per ly *hoc aliquid* intelligitur aliquid ſe habens per Modum alicujus *ſingularis* ſeu *determinati*; adeoque magnam habet latitudinem, prout ipſum commune ſeu *determinabile*, & ſingulare ſeu *determinatum* quæ in argumentatione poſſunt commutari *deceptoriè*.

27. Igitur huc ſpectat, *Primò*, omnis argumentatio, in quâ commutatur terminorum *Suppoſitio*, contra regulas *Deſcenſus* & *Aſcenſus*; de quibus plura *l.* 1. *c.* 1. §. 10. Excipe tamen commutationem ſuppoſitionis ortam à ſigno diſtributivo, ut *ibid.* noto *c.* 3. *n.* 43. Quia alias ſub Medio *diſtributo* in *Majori*, non poſſet ſubſumi *particulare*, contra Regulas *Darii* & *Ferio*. *Secundo* Argumentationes contra regulas *Affectionum* terminorum vi *Denominativi determinantis*; de quibus ſatis *c.* 1. *cit.* §. 12.

28. *Tertiò.* huc ſpectant, Argumentationes contra Regulas *Inductionis*, de quibus *c.* 3. *cit. n.* 18. Quò attinet Secundò, Modus argumentandi *à pluribus determinatis ad unum*, ut Scot. 3. *d.* 37. *n.* 7. ſeu à Termino *ſupponente determinatè* reſpectu *partium in Quantitate*, ad ſupponentem, *determinatè* reſpectu *Totius in quantitate*; ſeu pro aliqua parte totius *confuſâ*, ut noto *l.* 2. *c.* 2. *n.* 36. Ut *Deus non eſt ſub præcep-*

præcepto diligendus nunc, neque tunc, neque alio tempore determinato, ergo *nullo tempore*, ſeu *non pro aliquo confuſo* & indeterminato; attinet quoque Secundo, *Modus argumentandi contra Regulam de non Diſtributo non diſtribuendo* ex *l.* 1. *c.* 3. *n.* 35. Ut *hic Homo eſt animal, ille Homo eſt animal* &c. Ergo *omnis Homo eſt omne animal.*

29. Quartò huc ſpectant argumentationes; in quibus mutatur *Quod* in *Quo*, ſeu *Res* in *Modum*, ut Scot. 1. *d.* 2, *q.* 3, *n.* 7. Ut *Cognoſco hunc Hominem*, ergo *cognoſco ipſum ut hunc.* quò reducitur, Primò omnis deceptio orta ex commutatione in *Modo prædicandi*, ut Scot. *quodl.* 5. *D.* Ut *Eſſentia divina eſt infinita, paternitas in divinis eſt eſſentia divina*; ergò *paternitas divina eſt infinita*; quia ut Scot. 4. *d.* 12. *q.* 2. *n.* 21. Minor eſt ſolum *identicè* perfectè vera, concluſio autem, quia ejus prædicatum eſt terminus concretus; habet prædicationem *formalem*; quomodo eſt falſa. Secundò omnis deceptio orta ex commutatione *habitudinis actus ad principium formale, in habitudinem ad ſuppoſitum principians*, ut Scot. *quodl.* 2. *R*: Ut *Verbum in divinis habet Memoriam perfectam*, ergo *habet principium perfectum generandi*; quia ly *generandi*, præter reſpectum ad memoriam ut *principium formale*, quod eſt in Tribus, connotat *ſuppoſitum* generans, prius *origine* verbi productione paſſiva, Tertiò, huc attinet commutatio *Ad aliquid* in *Ad ſe*, ut Scot. 4. *d.* 13. *q.* 1. *n.* 22. Seu *Relativi* in *Abſolutum*; Ut *producens productione producit, productio eſt relatio*, ergo *relatio producit*; nam ly *productio* in Majori ſignificat principium

Quo fundamentale & abſolutum, in Minori autem importat *rationem formalem* & *relativam denominandi* tantum.

---

§. 3.

Sedes Differentiæ Fallaciarum extra Dictionem.

30. SEdes *differentiæ fallaciarum extra dictionem ſeptem* ſub ſe *ſpecies* comprehendit, quæ ſunt *fallacia Accidentis*, *A ſecundum quid ad ſimpliciter*, *Ignorantia Elenchi*, *Petitionis principii*, *Conſequentis*, *Non cauſa ut cauſa*, & *ſecundum plures Interrogationes ut unam*.

31. Fallacia *Accidentis* eſt deceptio orta ex *inadæquata* Identitate Termini medii cum *minori* extremitate, cui, ut *Rei ſubjectæ res Medii* accidit, non quidem accidentalitate *prædicabili*, quaſi poſſit *abeſſe*, neque *Prædicamentali*, quaſi ipſi *inhæreat*; ſed quia cum ſit partim idem ipſi, partim autem diverſum, eſt quodammodo ipſi extraneum; quà ſcilicet eſt diverſum ab ipſa; ſic enim res ſignificata per ly *animal* eſt extranea rei ſignificatæ per ly *Homo*, quà ly *Homo* præter *rem animalis* ſignificat *Rem rationalis* formaliter diverſam; Porro fallacia *Accidentis* habet *tres Modos*.

32. *Primus Modus* eſt, quando in concluſione infertur *Major Identitas* inter extrema quam ipſa habent cum Medio in præmiſſis; Et contingit *dupliciter*, vel enim Medium *non diſtribuitur* in Præmiſſis; ut, *Homo eſt animal*, *Leo eſt animal*, ergo *Leo eſt Homo*; Ex regulis

Secundæ

Secundæ Figuræ l. 1. *c.* 3. *n.* 48. Similiter, *Eſſentia eſt Pater*, *Eſſentia eſt Filius*, ergo *Filius eſt Pater*, ex dictis *ib. n.* 31. & 74. Vel Medium per ſe identificatur Extremis, pro ejus *ſignificatis partialibus* præciſis, pro quibus non diſtribuitur, ſed tantum pro *propriis ſuppoſitis*; Ut *Homo eſt per ſe animal*; *Homo eſt per ſe rationale*; ergo *rationale eſt per ſe animal*, ex *c.* 1. *n.* 22. et ex Scot. 1. *d.* 2. *q.* 7. *n.* 4. Identitas Medii cum Extremis eſt cauſa apparentiæ, cauſa autem deceptionis eſt latens extremorum diverſitas, quoad eorum rationes formales præciſas.

33. *Secundus Modus* fallaciæ Accidentis eſt, quando in Concluſione infertur Major *diverſitas* inter ipſa Extrema quam ipſa habent cum Medio in præmiſſis, Ut dum contra *Primam communem* arguitur *ex puris Negativis* ex *l.* 1. *c.* 3. *n.* 36. Ut *nullus lapis eſt animal*, *nullus Homo eſt lapis*, ergo *nullus Homo eſt animal*; Ubi diverſitas extremorum cum Medio eſt cauſa Apparentiæ, cauſa verò deceptionis eſt eorundem inter ſeſe occulta Identitas, ut *Scot. cit.*

34. *Tertius modus* eſt, dum contra certas quaſdam Regulas, proceditur à *Diviſis ad conjuncta*, vel *è contra*; committitur fallacia à *Diviſis*, Primò *ſi diviſa ſe non habeant*, *ut determinabile & determinativum*, ut *Petrus eſt bonus & eſt Medicus*, ergo *eſt bonus Medicus*; Secundò ſi *determinativum æquivocum ſtet pro uno æquivocatorum diviſim*, *pro altero conjunctim*, Ut *hic famulus eſt Pater*, & *eſt tuus*, ergo *eſt Pater tuus*; Tertiò dum fit *Nugatio*, vel adſit Sermonis *improprietas*; Ut *Petrus eſt Homo*, & *eſt vir*, ſeu *animal*; ergo *eſt*

homo, *Vir*; *ſeu animal*; Ubi Identitas prædicatorum diviſorum cum Subjecto, eſt cauſa apparentiæ; eorum autem diſproportio inter ſe, ex aliquo præfatorum capitum, unde habent ineptitudinem ad combinari, reſpectu ejusdem ſubjecti, eſt cauſa deceptionis.

35. E *contra*, committitur fallacia *à Conjunctis*. Primò, ſi *determinativum ſit Alienans* vel *Diminuens*, Ut *Petrus eſt homo mortuus*, ergo *eſt homo*, *& eſt mortuus*; *Petrus eſt bonus Medicus*, ergo *eſt bonus*, *& eſt Medicus*; & univerſaliter, quando prædicatum determinabile non convenit ſubjecto ſimpliciter, ſed ut ſubſtat prædicato determinativo; ut in exemplis, & *noto l.* 1. *c.* 1. *n.* 80. *&* 81. Vel è *contra*, Ut *eſſentia divina eſt pater generans*, ergo *eſt pater & eſt generans*; quia ly *generans* non convenit eſſentiæ divinæ *per ſe*, ſed ratione *paternitatis*; Ubi cauſa apparentiæ eſt eorum convenientia cum ſubjecto, ſub ſtatu combinationis; cauſa autem deceptionis, eſt alterutrius ad idem ſubjectum diſconvenientia, ſub ſtatu ſolitudinis.

36. Fallacia, *A ſecundum quid ad ſimpliciter*, (Modo fallaciæ Accidentis *à Conjunctis* affinis, quà procedit à prædicato *copulato*, ad alterum eorum tantùm,) oritur ex veroſimili Identitate *partis in modo*, quod eſt dictum *ſecundum quid*; & *totius in modo*, quod eſt dictum *ſimpliciter*; de quibus plura *c.* 2. *à. n.* 37. & habet *tres modos*.

37. *Primus modus* eſt, quando arguitur à *parte in modo Alienato*, vel *diminuto* ſecundum *locum*, *tempus*, *uſum* aut *partem minorem*, *non propriam*, ad *totum in Modo*; Ut, *cadaver eſt homo*

homo mortuus, ergo *eſt homo* ex *l.* 1. *c.* 1. *n.* 80. *Non licet Mercari in templo*, ergo *non licet mercari*; *abſtinendum à nuptiis diebus vetitis*, ergo *abſtinendum à nuptiis*; *divitiæ non proſunt prodigo*, ergo *non proſunt*; *æthiops eſt albus dentes*, ergo *eſt albus*; de quo *l. cit. n.* 81. dixi, *ſecundum partem minorem, non propriam*; Primo enim valet ſecundum partem *majorem*; ſi enim *pratum ſit floridum ſecundum plures partes*, *eſt ſimpliciter floridum*; Secundò valet ſecundum partem *minorem propriam*, quæ ſcilicet eſt *proprium determinabile* illius denominativi *determinantis*; Ut *petrus eſt criſpus crines, ſimus naſo, claudus pede*,&c. ergo *eſt ſimpliciter criſpus;ſimus,claudus*,&c. Similiter in hoc Syllogiſmo, *Creatura* ſeu *Accidens eſt Ens ſecundum Quid*,ergo *eſt Ens*; non eſt fallacia *à ſecundum quid*, quia non *à diminuto*; cum non diminuat de *Entitate* rationis ſignificatæ per ly *Ens*, ſed tantum de *perfectione* ejus comparativè ad alterum membrum condividens, ut Scot. 4. *d.* 12. *q.* 1. *n.* 16. *Deum* ſcilicet, vel *ſubſtantiam.*

38. *Secundus modus* eſt, dum itur *à ſtricto ad amplum*, reſpectu prædicati convenientis toti; *ut totum* eſt,Ut *homo doctus eſt Ens per accidens*; ergo *homo eſt Ens per accidens*; *Modus ſciendi quà tale, eſt objectum adæquatum Attributionis Logicæ*, ergo *Modus ſciendi eſt objectum Logicæ attributionis adæquatum.*

39. Et in his modis, Identitas *Partis* & *Totius* in modo, eſt cauſa Apparentiæ; cauſa verò deceptionis eſt, utriuſque diverſitas orta ex modis præfatis, *vi quorum Totum* repugnat ſubjecto, vel prædicatum diſconvenit *Toti*.

40. *Tertius modus* eſt,dum indebitè proceditur à propoſitionibus *de ſecundo adjacente*, ad propoſi-

poſitiones *de tertio adjacente*, vel è *contra*; *A de ſecundo*, fallacia *A ſecundum quid*, contingit *dupliciter*; Primò dum itur *ad De Tertio*, non neceſſario *affirmativè*; Ut *Petrus eſt*, ergo *eſt albus*; Secundò dum itur ad *De Tertio* neceſſario *negativè*; Ut *Nero non eſt*, ergo *non eſt homo*; & Utrinque Identitas Verbi *ſubſtantivi* eſt cauſa apparentiæ; cauſa vero deceptionis eſt diverſitas *adjacentis* ad ſubjectum relati; Vi cujus oritur fallacia *A ſimpliciter ad ſecundum quid*.

41. A *De Tertio*, fallacia A *ſecundum quid*, contingit quoque *dupliciter*; Primò dum proceditur *à De Tertio*, neceſſario, *affirmativè*; Ut *Adam eſt homo*, ergo *Adam eſt*; Secundò dum proceditur à *De tertio*, *negativè*, *non negante exiſtentiam*; Ut, *Petrus non eſt lapis*, aut *non eſt albus*; ergo *non eſt*; Valet enim *Hircocervus non eſt Ens*, ſeu *non eſt poſſibilis*, ergo *non eſt*; Et cauſa Apparentiæ eſt identitas *Verbi ſubſtantivi*, diverſitas autem *adjacentiæ* ejus, Ut habet rationem copulæ, Syncategorematicæ hîc, illic mixtæ (de quibus *l.* 1. *c.* 2. *n.* 8.) eſt cauſa deceptionis.

42. Fallacia *Ignorantiæ Elenchi* eſt deceptio, orta in argumentando ex ignorantia Elenchi, ſeu *Syllogiſmi contradictorii*; & contingit, dum Opponens contendit contradictorium propoſiti à Propugnante eſſe verum, & tamen ignorat conditiones requiſitas ad Syllogiſmos contradictorios; Habet *duos Modos*; *primus* eſt dum ignorantur conditiones *primariæ* Syllogiſmorum contradictoriorum; Ut dum Opponens æſtimat ſuum Syllogiſmum eſſe in *Figura & Modo*, cum tamen non ſit, & Veriſimilitudo

con-

conſequentiæ contradictoriæ eſt cauſa Apparentiæ, defectus vero latens legitimorum *Figuræ & Modi*, eſt cauſa deceptionis.

43. *Secundus modus* eſt, dum neſciuntur *ſecundariæ* conditiones Syllogiſmorum contradictoriorum, quæ ſunt quinque, ſc. *ad Idem, ſecundum Idem, ſimiliter, eodem tempore*, & *eodem loco*; quas omnes Opponens judicat adeſſe in Syllogiſmo oppoſito, cum tamen *Una* vel *plures* deſint; Ut dum propugnanti *Montem eſſe magnum, & equalem alteri*; arguens opponit, eſſe *non magnum* reſpectu *majoris*, licet ſit *magnus* reſpectu *minoris*, adeoque eſſe *magnum* & *non magnum*; & eſt fallacia ignorantiæ Elenchi, *Quoad Idem*; eſſeque *æqualem in longitudine*, non in *latitudine*, ac proinde eſſe *æqualem* & non *æqualem*; eſt fallacia, *Non ſecundum idem*; Item ſi dicenti, *homo eſt ſpecies*, opponas, quod *aliquis homo non eſt ſpecies*; adeoque inferas *hominem eſſe ſpeciem* & *non eſſe ſpeciem*; eſt fallacia, *Non ſimiliter*; Demum, ſi aſſerenti, *Petrum ſtudere mane* & *in Schola*; opponas *ipſum non ſtudere veſperi*, & *in campo*, atque adeo, ipſum *ſtudere* & *non ſtudere*, eſt fallacia Ignorantiæ Elenchi, *quoad Idem Tempus* & *Locum*. Et Cauſa apparentiæ in his, eſt Veriſimilitudo perfectæ contradictionis, latens autem defectus Unius vel plurium conditionum, ad Syllogiſmum contradictorium requiſitarum, eſt cauſa deceptionis.

44. Fallacia *Petitionis principii* eſt deceptio orta, ex eo quod *idem probetur per ſeſe*; & habet *tres Modos*: *primus eſt*, dum quidpiam probatur per eoſdem, vel *Synonimos* terminos; Ut *Petrus emit gladium*, ergo *emit gladium*,

ſeu

ſeu *Enſem*; *Secundus* eſt, dum aliquid probatur per terminos æque *ignotos*, ut *rationale currit*, ergo *intellectivum currit*; *Tertius eſt*, dum res aliqua probatur per rem *minus notam*, Ut *Diſciplinæ capax currit*, ergo *intellectivum currit*. Cauſa apparentiæ bonæ probationis eſt, vocum diverſitas *materialis*, vel ſaltem *numerica*; cauſa deceptionis rei eſt, per voces ſignificatæ Identitas.

45. Fallacia *Conſequentis* eſt deceptio, proveniens ex *regreſſu* conſequentiarum, in terminis *non convertibilibus*, Unde ſupponit conſequentiam bonam, & ab illa progreditur ad malam veroſimilem, ob apparentem *Conſequentis* cum *Antecedente* convertibilitatem; habet *tres Modos*.

46. *Primus Modus* eſt, *A poſitione Conſequentis* illati, ad *poſitionem Antecedentis* inferentis, in terminis *magis* & *minus* communibus *affirmativè*; Ut, quia, *ſi eſt Homo, ergo eſt animal*, infertur, ergo etiam, *ſi eſt animal, eſt Homo*; Quò ſpectant ſimiles Syllogiſmi, *Dicens te animal dicit verum, dicens te bubonem dicit te eſſe animal*, ergo *dicens te bubonem dicit verum*. *Secundus* eſt, *A deſtructione Conſequentis ad deſtructionem Antecedentis, negativè*; Ut, quia, *Si non eſt animal, ergo non eſt Homo*; inferatur, ergo etiam, *ſi non eſt Homo; non eſt animal*. Et cauſa apparentiæ eſt apparens conſequentiarum *Identitas*, cauſa deceptionis eſt occulta earundem conſequentiarum *inconvertibilitas*; ut pote conſtantium ex terminis magis & minus communibus.

47. *Tertius Modus* eſt, *quando colligitur* conſequens ab *inſuficienti enumeratione* conditio-

ditionum vel cauſarum, *requiſitarum* ad poſitionem ejus; Ut, eſt *materia & forma*, *& ſunt ſimul tempore & loco*, ergo *eſt totum*; quia præter hæc; ad *eſſe totius* requiritur earum *mutua* unio & cauſalitas extrinſeca, & concauſalitas *intrinſeca* Totius, realiter à præfatis cauſis & conditionibus diſtincti.

48. Similiter ex Scot. 2. *d.* 3. *q.* 7. *n.* 7. *Duæ animæ ſunt diverſæ formæ*, ergo *differunt in forma* ſeu *formaliter*, eſt fallacia Conſequentis, quia ad diverſitatem *in forma* ſeu *formalem*, præter formarum pluralitatem requiritur ipſas *formas diverſas* eſſe *rationes primas differendi*; ſimiliter ex Scot. 3. *d.* 6. *q.* 1. *n*, 8. *& q.* 2. *n.* 3. *& d.* 8. *n.* 18. *Chriſtus habet duas filiationes*, ergo *eſt duo filii*; eſt fallacia quia ad pluralitatem *concreti Subſtantivi*, præter pluralitatem *formarum*, requiritur *pluralitas ſuppoſitorum.* Item ex Scot. *quodl.* 2. *R. Verbum habet principium perfectum generandi*, ergo *poteſt producere Verbum*; eſt ſimilis fallacia, quia ad actum *generandi* in divinis, præter principium *formale*, requiritur determinatio ad ſuppoſitum *prius origine* termino adæquato, in eo ordine; licet etiam ſpectet ad tertium Modum fallaciæ *Figuræ Dictionis ex n.* 29.

49. Unde apparens Identitas antecedentis & Conſequentis, quoad rationes ſignificatas, eſt cauſa Apparentiæ veritatis; cauſa vero falſitatis, eſt latens cauſarum vel conditionum, requiſitarum ad conſequentis veritatem, *non adæquata* enumeratio.

50. Fallacia *non cauſæ ut cauſæ*, eſt deceptio orta ex illatione unius propoſitionis falſæ,

ex

ex alia; *ut cauſa* ejus in bonâ conſequentia; quæ tamen cauſa ejus non eſt. Habet *duos Modos. Primus eſt*, dum diſcurſivè itur ad Concluſionem falſam, tum reditur ad alteram præmiſſam, *ut cauſam* concluſionis illatæ, quæ tamen cauſa ejus non eſt; ut *omnis Homo videt*, atqui *aliquis cæcus eſt Homo*, ergo *aliquis cæcus videt*; ſubſumit Sophiſta, atqui *hæc Concluſio eſt falſa*, & *hoc ideo*, *quia minor*, ſc. aliquis cæcus eſt Homo, *eſt propoſitio falſa*; ergo *hæc eſt falſa*, aliquis cæcus eſt Homo.

51. *Secundus Modus* eſt, ex Scot. 1, *d.* 3. *q.* 7. *n.* 28. Dum ex antecedente vero, *ut cauſa*, immediatè infertur conſequens falſum; Ut *vinum inebriat*, ergo *vinum eſt ebrium*; quia vinum non eſt ebrium *formaliter*, ſed tantum *efficienter in alieno ſuppoſito*, vim ejus ferre inepto; & ad hunc Modum ſpectant conſequentiæ omnes peccantes contra *Axioma*, *Propter quod unumquodque tale*, & *illud magis*; de cujus Regulis plura *c.* 1. *n.* 54. & 55.

52. Porro, cauſa apparentiæ in hac fallacia, eſt veroſimilis continentia conſequentis, in præmiſſa quæ prætenditur eſſe cauſa ejus; cauſa vero deceptionis eſt latens defectus in aſſignando cauſam, vel Modum cauſalitatis ejus.

53. Fallacia *Secundum plures interrogationes ut unam*, eſt deceptio proveniens ex eo quod, pluribus quæſtionibus, *ut uni*, una detur Reſponſio, cum tamen ſua cuivis debeatur; Et habet *tres Modos*; *Primus eſt*, dum quæruntur *Duo de* uno, ut, *eſtnè talpa cæca*, *vel non videns? eſtne Nero crudelis*, & *amens? Quo conſtituitur genus generaliſſimum? Secundus*

eſt

eſt, dum quæritur *de duobus*; Ut, *An Unum Bellocoſitas vel patientia, ſit nobilior ſpecies fortitudinis? an Homo & brutum ſint ſpecies imæ Animalis? Tertius eſt*, dum *duo* quæruntur *de duobus*; Ut utrum *Homo* & equus ſit rationalis & irrationalis? Et licet Interrogationi de extremo incompoſſibili disjuncto, Reſponderi poſſit, *affirmativè*; de Extremo autem copulato, *Negativè*; ex *l.* 1. *c.* 2. *n.* 40. & 41. eò quod illa petat unam partem eſſe falſam, hæc utramque veram; tamen quia per unam reſponſionem, non quietatur intellectus, interrogantis de partibus *Disjunctim*; ideo cuivis parti danda eſt Reſponſio propria, v. g. *Genus generaliſſimum*, conſtituitur, in eſſe *generis*, per Prædicari de ſpecie differentibus in quid; in eſſe autem *generaliſſimi*, per non ſubjici alteri generi; quod in Reſponſione ad alias Interrogationes compoſitas, eſt obſervandum.

54. Cauſa apparentiæ veritatis in hac fallacia eſt Interrogationis unitas apparens, cauſa autem deceptionis eſt complexio *terminorum pertinentium*, diverſa ſignificantium ſub illa interrogatione latens; & in hâc pluralitatis latentiâ ſubſiſtit omnis fallaciæ efficacia, ad quam detegendam & enervandam juvat Ars Sophiſtica; quæ eo titulo eſt plurimùm utilis ad veritatis Inveſtigationem; juvante *Prima veritate*; quæ eſt Deus benedictus in ſæcula, Amen.

FINIS.

INDEX RERUM.

A.

ABſolutum, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 22. *differt ab abſtracto.* *n.* 23. & 24. & *à reſpectivo.* *ib.* & *n.* 94.

Abſtractum, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 20. 23. & 24. *eſt triplex* *n.* 21. *in ultimatis non fit prædicatio.* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 102.

Abuſus, *quid?* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 79.

Accentûs *fallacia, unde?* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 22. *eſt multiplex.* *ib.*

Accidens *ſumitur dupliciter.* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 37. *non prædicatur per ſe.* *l.* 2. *c.* 1. *n.* 18. *per accidens, prædicatio eſt quadruplex.* *n.* 32. *per accidens, Logicè & Metaphyſicè.* *n.* 22. & 32. *accidens Topicum, quid?* *c.* 2. *n.* 9. *accidens communiter.* *n.* 80. *Accidens ſophiſticum, quid?* *c.* 3. *n.* 31. *Accidentis fallacia, unde?* *ib.* *eſt multiplex.* *ib.* & *ſeqq.* *Accidens eſt ens ſecundum quid.* *n.* 37.

Actio, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 46. *eſt duplex.* *ib.*

Actus, & *potentia, quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 97. *actus primus* & *ſecundus.* *ib.* *proximus* & *remotus.* *ib.* *ſignatus* & *exercitus.* *ib.*

Adjectivum. *adjectivè tentum, quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 16.

Index Rerum.

Adverbium, *quomodo terminus?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 16.

Æquipollentia *propoſitionum, quid?* *l.* 1. *c.* 2. *n.* 58. *regulæ ſimplicium.* *n.* 60. *æquipollentia Modalium, unde?* *n.* 74. *regulæ.* *n.* 77. *æquipollentia Hypotheticarum eſt inutilis.* *n.* 83.

Æquivocum, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 30. *eſt duplex. ib.* & *l.* 2. *c.* 3. *n.* 8. *æquivocationis fallacia, unde? ib. eſt Triplex. ib. ſolvuntur.* *n.* 9.

Affectiones *terminorum Verbales.* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 72. & *ſeqq. denominativæ.* *n.* 79. & *ſeqq.*

Affirmatio & *negatio explicant differentiam quidditativam enuntiationis.* *l.* 1. *c.* 2. *n.* 14.

Alienatio, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 80. *differt à diſtractione. ib. regulæ. ib. cauſat fallaciam, à ſecundum quid, quomodo?* *l.* 2. *c.* 3: *n.* 37.

Ad **Aliud**, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 43. & *ſeqq. ad* **Aliquid** *in ad ſe, commutatio, cauſat fallaciam figuræ Dictionis.* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 29.

Amphibologia, *quid?* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 10. *fallacia, unde? ib. eſt triplex. ib. ſolvuntur.* *n.* 11.

Analogum, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 30. *eſt quadruplex. ib.*

Antecedens; *infert conſequens, non contra.* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 57. & *c.* 3. *n.* 11. & 84. & *l.* 2. *c.* 3. *n.* 46. *Veri Vis.* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 7. *falſi, Vis.* *n.* 9. *probativi, Vis. ib. Illativi, Vis.* *n.* 10. *ex Vero, arguitur ſophiſticè.* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 31. *Antecedere in permutatione, quid?* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 93.

Apparentia *ſophiſtica, unde?* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 4.

Apprehenſio, *ſimplex, quid?* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 2.

Arat, *dicitur æquivocè.* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 11.

Argumentatio, *quid?* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 2. *petit trias*

tria. ib. Materialis & formalis, differunt, n. 4. illativa, quid? n. 5. probativa, quid? n. 6. habet quatuor ſpecies, n. 15. omnis eſt Virtute Syllogiſmus. n. 23. deſtructoria, quid? n. 13 & 65. & 83. ex ſuppoſitione impoſſibili, quomodo? n. 14. cum permutatione proportionum l. 2. c. 2. n. 93. circularis. c. 1. n. 68.

Ars *inventionis Medii. l.* 1. *c.* 3. *n.* 94. & *ſeqq.*

Aſcenſus, *quid? l.* 1. *c.* 3. *n.* 18. *ejus finis. ib. petit duo. ib. quando ſophiſticus? l.* 2. *c.* 3. *n.* 27.

Aſinorum *pons, quid? l.* 1. *c.* 3. *n.* 94.

Authoritas, *quid? l.* 2. *c.* 2. *n.* 96. *negans & negata, differunt. ib. ab Authoritate, Max. ib.*

Axioma, *quid? l.* 2. *c.* 2. *n.* 13. *ejus Uſus. l.* 1. *c.* 3. *n.* 23. & *cit. n.* 14. *Propter quod Unum quodque,&c. exponitur. l.* 2. *c.* 1. *n.* 53. & *ſeqq. quando cauſat fallaciam non cauſæ. ib.* & *c.* 3. *n.* 51.

C.

CAnis *eſt terminus æquivocus. l.* 2. *c.* 3. *n.* 9.

Caſus *rectus, quis? l.* 1. *c.* 1. *n.* 6. *Caſus Topici, qui? l.* 2. *c.* 2. *n.* 100. & *ſeqq. A Caſibus, Max. ib.*

Categorema, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n* 16. & *c.* 2. *n.* 6. *categoramaticè; quid c.* 1. *n.* 16. & 77.

Catagoriæ *ſeries. l.* 1. *c.* 1. *n.* 38.

Categorica *propoſitio. quid? l.* 1. *c.* 2. *n.* 17. *De ſecundo & tertio adjacente quid? ib. quando*

do tranſitus à de ſecundo, & contra, ſophiſticus? *l.* 2. *c.* 3. *n.* 40. & *ſeq.*

Cauſa, *quid?* *l.* 2. *c.* 1. *n.* 36. *cauſalis propoſitio, quid?* *l.* 1. *c.* 2. *n.* 37. *cauſa convertibilis, excedens & exceſſa.* *l.* 2. *c.* 1. *n.* 57. *efficiens & finalis.* *n.* 63. *Materialis & formalis.* *n.* 64. *quævis eſt Medium à priori.* *n.* 65. *cauſa potiſſima, quæ?* *ib. non potiſſima, quæ?* *ib.* à *Cauſa, Max.* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 48. & *ſeqq.* *Efficiens, neceſſaria vel ſufficiens.* *n.* 49. *Max. ib. Utraque in potentia vel actu.* *n.* 50. *in actu, generans vel corrumpens. ib. in potentia, proxima vel remota.* *n.* 51. *Max.* *n.* 52. & *ſeqq. cauſa Materialis duplex.* *n.* 55. *Max.* *n.* 56. & *ſeqq. formalis duplex.* *n.* 59. & *ſeq. q. Max.* *n.* 60. *non Cauſæ, fallacia, unde?* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 13. & *l.* 2. *c.* 3. *n.* 50. *eſt multiplex* *n.* 50. & *ſeq. ſolutio.* *n.* 52.

Circulus *eſt argumentatio vitioſa.* *l.* 2. *c.* 1. *n.* 68.

Commune, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 28. *eſt multiplex.* *n.* 29. & *ſeqq. non infert minus commune.* *n.* 56. *communius eſt naturâ notius.* *c.* 3. *n.* 111. *communiter accidens, quid?* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 80. *eſt duplex. ib: Max. ib.*

Commutatio *Sophiſtica, ſignorum.* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 24. *quale quid.* *n.* 27. *Quod.* *n.* 29. *Modi prædicationis. ib. ad Aliquid. ib.*

Comparativè, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 94. & *l.* 2. *c.* 3. *n.* 42.

Complexum, *quid?* *l.* 1: *c.* 1. *n.* 17. & *c.* 2. *n.* 15.

Compoſitè, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 100. *compoſitus ſenſus, quis?* *c.* 2. *n.* 32. *Compoſitionis fallacia.* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 91. *Unde?* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 12. *eſt triplex. ib.* & *ſeqq. ſolutio.* *n.* 16. & *ſeqq.*

in

In Modalibus. n. 13. & 16. in Copulativis. n. 14. & 17. in Disjunctivis. n. 14. & 18.

Concluſio, *quid? l. 1. c. 3. n. 24. Univerſalis affirmativæ Medium, quale? n. 96. Particularis affirmativæ. ib. Univerſalis negativa. n. 97. Particularis negativæ. ib concluſio ſequitur debiliorem partem. n. 38. & ſeqq. & l. 2. c. 2. n. 1.*

Conditionalis *puræ, regulæ. l. 1. c. 2. n. 37. Rationalis. n. 36. cauſalis. n. 37. promiſſivæ. n. 38. quoad Neceſſitatem, regulæ. n. 44. quoad Impoſſibilitatem. n. 45. quoad Contingentiam: n. 46. ejus quantitas, Unde? n. 47. oppoſitio ejus eſt ſolùm contradictoria. n. 81.*

Concomitans *Topicum, quid? l. 2. c. 2. n. 22. à Concomitantibus, Loci varii. ib. & ſeqq.*

Concretum, *quid? l. 1. c. 1. n. 20. eſt triplex: n. 21. differt à connotativo. n. 24. 25. & 27.*

Conjugata *Topica, quæ? l. 2. c. 2. n. 98. à Conjugatis, Max. ib. limitatio. ib. & ſeqq.*

Conjuncta, *quæ? l. 2. c. 3. n. 36. à conjunctis, argumentatio. ib.*

Connotativum, *quid? l. 1. c. 1. n. 22. differt à concreto. n. 24. & ſeq. & à Relativo. n. 26.*

Conſequens & conſequentia, *quid? l. 1. c. 3. n. 3. conſequentis deſtructi Vis. n. 85. conſequentia formalis omnis eſt Virtute Syllogiſtica. n. 3. conſequentis fallacia, Unde? Lib. 2. n. 3. 45.*

Conſtructio *Sophiſtica. l. 2. c. 3. n. 11. & 21. conſtructiva argumentatio. l. 1. c. 3. n. 19. & 90.*

Contingens, *quid? l. 1. c. 2. n. 28. regulæ. n. 2. & 46. contingens propoſitio eſt Virtute hypothetica. c. 3. n. 8.*

Con-

Contradictoria, *quæ? l. 1. c. 1. n. 55. oppoſitio contradictoriarum. c. 2. n. 50. una vera, alia falſa. ib. & l. 2. c. 2. n. 89. quæ habent Medium? l. 1. c. 2. n. 51. & l. 2. c. 2. n. 89. Signorum contradictoriorum æquipollentia. l. 1. c. 2. n. 60. contradictoriarum Modalium æquipollentia. n. 75. contradictoriæ poſſunt eſſe ſimul probabiles l. 2. c. 2. n. 4. dupliciter dicuntur n. 88. à contradictoriis, Max. n. 89. in contradictoriis, qualis proportionum permutatio? n. 94. contradictorii Syllogiſmi conditiones. c. 3. n. 42. & 43.*

Contrapoſitio, *quid? l. 1. c. 2. n. 69.*

Contraria, *quæ? l. 1. c. 1. n. 55. propoſitiones contrariæ, quæ? c. 2. n. 52. non ſunt ſimul veræ. n. 53. & 63. regulæ. ib. ſignorum contrariorum æquipollentia. n. 60. contraria ſunt duplicis generis. Lib. 2. c. 2. n. 86. à contrariis, Maximæ. ib.*

Convertibilia, *quæ? l. 1. c. 1. n. 56. converſio propoſitionum ſimplicium. c. 2. n. 66. eſt quadruplex. ib. regulæ generales. n. 69. exponuntur. n. 70. converſa infert convertentem, & è contra. n. 66. converſio ſimplex. n. 67. per accidens. n. 68. per contrapoſitionem. n. 69. facienda ſine variatione ſuppoſitionis. n. 71. converſio Modalium n. 79. Hypotheticarum eſt inutilis. n. 83. in convertibilibus, quomodo permutatur proportio? l. 2. c. 2. n. 94.*

Copula *categorica, quæ. l. 1. c. 1. n. 6. & 12. n. 6. & 19. Hypotheticæ. n. 29. verbalis, quomodo abſolvitur à tempore. c. 1. n. 77. & c. 2. n. 7. propoſitionis copulativæ & copulatæ, diſcrimen. c. 1. n. 63. & 69. copulativa eſt quadruplex. c. 2. n. 39. quoad veritatem, regula. n. 40. quoad ne-*

neceſſitatem. n. 44. quoad Impoſſibilitatem. n. 45. quoad contingentiam. n. 46. copulativa & disjunctiva habet omnem oppoſitionem, in ſignis. n. 48. in propoſitionibus. n. 82. copulativa contradicitur per disjunctivam de partibus contradicentibus. ib. copulativus Syllogiſmus, quis? c. 3. n. 86. eſt duplex. ib. & ſeqq. reducuntur ad categoricos. ib.

Corpus *ſubſtantiale, quid? l. 1. c. 1. n. 38. quantitativum. n. 40. phyſicum. n. 7.*

Corruptio *eſt duplex. l. 2. c. 2. n. 65. à corruptione. Max. n. 66. limitatio. n. 67.*

Currit, *ſumitur æquivocè. l. 2. c. 3. n. 9.*

D.

Deceptio *in fallaciis, unde? l. 2. c. 3. n. 4.*

Definitio, *quid? l. 1. c. 3. n. 100. eſt quid nominis & rei. ib. quid rei, eſt eſſentialis pura, & per additamentum. n. 101. pura eſt Phyſica & Metaphyſica. ib. accidentalis eſt triplex. n. 102. omnis bona habet tres conditiones. n. 103. dicitur per ſe primo modo de definito. lib. 2. c. 1. n. 20. Definitio Topica, quid? l. 2. c. 2. n. 9. & 17. à Definitione, Max. n. 18. & ſeqq. petunt tres conditiones. n. 21. à Definito, Max. n. 19. definitio & definitum ſunt termini diverſi. c. 1. n. 40.*

Demonſtratio *eſt prima Syllogiſmi ſpecies. l. 2. c. 1. n. 1. ejus effectus. n. 10. principium. n. 15. à priori, conditiones. n. 34. ejus eſſentia. n. 42. ejus ſpecies. ib. demonſtratio propter quid. n. 44. eſt potiſſima & non potiſſima. n. 60. Demonſtratio quia. n. 57. eſt triplex. ib. & ſeqq.*

à

à priori poteſt eſſe quia. n. 58. ab adjunctis. n. 59. perfectiſſimæ, conditiones. n. 61. à priori, Medium. n. 62. potiſſimæ, Medium. n. 65. non potiſſimæ, Medium. n. 66.

Denominativum, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 27. *eſt multiplex. n. 79. & l.* 2. *c.* 38. *quandoque Sophiſticum. c.* 3. *n.* 27. *&* 35. *à denominare ad ineſſe, argumentatio. c.* 2. *n.* 64.

Deſcenſus, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 69. *copulativus & copulatus, quid? ibid. disjunctivus & disjunctus, quid? n.* 70. *qualis ſub termino abſolutè ſupponente? n.* 71. *opponitur aſcenſui. c.* 3. *n.* 20. *quandoque eſt ſophiſticus. l.* 2. *c.* 3. *n.* 27.

Deſitivum, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 91. *eſt duplex. ib.*

Deſtructiva *argumentatio. l.* 1. *c.* 3. *n.* 13. *&* 95. *& l.* 2. *c.* 3. *n.* 46.

Determinatio *eſt multiplex. l.* 1. *c.* 1. *n.* 79. *& l.* 2. *c.* 2. *n.* 38. *determinatio inherentiæ & inhærentis, quid? l.* 1. *c.* 2. *n.* 28. *copulæ & Modi, quomodo? n.* 29. *&* 30. *&* 71.

Dialecticæ *ſphæra. l.* 1. *c.* 1. *n.* 4. *Dialectica propoſitio, quid? l.* 2. *c.* 2. *n.* 10. *ejus Uſus. l.* 1. *c.* 3. *n.* 23.

Dici *de omni Prioriſticum, quid? l.* 1. *c.* 3. *n.* 33. *Poſterioriſticum, quid? l.* 2. *c.* 1. *n.* 17. *innititur Reg. Quæ ſunt eadem &c. l.* 1. *c.* 3. *n.* 34. *Dictio & Extra dictionem, Sophiſticè, quid? l.* 2. *c.* 3. *n.* 6. *in Dictione, multiplex fallacia. n.* 7. *extra dictionem fallacia multiplex. n.* 30. *dictionis figura, quid? n.* 23.

Differentia *Metaphyſica & Logica, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 35. *Utraque eſt triplex. ib. Metaphyſica habet triplex munus. n.* 52. *ſuperior accidit*

dit inferiori. l. 2. c. 1 n. 22. Differentia Maximæ, quid ? l. 2. c. 2. n. 15. eſt triplex. n. 16. à Differentia ad paſſionem, Max. n 19. item ad ſpeciem. ib. Differentia fallaciæ, quid ? c. 3. n. 51. differens, quomodo exponitur. l. 1. c. 1. n. 92.

Dignitas, *quid ? l. 2. c. 1. n. 15.*

Dilemma, *quid ? l. 1. c. 3. n. 92.*

Diminutivum, *quid ? l. 1. c. 1. n. 81. ejus regulæ. ib. quando ſophiſticum ? l. 2. c. 3. n. 37. diminutio eſt duplex. ib.*

Diſcrepativum, *quid ? l. 1. c. 1. n. 92. & l. 2. c. 3. n. 47.*

Diſcurſus, *quid ? l. 1. c. 3. n. 2. omnis, ex notitiâ priori. l. 2. c. 1. n. 2.*

Disjunctivum, *& disjunctum, quid ? l. 1. c. 1. n. 63. & 70. Disjunctiva propoſitio, quotuplex ? c. 2. n. 41. quoad Veritatem, regula. ib. quoad neceſſitatem. n. 44. quoad Impoſſibilitatem. n. 45. quoad contingentiam. n. 46. disjunctivarum & copulativarum ſigna oppoſita. n. 48. propoſitiones oppoſitæ. n. 82. disjunctivæ contradicitur per copulativam de partibus contradicentibus. ib. Disjunctivus Syllogiſmus, quid ? c. 3. n. 90. eſt duplex. ib. & ſeq.*

Diſparatum, *quid ? l. 1. c. 1. n. 55. à diſperatis, Max. l. 2. c. 2. n. 90.*

Diſpoſitio, *quid ? l. 1. c. 1. n. 42.*

Diſputationis, *Methodus. l. 1. c. 3. n. 115. & ſeqq.*

Diſtinctiones *doctrinales, l. 1. c. 1. n. 93. & ſeq. Diſtinctio, quid ? c. 3. n. 107. eſt Ex naturâ rei & rationis. ib. Ex naturâ rei, eſt realis & formalis. n. 108. Virtualis. n. 109. rationis ratiocinata. ib. rationis ratiocinantis. ib.*

Di-

Diſtributivum *Modale ; quod? l. 1. c. 2. n. 31. diſtributiva ſuppoſitio. c. 1. n. 64. & ſeqq. diſtributivorum ſignorum Vis. c. 3. n. 44. diſtributio ſophiſtica. n. 35. & l. 2. c. 3. n. 28. diſtributionis defectus generat fallaciam. n. 32. diſtributiva prædicamentalia. n. 24. tranſitus in diſtributivis eſt ſophiſticus. ib. & ſeq.*

Diſtractio, *quid? l. 1. c. 1. n. 78. ejus ſignum. ib. differt ab alienatione. n. 80. quando ſophiſtica? l. 2. c. 3. n.*

Diverſum, *quid? l. 1. c. 1. n. 92. & l. 2. c. 3. n. 47. diverſitas, quando ſophiſtica? l. 2. c. 3. n. 33.*

Divisè, *quid? l. 1. c. 1. n. 100. Diviſio, quid? c. 3. n. 104. & l. 2. c. 2. n. 103. eſt triplex. c. 1. n. 100. Totius potentialis in partes ſubjectivas. n. 105. Integralis in homogeneas & heterogeneas. ib. ſubjecti per accidentia, realia vel rationis. ib. omnis bona petit quatuor. n. 106. diviſio in poſitivum & negativum. l. 2. c. 2. n. 103. in partes per ſe. ib. in partes per accidens. ib. à Diviſione, Max. n. 104. Diviſionis fallacia, Unde? l. 1. c. 3. n. 91. & l. 2. c. 3. n. 12. eſt triplex. ib. in Modalibus, quomodo? n. 13. ſolvitur. n. 16. in copulativis. n. 14. ſolutio. n. 19. in disjunctivis. n. 18. ſolutio. n. 20. à Diviſis argumentatio, n. 32.*

E.

Effectus *dicitur per ſe de cauſa. l. 2. c. 1. n. 30 eſt triplex. n. 57. effectus finalis duplex. c. 2. n. 57. ab effectu, Maxim. n. 51. & ſeqq.*

Efficiens, *quid? l. 2. c. 1. n. 65. eſt neceſſarium vel ſufficiens. c. 2. n. 44. Utraque in potentiâ vel actu. n. 50. in potentiâ, proxima vel remota. ib. in actu, generans vel corrumpens. ib. ab Efficiente in potentiâ. Max. n. 51. ab Efficiente in actu, Max. n. 52.*

Enthymema, *quid? l. 1. c. 3. n. 16. eſt ſyllogiſmus truncatus. ib.*

Enuntiatio, *quid? l. 1. c. 2. n. 13. V.* Propoſitio.

Eſſentia *generat, eſt falſum. l. 2. c. 3. n. 35.*

Error *Vulgi, quomodo opinio? l. 2. c. 2. n. 6. Error, unde? n. 1.*

Eſt, *accipitur æquivocè. l. 2. c. 3. n. 11. eſt purum Syncategorema. l. 1. c. 2. n. 9. eſt ſecundum & tertium adjacens. n. 17. & l. 2. c. 3. n. 40. commutatio, quomodo pſeudographa? ib. & ſeq. Eſſe per ſe, quadrupliciter. l. 2. c. 1. n. 28. & ſeq.*

Ex, *in difinitione demonſtrationis, exponitur. l. 2. c. 1. n. 43.*

Exceptivum, *quid? l. 1. c. 1. n. 88. exponitur. ib.*

Excluſivum, *quid? l. 1. c. 1. n. 85. modificat ſubjectum, quomodo? n. 86. prædicatum, tripliciter. ib. & ſeq.*

Exemplum, *quid. l. 1. c. 3. n. 16. reducitur ad Syllogiſmum. n. 17.*

Exercitè, *quid? l. 1. c. 1. n. 99.*

Experimentalis *notitia non eſt per ſe. l. 2. c. 1. n. 38.*

Exponibilis *terminus, quid? l. 1. c. 1. n. 84. quotuplex. ib. Exponibilis propoſitio, quid? c. 2. n. 84. eſt virtute hypothetica. n. 89.*

Expoſitæ copulativè & disjunctivè habent omnem oppoſitionem. ib. Regulæ. ib. & ſeqq.

Expoſitorius *Syllogiſmus, quid? l. 1. c. 3. n. 74. fit melius in tertiâ figura. ib. regulatur per, Quæ ſunt eadem* &c. *n. 32. non exercetur in terminis Dei abſolutis. l. 2. c. 3. n. 32.*

Extrinſeca *cauſa eſt duplex. l. 2. c. 1. n: 63. & c. 2. n. 48. & ſeqq. Extrinſecus Locus differentiæ Max. quid? l. 2. c. 2. n. 16. &* 81.

F.

FAllacia, *quid? l. 2. c. 3. n. 3. petit duo. n. 4. ejus ſedes & differentiæ. n. 5. eſt duplex. n. 6. ejus finis. ib. & n. 54. In dictione, quid? n. 6. Unde habet Veroſimilitudinem? ib. unde decipit? ib. eſt multiplex. n. 7. Extra dictionem, quid? n. 6. & 30. apparentia & deceptio, unde? n. 6. eſt Multiplex. n. 30. fallacia Accentus. n. 22. Accidentis. n. 31. & ſeqq. & c. 1. n. 22. Æquivocationis. l. 2. c. 3. n. 8. & ſeq. Amphibologiæ. n. 10. & ſeq. Antecedentis. n. 45. & ſeq. non Cauſæ. n. 56. & ſeq. Compoſitionis. n. 12. & ſeqq. & l. 1. c. 3. n. 91. Conſequentis. l. 2. c. 3. n. 45. & ſeqq. Diviſionis. n. 12. & ſeq. & l. 1. c. 3. n. 91. Elenchi. n. 42. & ſeq. figuræ dictionis. n. 23. & ſeqq. & l. 2. c. 2. n. 36. Petitionis principii. n. 44. plurimarum Interrogationum. n. 53 & ſeq. A ſecundum quid. n. 36. & ſeqq.*

Figura *Oppoſitionis ſignorum. l. 1. c. 2. n. 49. categoricarum in omni Materiâ. n. 57. Æquipollentiæ*

lentia categoricarum. n. 61. *oppoſitionis Modalium. n.* 37. *æquipollentiæ modalium. n.* 78. *oppoſitionis hypotheticarum, n.* 82. *oppoſitionis Exponibilium. n.* 88. Figura *Syllogiſtica, quid ? c.* 3. *n.* 27. *eſt tantum triplex. ib. Reg. ib. figuræ primæ, quæ præmiſſæ ? n.* 46. *qui Modi ? n.* 93. *ſecundæ, quæ præmiſſæ ? n.* 48. *& ſeq. qui modi? n.* 53. *Tertiæ, quæ præmiſſæ ? n.* 50. *& ſeq. qui Modi ? n.*53.*figura ſexdecim modis Variatur. n.* 52. *figuræ ſpecie differunt.n.*79.*figura, qualitas, quid ? l.* 1. *c.*1. *n.* 42.

Finis, *quid ? l.* 2. *c.* 1. *n.* 63. *eſt duplex. c.*2. *n.* 54. *à fine. Max. ib.*

Forma *Syllogiſmi habet tria. l.* 1. *c.* 1. *n.* 5. *forma, qualitas, quid. l.* 1. *c.* 1. *n.* 42. *forma phyſica, quid ? l.* 2. *c.*1.*n.*64.*formalis ſuppoſitio.l.* 1. *c.* 1. *n.* 61. *& ſeqq. formaliter, quid ? n.* 83. *&* 96. *forma catagoricæ. c.* 2. *n.* 19. *hypotheticæ. n.* 34. *formalia Syllogiſmi principia. c.*3. *n.* 26. *formalis diſtinctio. n.* 108. *formalis cauſa. l.* 2. *c.* 2. *n.* 59. *formæ differunt in forma, quomodo ? c.* 3. *n.* 47. *à causâ formali, Max. c.* 2. *n.* 60.

Formido, *quid. l.* 2. *c.* 2. *n.* 2. *&* 4. *eſt duplex. ib.*

G.

GEnerans *cauſa, quæ ? l.* 2. *c.* 2. *n.* 53. *à Generante, Max. ib. generatio duplex. n.* 65. *à generatione, Max. n.* 66: *limitatio. n.* 67.

Genus *Logicum, quid ? l.* 1. *c.* 1. *n.* 33. *eſt triplex. ib. per accidens prædicatur de Differentiis. l.* 2. *c.* 1. *n.* 22. *& c.* 3. *n.* 32. *Genus Topicum, quid ? c.* 2. *n.* 9.

Ge-

Gerundii *in Di, Vu. l.* 2. *c.* 3. *n.* 29. *&* 49.

H.

HAbitus *qualitas, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 42. *habitus relatio, quid? n.* 51.

Humanitas *non eſt animalitas, l.* 1. *c.* 2. *n.* 25. *& l.* 2. *c.* 2. *n.* 102.

Ex Hypotheſi, *individuum, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 28. *Hypothetica propoſitio, quid? c.* 2. *n.* 34. *eſt triplex. ib. ſpecie differunt. ib. quoad enuntiationem, regulæ. n.* 42. *quoad Materiam eſt triplex. n.* 43. *quoad neceſſitatem, regulæ. n.* 44. *earum oppoſitio. n.* 82. *converſio & æquipollentia. n.* 83. *hypotheticus Syllogiſmus. c.* 3. *n.* 81. *conditionalis, De toto, eſt quadruplex. n.* 82. *& ſeqq. reductio ad categoricos. ib. Ex parte, eſt duplex. n.* 84. *& ſeq. eorum reductio. ib.*

I.

IDentica *propoſitio, quid? l.* 1. *c.* 2. *n.* 25. *eſt duplex. ib. Idem, quomodo ſimul in potentia & actu, l.* 2. *c.* 2. *n.* 83. *Identitas generat Sophiſma, quando? c.* 3. *n.* 32. 39. *&* 47.

Ignorantia *duplex, l.* 1. *c.* 3. *n.* 13. *& ſeq. Ignorantia Elenchi, quid? l.* 2. *c.* 3. *n.* 42.

Immortale, *dupliciter. l.* 2. *c.* 3. *n.* 9.

Impoſſibile, *quid? l.* 1. *c.* 2. *n.* 28. *Hypothetica quoad materiam impoſſibilem*, Reg. *n.* 45. *Impoſſibile rectè ſupponitur. c.* 3. *n.* 14. *de nullo dicitur. l.* 2. *c.* 1. *n.* 18. *Impoſſibile, dupliciter dicitur. c.* 3. *n.* 13. *&* 16.

Impotentia, *quid? l.* 1. *c.* 1 *n.* 42.

Inceptivum, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 91. *eſt duplex. ib.*

Incom-

Incommunicabile, *multipliciter. l.* 1. *c.* 1. *n.* 39. & *c.* 3. *n.* 74. & *l.* 2. *c.* 1. *n.* 28. & *ſeq.*

Individuum, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 28. *eſt quadruplex. ib.*

Inductio, *quid? l.* 1. *c* 3. *n.* 18. *petit duo. ib:* & *ſeq.* & *l.* 2. *c.* 2. *n.* 36. *eſt virtute Syllogiſmus. l.* 1. *c.* 3. *n.* 21. *eſt demonſtratio à poſteriori. l.* 2. *c.* 1. *n.* 59. *quomodo eſt Sophiſtica? c.* 3. *n.* 28.

ab Ineſſe *ad denominare, quomodo? l.* 2. *c.* 2. *n.* 61. & *ſeqq.*

Infiniti *termini, Vis. l.* 1. *c.* 1. *n.* 18. 77. & 86. & *c.* 2. *n.* 5.

Inſolubilis *propoſitio, quid? l.* 1. *c.* 2. *n.* 89. *eſt duplex. ib.*

Integrale *Totum, quid? l.* 1. *c.* 3. *n.* 15. & *l.* 2. *c.* 2. *n.* 30. *eſt duplex. ib.*

Intellectus *habet tres operationes. l.* 1. *c.* 3. *n.* 2. *intellectus per ſe intelligit, quomodo? l.* 2. *c.* 1. *n.* 18. *habens intellectum non intelligit, quomodo? c.* 2. *n.* 63.

Intentio *prima* & *ſecunda, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 31.

Interrogatio *Sophiſtica, quæ? l.* 2. *c.* 3. *n.* 53. & *ſeq.*

Intrinſeca *cauſa, quæ? l.* 2. *c.* 1. *n.* 63. *eſt duplex. ib.* & *c.* 2. *n.* 55. & *ſeqq. ab Intrinſecis cauſis. Max. ib. Intrinſecus Locus, quid? n.* 16. *eſt duplex. n.* 17.

Judicium, *quid? l.* 1. *c.* 3. *n.* 2. *eſt duplex. ib: ejus ſignum vocale. c.* 2. *n.* 15.

Juſtum *fit injuſtè, quomodo? l.* 2. *c.* 2. *n.* 101.

L. Li-

L.

Linea, *quid? l. 1. c. 1. n. 40.*
Litera. *quando terminus? l.1. c. 1. n. 8:*
Locus, *Topicus, quid? l. 2. c. 2. n. 12. eſt Medium dialecticum. l.1. c. 3. n. 23. eſt duplex. l. 2. c. 2. n. 13. Locus differentiæ Extrinſecus, quid? n. 16. & 81. quotuplex? ib. Intrinſecus, quid? n. 16. quotuplex? n. 17. Medius, quid? n. 16. & 97. quotuplex? ib. Locus à Definitione. n. 17. & ſeqq. non eſt purè Topicus. n. 20. à Concomitantibus quidditatem. n. 22. & ſeqq.. à Toto, & à Parte. n. 23. & ſeqq. à Causâ. n. 48. & ſeqq. ab Extrinſecâ, quomodo intrinſecus? n. 48. ab Oppoſitis. n. 82. à Diſparatis. n. 90. à Majori. n. 91. à Simili. n. 92. à Proportione. n. 96. & ſeq. à Tranſumptione n. 95. ab Authoritate. n. 96. à Conjugatis. n. 98. & ſeqq. à Caſibus. ib. à Diviſione. 103.*
Logicæ *ſphæra, quæ? l. 1. c. 1 n. 3.*

M.

Majus *Topicum, quid? l. 2. c. 2. n. 91. à Majori. Max. ib.*
Materia ex quâ *Syllogiſmi, quæ? l. 1. c. 1. n. 5.* circa quam, *quæ? ib. & c. 3. n. 79. & l. 2. c. 1. n. 1, Materialis ſuppoſitio, quid? l. 1. c. 1: n. 60. materialiter, quid? n. 93. Materia propoſitionis, circa quam, c. 2. n. 22. Materialis cauſa, quid? l. 2. c. 1. n. 64. & c. 2. n. 55. eſt triplex. ib. à Materiali causâ, Max. n. 56. & ſeqq. Materia Topica, quæ? n. 7. eſt multiplex. ib. & n. 20. materia eſt Cauſa Corruptionis. c. 1. n. 66. & c. 2. n. 57.*

Maxima, *quid? l. 2. c. 2. n. 13. ejus uſus. l. 1. c. 3. n. 23. & l. 2. c. 2. n. 14.*

Modii *cum Extremis, quæ Identitas neceſſaria? l. 1. c. 3. n. 31. Medium non intrat concluſionem, n. 42 Medii inventio. n. 94. & ſeqq. & l. 2. c. 1. n. 62. Medium potiſſimum. n. 65. non potiſſimum. n. 66. Medius Locus Topicus, quid? c. 2. n. 16. multiplex. n. 97. Medium eligibile duplex. n. 54.*

Methodus *ſciendi, quid? l. 1. c. 3. n. 110. eſt duplex. ib. Methodus Exercitationis Scholaſticæ. n. 113. & ſeqq.*

Metaphyſicæ *ſphæra. l. 1. c. 1. n. 3.*

Minus *Topicum, quid? l. 2. c. 2. n. 91. à Minori, Max. ib.*

Mixtus *terminus, quid? l. 1. c. 1. n. 16.*

Modus *ſignificandi, unde? l. 1. c. 1. n. 19. eſt duplex. ib. Modus eſſendi, quid? ib. intelligendi, quid? ib. Modalis propoſitio, quid? c. 2. n. 27. quoad formam, eſt duplex. n. 29. & 30. quoad materiam, eſt triplex, n. 28. quæ negativa? n. 32. habet quadruplicem quantitatem. n. 31. Nominalis facit ſenſum compoſitum. n. 32. adverbialis diviſum. n. 33. Modalium oppoſitio. n. 73 converſio, 79. reductio. n. 80. æquipollentia. n. 74. & ſeqq. Modus Syllogiſticus, quid? l. 1. c. 3. n. 29. Modi Syllogiſtici legitimi. n. 54. & ſeqq. tantum accidentaliter differunt. n. 80. Modalis Syllogiſmus, quid? n. 77. eſt multiplex, ib. Modus ſciendi, quid? n. 98. eſt duplex. ib. objectivus Logicus, quid? n. 99. eſt triplex. ib. Modus per ſe, eſt quadruplex. l. 2. c. 1. n. 19. Modi per ſe eſſendi, ſunt quatuor. n. 28. & ſeq. Modus prædicandi, quando gignit fallaciam. c. 3. n. 29.*

N. Ne-

N.

NEceſſe, *quid?* *l.* 1. *c.* 2. *n.* 22. & 28. *Hypothetica neceſſariæ*, Reg. *n.* 45.

Negativè, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 98. *negativa propoſitio, quid?* *c.* 2. *n.* 21. *eſt triplex.* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 88. *infert affirmativam.* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 86. & *c.* 2. *n.* 20. & 63. *Negativa contradictoria regula.* *n.* 52. *negatio eſt radix equipollentiæ n.* 59. & 74. *ex Negativis nil ſequitur.* *c.* 3. *n.* 36. & *l.* 2. *c.* 3. *n.* 33. *negatio deſtruit id totum quod poſtponitur.* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 44. *per ſe primò, ineſt.* *l.* 2. *c.* 1. *n.* 21. *eſt terminus æquivocus.* *c.* 3. *n.* 9. *eſt duplex.* *ib.*

Nomen, *quid?* *l.* 1. *c.* 2. *n.* 2. *Subſtantivum quid?* *c.* 1. *n.* 7. *Categorematicum, quid?* *n.* 16. & *c.* 2. *n.* 6.

Notum *per ſe*, *quid?* *l.* 2. *c.* 1. *n.* 36. *notum naturæ & nobis, differunt.* *n.* 41.

Nugatio *eſt Sophiſma.* *l.* 2. *c.* 3. *n.* 33.

O.

OBjectivè, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 101.

Officiens *propoſitio, quid?* *l.* 1. *c.* 2. *n.* 80.

Omne *Prioriſticum & Poſterioriſticum, quid?* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 33. & *l.* 2. *c.* 1. *n.* 17. & 33.

Operatio *intellectus eſt triplex.* *l.* 1. *c.* 3. *n.* 2.

Opinio, *quid?* *l.* 2. *c.* 2. *n.* 1.

Oppoſita, *quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 55. *ſunt quatuor.* *ib.* *Oppoſitio propoſitionum Hypotheticarum.* *c.* 2. *n.* 48. 81. & *ſeq.* & 85. *Modalium.* *n.* 73.

Signo-

Signorum n. 49. Categoricarum.ib. Contradictoria. n. 50. Contraria. n. 52. & ſeq. Oppoſitorum conditiones. l. 2. c. 2. n. 83. & ſeq. & c. 3. n. 42. ab Oppoſitis communiter, Max. c. 2. n. 83. Oppoſitis inſunt oppoſita, quomodo? n. 84. à Relativè oppoſitis. Max. n. 85. Oppoſita contrariè, dupliciter. n. 86. à Contrariis, Max. ib. à Privativè oppoſitis. Max. n. 87. Oppoſita contradictoriè, dupliciter. n. 88. à contradictoriis, Max. n. 89.

Ordo doctrinæ, quid? l. 1. c. 3. n. 110 & ſeq. eſt duplex. n. 111. compoſitivus eſt dignior. n. 112. eſt triplex. ib. tractativus eſt uſitatior ib.

Oratio, quomodo terminus? l. 1. c. 1. n. 8. quid? c. 2. n. 12. quotuplex? n. 13.

P.

Pars ſubjectiva, quid? l. 2. c. 2. n. 24. à parte ſubjectivâ, Max. n. 28. & ſeq. pars Integralis, quid? n. 30. à parte integrali, Max. n. 32. fallacia. c. 3. n. 37. pars in quantitate, quid? c. 2. n. 33. conditiones requiſitæ in argumentatione, affirmativa. l. 1. c. 3. n. 18. & l. 2. c. 2. n. 36. quando fallit? c. 3. n. 28. à parte in quantitate, Max. c. 2. n. 35. pars in modo, quid? n. 37. à parte in Modo, Max. n. 43. quandoque decipit. c. 3. n. 37. pars in loco, quid? c. 2. n. 44. à parte in Loco, Max. n. 46. pars in tempore, quid? n. 44. à parte in tempore, Max. n. 46.

Participium non eſt Verbum. l. 1. c. 2. n. 11.

Particulares præmiſſæ nil inferunt. l. 1. c. 3. n. 37. particulares ſubcontrariæ. c. 2. n. 54. quoad veritatem, Reg. n. 55. & 57.

Paſſio,

Paſſio, *qualitas, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 42. *paſſio, relatio, quid? n.* 47. *eſt duplex. ib. paſſio propria, per ſe ſecundò prædicatur, de quibus? l.* 2. *c.* 1. *n.* 4. *& ſeq. à paſſione, Max. l.* 2. *c.* 2. *n.* 19.

Patibilis *qualitas, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 42.

Permanens, *quomodo incipit & deſinit? l.* 1. *c.* 1. *n.* 91.

Permutatio *proportionum, quid? l.* 2. *c.* 2. *n.* 93.

Per ſe, *quid, l.* 1. *c.* 1. *n.* 94. *quadrupliciter dicitur, l.* 2. *c.* 1. *n.* 19. *& ſeqq. quæ primo modo? n.* 23. *& ſeqq. habet quinque gradus. ib. quæ ſecundo modo? n.* 23. *& ſeqq. habet quatuor gradus. ib. quæ tertio modo? n.* 27. *habet quatuor gradus. ib. quæ quarto modo? n.* 30. *habet tres gradus. n.* 31.

Petitio *principii, quid? l.* 2. *c.* 3. *n.* 44. *eſt ſophiſtica tripliciter. ib.*

Philoſophia, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 1 *&* 2. *ejus antiquitas. ib. Inventores. n.* 2. *ejus diviſio Ariſtotelica. ib. ejus Utilitas & neceſſitas. n.* 3.

Phyſicæ *ſphæra. l.* 1. *c.* 1. *n.* 3.

Plurificatio *Suppoſiti, Unde? l.* 2. *c.* 3. *n.* 47.

Pons *aſinorum, quid? l.* 1. *c.* 3. *n.* 94.

Poſitio, *quantitas & ſitus, quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 50. *Poſitio principium, quid? l.* 2, *c.* 1. *n.* 15. *à poſitione conſequentis, fallacia. l.* 2. *c.* 3. *n.* 46.

Poſitivè, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 98.

Poſſibile, *quid? l.* 1. *c.* 2. *n.* 28. *eſt modus particularitatis. n.* 31. *dicitur dupliciter. l.* 2. *c.* 3. *n.* 13. *&* 16.

Poſtprædicamentale, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 54.

Poſtulatio, *quid? l.* 2. *c.* 1. *n.* 15.

Potentia, *qualitas, quid? l. 1. c. 1. n. 42. potentia & actus, quid? n. 97.*

Præcognitio, *quid? l. 2. c. 1. n. 3. eſt formalis vel objectiva. ib. objectiva eſt duplex. n. 4. An ſit, ſimplex & complexum? ib. quid ſit, nominis & rei? n. 5. præcognitum, quid? n. 6. eſt triplex. ib. præcognitio triplex de ſubjecto. n. 7. Una de prædicato. n. 8. una de præmiſſis. n. 9.*

Prædicabile Logicum, *quotuplex? l. 1. c. 1. n. 32. & ſeqq. prædicatio directa & indirecta. c. 2. n. 25. directa, formalis & identica. ib. de prædicato, quid quæritur? l. 2. c. 1. n. 8. prædicatio per ſe, quadruplex. n. 19. & ſeqq. per accidens, quadruplex. n. 32. prædicabile Topicum, quadruplex. c. 2. n. 9.*

Prædicamentum, *quid? l. 1. c. 1. n. 38. eſt realiter Unicum. ib. ſunt 10. certi ordinis. ib. prædicamentorum ſchala. ib.*

Pæmiſſæ, *quid? l. 1. c. 3. n. 24. earum diſpoſitio legitima. n. 27. & ſeq. de præmiſſis quæritur, an ſit complexum, verè, neceſſariò & evidenter? l 2. c. 1. n. 9. præmiſſæ neceſſariæ, quid petunt? n. 47. ſunt cauſæ concluſionis. n. 50. in eſſendo, tripliciter. ib. ſunt notiores concluſione. n. 52.*

Prius, *multipliciter. l. 1. c. 1. n. 57. natura dupliciter. ib. præſuppoſitione dupliciter. ib. cauſaliter, tripliciter. ib. & l. 2. c. 1. n. 58. naturæ poſitivè & privativè. l. 1. c. 1. n. 57. origine. ib. à primo ad Ultimum, tenet conſequentia. n. 52. & c. 3. n. 12. primitas præmiſſarum, quid? l. 2. c. 1. n. 43. 48. & 31. primum principium. n. 15.*

Prin-

Principia *Syllogizandi. l.* 1. *c.* 3. *n.* 30. *& ſeqq. demonſtrationis. l.* 2. *c.* 1. *n.*15 *ejus conditiones. n.* 16. *à priori, conditiones. n* 37. *principium primum. n.* 15.*principium formale non eſt ſuppoſitum. l.*2.*c.* 3.*n.*29.

Privativè *oppoſita, quæ? l.*1.*c.* 1. *n.* 55.*privativè, quid? n.* 99. *privatio duplex. l.* 2.*c.*2.*n.*87. *à privativè oppoſitis,Max. ib.*

Probabile *ſequitur ex alterâ probabili.l.* 1. *c.* 3. *n.* 38.*& ſeqq & l.* 2. *c.* 2. *n.* 1. *probabile, quid? n.* 2. *eſt multiplex, n.* 3.*&* 11. *probabilitas, non in Re, ſed mente. n.*5.

Problema, *quid? l.*2.*c.*2. *n.*20.

Proceſſus *demonſtrativus duplex.* l. 2. *c.* 1. *n.* 67.

Promiſſiva *propoſitio, quomodo vera? l.* 1. *c.* 2. *n.* 38.

Proportionalia, *quæ? l.* 2. *c.* 2. *n.* 92. *à proportione, Max. ib. proportionum permutatio, quomodo? n.* 93.

Propoſitio, *quomodo terminus? l.* 1. *c.* 1. *n.* 6. *propoſitionis de ſecundo adjacente reſolutio.n.* 9 .*& c.* 2.*n.* 8. *negativa infert affirmativam,quomodo? c.*1.*n.*86.*& c.*2.*n.*20. *&* 63. *Vocalis, ſecundum rem, quid? n.* 14. *quoad nos, quid? n.* 15. *diviſio in Categoricam & hypotheticam, eſt ſpecifica. n.* 16. *Categorica, quid? n.*17. *negativa, quæ? n.* 21. *omnis propoſitio habet quatuor. n.*18. *copula eſt forma ejus. n.* 19. *diviſio in affirmativam & negativam eſt quidditativa.n.* 14. *&* 19. *materia ejus eſt triplex. n.* 22. *quantitas eſt triplex. n.* 23. *ſed accidentalis. ib. propoſitio de Ineſſe & Modalis, quid? n.* 26. *V. Modalis Hypothetica, quid? V.Hypothetica.Propoſitionum æquipollentia. V. æquipollentia. Earum Oppoſitio. V. Oppoſitio. Earum Converſio.V. Converſio*

Q

Converſio. V. Converſio. Quomodo, de ſecundo adjacente, convertitur? l.1.c 2.n.72. propoſitio Exponibilis. V. Exponibilis. Inſolubilis, quid ? n. 89. propoſitio continngens eſt Virtute hypothetica. c.3.n.3. propoſitio immediata, quid ? l.2.c.1.n.15. propoſitio per ſe, quid ? n. 18. & ſeqq. eſt quadruplex. ib. per ſe primo vel ſecundo modo, non convertitur in per ſe. n. 26. Identica eſt per ſe primo modo. n. 21. propoſitio per ſe nota, quid ? n.15. & 36. per ſe nota, terminis confusè notis, eſt per ſe nota, iiſdem diſtinctè notis.n.ib. & ſeq. & n.40. non bene dividitur, in per ſe notam, in ſe, & quoad nos. n. 39. neque in per ſe notam, naturâ, & nobis. n.40. propoſitio probabilis, quid ? c. 2. n. 2. eſt multiplex. n. 3. contradictoriæ ſimul probabiles, quomodo ? n.4. propoſitio dialectica, quid ? n. 10. dupliciter dividitur. n.11.

Proprium *Metaphyſicum, quid ? l.1.c.1.n. 36. eſt quadruplex. ib. Logicum, quid ? ib. Topicum, quid ? l. 2. c. 2. n. 9.*

Propter *quod unum quodque* &c. *exponitur. l.2.c.1.n.53. & ſeqq. quomodo decipit. ib. & c. 3. n. 51.*

Propugnantis *ſcientifici Ars. l. 1. c. 3. n. 118. & ſeqq.*

Pſeudographus *Syllogiſmus, quid ? l.2.c.3.n.1.*

Q.

QUæſtiones *quatuor de omni ſcibili. l.2. c.1. n.26. queſtio omnis ſupponit aliquid. ib.*

Quæ ſunt *eadem Uni tertio* &c. *exponitur. l. 1. c.3.n 31. & 94. eſt Reg. omnis evidentiæ Syllogiſticæ. n. 32.*

Quando *concretim, quid ? l.1.c.1.n. 49. abſtractim, quid ? ib. eſt ſemper activum. ib.*

Qualitas *prædicamentalis ; ſecundum Rem, quid ? l.1.c.1.n 42. Vulgo, quid ? ib. habet* qua-

quatuor modos binos. ib. qualitas propoſitionis, unde? c. 2. n. 14. & 24. quale quid & hoc aliquid, differunt. l. 2. c. 3. 26.

Quantitas *prædicamentalis, realiter quid? l. 1. c. 1. n. 40. omnis eſt continua permanens. ib. habet tantum tres ſpecies imas. ib. Vulgò, quid? n. 41. ejus diviſio. ib. quantitas propoſitionis, unde? c. 2. n. 23. eſt quadruplex. ib. in quantis & non quantis, quæ permutatio proportionum Topica? l. 2. c. 2. n. 93. & ſeq.*

Ut Quo, *& ut Quod, quid? l. 1. c. 1. n. 95. eſt duplex. ib. commutatio eorum, quando Sophiſtica? l. 2. c. 3. n. 29.*

R.

RAtionalis *propoſitio, quid? l. 1. c. 2. n. 36. Rationis diſtinctio duplex. c. 3. n. 209.*

Reddere *Suppoſitum Verbo, quid? l. 1. c. 1. n. 59.*

Reductio *Syllogiſtica, quid? l. 1. c. 3. n. 61. eſt oſtenſiva & ad Impoſſibile. ib. Reg. ib. expoſitio. n. 62. fundamentum oſtenſivæ. n. 63. ad Impoſſibile, quid? n. 64. ejus fundamentum. n. 65. Regulæ. n. 66. & ſeqq.*

Reduplicatio, *quid? l. 1. c. 1. n. 89. duplex. ib. Reduplicativè, quatuor modis. ib. Reg. n. 90. ſpecificativi, Vis. ib. Reduplicatio cauſalis, quid operatur? c. 3. n. 10.*

Regreſſus *demonſtrativus legitimus l. 2. c. 1. n. 67. quando Sophiſticus? c. 3. n. 45.*

Regulæ *prædicamentales expoſitæ. l. 1. c. 1. n. 52. & ſeq. Logicales ſunt Media Syllogiſtica. c. 3. n. 23. regulativa Sollogiſmorum principia. n. 30 & 30 Regulæ Sollogiſmorum communes. n. 35. & ſeqq. ſpeciales. n. 45. perfectivæ. n. 59.*

Relatio, *quid? l. 1. c. 1. n. 43. petit tria. ib. eſt realis & rationis. n. 44. aptitudinalis & actualis. ib. intrinſecùs & extrinſecùs adveniens. ib. in-*

trinſecùs adveniens petit tria. ib.Relativa quid ? n. 45. ſecundum Dici & Eſſe, quid ? ib. mutua & non mutua ib. æquiparentiæ & diſquiparantiæ. ib. ſuperpoſitionis & ſuppoſitionis. ib. relativè oppoſita, quid ? n.55. à Relativè Oppoſitis, Max. l.2 c.2. n.85.

Repugnans *quid ? l.1.c.1. n. 53.per ſe primò repugnans,dicitur per ſe primo,negativè,l.2.c.1, n. 21.*

Reſpectivè, *quid ? l.1.c.1. n.94.*

Reſtrictio,*quid? l.1.c.1.n.82.eſt quintuplex.ib.*

S.

SCire, *quid ? l.2.c.1.n.35. ſcientia,tripliciter. n.10.ſcientiæ ſtrictæ conditiones. n. 11. & 16. datur ſcientia. ib. ea de novo acquiritur. ib. de ſcibili ſunt quatuor quæſtiones. n. 62. ſciendi ſtudium, Unde. l. 1. c. 1. n. 2.*

Secundum *quid, ad ſimpliciter, quid ? l. 2. c. 3.n.36. à ſecundo adjacente, fallacia. n. 40.*

Sedes *fallaciæ,quid ? l. 2.c.3. n.3. ſedes differentiæ fallaciarum, quid ? n. 5. in dictione & extra dictionem.ib.Sedes,in Dictione,multiplex. n.7. ſedes extra dictionem, multiplex. n. 30.*

Senſus *compoſitus & diviſus, quid ? l. 1.c.1. n. 100.& c. 2.n.32.& ſeq.& l.2.c.3.n. 12.& ſeqq.*

Sequi, *in permutatione proportionum, quid ? l.2.c.2.n.93.*

Signum, *quid ? l. 1. c. 1. n. 14. eſt duplex. n. 15. formale eſt duplex. ib. Inſtrumentale, quid ? ib. naturale & ad placitum. ib. ſignificare ad placitum, Unde ? n. 19. Signatè, quid ? n. 99. ſignificare tempus, tripliciter. c.2.n.3.ſignificare cum tempore, quid ? n.3.& 7. ſignificare propoſitionaliter, quid ? n. 15. ſigna Modalia. n. 31. ſignorum oppoſitio.n.49.æquipollentia n. 69. ſigna*

præ-

prædicamentalia diſtributiva. l.2. c.3. n. 24. eorum commutatio eſt ſophiſtica. ib. & ſeq. quoad diſtributionem, Vis. l. 1.c.3.n. 44.

Similia, *quæ? l.2.c.2. n. 92. à ſimili, Max. ib.*

Simpliciter, *quid? l.1.c.1.n.94. & l.2.c.3.n. 36.*

Simul, *multipliciter. l.1.c.1.n.58. ſimultas naturæ petit quatuor. ib.*

Situs, *quid? l.1.c.1.n.50. eſt duplex. ib.*

Sophiſma *exercitè, quid? l.2.c.3 n. 2. ſignatè, quid? n.3. utrumque habet cauſam apparentiæ & deceptionis. ib. & ſeq. Sophiſtæ munus. n. 6. & 54. Sophiſticus Syllogiſmus, quid? n. 1.*

Species, *quid? l. 1. c. 1.n.34. eſt duplex. ib. ſubjicibilis eſt triplex. ib. à ſpecie Topicâ, Max. l.2.c.2.n.19.*

Status, *quid? l.1.c.1.n. 73. ejus ſignum. ib.*

à Stricto, *ad amplum, tenet. l.1.c.1.n.82. quando fallit? l.2.c.3.n.38.*

Subalterna *oppoſitio eſt imperfecta. l.1.c.2.n.56.*

Subcontraria *oppoſitio, qualis? l.1.c. 2. n. 54. ſubcontrariæ ſimul Veræ in materia contingenti; non ſimul falſæ. n. 55. Subcontrariarum ſimplicium æquipollentia. n. 62. Modalium. n. 76.*

Subjectivè, *quid? l.1.c.1. n. 101. de ſubjecto quæritur, an ſit ſimplex, quid nominis & rei? l. 2.c.1.n.7. ſubjectum ſcientiæ, quomodo ſupponit? l.1.c.1.n.90. Subjectiva pars, quæ? l.2.c.2.n. 24.*

Subſtantia, *quid? l.1.c.1.n.39. & l. 2. c. 1. n. 28. dividitur in primam & ſecundam ib.*

Succeſſivum, *quomodo incipit & definit? l. 1. c.1.n.91.*

Superficies, *quid? l. 1. c. 1. n. 40.*

Suppoſitio *termini, quid? l.1.c.1.n.59. Materialis, quid? n.60. ejus ſignum & regulæ. ib. formalis, quid? n.61. eſt duplex. ib. propria eſt duplex, ib. communis eſt triplex. ib. ſuppoſitio ſimplex,*

plex, quid? n.62.ſignum & regulæ. ib. perſonalis, quid? n 63. ſignum & regulæ. ib. eſt quadruplex. ib. perſonalis diſtributiva, quid? n.64. ejus ſignum. ib. eſt duplex. n. 65. perſonalis collectiva, quid? n. 66. ejus ſignum. ib. perſonalis determinata & confuſa, quid? n. 67. eorum ſigna. n.68. regulæ eorum. n. 69. & 70. Suppoſitio abſoluta, quid? n. 71. ejus ſignum. ib. à Suppoſitione impoſſibili; argumentatio. l. 1. c. 3. n. 14. Suppoſitio in diſcurſu ſit conſtans. n. 43. Suppoſitio, principium, quid? l. 2. c. 1. n. 15. Suppoſitum Verbi, quid? l. 1. c. 1. n. 59. & l. 2. c. 3. n. 21. ſuppoſitionis commutatio ſophiſtica. n. 27. ſuppoſiti plurificatio, Unde? n. 47.

Syllogiſmus, dupliciter ſumitur. l. 1. c. 1. n. 5. ejus reſolutio. ib. Categoricus, quid? c. 3. n. 24. principia ejus materialia. n. 25. formalia. n. 26. perfectus, quid? n. 59. Imperfectus eget reductione. n. 60. Categoricus & Hypotheticus differunt ſpecie. n. 93. categoricus communis, quid. n. 73. abſolutus. n. 75. Obliquus. n. 76. Modalis, quid. n. 77. Exponibilis. n. 78. Syllogiſmi diviſio quoad Fig. eſt eſſentialis. n. 79. quoad Materiam eſt eſſentialis. n. 79. & l. 2. c. 1. n. 1. quoad modos eſt accidentalis. c. 2. n. 23. & c. 3. n. 80. Syllogiſmus Hypotheticus. V. Hypotheticus. Syllogiſmus conditionalis n. 82. Copulativus. n. 86. & ſeqq. Syllogiſmi à pari, à proportione, à loco, & à tempore, ſunt copulativi. n. 89. disjunctivus. n. 90. & 91. Syllogiſmus demonſtrativus eſt aliis nobilior. l. 2. c. 1. n. 1. & 61. Syllogiſmus Topicus, quid? l. 2. c. 2. n. 1. Sophiſticus, quid? c. 3. n. 1. Syllogiſmi contradictorii conditiones. n. 42. & ſeq.

Syncategorematicè, quid? l. 1. c. 1. n. 16. & 102. & c. 2. n. 9.

T. Tem-

T.

TEmperamentum *melius facit offenſivum magis dolorife-rum*, *l.* 2. *c.* 2. *n.* 57.

Terminus, *largè & ſtrictè, quid?* *l.* 1. *c.* 1. *n.* 6. *ſtrictè, eſt triplex. n.* 10. *mentalis eſt objectivus & formalis. n.* 11. *formalis, ultimatus & non ultimatus. n.* 12. *Vocalis dividitur tripliciter. n.* 13. *Vocalis largè eſt ſignificativus & non ſignificativus. n* 14. *Significativus, Categorematicus, Syncategorematicus & mixtus, quid? n.* 16. *Categorematicus, complexus & incomplexus. n.* 17. *&* c. 2. *n.* 4. *&* 8. *Incomplexus, finitus & infinitus. l.* 1. *c.* 1. *n.* 18. *& c.* 2. *n.* 5. *V. Infinitum. Terminus concretus & abſtractus, quid? c.* 1. *n.* 20. *abſolutus & connotativus, quid? n.* 22. *Denominativus & denominans, quid? n.* 27. *communis & ſingularis, quid? n.* 28. *communis tranſcendens & limitatus, quid? n.* 29. *communis Univocus, æquivocus & analogus, quid? n.* 30. *Impertinens, quid? n.* 54. *pertinens eſt duplex. n.* 55. *repugnans, quid? ib. non repugnans, quid? n.* 56 *eſt duplex. ib. Terminorum affectiones Verbales ſunt tres. n.* 72. *affectiones denominativæ ſunt quatuor. n.* 79. *Terminus* Exponibilis, *quid? n.* 84. *eſt octuplex. ib. terminorum doctrinalium explicatio. n.* 93. *termini tres in Syllogiſmo. c.* 3. *n.* 43. *Termini topici ſunt quatuor. l.* 2. *c.* 2. *n.* 8.

à Tertio *adjacente, fallacia. l* 2. *c.* 3. *n.* 41.

Topicus *Syllogiſmus, quid? l.* 2. *c.* 2. *n.* 1. *Topica Materia duplex. n.* 7. *Topici termini quatuor. n.* 8.

Totum *Univerſale, quid? & quotuplex? l.* 2. *c.* 2. *n.* 24. *à Toto Univerſali, Max. n.* 25. *& ſeqq. totum integrale, quid? n.* 30. *à toto Integrali, Max. n.* 31. *Totum in quantitate, quid? n.* 33. *à toto in quantitate, Max. n.* 34. *Totum in modo, quid? n.* 37. *à toto in modo, diſtracto ac diminuto, arguitur pſeudographè, ad partem. n.* 39 *bene, ad modum. n.* 40. *à toto in modo reſtricto, Reg. n.* 41. *Max. n.* 42. *Totum in Loco, quid? n.* 44. *regulatur per, A toto in quantitate. n.* 47. *à toto in Loco, Max. n.* 45. *Totum in tempore, quid? n.* 44. *regulatur per, A toto in quantitate. n.* 47. *à toto in tempore, Max. n.* 45.

Tranſumptio, *quid? l.* 2. *c.* 2 *n.* 95. *à tranſumptione, Max. n. ead.*

V.

UBi, *quid? l.* 1. *c.* 1. *n.* 49. *activum & paſſivum. ib. Utrumque definitivum & commenſurativum. ib.*

Verbum, *quomodo terminus? l.* 1 *c.* 1 *n.* 9. *Verbum, quid? c.* 2. *n.* 7. *ſimplex, quid? n.* 8. *adjectivum, quid? ib. finitum,*

tum, quid? n. 9. Verbum poteſt infinitari. ib. rectum, quid? n. 10. pure Logicum, quid? n. 9. Verbi ſuppoſitum, quid? l. 1. c. 1. n. 59. & l. 2. c. 3. n. 21. Verbales terminorum affectiones. l. 1. c. 1. n. 72.

Veritas, quid? l. 1. c. 2. n. 15. Veritas vel falſitas eſt paſſio disjuncta propoſitionis. n. 14. intrinſeca Mentali, Vocali per extrinſecam denominationem. n. 15. Verum ſciri non poteſt, ſyllogizari poteſt ex falſo. c. 3. n. 10. & l. 2. c. 1. n. 46.

Virtualiter, quid? l. 1. c. 1. n. 96.

Univerſale infert particulare. l. 1. c. 2. n. 57. Univerſale Logicum, quid? n. 28. eſt quintuplex. n. 32. & ſeqq. Univerſale prioriſticum, quid? c. 3. n. 33. & l. 2. c. 1. n. 17. poſterioriſticum, quid? n. 17. & 33. per ſe primò dicitur de ſingulari. n. 21. Univerſale Topicum. quid? l. 2. c. 2. n. 9. Univerſale Totum, quid? n. 24.

Univocum, quid? l. 1. c. 1. n. 30. eſt quadruplex. ib. quomodo, ei quod eſt ſimplicitur, & ei quod eſt ſecundum quid tale, datur quid Univocum. l. 2. c. 3. n.

Uſus, quid? l. 2. c. 2. n. 71. eſt duplex. ib. ab Uſu, Max. ib. limitatio n. 79.

Vulgi Error, quomodo Opinio? l. 2. c. 2. n. 5.

BIBLIOTECA NAZ. ROM. VITTORIO EMANUELE

FINIS.

ERRATA.

PAg. 65 lin. 34. pro *Neque*; leg. *Neuter*. Pag. 106. lin. 3. pro 15 leg. 52. lin. 19. pro *ſecundæ*; leg. *primæ*. lin 23. pro *Cameſtre*; leg. *Cameſtres* Pag. 118. lin. 29. pro *comprehenſas*; leg. *comprehenſos* Pag. 191. lin. 5. pro *fallacia*; leg: *fallaciæ*. lin. 16. pro *quocunque*; leg. *quotcunque*. lin. 22. pro *diſtributum*; leg. *diſtributivum*. Pag. 200. lin. 1. leg. eſt, rei per. Pag. 203. lin 1. leg. dum *Unum* quæritur de duobus; Ut An Bellicoſitas.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google